

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΡΟΣΑΛΕΞΑΝΔΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

ἀφορώντα τὴν

ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΒΑΠΤΙΣΙΝ

τοῦ ἄγγλου φιλέλληνος

ΚΟΜΗΤΟΣ ΓΥΙΑΦΟΡΔ

νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα

ὑπὸ

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗ

ταῦτα συναρμολογήσαντος

καὶ προτάξαντος περὶ τοῦ συγγραφέως, εἰδήσεις

καὶ ἄλλας σημειώσεις.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ:

Τυπ. «Ὁ Κοραΐς» Ἰωσήφ Ναχαμούλη

1879

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΡΟΣΑΛΛΕΝΔΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

ἀφορῶντα τὴν

ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΒΑΠΤΙΣΙΝ

τοῦ ἄγγλου φιλέλληνος

ΚΟΜΗΤΟΣ ΓΥΙΛΦΟΡΔ

νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα

ὑπὸ

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗ

τῶντα συνχρμολογήσαντος

καὶ προτάξαντος περὶ τοῦ συγγραφέως εἰδήσεις

καὶ ἄλλας σημειώσεις.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ:

Τυπ. « Ὁ Κοραΐς » Ἰωσήφ Νεχαμεούλη

1879.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΓΓΕΛΙΑ

Ὁ Ἑλληνισμὸς, ἐν ᾧ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀρκετὰ γινώσκει
ἐκ τῶν κατὰ τὸν βίον καὶ τὴν φιλελληνικωτάτην πολιτείαν
τοῦ ἐξ ἐπισήμου καὶ εὐπορωτάτου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας
οἴκου τὸ γένος ὀρμωμένου Φριδερίκου Νόρθ Κόμητος Γυίλ-
φορδ, τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας ἀναγεννητοῦ καὶ ἐνθέρ-
μου θιασώτου καὶ ζηλωτοῦ τῆς ἡμετέρας θρησκείας καὶ
γλώσσης, χάριν τῶν μετ' ἀφειδοῦς δαπάνης ἐπαχθῶν φρον-
τίδων οὐτινος ἀνιδρύθη ἐν Κερκύρα τῷ 1823, ἡ πλείστων
ἀγχιθῶν εἰς τὸ Ἔθνος πρόξενος γενομένη Ἀκαδημία, ἀγνοεῖ
ἀφ' ἐτέρου τὰ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1791 εἰς Κέρκυραν πρώτην
ἄφιξιν τοῦ περιωνύμου τούτου ἀνδρός, σπουδαιότατα καὶ ἄ-
ξια ἱστορικῆς μνείας συμβάντα τῆς κατὰ τὸ ἡμέτερον Ὀρ-
θόδοξον δόγμα βαπτισεώς του.

Τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου γεγονότος, σχετικὸν οὐ-
δὲν πλέον τῆς κατὰ παράδοσιν φήμης (ἦν καὶ ὁ Θ. Φαρ-
μακίδης* ἀναγράφει ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ αὐτοῦ) ἀνέφερον, μῆτε
τὰ ποιήματα περὶ τῆς προόδου τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων
συγγράμματα, μῆτε αἱ ἀπὸ τοῦ ἐν ἔτει 1827 θανάτου τοῦ
σπουδαίου τούτου τῆς Ἑλλάδος εὐεργέτου οὐκ ὀλιγάριθμοι
ἐν τε τῇ καθ' ἡμᾶς καὶ ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις γρα-
φεῖσαι καὶ ὁσημέραι γραφόμεναι Βιογραφίαι, ὥστε οὐκ ἀδι-
καιολογητὴ ἡδυνατό τις καὶ ν' ἀμφιβάλη περὶ τῆς πραγμα-
τικότητος τοῦ γεγονότος τούτου, ἐν ᾧ ὡς εἴρηται, πλὴν
ἀπλῆς τινος καὶ ἀμφιβόλου παραδόσεως ἄχρι σήμερον διασω-

* Ἴδε Ἀπολογ. Ἐκδ. Ἀθηνῶν 1840 ἐν σελ. 125.

θείσης, οὐδεμίαν ἐγγράφον μαρτυρίαν ἔχει τις ὡς στήριγμα.

Πέρυσιν ἐνασχολούμενοι εἰς ἀνεύρεσιν ἐγγράφων σχετιζομένων πρὸς τὰς ἡμετέρας μελέτας, καὶ τούτου ἕνεκα ἐξετάζοντες τὰ τῶν ἀρχαιοτέρων οἰκογενειῶν τῆς ἡμετέρας πόλεως χαρτοφυλάκια, ἐνετύχομεν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐγγράφοις ἃ ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ εὐπάτριδος καὶ πάνυ ἀρχαίας Κερκυραϊκῆς οἰκογενείας ἐσώζοντο, φακέλλῳ συγκαμμένῳ ἐξ ἀπείρου πληθύος μικρῶν τε καὶ μεγάλων τεμαχίων γεγραμμένου χάρτου, ὧν τὰ περιεχόμενα ἀπέβλεπον εἰς τὸ γεγονός τοῦτο. Ταῦτα ὅθεν τῇ συναινέσει τοῦ ἰδιοκτῆτου οἴκαδε λαβόντες, μετὰ σπουδῆς δὲ ἅμα καὶ προθυμίας ἐνασχοληθέντες εἰς τὴν τακτοποίησιν καὶ συναρμολόγησιν, ἐφ' ὅσον ἡμῖν ἦτο δυνατόν τοῦτο ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀλλοιώσεως τοῦ χειρογράφου κατορθοῦντες, νῶν πλησιάσωμεν εἰς τοὺς περὶ διατάξεως σκοποὺς τοῦ γράψαντος (ὀγδοηκοντούτους τότε ὄντος), ἐσκέφθημεν νῶν δημοσιεύσωμεν, ὑπ' ὅψιν σχόντες ἦν ὠφέλειαν ἠθελον φέρει εἰς τὸν Ἑλληνισμόν, ὅστις ἐνήμερος γενήσεται πικρῶν τῶν μεχρι τοῦδε ἀγνώστων τοῦ γεγονότος τούτου λεπτομερειῶν.

Εἶναι δὲ ταῦτα γεγραμμένα εἰς ἀπλοῖκόν καὶ δημῶδες ὕφος Ἑλληνικῆς, ἣν κυρίως ἐχρῶντο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οἱ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἑνετῶν διατελοῦντες Ἑλληνες. Βεβαίως δὲ μετεχειρίσθη τὸ ὕφος τοῦτο ὁ γράψας, ὅς τις ἦν τῆς τε γλώσσης καὶ τῆς θεολογίας ἐντριβέστατος, ὅπως αὐτὸ καταστήσῃ προσιτὸν τοῖς πᾶσι.

Ὅθεν πρὸς διαφώτισιν τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας, δόξαν τῆς Ἑλλάδος καὶ αἰδίαν μνήμην τοῦ ἐν σημειώσεσι διαφυλάξαντος λεπτομερῆ τὴν ἀφήγησιν τοῦ σπουδαίου τούτου γεγονότος ΓΕΩΡΓΙΟΥ τοῦ ΔΩΡΙΑ ΠΡΟΣΑΛΕΝΔΟΥ, ἕνεκα τοῦ θανάτου τῆς μὴ δυναθέντος εἰς οἶαν διενεεῖτο συναρμολόγησιν καὶ τακτικὴν ἀντιγραφὴν νῶν ἐνασχοληθῆ, ἡμεῖς τακ-

τοποιήσαντες, διὰ δὲ προοιμίου, σημειώσεων καὶ ἄλλων
σχετικῶν ἀνεκδότων ἐγγράφων πλουτίσαντες προτιθέμεθα
τὴν τούτων δημοσίευσιν διὸ ἐπικαλούμεθα τῶν φιλομούσων
Ἑλλήνων τὴν γενναίαν συνδρομὴν πρὸς κάλυψιν τῆς τυ-
πογραφικῆς δαπάνης.

Τὸ πονημάτιον τοῦτο, οὔτινος ἢ τύπως θέλει ἀρχίσει
ἅμα ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἐγγυηθῆ τὴν τυπογραφι-
κὴν δαπάνην, θέλει σύγκειται ἐξ ἑπτὰ περίπου τυπογραφικῶν
φύλλων. Ὁρισται δὲ τιμὴ συνδρομῆς ἐκάστου ἀντιτύπου
Φράγκ. δύο. Αρ. 2.

Ἐν Κερκύρα τῇ 16 Μαΐου 1878.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗΣ

Κερκυραῖος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Εἰς σελ. 7	στ. 9	ἀντὶ ἐνεργήθη	ἀνάγνωθι	ἐνηργήθη	
» » 8	» 16	ἀντὶ ἐν τῷ Β΄.	Κεφαλαίῳ ἀνάγνωθι	ἐν τῷ Γ΄.ῳ	Κεφαλαίῳ.
» » 14	» 29	» dello	ἀνάγνωθι	eletto	
» » 15	» 16	» καὶ τῶν ἐκ	»	καὶ ἐκ τῶν	
» « 15	» 45	» ΓΕΩΡΓΙΟΣ	»	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	
» » 25	» 24	» ἑκατονταετηρίδος	»	ἑκατονταετηρίδος	
» » 27	» 20	» ὑπερψηφισθείσης	»	καταψηφισθείσης	
» » 30	» 6	» Ἀπριλίου	»	Ἰουλίου	
» » 34	» 29	» Ἱπποτικῷ τοῦ Τάγματος	ἀνάγνωθι	Ἱπποτικῷ Σταυρῷ τοῦ Τάγματος	
» » 48	» 25	» Δισαφήσεις	»	Διασαφήσεις	
» » 65	» 23	» εὐκρασίας	»	δυσκρασίας	
» » 74	» 22	» πίστην	»	πίστιν	
» » 79	» 14	» ἀπεκέλυψεν	»	ἀπεκάλυψεν	
» » 80	» 27	» αὐτὸς	»	αὐτὸς	
» » 96	» 21	» γονυκλησίαν	»	γονυκλισίαν	

ΠΡΟΛΟΓΟΜΕΝΑ

Οἷς ἐνετύχομεν πολλοῖς καὶ τῇ πατρίῳ ἱστορίᾳ χρησιμωτάτοις ἐγγράφοις κατὰ τὰς πέρυσιν ὑφ' ἡμῶν γενομένης ἐρεύνας εἰς τὰ ἰδιαίτερα χαρτοφυλάκια ἀρχαίων τινῶν τῆς Κερκύρας οἰκογενειῶν, προσλογιστέος καὶ μικρὸς φάκελλος παρὰ τῇ ἐκ Βυζαντίου τὸ γένος ὀρμωμένη καὶ τῇ τάξει τῶν ἀρχαίων εὐπατριδῶν τῆς ἡμετέρας νήσου ἀνηκούσῃ οἰκογενείᾳ τῶν Δώρα Προσαλενδῶν ¹ διασωζόμενος, καὶ ἀποτελούμενος ἐξ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ χειρογράφων καὶ διαφόρου μεγέθους ἡμιφύλλων καὶ φύλλων συνήθους σχήματος, οὐχὶ τοσούτῳ περιτετριμμένων ἐκ παλαιότητος ἀλλ' ἄνευ οὐδενὸς ἐν τῇ κεφαλίδι ἀριθμητικοῦ σημείου ἢ ἄλλου τινὸς ἀλλαχῆ ἐνδείγματος σημαντικοῦ τῆς ἀλληλενδέτου σειρᾶς τῶν ἐν αὐ-

¹ Σώζονται ταῦτα παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς Ἀνδρέᾳ καὶ Στυλιανῶ Προσαλενδαῖς, πρὸς οὓς δημοσίᾳ ὀφείλομεν ν' ἀπονεύωμεν τὰς ἡμετέρας εὐχαριστίας διὰ τὰς μετὰ πάσης προθυμίας καὶ ἐτοιμότητος προσενηχθείσας ἡμῖν ἠθικὰς συνδρομὰς πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἐν λόγῳ χειρογράφων οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡμῶν μελέτας συνδραμόντας ἡμᾶς διὰ τῆς φιλόφρονος παραχωρήσεως πολλῶν τῇ τε πατρίῳ καὶ τῇ τῶν Γραμμάτων τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους Ἱστορίᾳ ὠφελίμων ἐγγράφων. Πολλῶ δὲ πλείους μάλιστα εὐχαριστίας ὀφείλομεν ν' ἀποδώσωμεν τῷ διακεκριμένῳ Μεσαιωνολόγῳ Ἰππ. Ι. Ρωμανῶ τῷ ἐπαξίως τιμῶντι τοῦ ἡμετέρου Β. Γυμνασίου τὰς Καθηγητικὰς ἑδρας τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς, δι' ἧς παρ' αὐτοῦ ἔσχομεν ἐντονοτάτας παρορμήσεις ἐπὶ τῇ (ἐνεκεν ἐλλείψεως ἱκανῶν συνδρομητῶν) παρ' ὀλίγον διακινδυνευούσῃ ἐλδοσει τῶν παρόντων χειρογράφων.

τοῖς γεγραμμένων, καὶ οὐδαμοῦ δηλούντων τὸ τοῦ γράψαν-
ψαντος ὄνομα καὶ ἐπώνυμον. Ἐχουσι δὲ ταῦτα ὑπόθεσιν, τὸ
σπουδαιότατον καὶ ὄντως ἱστορικῆς μνείας ἄξιον μὲν, πλὴν
διὰ μόνης ἀπλῆς παραδόσεως διασωθὲν γεγονός, τῆς ἐν Κερ-
κύρα κατὰ τὸ δόγμα τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἀνατολι-
κῆς Ἐκκλησίας βαπτίσεως τοῦ ἐκ τῶν σπουδαιότερων εὐερ-
γετῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ΦΡΕΙΔΕΡΙ-
ΧΟΥ ΝΟΡΘ, τριτοτόκου υἱοῦ τοῦ ἐξ ἐπισήμου καὶ εὐπορω-
τάτου οἴκου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας τὸ γένος ἔλκοντος
Φρειδερίχου Νόρθ Κόμητος Γυίλφορδ, πρωθυπουργοῦ τῆς
Ἀγγλίας ἐπὶ Γεωργίου τοῦ Γ. οὗ χρηματίσαντος καὶ τότε
διακριθέντος διὰ τε τὴν πολιτικὴν δεξιότητα καὶ τὸν πλοῦ-
τον αὐτοῦ.

Ἡ παρ' ἡμῶν ληφθεῖσα ὑπ' ὄψιν σπουδαιότης τοῦ ἀν-
τικειμένου τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνεκδότων μέχρι τοῦδε
χειρογράφων, καὶ ἡ διὰ τῆς εἰς φῶς προαγωγῆς τούτων μέλ-
λουσα νὰ προέλθῃ ὠφέλεια τῷ Ἑλληνισμῷ, ὅς ἐν παντελεῖ
διαμῆνει ἀγνοία τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ἐπ' οὐδεμιᾶς ἄχρι
τοῦδε γνωστῆς ἐγγράφου μαρτυρίας στηριζομένου γεγονότος
τούτου, ἀπ' ἐναντίας δ' ἐκ συμπερασμάτων καὶ εἰκασιῶν, αἰ-
τινες ἔδωκαν γένεσιν εἰς τὴν γνωστὴν περὶ τούτου τυγχά-
νουσαν παράδοσιν, προέτρεψαν ἡμᾶς ν' ἀναδεχθῶμεν τὴν διὰ
τοῦ τύπου εἰς φῶς προαγωγὴν τούτων, ὅπως οὐ μόνον γνω-
στοὺς καταστήσωμεν τοὺς λόγους ὧν ἕνεκα αἱ τοῦ ἱστορι-
κοῦ τούτου συμβάντος λεπτομερεῖς εἰδήσεις δὲν περιῆλθον
εἰσέτι εἰς ἀκριβῆ γινῶσιν οὐδενός, ἀλλὰ καὶ νὰ συντείνωμεν
εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ὀλιγίστων καὶ ἀνακριβῶν περὶ τῆς
βαπτίσεως ταύτης εἰδήσεων, ὅσαι γνωστὰι τυγχάνουσιν οὐ-
σαι διὰ τῆς ὡς εἴρηται παραδόσεως. Ὅθεν ταῦτα τὰ χειρό-
γραφα, ἀφοῦ τῇ συναινέσει τοῦ ἰδιοκτῆτου οἴκαδε ἐλάβομεν,
ἐνησχολήθημεν εἰς τὴν συναρμολόγησιν τῶν ἐξ ὧν ἀπετελοῦντο

ὡς εἴρηται ἡμιφύλλων καὶ φύλλων καὶ εἰς τὴν τῶν κεφαλαίων καὶ τμημάτων διαίρεσιν ἀνέπαφα τὰ τούτων ἐμπεριεχόμενα ἐάσαντες καὶ προσπαθήσαντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πιστῶς εἰς τοὺς περὶ διατάξεως σκοποὺς τοῦ γράψαντος νὰ πλησιάσωμεν συνωδᾶ τοῖς ἐν τῇ παρὰ πόδας προοιμιακῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ διαλαμβανομένοις ὅροις.¹

Volendo io fare il racconto della conversione d'un soggetto fra i distinti d'Inghilterra verso la Santa chiesa ortodossa Orientale, riputo conveniente adurre il testo Apostolico. — « Si quis ex « vobis erraverit a veritate et converterit quis « eum, scire debet quoniam qui converti fe- « cerit peccatorem ab errore viæ suæ salva « bit animam eius a morte et operiet multitudi-

¹ Ἰστέον, ὅτι πρὸς τῇ προοιμιακῇ ταύτῃ ἐπιστολῇ ἦν εὑ-
ρομέν μεταξὺ τῶν ἐν λόγῳ χειρογράφων τοῦ Γεωργίου, ἐσώζετο καὶ ἐ-
τέρα ἐπιστολή κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὁμοία μὲν ταύτης ὡς πρὸς
τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ συντομωτέρα. Ταύτην ὑποσυνάπτομεν ἐν τέλει τῶν ἡμε-
τέρων προλεγομένων μετ' ἀντιγράφων δύο ἰταλιστὶ γεγραμμένων ἐπι-
στολῶν, ἅχρι τοῦδε ἀγνώστων, ὧν μία μὲν διευθύνεται τῷ τότε ἐν
Ζακύνθῳ Βρεττανικῷ Προξένῳ Φορέστῃ, ἡ δὲ ἄλλη τῷ λογίῳ Εὐπατρίδι
Ζακύνθου Δημητρίῳ Κομούτῳ, προσέτι δὲ δύο ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς
ἀρχαίᾳ ἐμμέτρων ἐπιγραμμάτων, ἀγνώστων ἔτι καὶ τούτων, ὧν τὸ μὲν
τοῦ τότε ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας Ἱεροδιδασκάλου τοῦ Γένους Πολυζῶη
Κοντοῦ πρὸς τὸν Γυίλφορδ, τὸ δὲ τοῦ Γυίλφορδ πρὸς τὸν Κοντόν. Ἐν
καὶ αἱ ἰταλικαὶ ἐπιστολαὶ εἰσὶν ἀνυπόγραφοι, ἐκ τοῦ «περὶ βαπτίσεως
τοῦ Γυίλφορδ» χειρογράφου ὅπως ἐξάγεται, ὅτι ὁ ἐπιστελλας ἦν αὐτὸς
ὁ τῶν χειρογράφων γραφεύς. Τὴν περὶ τούτου τυχοῦσαν ἀμφιβολίαν βρα-
δύως λύσωσιν ἔτι καὶ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ τῶν ἐν λόγῳ ἐπιστολῶν περιε-
χόμενα.

« nem peccatorem (Iacop: epist: Cathol: cap. 5: 19:
« 20.)

« L'imperscrutabile sapienza di Dio che ha
prescelto gli stolti ed infermi secondo l'Apostolo,
« (Paul. prima ad Cor. cap. 1. 2.), e la Sua infi-
« nita bontà, che dichiara beati (come nel sal-
« mo 31) coloro de' quali si copersero i pec-
« cati, si compiacquero che la buona opera d'una
« tale conversione e salvezza di anima, sia stata
« eseguita da me, e per la vecchiaia infermo e per
« l'ignoranza insufficiente; prima affinchè essa sia
« creduta opera della divina grazia non di virtù
« umana, e poi affinchè io mi renda degno del co-
« primento de' miei peccati mediante una sincera
« penitenza. »

« Da essa grazia incalorito il mio cuore ed
« invigorito il mio spirito, ho assunto con corag-
« gio l'intrapresa d' esporre un racconto dal prin-
« cipio sino alla fine, e di quanto udii circa il sur-
« riferito soggetto, e di quanto io stesso vidi co'
« propri occhi e massimamente di tutto ciò in cui
« essa grazia di Dio mi diè forza di cooperare
« per mezzo di confabulazione spirituale. »

« Affinchè però non si confondano nella men-
« te del benevole Lettore i diversi propositi delle
« conferenze tenute, essa narazione viene divisa in
« cinque capi, de' quali il primo contiene quanto
« pervenne a mia notizia avanti la mia conoscen-
« za con detto Britanno Signore: il secondo, quan-
« to io stesso vidi ocularmente e quanto confa-
« bulai in più giorni dopo d' essermi riconosciuto

« col medesimo: il terzo quanto ho discorso nella
« privata conferenza ricercata dallo stesso nella
« mia abitazione: il quarto, che viene suddiviso in tre
« sezioni, comprende nella prima sezione quanto
« fu operato prima del battesimo di esso Signore:
« nella seconda quanto si operò nell'atto del suo
« battesimo: e nella terza quanto seguì dopo il di
« lui battesimo, sino alla sua partenza dalla città
« di Corfù: ed il quinto ed ultimo contiene quanto
« e per comune voce e per discorso tenuto da me
« con diversi e per lettere ho saputo io circa esso
« soggetto, sino al suo ritorno alla Patria».

« Nessuno dia riguardo alla bassezza di frase
« e difetti di rettorica eloquenza, mentr'io assunsi
« quest'opera non già per ostentazione di dottrina,
« ma per dovuta gratitudine verso Dio, per gloria
« della Santa ortodossa Chiesa, e per onore della
« mia patria; sicchè la lettura di questa relazione
« debba servire specialmente ad edificazione di re-
« ligiosa pietà verso Dio, e di amore verso il pros-
« simo »,

Τῆς μετὰ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος χειρογράφων εὐρε-
θείσης προοιμειώδους ταύτης ἐπιστολῆς τὴν εἰς τὴν καθ'ἡ-
μᾶς μετάφρασιν μὴ νομίζοντες πάντη περιττὴν, οὕτω πως
παρ'ἡμῶν γενομένην παραθέτομεν.¹

¹ Εἰ καὶ ἡ μετάφρασις αὕτη δὲν ἐγένετο ὡς ὄφειλεν ἐπιτυχῆς ἔ-
νεκα τοῦ στρυφνοῦ λεκτικοῦ τῆς ἐν χρήσει Ἰταλικῆς τοῦ πρωτοτύπου,
προσῆκον ὅμως ἐθεωρήσαμεν νὰ παραθέσωμεν ταύτην ἀφοῦ τῆς ἐννοίας
τοῦ πρωτοτύπου δὲν ἀπομακρύνεται, ὅπως ὠφελῆθῶσιν ἐξ αὐτῆς καὶ οἱ
μὴ τὴν Ἰταλικὴν εἰδότες.

Ποιῆσαι βουλόμενος τὴν ἀφήγησιν τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν Ἀγίαν ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν προσώπου ἐκ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ διακεκριμένων, ἀρμόζουσαν ὑπολαμβάνω τὴν παράθεσιν τοῦ Ἀποστολικοῦ χωρίου « ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῆ ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἀμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἀμαρτιῶν » (Ἰακώβ. Καθ. Ἐπιστ. ε. ιθ'. κ').

Τὴν ἀγαθὴν πράξιν τοιαύτης ἐπιστροφῆς καὶ ψυχικῆς σωτηρίας, ἡ ἀνεξερεύνητος τοῦ Θεοῦ σοφία ἢ κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Παῦλ. Α' ἡ πρὸς Κορινθ. Κεφ. α. β'.) ἐκλεξαμένη τοὺς μωροὺς καὶ ἀνισχύρους κτλ. καὶ ἡ ἄπειρος τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης ἣτις διακηρύττει (ἐν τῷ Ψαλμ. Λ'.) μακαρίους « ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἀμαρτίαι » ἠυδόκησαν εἰς ἐμὲ τὸν καὶ διὰ τὸ γῆρας ἀνίσχυρον καὶ διὰ τὴν ἀμάθειαν ἀνίκανον νὰ ἐκτελέσω πρὸς τὸν σκοπὸν, πρῶτον μὲν τοῦ νὰ πιστευθῆ ἡ ἐπιστροφή αὕτη πράξις θείας χάριτος καὶ οὐκ' ἀνθρωπίνου ιδιότητος, εἶτα δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ καταστῶ ἱκανὸς τῆς καλύψεως τῶν ἐμῶν ἀμαρτημάτων δι' εἰλικρινοῦς μεταμελείας.

Ἐκ τῆς χάριτος ταύτης καταφλεγείσα ἡ ἐμὴ καρδιά καὶ ἐνδυναμωθὲν τὸ ἐμὸν πνεῦμα, ἀνεδέχθη μετὰ θάρρους τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ νὰ ἐκθέσω διήγησιν καὶ τῶν ὅσα ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους ἀκήκοα περὶ τοῦ εἰρημένου προσώπου καὶ τῶν ὅσα ἐγὼ αὐτὸς ἰδίῳις ὄμμασιν ἐώρακα καὶ μάλιστα αὐτῶν ἐκείνων εἰς ἃ αὐτὴ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἔδωκέ μοι δύναμιν νὰ συνεργήσω διὰ πνευματικῆς συνδιαλέξεως.

Ὅπως δὲ μὴ ἤθελε συγχυθῶσιν ἐν τῷ νῷ τοῦ εὐμενοῦς ἀναγνώστου τὰ διάφορα ἀντικείμενα τῶν γενομένων συνδιαλέξεων, αὕτη ἡ διήγησις διήρηται εἰς πέντε Κεφάλαια, ὧν τὸ πρῶτον περιλαμβάνει, ὅσα εἰς ἐμὴν γυνῶσιν πε-

ρηλήθον πρό τῆς μετὰ τοῦ ῥηθέντος Βρεττανου Κυρίου γνω-
ριμίας μου· τὸ δεύτερον, ὅσα ἐγὼ αὐτὸς κρύβδην εἶδον, καὶ
ὅσα συνωμίλησα ἐν πολλαῖς ἡμέραις ἀφοῦ συνεσχετίσθην
αὐτῷ· τὸ τρίτον ὅσα διελέχθην κατὰ τὴν αἰτήσει τοῦ ἰδί-
ου γενομένην ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κατοικίᾳ συνδιάλεξιν· τὸ τέ-
ταρτον, ὅπερ εἰς τρία ὑποδιήρηται τμήματα, διαλαμβάνει ἐν
μὲν τῷ πρώτῳ τμήματι, τοῦθ' ὅπερ ἐνηργήθη πρό τῆς βα-
πτίσεως τοῦ αὐτοῦ Κυρίου, ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦθ' ὅπερ ἐ-
νηργήθη διαρκούσης τῆς βαπτίσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ τρί-
τῳ, τοῦθ' ὅπερ ἠκολούθησε μετὰ τὴν ἐκεῖνου βάπτισιν ἕως
τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως Κερκύρας ἀπελεύσεώς του, καὶ τὸ
πέμπτον καὶ τελευταῖον ὅσα ἔκ τε τῆς κοινῆς φήμης καὶ
τῆς παρ' ἐμοῦ μετὰ διαφόρων γενομένης συνομιλίας καὶ δι'
ἐπιστολῶν ἔγνωσαν περὶ τοῦ προσώπου ἐκεῖνου, ἕως τῆς εἰς
τὴν πατρίδα ἐπανόδου του.

Οὐδεὶς δὲ μὴ ἀποβλέψῃ εἰς τὴν ἀπλότητα φράσεως καὶ
τὰς τῆς ρητορικῆς εὐφραδείας ἑλλείψεις, διότι, ἀνέλαβον τὸ
ἔργον τοῦτο οὐχὶ βεβαίως δι' ἐπίδειξιν πολυμαθείας, ἀλλὰ
διὰ τὴν προσήκουσαν τῷ Θεῷ εὐχαριστίαν, δόξαν τῆς Ἀ-
γίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ κλέος τῆς ἐμῆς πατρίδος
ἵνα οὕτω ἢ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἀίγιαν ἠγάπησιν ἰδί-
ως πρὸς οἰκοδομὴν καὶ θρησκευτικὸν σέβας πρὸς τὸν Θεὸν
καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς οὐ μόνον ἐξάγεται τό τε
εἶδος καὶ ἡ διαίρεσις τῆς ὕλης τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος χειρο-
γράφων, ἀλλ' ἔτι ἀποδείκνυται, ὅτι ὁ κατηχητὴς τοῦ ἐνθέρ-
μου τῆς ἡμετέρας θρησκείας καὶ γλώσσης ζηλωτοῦ καὶ οὐχὶ
μετρίως περὶ τὰς ἱεράς ἡμῶν βίβλους τετριμμένου κατη-
χουμένου ὑπῆρξεν, αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ μέχρι τοῦδε ἄγνωστος
τῶν χειρογράφων γραφεὺς, ὃς μετεχειρίσθη εἰς τὴν συρράφην

τῆς διηγήσεως τὸ ἀπλοῖκόν μὲν ἀλλὰ κολπῶδες καὶ μιξοφυῆς ὕφος ἐκεῖνο ἐλληνικῆς ἢ ἐχρῶντο οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἐνετῶν διατελοῦντες Ἕλληνας, ὅπως καθιστῶν τὴν ἀνάγνωσιν εὐνόητον τοῖς πᾶσι, συντελέσῃ αὕτη πρὸς οἰκοδομὴν. Καὶ ταῦτα ἐν συνόψει τὰ περὶ τῆς ὕλης τῶν χειρογράφων ὑπολείπεται δ' ἔτι νὰ ἐνασχοληθῶμεν καὶ περὶ τοῦ γραφῆος τούτων.

Ἄν καὶ οὐδαμοῦ τῶν περὶ βαπτίσεως χειρογράφων ἀναφέρεται διαρρήδην τὸ τοῦ γράψαντος ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, ἐκ μικρᾶς ὅμως μνείας ἐν μέρει τινὶ τῶν χειρογράφων γενομένης καὶ ραδίως ὀδηγούσης εἰς τὰ μέσα τῆς ἐπὶ τοῦ θέματος ἀναζητήσεως τὴν ἀφετηρίαν λαβόντες, προσεδράμομεν εἰς εὐρυτέρας ἐρεῦνας ἐξ ὧν προέκυψεν ἡμῖν, ὅτι Γεώργιος τις Προσαλέντης ἦν ὁ τὰ χειρογραφα ταῦτα γράψας, ὅτε μάλιστα ἐγένετο προβεβηκῶς καθ' ἡλικίαν. Καὶ πράγματι, διότι ἐκ μὲν τῶν διαλαμβανομένων ἐν τῷ Β' Κεφαλαίῳ τῶν χειρογράφων καθ' ἃ ἀποδηλοῦται ὁ γράφων « ἀνεψιὸς μὲν Φραγκίσκου τοῦ εἶτα ἐν Ἱερομονάχοις Φιλοθέου, συγγραφέως τοῦ κατὰ τὸ ΑΨΣΤ' ἐν Ἀμστελοδάμῳ τετυπωμένου περὶ ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων μικροῦ συγγράμματος » — « θεῖος δέ τις Σπυριδῶνος κεκτημένου Νομισματικὴν συλλογὴν » σαφέστατα τεκμαιρόμεθα, ὅτι οὗτος ὤφειλε νὰ ᾔηται Προσαλέντης τις, ἐκ δὲ τῶν διὰ τοῦ Γενεαλογικοῦ δένδρου, καὶ τῶν ἐν ταῖς Βίβλοις τῶν ἐνοριακῶν Ἐκκλησιῶν τῆς οἰκογενείας ταύτης ἀποβιωτηρίων πίστεων ὑφ' ἡμῶν γενομένων ἐρευνῶν, ἐξάγομεν, ὅτι ἐκ τῶν πολλῶν Προσαλενδῶν τῶν καὶ ἀνεψιῶν τοῦ Ἱερομονάχου Φιλοθέου, οὐδεὶς ἐν ἔτει 1791 ἦτον ἐπίβιος, πλὴν Γεωργίου τινος,¹ ἐνίων μὲν τούτων ἐν νεανικῇ ἡλικίᾳ, ἄλλων δ' ἐν

¹ Ἐκ τῶν ἀποβιωτηρίων πιστοποιήσεων, πολλὰ μέλη τῆς ἐν λόγῳ οἰκογενείας ἀποβλεπουσῶν καὶ καταγεγραμμένων εἰς τὰ ἐν τῷ

μέση τετελευτηκότων. Οὐκ' ἤθελεν εἶσθαι πάντῃ ἀνίσχυρον πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν περὶ τοῦ γραφέως τῶν χειρογράφων ἤδη παρ' ἡμῶν ἐκτεθέντων, τὸ πρᾶκτιθέμενον ἐνταῦθα Πρακτικὸν τῆς ἱεροτελεστίας τῆς Βαπτίσεως, παρὰ τοῦ Πρωτοπαπᾶ Δημητρίου Πετρεττίνου ¹ ὡς εἰκὸς διακροτηθὲν, ἐξ οὗ ἀριδῆ-

Δημοσίῳ χαρτοφυλακείῳ σωζόμενα «Βιβλία τῶν ἐκκλησιῶν Υ. Θ. Ἀντιβουνοιώτισσης καὶ Σωτήρος Παντοκράτορος ἐξηγάγομεν, ὅτι πάντες οἱ τοῦ Φιλοθέου ἀνεψιοὶ προαπεβίωσαν τοῦ Γεωργίου, πλὴν Δημητρίου τινος τεκνοποιήσαντος, οὗτινος ἢ ἀποβιωτήριος πράξις δὲν εὔρηται ἐν τοῖς εἰρημένοις βιβλίοις καταγεγραμμένη. Πλὴν, τὸ ὅτι ὁ Γεώργιος ἐπεβίωσε τούτου, καὶ ὅτι τῷ 1791 ὁ Δημήτριος εἶχεν ἀποβιώσει, προέκυψεν ἡμῖν ἐκ τοῦ ἰδιοχείρου Κωδικήλλου τοῦ Γεωργίου, συνταχθέντος τῇ 12 Μαΐου 1790, ἐγγραφέντος εἰς τὰς συμβολαιογραφικὰς πράξεις Γρηγορίου Βάλμη (Βιβλ Ζ'. σελ. 19) τῇ 16 Ἀπριλίου 1794 καὶ δημοσιευθέντος τῇ 13 Φεβρουαρίου 1795, ἐν ᾧ γενομένης τῆς μνείας τῶν δύο κληρονόμων ἀνεψιῶν τοῦ Γεωργίου, Σπυρίδωνος Παναγιώτου καὶ Χριστοδούλου Δώρια καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς τούτων Δημητρίου ἀναφερομένου, προτάσσεται τούτου ἡ λέξις « ποτέ ».

¹ Οὗτος ἦν γόνος τῆς πάλαι ποτὲ περιωνύμου καὶ ἐπ' ἀρχαιότητι εὐγενείας πρωτεύουσας οἰκογενείας τῶν Πετρεττίνων, ἧτις τὸ γένος εἴληκεν ἐκ Πέτρου, (Pietrino ἐξ οὗ τὸ Petrettino) υἱοῦ τοῦ διαδεχθέντος ἐν τῇ στολαρχίᾳ τὸν Ναύαρχον Νικόλαον Βάρβον Βικεντίου τοῦ ἐκ Τράνης, ὅτε Φίλιππος ὁ πρίγκηψ τῆς Ταράντου ἐγένετο αὐθέντης Κερκύρας. Τῇ δὲ διακλαδώσει τῶν λεγομένων «Πετρεττίνων τῶν Ἀγίων Πατέρων» καταγομένων ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ Ἰππότου Ἀνδρέου πρωτοτόκου υἱοῦ Νικολάου καὶ δισεγγόνου τοῦ Πετρεττίνου, ἀνῆκεν ἢ ἐκ Βικεντίου Γρίττη ἐπωνομασθεῖσα Βαρωνία Γρίττα, εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ὑποκειμένη τὸ πάλαι καὶ προσενεγκοῦσα δύο ἵππους.

Αὕτη δὲ κατέχεται τανῦν ὑπὸ τῶν Ἀδελφῶν Προσαλενδῶν Δώρια, τούτοις περιελθοῦσα ἐσχάτως κατόπιν σπουδαίας δίκης

Ὁ Δημήτριος ἀνῆκεν εἰς τὴν διακλάδωσιν τῶν Πετρεττίνων τῶν ἐπωνομασθέντων τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, καὶ καταγομένων ἐκ τινος Περὸτα Πετρεττίνου, δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ προμνησθέντος Νικολάου καὶ ἐγεννήθη τῇ 9 Αὐγούστου 1722 ἐξ Ἀντωνίου Πετρεττίνου καὶ Ἀδαμαν-

λως καταφαίνεται ὅτι Γεωργίος τις Προσκήνδης ἦν συνανάδοχος τῷ Πρωτοπαπᾶ Πετρεττίνῃ εἰς τὴν τοῦ Γυίλφορδ βάπτισιν.

Περιέχει δὲ τὸ πρακτικὸν τοῦτο, οὔτινος ἀντίγραφον εὔρομεν ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ Γεωργίου, οὐδὲν ἄλλο, ἢ αὐτὰς τὰς πρὸ τῆς βαπτίσεως τυπικὰς ἐρωτήσεις τοῦ Πρωτοπαπᾶ, καὶ τὰς εἰς ταύτας τοῦ προσηλύτου ἀπαντήσεις, μετὰ τὴν βάπτισιν ἐν εἴδει βαπτιστικοῦ σημειωθεῖσας εἰς ἐνθύμισιν, μὴ διακρατηθείσης κατὰ τὴν ὑφ' ὄρω μυστικότητος κατ' οἰκονομίαν γενομένην κρυφίαν βάπτισιν, οὐδεμιᾶς ἄλλης γραπτῆς πράξεως δι' ἧς ἢ τοῦ συμβάντος ἀκρίβειαν ἠθέλεν ἐν κειρῷ εὐθέτω πιστῶς μεταβιβασθῆ τοῖς μεταγενεστέροις.

τίνης Ἀντωνίου Ῥοδόσταμου. Μικρὸν μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του, ἀφιερῶθη τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, γενόμενος τῇ 30 Ἀπριλίου 1743 Ἀναγνώστης, εἶτα δὲ Ὑποδιάκονος καὶ Διάκονος ὑπὸ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Χειμάρας καὶ Δελβίνου Γρηγορίου· τῷ δὲ 1745 ὑπὸ τοῦ τότε Λευκάδος καὶ Ἀγίας Μαύρας Ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου προεχειρίσθη Πρεσβύτερος καὶ μετὰ τὴν ἐν Μαίῳ τοῦ ἰδίου ἔτους ἀποβίωσιν τοῦ Ἱερέως Νικολάου τοῦ Σαμοῦλῃ ἐφημερεύοντος εἰς τὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς καὶ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου τιμώμενον ναὸν, ἐξελέχθη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ὡς διάδοχος τούτου εἰς τὴν ἐφημερίαν τοῦ εἰρημένου ναοῦ, ὁ Δημήτριος, ὅστις ἐξηκολούθησε νὰ ἐφημερεύῃ τοῦ ναοῦ τούτου ἕως τοῦ ἔτους 1784, οὔτινος τὸν μᾶτιον ἐψηφίσθη Πρωτοπαπᾶς, διὰ πενταετίαν. Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς πενταετίας, ψηφοφορίας γενομένης τῇ 11 Μαΐου 1789, περὶ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς διαμονῆς τοῦ ἰδίου ἢ ἐκλογῆς νέου, ἐπιτυχόντος τὴν πλειονοψηφίαν, ἀνέλαβε πάλιν τὰ ἱερά καθήκοντα αὐτοῦ. (Vol. 22 Arg. Div.) Καὶ τοιοῦτος διετελεσεν ἕως τῆς 21 Ἰανουαρίου 1795 καθ' ἣν ἡμέραν ἀπεβίωσε (Χρονικά Νικολάου Ἀρλιώτου, σελ. 54.) μὴ συμπληρώσας οὐδὲ τὸ πρῶτον ἔτος ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς κατὰ τρίτην φοράν ἀνεκλογῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἀξίωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνεταφιάσθη δὲ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θαυματουργοῦ Λειψάνου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος.

Τοῦ ἐν λόγῳ Πρακτικοῦ εἶχέ ποτε λάβει ἴσως ἀντίγραφον ὁ Γεώργιος, ὅπως χρησιμοποιηθῆ αὐτοῦ, ὡς ἔδει, εἰς ἣν διενεοῖτο νὰ ἐνασχοληθῆ ἀφήγησιν τοῦ γεγονότος τῆς βαπτίσεως, διὸ καὶ ἀντίγραφον ἐν τοῖς ἐγγράφοις αὐτοῦ διεσώθη.

Οὕτω δ' ἔχει τὸ περὶ οὗ εἶρηται πρακτικόν.

1791, Ιαν.ου 22.

Ἐφθασεν ἐνώπιον τοῦ Πανχιδεσιμωτάτου ἀνθρωπος τις ἐπιζητῶν μετὰ ζεούσης καρδίας καὶ ἰκεσίας τὸ Ἅγιον Βάπτισμα καὶ ἡ Αὐτοῦ Πανιερότης ἐδιώρισε νὰ ἐξεταχθῆ εἰς τὴν Παρουσίαν του καθαρώτερα ἢ αὐτοῦ θέλησις, ἡ αἰτία ὅποῦ τὸν παρακινεῖ καὶ ἐκ ποίου γένους καὶ ποίας πατρίδος εἶναι.

(ὑπογεγ.) Δημήτριος.

Εἰς Ἐνέργειαν

Τῇ αὐτῇ — Ἐρωτηθεῖς, — Ποία εἶνε ἡ αἰτία ὅποῦ τὸν παρακινεῖ. Ἀπεκρίθη — Ἡ μόνη σωτηρία τῆς ψυχῆς μου.

Ἐρωτηθεῖς — Ἐκ ποίας Πατρίδος καὶ ἐκ ποίου γένους εἶναι.

Ἀπεκρίθη — Ἐγὼ εἶμι ἀπὸ Ἀγγλίας, καὶ οἱ γονεῖς μου ἐκ τῶν Εὐγενῶν τῆς Ἀγγλίας, καὶ τὸ ὄνομά μου Φεδερίγος Νόρθ.

Ἐρωτηθεῖς — Καὶ πῶς τούτην μόνον τὴν ὥραν τοῦ ἦλθεν αὕτη ἡ φώτισις.

Ἀπεκρίθη — Ἐγὼ εἶναι πολλοὶ χρόνοι ὅποῦ εἶμι πεπεισμένος, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀσκησις ὅποῦ ἔκαμα εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν δύο γραφῶν Παλαιᾶς καὶ Νέας καὶ τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ Ἁγίων πατέρων, ἐβεβαιώθη πῶς εὐρισκόμουν εἰς πλάνην· ἀλλ' αἱ πολιτικαῖς καὶ οἰκονομικαῖς περιστάσεις μου καὶ ὅλης τῆς φαμελίας μου μὲ πα-

ρακινούσαν νὰ συστέλλωμαι· τέλος πάντων ἐστοχάσθηκα νὰ περιπατήσω κόσμον, ἴσως καὶ ὁ Κύριος ἐξαποστείλῃ μέσον νὰ δώσω τὴν ψυχὴν μου καὶ νὰ φυλάξω καὶ τὴν πολιτικὴν Οἰκονομίαν τῆς φαμελίας μου. Ἐτυχον λοιπὸν εἰς ταύτην τὴν πόλιν, τῆς ὁποίας ὁ Πρόεδρος, ὡς ἤκουσα, εἶναι συνετὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπρόστρεξα εἰς αὐτὸν παρακαλῶντας νὰ εὔρη τρόπον νὰ ἀξιωθῶ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, ἐπειδὴ καὶ ἐπιθυμῶ τοῦτο νὰ εἶναι ἀπόκρυφον διὰ τὰ πολιτικὰ τέλη καὶ οἰκονομικὰ τῆς φαμιλίας μου ὅπου ἀπέκτησεν.

Ἐρωτηθεῖς — Ποίας ἡλικίας εἶναι.

Ἀπεκρίθη — Περίπου 24.

Τοῦ ἀνεγνώσθη πάλιν ὃ εἶπε, καὶ ἐστερέωσε μεθ' ὄρκου.

(ὑπογεγραμ.) ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

Ἰανν.ου 22.

Τῇ αὐτῇ ὁ Παναιδεσιμώτατος, ἐξετάσας πάλιν αὐτὸν κατ'ἰδίαν καὶ μάλιστα περὶ τοῦ Βαπτίσματος, ὃ ἐδόθη αὐτῷ παρὰ τῶν ἰδίων καὶ βεβαιωθείς ὅτι διὰ μόνης ἐπιχρίσεως ὕδατος διὰ τῶν τριῶν δακτύλων γεγενημένης, διὸ ἐπιστεύθη εἶναι βεβαπτισμένος, ὅπερ οὐδαμῶς συμφωνεῖ τῷ τύπῳ οὔτε τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας, ἐδιώρισε δοθῆναι αὐτῷ τὸ διαπύρως ὑπ'αὐτοῦ ποθούμενον σωτήριο Βάπτισμα. Διὰ δὲ τὴν ποθουμένην οἰκονομίαν, ὥρισεν ἡ Αὐτοῦ Παναιδεσιμότης, προσφέρειν αὐτὸν πρῶτον ὁμολογίαν ἐγγραπτῶν πίστεως, ἐξ ἰδίας του χειρός, καὶ νὰ βαλθῇ εἰς τὴν παροῦσαν χάρταν. Καὶ δὴ κατηχηθέντα ἱκανῶς παρὰ τῆς Αὐτοῦ Πανιερότητος, εἰδήμονα εὔρεν αὐτὸν, ἀπάντων τῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἁγίας Ἐκκλησίας δογμάτων τε καὶ ἐθῶν. Ὅθεν ἐδιώρισε μετὰ τὸ ἐγχειρεῖσαι τὴν ὁμολογίαν, δοθῆναι ἐγγραφον ἄδειαν τῷ Εὐλαβεστάτῳ Πρεσβυτέρῳ Σπυρίδωνι Μοντεσάντῳ, ἐκτελέσαι ἐπ'αὐτῷ τὸ Ἅγιον καὶ Σωτήριο Βάπτισμα εἰς τὴν

οικίαν τῆς Αὐτοῦ Παναϊδεσιμότητος διὰ τὰς προλεχθείσας αἰτίας.

(ὕπογεγρ.) ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

Ιαν.ου 23.

Εἰς Ἐνέργειαν.

Προσέχθη ὁ Εὐγενέστατος Κ.ος Κ.ος Φεδερῖγος Νόρθ τῶν Εὐγενῶν ἀπὸ Ἀγγλίας, ὅστις ἐπρόσφερον ἔγγραπτον ὁμολογίαν πίστεως ἐξ ἰδίας του χειρός, ἣτις καὶ ἐβάλλθη εἰς τὴν παροῦσαν χάρταν.

Τῇ αὐτῇ — Εἰς Ἐνέργειαν

Ἐγράφη ὡς κάτωθεν ἡ ἄδεια καὶ ἐδόθη τῷ Εὐλαβεστάτῳ Ἱερεῖ Μοντεσάντῳ.

Ἡμεῖς. Δημήτριος. κ.τ.λ.

Παρέχομεν ἄδειαν. κ.τ.λ.

Τῇ αὐτῇ—Εἰς Ἐνέργειαν.

Εἰς τὴν οικίαν τῆς Αὐτοῦ Παναϊδεσιμότητος ἐτελέσθη σὺν Θεῷ τὸ μυστήριον Ἀναδόχων ὄντων τῆς Αὐτοῦ Παναϊδεσιμότητος καὶ τοῦ Εὐγενοῦς Κ.ου Κ.ου Γεωργίου Προσαλέντη εὐπάτριδος τῆς πόλεως ταύτης, ἐδόθη δὲ αὐτῷ πρὸς τῷ ἰδίῳ ὀνόματι καὶ τὸ ὄνομα Δημήτριος καὶ ὀνομάσθη «Φεδερῖγος Δημήτριος.»

(ὕπογρ.) ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΟΝΤΕΣΑΝΤΟΣ ἐτέλεσα.

1791 Ιαν.ου 24.

Προσήτησεν ὁ Εὐγενέστατος ἀναλυτικὸν γράμμα πρὸς χρῆσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ τὸ κάτωθεν.»

Ἀναντίρρητον δὲ, ὅτι ὁ ἐν τῷ Πρακτικῷ μνημονευόμενος Γεώργιος Προσαλέντης, (παρ' ᾧ, ὡς τῶν χειρογράφων ὁ λόγος δηλώσει, ὁ Βρεττανὸς εὐπατρίδης τοσοῦτον ἀρέσκουσιν αὐτῷ εὔρε τὴν συνέργειαν εἰς πραγματοποίησιν τοῦ περὶ βαπτίσεως διακκοῦς πόθου αὐτοῦ, ὥστε αὐτὸν ἐξελέξατο καὶ ἀναδοχόν του,) οὐδεὶς ἄλλος εἶναι ἢ αὐτὸς ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ἱερομονάχου Φιλοθέου.

Πράγματι δ' ἐκ τῶν χειρογράφων συμβαλλόμεθα, ὅτι μόνος ὁ εἰς ἃ παρενεβάλλοντο σπουδαιότατα κωλύματα πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐν λόγῳ βαπτίσεως πάντα κόπον θεοφιλῶς καὶ καρποφόρως ἐπενεγκῶν ἦτο ὁ Προσαλένδης οὗτος, ὃς ἐξ αὐτῆς ἐκείνης τῆς συρραφείσης διαλεκτικῆς κατηχήσεως αὐτοῦ καὶ ἄλλων ἐτι ἐκκλησιαστικῆς παιδείας συγγραμμάτων τοῦ ἰδίου, ἀνεκδότων μέχρι τοῦδε σωζομένων παρὰ τοῖς ἀπογόνους αὐτοῦ, εἴ τις καὶ ἄλλος ἐν Θεολογικαῖς ζητήσεσι καὶ διενέξουσιν ἀποδηλοῦται. Ἔστω δὲ ἰκανῆ τῶν λεγομένων ἀπόδειξις, ἢ ἐφεξῆς ληφθεῖσα σημείωσις ἐκ τῆς « Ἀνεκδότου Συλλογῆς εἰδήσεων περὶ Ἑλλήνων Λογιῶν » τοῦ ἐξ ἀδελφοῦ ἐγγόνου τοῦ Γεωργίου καὶ δεινοῦ Νομισματολόγου καὶ φιλολόγου Στυλιανοῦ Πέτρου Δώρα Προσαλένδου τὰ περὶ τοῦ βίου οὔτινος ἐξιστορήσαμεν ἀλλαχοῦ.

« Giorgio Prosalendi, non meno profondo nella
« Letteratura che nella Teologia, di cui fù in patria,
« finch'ei visse l'oracolo, e sotto lo stendardo della quäle fece un conquisto che merita esser ricordato. Ridusse alla religione Ortodossa
« Federico North peritissimo Ellenista e passionato
« indagatore del Bello antico, poscia ~~letto~~ Governatore di Ceylan¹ .»

¹ Γεώργιος Προσαλένδης, οὐδὲν ἦττον δεινὸς περὶ τὴν φιλολογίαν

Ίκανά δ'εἰπόντες περὶ τῶν χειρογράφων, δὲν εἶναι ἐκτὸς τοῦ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν ὀλίγων ὅσα ἐκ τῶν κατὰ τὸν βίον τοῦ Γεωργίου ἠδυνήθημεν ἐκ τε δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν πηγῶν νὰ συλλέξωμεν, παρεισάγοντες καὶ τινὰς εἰδήσεις ἀφορώσας τὰ εἰς τὴν βάπτισιν παρεμβληθέντα σπουδαῖα προσκόμματα, ἐξ αὐτῶν τῶν χειρογράφων τὰς πλείστας ἀρυσθέντες, ἵνα κρεῖττον προδιαθέσωμεν τὸν ἀναγνώστην.

Ἐγενήθη μὲν ὁ ἐν λαϊκοῖς νέος οὗτος φωστήρ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐν Κερκύρα, τῇ ὑγδῷ Ὀκτωβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους, καθ' ἃ ἡ Κέρκυρα ὑπὸ τὸ κράτος διετέλει τῆς τότε θαλασσοκρατίρας καὶ ἰσχυρᾶς Ἐνετίας, ἐκ Στυλιανοῦ Προσαλέντου, ἀδελφοῦ Φραγκίσκου τοῦ εἶτα ἐν Ἱερομονάχοις Φιλοθέου, καὶ Ἀναστασίας Σπυρίδωνος Αὐλωνίτου¹, γονέων εὐπόρων καὶ ~~ἐκ~~ τῶν ~~ἐκ~~ τὰ μάλιστα ἐπ' ἀρχαιότητι καὶ γένους εὐ-

ἢ ὅσον καὶ περὶ τὴν Θεολογίαν ἧς ἦτο ὁ χρησμός ἐν τῇ πατρίδι διαρκούντος τοῦ βίου αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τὴν ἀρρωγὴν τῆς ὁποίας ἐποίησατο ἀξιωματημὸν ἀπόκτημα. Ἐπανέστρεψεν εἰς τὸ ἑρθόδοξον θρήσκευμα Φρειδερίχον Νόρθ τὸν ἐμπειρότατον Ἑλληνοστὴν καὶ περιπαθέστατον ἀνιχνευτὴν τοῦ Ὁραίου τῆς ἀρχαιότητος, ὄψια.τερον ἐκλεχθέντα Διοικητὴν Ταπροβάνης (Ceylan).

(Ἴδε τὰ περὶ τῆς χειρογράφου ταύτης Συλλογῆς ἀναφερόμενα ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 272 σημειώσει τῶν ἡμετέρων, «Βιογραφικῶν Σχεδარიῶν τῶν ἐν τοῖς Γράμμασι κτλ. διαλαμψάντων Κερκυραίων ἀπὸ τῶν μέσων τῆς παρελ. ἑκατονταετηρίδος μέχρι ἀρχῶν τῆς ἐνεστῶσης, Κέρκ. 1878. Τυπογραφεῖον «Κοραῆς» I. Ναχαμούλη.

¹ Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Αρχεῖῳ σωζομένου ἀντιγράφου τοῦ καταλόγου τῆς γεννήσεως καὶ καταγωγῆς τῶν εὐπατριδῶν Κερκύρας, εἶτα ἄλλως πως λεγομένου «Χρυσοῦ Βιβλίου», καὶ τῆς βαπτιστηρίου πράξεως τοῦ Γεωργίου τῆς καταγεγραμμένης εἰς τὸ ἐν τῷ Αρχεῖῳ σωζόμενον Βιβλίον τῆς Εκκλ. Ὑπερ. Θεοτόκου Ἀντιβουნიωτίσσης.

κλεία σεμνυνομένων οίκων τῆς Κερκύρας,¹ καὶ ἐσπούδασε

¹ Σπυρίδων Αὐλωνίτης Κερκυραῖος εὐπατρίδης, οὐτινος παροδικὴν τὴν μνείαν ἐποίησαν πρῶτοι οἱ δύο περιηγηταὶ Ἰάκωβος Σπὼν Γάλλος τὸ γένος καὶ Γεώργιος Οὐήλερ Ἄγγλος εὐγενῆς ὁ μὲν πελυμαθῆς Ἀρχαιολόγος καὶ Ἰατρὸς, ὁ δὲ Ἀρχαιολόγος καὶ Βοτανικὸς εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ περιηγήσεις (I. Spon et G. Wheler, Voyage d'Italie, de Dalmatie, de Grèce κτλ. Lyon, 1678 σελ. 11. — Wheler, Voyage de Dalmatie, de Grèce et du Levant κτλ. traduit de l'Anglois, Vol. 1. Amsterdam CIOICLXXXIX σελ. 86.)

Ἦν δὲ ἀδελφὸς Ἀναστασίου Αὐλωνίτου τοῦ χρηματίσαντος Πρωτοκαπᾶ Κερκύρας (1693—1715) καὶ τῷ 1707. (15 Μαΐου) ἐπιστείλαντος πρὸς Χρῦσανθον τὸν Νοταρᾶν ἱεροδιάκονον, εἶτα Μητροπολίτην Καισαρείας καὶ τέλει Πατριάρχην Ἱεροσολύμων, κατὰ τὰ ἐξαγομῆνα ἐκ τῆς ἐν τῷ Γ. τόμῳ τῆς Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης Κωνστ. Σάθα, Συλλογῆς Ἐπιστολῶν διαφόρων. (Μεσαιων. Βιβλ. Σάθα. § Επιστ. Διαφ. Τόμ. Γ'. Βενετ. 1872 σελ. 524).

Ἐγενήθη δ' ἐκ Γεωργίου Πρεσβυτέρου τοῦ Αὐλωνίτου τότε Σακελλαρίου καὶ Ἀνουλάς Ἰωάννου Καππάδοκα τῇ 26 Φεβρουαρίου 1647. Τῷ 1667 εἰκοσάετης γενόμενος ἀπέτελεσε μέρος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου Κερκύρας, ἔκτοτε δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐξελέγετο κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς διάφορα ὑπουργήματα. Ἐν ἔτεσι 1667 καὶ 1676 εὐρίσκομεν τοῦτον Γραμματεῖα τῆς Κοινότητος Cancellier della Città, (Vol. Arg. Diversi 21 Fil. XI σ. 32, καὶ Fil. XII σ. 8.) Κήνσορα τῷ 1680. Ὑγειονόμον κατὰ τὰ ἔτη 1684 καὶ 1692. Συνέγραψεν Ἰταλιστὶ πονημάτιον «Περὶ Νικοπόλεως καὶ Λευκάδος» καὶ ἕτερον βιβλίον ἐπιγραφόμενον Impronti d'onore ovvero la spiegazione delle medaglie Corcirese coniate sotto il suo dominio aristocratico » ἐν ᾧ κατὰ Μουστοξύδην (Περὶ τῶν ἐν Κερκύρα Ἀκαδημιῶν. κτλ. Διατρ.) ὁ συγγραφεὺς δείκνυσι μὲν παιδείαν τινὰ, ἀλλὰ φαντασίαν μᾶλλον ἢ κριτικὴν. Κεὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου τῶν ἐν λόγῳ συγγραμμάτων, οὐτινος ὁ πολὺς Μουστοξύδης, πλὴν τῆς ἀπλῆς μνείας τοῦ τίτλου, οὐδεμίαν ἄλλην εἶδησιν διέλαβε, οὐδ' ἡμεῖς δυνάμεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ βεβαιώσωμεν, εἰ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου διαφυγῶν τὴν καταστροφὴν, εἰς ἀγνώτα διαφυλάσσεται τόπον. Περὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ὅπερ ἡμεῖς αὐτοὶ εἶδομεν παρὰ τῶν ἀδελφῶν Προσαλενδῶν μετ' ἐπιστάσις διαφυλαττόμενον μετὰ βεβαιότητος γινώσκουμεν, ὅτι περιῆλθε τοῦτο ταῖς προπάτορσιν αὐτῶν, ἐκ τοῦ πρὸς

τὴν μὲν ἐγκύκλιον παιδεύειν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, τὴν δὲ ἐκκλησιαστικὴν ἐκ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ θείου αὐτοῦ Φραγκίσκου. Ἐπειδὴ δὲ ὢν εὐπορος διήγεν ἑκ-
τοτε ἐν τῇ πατρίδι βίον ἑσαεὶ ἀφιερωμένον ταῖς μελέταις,
προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐγένετο περὶ τὴν Θεολογίαν ἐντριβέ-
στατος.

Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1733 ἔτους καθ' ὃ εἶχεν ὁ Γε-
ώργιος συμπλήρωσει τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος, ἤρ-
ξατο συμμετέχειν τῶν τῆς πολιτείας πραγμάτων¹ συνωδᾶ
πρὸς τὰ τότε κεκανονισμένα περὶ τῆς τῶν νεαρῶν εὐγενῶν
συμμετοχῆς εἰς τὰ κοινὰ, καθ' ἃ, οὐδεὶς ἠδύνατο μέρος ἰά-
ποτελῆ τοῦ λεγομένου " Γενικοῦ Συμβουλίου ,, (Consiglio
Generale) εἰ οὐ μόνον δὲν εἶχε συμπεπληρωμένον τὸ εἰκο-
στὸν τῆς ἡλικίας ἔτος, ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ ἐκέκτητο πρὸς τῇ
ἐκ γενετῆς εὐγενείᾳ καὶ τῶν ἄλλων ἀπαιτουμένων προσόν-

μητρὸς ἐγγόνου τοῦ συγγραφέως τούτου, Γεωργίου Προσαλένδου. Εἶναι
μὲν τοῦτο τὸ χειρόγραφον σχήματος ὀρθοῦ μικροῦ, σύγκειται δὲ ἐκ σε-
λίδων εἴκοσι καὶ ὀκτώ, αἱ ἀρχικαὶ τῶν ὁποίων περιλαμβάνουσι τὰ ἐξῆς·
εἰδήσεις τινὰς περὶ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῶν περιηγήσεων τῶν Spon καὶ
Wheler ληφθείσας, καὶ ἰδίᾳ χ-ριὸ τοῦ Μουστοξύδου γεγραμμένας·
ἐπιστολὴν ἐν εἴδει ἀφιερώσεως τοῦ πονηματίου τῷ Ἰππότη Ἀνδρέᾳ Μαρ-
μορᾷ, συγγραφεὶ τῆς γνωστῆς Ἱστορίας τῆς Κερκύρας· δύο ἰταλικά ἀσμά-
τια εἰς ἔπαινον τοῦ συγγραφέως, συντεθέντα ὑπὸ τοῦ ἐκ Τοσκάνης ὀρ-
μωμένου ἰππότου τῆς Δημοκρατίας Ἀμβροσίου Μανιανίνη, διακριθέντος
εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολέμους τῶν Ἐνετῶν κατὰ τῶν Τούρκων· ἕτερον
ῥάριον εἰς ἔπαινον τοῦ συγγραφέως, ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Νομοδιδά-
κτορος Αὐγουστίνου Καπέλου, τοῦ καὶ λόγους τινὰς ἡρωϊκοὺς συντάξαντος
μετὰ προσφωνήσεως πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Κερκυραίων· διακλάδωσιν τοῦ
γενεθλιακοῦ δένδρου τῆς τοῦ ἰδίου οἰκογενείας καὶ σύντομον προοιμιακὴν
τοῦ συγγράψαντος ἐπιστολὴν.

¹ Ἴδὲ τὰ ἐν τῷ Δ. Ἀρχεῖῳ Vol. 41 Argomenti Diversi dal
1733-1734. Filza I. σελ. 13 (5 9βρίου 1733 πρᾶξιν.)

των ἐν οἷς καὶ τοῦ τῆς χρηστοθηείας¹. Καὶ τότε ὁ Γεώρ-

¹ Τότε μόνον ἠδυνατό τις ν' ἀποτελέσῃ μέρος τοῦ Γενικοῦ Συμβου-
λίου καὶ τοὶ μὴ ἔχων τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος συμπεπληρωμένον, εἴ
ἦτο ἐπιστήμων ἢ λόγιος, κατ' ἐντιμον ἐξαίρεσιν τοῦτο, διότι τὴν ἔλλειψιν
τῆς ἡλικίας ἀνεπλήρου τὸ πλεονέκτημα τῆς μαθήσεως. Ἐπ' ἴσης καὶ εἰς
τὸν κλῆρον ἐπεκράτει τὸ ἔθος τοῦτο ὡσάκις πεπαιδευμένοις τις κληρικὸς
εἴτε ἄριστος ἱεροκλήρυξ εἶχε τὸν βαθμὸν διακόνου ἠδύνατο, δίδων τὰς ὠρι-
σμένας ἐξετάσεις, νὰ προχειρισθῇ εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτέρου βαθμὸν, εἰ καὶ μὴ
εἶχε τὴν διὰ τὸν βαθμὸν τοῦτον ὠρισμένην ἡλικίαν. Ἐκ τῶν παρὰ πόδας
ἐγγράφων ἐξάγομεν, ὅτι κατ' ἐντιμον ἐξαίρεσιν ἐφηρμόσθη τὸ σύστημα τοῦ-
το διὰ τὸν εἰς Πρεσβυτερικὸν βαθμὸν προχειρισμὸν τοῦ ἐν κοσμικοῖς Ἀνα-
στασίου καὶ ἐν Ἱερεῦσιν Ἀθανασίου Κοντοειδοῦς, τοῦ Φιλοθέου ἐν Ἱερεῦσι
Προσαλέντου καὶ Νικηφόρου Θεοτόκη, ὃς ἐγεννήθη οὐχὶ τῷ 1736, ὡς πάν-
τες ἀνεξαίρετως οἱ κατ' ἡμᾶς Βιογράφοι ἐσφαλμένως διέλαβον τὰ κατ' αὐ-
τὸν ἱστοροῦντες, ἀλλὰ τῇ 15 Φεβρουαρίου 1731 καὶ ἐκάρη μὲν Ἀναγνώ-
στης ὑπὸ τοῦ Πρωτοπαπᾶ Ἰωάννου τοῦ Βουλγάρεως, τῇ 6 Αὐγούστου
1745· προήχθη δὲ εἰς τὸν τῆς Διακονίας βαθμὸν μετονομασθεὶς Νικηφόρος
ἐν 10βρίῳ τοῦ 1748, τοσοῦτα νέος, ὥστε καὶ ἠργεῦθη, καὶ Πρεσβύτερος
ἐγένετο τὸν Ἰούλιον τοῦ 1754 ὑπὸ τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Λευκάδος
καὶ Ἀγίας Μαύρας Χρυσάνθου, ἐν Λευκάδι. Τὸν δὲ Μάϊον τοῦ 1758 ἐξε-
λέχθη Ἐφημέριος τοῦ ἐν τῇ πόλει ναοῦ τοῦ Ἀγίου Προφήτου Προδρόμου
καὶ Βαπτ.οῦ Ἰωάννου, ἐνθα ὡς τοιοῦτος διετέλεσεν ἕως τὰ τέλη τοῦ
ἔτους 1764· ἀπεβίωσε δὲ ἐν Μοσχᾷ τῇ 31 Μαΐου 1800. Ἐπ' ἴσης καὶ
τοῖς ἐκκλησιαστικῇ παιδείᾳ κεκοσμημένοις λαϊκοῖς ἐπετρέπετο ὁ μετὰ τῶν
ἱερέων συναγωνισμὸς εἰς τὴν περὶ ἐκλογῆς Πρωτοπαπᾶ ὑποψηφιότητα, ἐν
περιπτώσει καθ' ἣν ἡ θέσις αὕτη ἐχόρευεν. Εἰ δὲ ἐπετύγγανε τὴν ἐκλο-
γὴν κοσμικός τις, ἐν ὀκταήμερῳ διαστήματι ἢ καὶ ταχύτερον διὰ τῆς
ἐπισήμου κουρᾶς ἐγένετο ἐν ἀρχῇ μὲν Ἀναγνώστης, εἶτα δὲ δίδων ἐνώ-
πιον τοῦ Διοικητηρίου καὶ τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Ἱεροῦ τάγματος ἐπι-
τυχεῖς ἐξετάσεις, προχειρίζετο Διάκονος, ἀκολούθως δὲ ἀνηγάγετο εἰς τὸν
τοῦ Πρεσβυτέρου βαθμὸν ὑπὸ τινος Ἐπισκοπικῶν ἀξίωμα φέροντος Ἐνε-
τοῦ ὑπηκόου, καὶ τέλος τῷ ἐδίδοτο ἡ ἀργυρᾶ πρωτοπαπαδικῆ βάβδος.
Τοιοουτρόπως ἀνήχθη εἰς τὴν Πρωτοπαπαδικὴν Ἱεροκαθεδρίαν τῷ 1749
ἐκλεχθεὶς καὶ ἐκ λαϊκοῦ βαθμιαίως προχειρισθεὶς Διάκονος καὶ Πρεσβύτε-
ρος ὁ Κόμης Σπυρίδων Βούλγαρις, δεῦτερος τοῦ ἰδίου ὀνόματος καὶ ἔκ-
τος τῆς αὐτῆς οἰλογειίας Πρωτοπαπᾶς, εἰς οὗ τὴν ἐν ἔτει 1760 ἀποβίωσιν

γιος ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου Κερκύρας, ἐξ οὗ, ψήφῳ, ἐτησίως ἐξελέγοντο οἱ ἐπ' ἴσης κατ' ἔτος τὰ διάφορα ἐγχώρια τῆς πατρίδος ὑπουργήματα διὰ πλειονοψηφίας μεταξὺ των διανεμόμενοι, καὶ περὶ τῶν κοινῶν

τὸν ἐπικηδεῖον λόγον ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τοῦ Θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος ὁ Νικηφόρος Θεοτόκης.

Reverendissimo Mons.or Protopapà di Corfù

Quantunque per gli ordini compilati per regola e norma di cotesto clero greco, sia provvisto che non possa esser aggregato (sic) al med.o, alcun Religioso che non habbi l' età di trenta anni, ad ogni modo fatto il conveniente riflesso alle conditioni che adornano il nostro Rever.do D.r Anastasio Condoidi Predicator, non che a quanto fu praticato da Precessori nostri anzi all' accordo di questo supr.o carico, Habilitiamo esso Condoidi a poter concorrer e farsi ballotare nelle vacanze che accadessero nel Clero e poter anco restar aggregato in esso, non ostante che anco non habbi l' età delli anni trenta, e ciò per indulto spezioso, e se lo offri.

Data li 13 Agosto 1703 S. N.

DANIEL DOLFIN PROV. GEN.L.

ALVISE FOSCARINI SEGR.o.

(Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Αρχεῖῳ Βιβλίου 64, Filza Civil 2.da, sotto il Protopapà Anast.o Avloniti, principia l' anno 1700, termina l' anno 1715 σελ. 706.)

Πανιερώτατε καὶ Θεοσεβέστατε Πάτερ

Χριστὸς Ἀνάστη.

Παρέχομεν ἄδειαν τῷ Εὐλαβεστάτῳ καὶ Λογιωτάτῳ Ἱεροδιακόνῳ καὶ Ἱεροκήρυκι κ. Φραγκίσκῳ τοῦ πικλήν Προσαλέντι τοῦ ποτὲ εὐγενοῦς κ. Ὑπολίτου (sic) δόκτορος ἐκ τῶν εὐγενῶν τῆς δε τῆς πόλεως, ὅπως διὰ τῆς τῶν ὑμετέρων ἀγίων χειρῶν ἐπιθέσεως ἀναβιβασθῆτω (sic) εἰ

πραγμάτων διαβουλευόμενοι «Ἐκατὸν πενήκοντα» εὐγενεῖς¹.

τὸν τῆς ἱερωσύνης χαρακτῆρα, εἰς δόξαν Θεοῦ, πιστῶν ὑπηρεσίαν καὶ ἡμῶν μνημόσυον. Ἐρρωσο

Κερκυρήθεν κατὰ τὸ ἀψή. ἔτος, ἐν μηνί Ἀπριλίῳ ιη'. ε. π.

Τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος

ἐν Χριστῷ ἀδελφός

Ἀναστάσιος ὁ Κερκύρας Μέγας πρωτοπαπᾶς

Τῷ Πανιερωτάτῳ

Λευκάδος καὶ Ἀγίας Μαύρας Ἀρχιεπισκόπῳ

(Ἐκ τοῦ Βιβλ. 5. ἀριθ 65. Atti per aspir. sacerdot. sotto i Pro-
torapà An. Avloniti dal 1693 al 1715 σελ. 314.)

Πανιερώτατε Δέσποτα

Νικηφόρον τὸν Ἱεροδιάκονον Θεοτόκην ἐκ τῶν Εὐγενῶν ταύτης τῆς πολιτείας, πάσῃ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ κεκοσμημένον, μαθηματικὸν καὶ κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαλέκτους ἐπιστήμονα, πρὸς τὴν ὑμετέραν πανιερότητα ἐπιστελλομεν, ἵνα δι' ἐπιθέσεως τῶν σεβασμίων ὑμῶν χειρῶν εἰς τὸ τοῦ Πρεσβυτέρου ἀξίωμα ἀναβιβασθῇ, εἰς δόξαν τοῦ Μεγάλου Θεοῦ, πιστῶν δὲ σωτηρίαν. Ἐρρωσο.

Κερκυρήθεν ἀψνδ. Ἰουλίου ιβ'. ε. π.

Τῷ Πανιερωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ

Λευκάδος καὶ Ἀγίας Μαύρας

Κ.ῶ Κ.ῶ Χρυσάνθῳ.

Τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος

Ὁ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

(Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ Βιβλίου τῶν ἐπὶ Σπυρίδ. Πρωτοπαπᾶ Β. ου Βουλγάρως Ἐπιστολῶν τῶν Ὑποψηφίων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1749 - 1760. Filza. 9. σελ. 2).

¹ Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐξηκολούθησε νὰ ἀποτελεῖται τὸ μικρὸν λεγόμενον Συμβούλιον ἕως τοῦ ἔτους 1784, ὅτε διὰ διαταγῆς τοῦ τότε Γενικοῦ Προβλεπτοῦ Νικολάου Ἐρίτζου ὑπὸ χρονίαν 7 Αὐγούστου τοῦ εἰρημένου ἔτους, ἀνανεωθείσης παρὰ τῆς Ἐνετικῆς Γερουσίας διὰ Δουκιχῆς 7 Σεπτεμβρίου 1786, πολλὰ μετερρυθμίζοντο ἐκ τῶν ἀφορώντων τὸ τότε ἐκλογικὸν σύστημα, ἐν οἷς καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν «ἐκατὸν πενήκοντα» εἰς μόνον «Ἐξήκοντα» (Ἴδε τὸ ἐν τῷ Δ. Ἀρχεῖῳ Volume 69 Argomen-

ἠθέλομεν, ἀπομακρυνόμενοι τοῦ ἡμετέρου θέματος, ἐπέλθει λίαν ὀχληροὶ τοῖς ἀναγνώσταις, εἰ ἐπεχειροῦμεν ἐνταῦθα τὴν μετ' ἀκριβολογίας περιγραφὴν τοῦ ἐπὶ Ἐνετοκρατίας ἐν Κερκύρα Διοικητικοῦ συστήματος καὶ πασῶν τῶν ἐγχωρίων ὑπουργημάτων, ἣν ἐποίησαντο οἱ Ερμάνος Λούντζης καὶ Π. Χιώτης, πλὴν, δέον κρίνομεν, ἵνα ἐν παρόδῳ διαλάβομεν μόνον περὶ τῶν μάλιστα σημαντικῶν ἐκ τῶν ἐγχωρίων ὑπουργημάτων ἐκείνων, ἃ ἀπετέλουν τὸ λεγόμενον Συμβουλευτικὸν Συνέδριον (Consulta del Conclave) καὶ ὧν τὰ ἀκανθώδη καὶ οὐκ ἀνεύθυνα βάρη ὁ Γεώργιος διαρκοῦντος τοῦ μακροτάτου βίου του, μετ' ἰδιάζοντος φιλοπατρικοῦ ἐνδιαφέροντος πολλάκις ἐβάστασε.

Καὶ ἀπετελεῖτο τὸ λεγόμενον Συμβουλευτικὸν Συνέδριον, (Consulta del Conclave) ἐκ τῶν ἐτησίως ἐκλεγομένων τεσσάρων Συνδίκων, οἵτινες ἐπώπτεον τὸ οἰκονομικὸν τμήμα τῆς πολιτείας, ἐπηγρύπνουν εἰς τὰ τῆς διεθύνσεως τοῦ Σιτοβολῶνος (Fontego), ἐξετίμων πᾶν εἶδος Δημητριακῶν καρπῶν καὶ ὀπωρῶν καὶ παρίσταντο εἰς τὰς συζητήσεις τῶν τε ποινικῶν καὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ εἴτε Πραιτωριανοῦ, εἴτε τῆς Κυβερνήσεως λεγομένου Δικαστηρίου, συγκροτουμένου ἐκ τε τῶν κατὰ καιροῦς Βαῦλων καὶ τῶν Παρέδρων καὶ ἐκ τῶν συμβουλευτικῆν μόνον ψῆφον ἐχόντων ἐνιαυσίων τακτικῶν Δικαστῶν· ἐκ τῶν Κησῶρων (Censori), ἀνὰ ἕκαστον ἔτος ἐκλεγομένων, καὶ οἵτινες ἦσαν μὲν ποτε δύο, μετέπειτα δὲ περιωρίσθη ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς ἓνα καὶ οἵτινες καθῆκον εἶχον τὴν ἐπαγρύπνησιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Συμβουλίου ἀφορωσῶν διατάξεων· ἐκ τῶν ἀπλῶν Συνέδρων (Capitolari) οἷς ἐναπετίθετο ἡ εἰδικὴ καὶ μόνη φρον-

ti Diversi della Città di Corfù dal 1785-1786, Fil. 1. σελ. 36 καὶ Ερμ. Λούντζη, τὸ Περὶ Πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἐπτανήσου ἐπὶ Ἐνετῶν. Αθῆν. 1856 § Ζ'. σελ. 52.)

τις τοῦ νὰ συντάσσωσι συμφώνως πρὸς τε τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ὠρισμένα, τὰ ἄρθρα ἢ Κεφάλαια (Capitoli) τῶν ὁποίων ἡ κοινότης ἀπέστειλε παρὰ τῆ Ἐνετικῆ Γερουσίᾳ πρέσβειων καὶ ἐκ τῶν ἐνιαυσίων δικαστῶν, (Giudici Annali), οἵτινες ἦσαν τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ἐδίκαζον ὑποθέσεις μὴ ὑπερβαινούσας τὰ 15 δουκάτα, ὀψιαιτέρον ὅμως δι' ἄλλεπαλλήλων μεταρρυθμίσεων τὸ τίμημα τῶν ὁποίων ὤφειλον νὰ δικάζωσιν ὑποθέσεων ἀνεβίβασαν ἕως 50 δουκάτων· ἐδίκαζον δὲ οὗτοι μετὰ τοῦ Διοικητηρίου, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐρρέθη, ἄνευ ἀποφασιστικῆς ψήφου καὶ ἄλλας ὑποθέσεις¹.

Ἐπενέγκωμεν ὅθεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν διακοπεῖσαν σειρὰν. Εἰσαχθεὶς ὁ Γεώργιος ἐν τῷ Γενικῷ Συμβουλίῳ τῷ 1735, ἀπήρτισε πρῶτην τότε φοράν μέρος τοῦ Σωματείου τῶν 150 Εὐγενῶν, ἢ κατὰ τινὰς, μικροῦ Βουλευτηρίου· ἐκτοτε δὲ ἡ πατρὶς τιμῶσα πρὸς ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς τοῦ ἀνδρός, τὴν τε παιδείαν καὶ ἄκραν εὐσέβειαν, ἤρξατο ἐκλέγειν τοῦτον εἰς τὰ περιβλεπτότερα τῶν ἑαυτῆς ὑπουργημάτων, ὡσάκις τῶν ἐκείνου οἰκογενειακῶν ἐνασχολήσεων μὴ ἀπαιτουσῶν τὴν ἐν τῇ ἐξοχῇ μετώκησίν του, τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο ἐν τῇ πόλει. Πρῶτον ἔτος καθ' ὃ ψήφω τῶν 150 ἐκλεχθεὶς ἀνεδέχθη ὑπουργημα, ἦτο τὸ 1745. Εἶχε δὲ διὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸν Δεκέμβριον τοῦ προηγουμένου ἔτους ψηφισθῆ ὁ Γεώργιος, κατὰ τὸ τότε ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῶν τοιούτων ἀρχαιρεσιῶν ἐπικρατοῦν σύστημα, « Σ Ὑ ν ε δ ρ ο ς ».² (Capito-

¹ Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Δημ. Ἀρχειοφυλακείῳ τόμου 63 Argomenti Diversi dal 1773-1774. Filza VII. § Nota di tutte le Urbane Magistrature e Cariche elettive dal Consiglio.

² Ἐκ τῶν ἐν τῷ Δημ. Ἀρχείῳ σωζομένων Βιβλίων τῶν ἐπὶ Ἐνετοκρατίας διαφόρων τῆς Κοινότητος πράξεων, ὑπὸ ἐπιγραφὴν Argomen-

lare) εταίρους έχων ἐν τῷ αὐτῷ ἀξιώματι τοὺς εὐπατρίδας Δημήτριον Φέσταν καὶ τινὰ ὁμώνυμον τούτου Καρυοφύλλην. Κατὰ δὲ Φεβρουάριον τοῦ 1748 ἐξελέχθη διὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τοῦ ἰδίου ἔτους «Ἐξελεγκτῆς τῶν Συμβολαιογράφων» (Esaminador sopra gli Nodari), εἰς τὴν συναγωνιστικὴν ὑποψηφιότητα ἧς θέσεως ὑποβληθεὶς πρὸ τριετίας ὁ Γεώργιος εἶχεν ἀποτύχει.¹ Ἦτο τοῦτο ὑπουργημα ἐκ τῶν πολλῶν τῶν οὐκ ἀσημάντων, ἀλλὰ καὶ μὴ παρασχόντων τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ συμμετέχη τις τοῦ Συμβουλευτικοῦ Συνεδρίου, ὡς λ. χ. τὸ τῶν Ἀντιρρητικῶν Κησόρων (Contraditorio Diffensori della Comunità) τῶν Σνηγόρων τῶν καταδίκων (Diffensori de' Condannati), τῶν Ζυγιστῶν (Giustizieri) καὶ πολλῶν ἄλλων. Καὶ οἱ τοιοῦτοι Ἐλεγκταὶ ἀνηγόρευον τοὺς ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις δόντας Συμβολαιογράφους, ἢ δὲ παρὰ τῶν Ἐξελεγκτῶν ἀναγόρευσις ἐνεκρίνετο παρὰ τοῦ Διοικητηρίου ἐπηγρύπνου προσέτι εἰς τὴν καλὴν τῶν βιβλίων τῶν τεθνεώτων Συμβολαιογράφων συντήρησιν, δι' ἣν εἰδικὸς φύλαξ (Custode) ἐξελέγετο ἐτησίως ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου καὶ ἐτιμῶρουν τοὺς τυχόν ἐγληματήσαντας Συμβολαιογράφους ἐπιβάλλοντες τὰς ὠρισμένας ποινὰς καὶ προστίμια.²

Τῇ 5 Δεκεμβρίου τοῦ 1749 ἔτους ὁ Προσαλένδης ἐκλέγεται μετὰ τινος Νικολ. Βουλγάρεως, Κήνσωρ δι' ὅλον τὸ 1750 ἔτος.³ Τῇ δὲ 16 Δεκεμβρίου 1751 διὰ τὸ ἐπιὸν

ti diversi della Città di Corfù. Ἴδε τὸν ὑπ' ἀριθ. 48 τόμον ἀπὸ τοῦ 1743-1744. Δεσμὸς 1. σελ. 16.

¹ Αὐτόθι, τομ. 49, 1745-1746. Δεσμὸς 1. σελ. 42 καὶ τόμ. 50 1747-48 Δεσμὸς 1. σελ. 33.

² Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Δημ. Ἀρχαιοφυλακείῳ V. 63 Argomenti Diversi Filza VII. Nota di tutte le Urbane magistrature κτλ.

³ Τόμ. 51. 1749-50, Filza 1. σελ. 27 Argomenti diversi.

ἔτος ἐξελέχθη εἰς τὸ περιβλεπτότερον τοῦ Γραικοῦ Συνδίκου ἀξίωμα· ἀλλὰ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, εὐλόγων ἕνεκεν αἰτιῶν, παραδεκτῶν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου γενομένων, παρητήθη τοῦ ἐν λόγῳ ἀξιώματος, ἀφοῦ πρῶτον μὲν παρὰ τῷ τότε Δημοσίῳ τῆς Κερκύρας Συμβολαιογράφῳ Μιχαῆλ τῷ Καλοχρῦσῳ παρακατατέθηκε μὲν τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου διὰ τὴν παραίτησιν ὠρισμένον πρόστιμον δουκάτων 50, ἃ παρὰ τοῦ Γραμματέως τῆς κοινότητος συνήθως λαμβανόμενα παρεδίδοντο τῷ ταμίᾳ τοῦ Σιτοβολῶνος (Fonteco)· διὰ δὲ ἀκολούθου ἐμφανισεῶς του τῇ Γραμματείᾳ τῆς κοινότητος, ἐδήλωσεν, ὅτι εὐαρέστως ὑπεβάλλετο πάσαις ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμέναις ποιναῖς.¹ Καὶ ἀντὶ ποινῆς τοῖς ἄνευ τῆς συγκυθησέως τοῦ Συμβουλίου ἐπιμείνασιν εἰς τὴν ἐκ τῶν τοιούτων ὑπουργημάτων παραίτησιν, ἐπεβάλλετο ἢ διὰ πενταετοῦς ἐξώσεως τοῦ Συμβουλίου ἀποστέρησις πασῶν ἐν γένει τῶν ὡς ἐκ τῆς εὐγενείας κεκτημένων τοῦ πολίτου δικαιωμάτων, ποινὴ ἦν παρ' ὀλίγον νὰ ὑποστῇ ποτὲ ὁ Γεώργιος, ὡς ἐν τοῖς ὀπισθεν ὁ λόγος δηλώσει. Δεκτῆς δὲ, ὡς ἐρρήθη, γενομένης ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς παραιτήσεως, προέβη τοῦτο τῇ 18 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς ἐκλογὴν ἀντικαταστάτου, τοιοῦτος δ' ἀνεδείχθη ὁ τότε εἰκοσοκταέτης τοῦ Γεωργίου ἀδελφός Ἀντώνιος.² Ἀλλ' ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου τοῦ 1753 ἔτους, ἐκλογῆς γενομένης, ἡ πατρίς ἐνεπιστεύθη αὐτῷ ἐκ νέου τὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο σπουδαιότατον τοῦτο ὑπουργημα διὰ τὸ ἔτος 1754, ἀσμένως ἀναδεξάμενος τοῦτο ὁ Γεώργιος, ἀνεδείχθη ἀληθῆς ἄοκνος ὑπηρέτης τῶν πρὸς τὴν πατρίδα καθηκόντων, ὅλον ἑαυτὸν ἀφιερῶσας παντὶ ὠφελίμῳ τῇ πατρίδι. Διὸ καὶ μετὰ παρέλευσιν ἑτησίου διαστή-

¹ Τόμ. 53. 1751-52. Δεσμ. 1, σελ. 28 καὶ ἀκολ.

² Αὐτόθι σελ. 25 καὶ ἀκολ.

ματος, καθ' ὃ δικαίως τῆς ἐννόμου ἀνέσεως εὐμοιρήσας, οὐ μὴν ἐκαλλιέργει τὰς ἑαυτοῦ γνώσεις ἐγκύπτων εἰς τὴν ἐμβριθῆ μελέτην καὶ ἀναδίφησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων καὶ συγγραμμάτων τῶν πνευματεμφόρων Πατέρων, ἀλλὰ καὶ ἐξήσκει πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν, μετὰ διαπύρου εὐσεβοῦς ζήλου ἔργα ἀγαθὰ, ἀνεξελέχθη περὶ μὲν τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου τοῦ 1756 Σύνδικος διὰ τὸ 1757,¹ περὶ δὲ τὰ μέσα Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐξελέχθη ἐπὶ ἐξαετίαν ὑπὸ τοῦ Συμβουλευτικοῦ Συνεδρίου μετ' Ἀντωνίου Ἰερωνύμου Πολίτου Κυβερνήτης τοῦ ἀνδρῶου μονοδρίου καὶ τῶν μετοχικῶν ἐξαρτημάτων τῆς ἐν τῇ πόλει ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τιμωμένης ἐκκλησίας, ἀπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου ὀψιαίτερον προσονομασθείσης, « τοῦ Ἰερέως Καρυοφυλάκτου ». ² Τοῖς τοιούτοις Κυβερνηταῖς καθῆκον ἐπεβάλλετο ἢ πρόνοια περὶ τὴν κυβέρνησιν καὶ εὐπρέπειαν τοῦ Ναοῦ καὶ ἐν γένει περὶ παντὸς ἀφορῶντος τὴν τούτου συντήρησιν. Ἐκέκτηντο δὲ οὗτοι τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ συμμετέχωσι πασῶν τῶν εἴτε περὶ ἐκλογῆς ἑφημερίων, εἴτε καθοδηγουμένων ἢ καὶ οἰωνδῆποτ' ἄλλων τῆς ἐκκλησίας ψηφοφοριῶν καὶ διέμενον

¹ Argomenti diversi, τόμ. 54. 1753.

² Νικόδημος Καρυοφύλακτος. Λόγιος κληρικὸς κερκυραῖος, κτήτωρ τῆς ἐν τῇ πόλει Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης. Ἐχρημάτισε δημόσιος λατινοδιδάσκαλος Κερκύρας τὸ 1671 ἔτος καὶ ἀπεβίωσε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος καταλιπὼν διὰ τῆς ὑπὸ χρονίαν 23 μαρτίου 1704 (πράξει Σπυρίδωνος Ἀσημοποῦλου) διαθήκης αὐτοῦ, σπουδαῖα ἐκ τῆς μεγίστης αὐτοῦ περιουσίας ποσὰ, πρὸς σύστασιν ἐν τῇ εἰρημένῃ Ἐκκλησίᾳ ἀνδρῶου μονοδρίου, ἐν ᾧ διαρκῶς νὰ συντηρῶνται ἕξ μοναχοὶ, μετὰ τοῦ Ἐφημερίου τοῦ ναοῦ, καὶ νὰ ἐκπαιδεύωνται δύο ἢ τρεῖς τῶν βουλομένων νὰ ἀφιερωθῶσι τῇ Ἐκκλησίᾳ πτωχῶν μὲν πλὴν χρηστοθήτων δελαεξαετῶν νεανιῶν. (Ἐξ ἀποσπάσματος τῆς διαθήκης ἐν τῷ Vol. 61 Argom. Diversi, Filza XX. σελ. 5 καὶ ἐφεξ.)

εις μὲν τοὺς κοινοῦ δικαιώματος ναοὺς ἐπὶ διετίαν, εἰς δὲ τοὺς ἰδιοκτητήτους ἐπ' ἐξαετίαν.

Ἐπτὰ ἔτη παρήλθον ἔκτοτε καθ' ἃ τὰς διατριβάς ποιούμενος ἐν τῇ ἐξοχικῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ἀπέστη πάσης πολιτικῆς ἀρχῆς. Ὁφελούμενος δὲ τοῦ διαρκούσης τῆς αὐτόθι διαμονῆς ἡσύχου καὶ μονήρους βίου, καὶ ἐπίμονον διατηρῶν τὸν ὑπὲρ τῶν θείων μελετῶν ζῆλον του, ἔτι πλέον τὸν νοῦν ἐκόσμει σπουδάζων.

Γόνους δὲ καλλίστους τῶν κατὰ τὴν ἑπταετῆ διάρκειαν τῆς ἀνέτου βιωτῆς λιπαρῶν μελετῶν αὐτοῦ, ἔχομεν τρία μεγαλωφελῆ συγγράμματα, πλείσταις ἀποδείξεσι κατωχυρωμένα, μὴ καλλιπετίαις στερημένα, καὶ μεγίστης περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν δεινότητος ἔμπλεα, ἃ βεβαίως κατέλιπεν ἡμῖν πάντῃ ἀγνώστα ἢ ὑπερβάλλουσα τοῦ συγγραφέως μετριοφροσύνη· σώζονται δὲ παρὰ τῇ νῦν οἰκογενεῖᾳ τῶν ἀδελφῶν Στυλιανοῦ καὶ Ἀνδρέου Προσαλενδῶν, οἵτινες λίαν φιλοφρόνως ὑπέδειξαν ἡμῖν ταῦτα, μετὰ πολλῶν ἄλλων σπουδαίων χειρογράφων ἀνηκόντων ποτὲ εἰς ἄλλους προγενεστέρους καὶ μεταγενεστέρους τοῦ Γεωργίου γόνους, ἀρκούντως τὴν τε πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος κλείσαντας.

Καὶ ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος συγγραμμάτων τὸ μὲν ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ἐν περιλήψει « Ἐρμηνείαν ἐκάστου τῶν τοῦ Προφητάνακτος Ψαλμῶν », τὸ δὲ διαλαμβάνει « Περὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Η' αἰῶνος καινοτομιῶν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ ἕτερον πραγματεύεται « Περὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος κυριωτέρων καινοτομιῶν τῆς Λουθηροκαλβινικῆς Ἐκκλησίας »· πεπλούτισται δὲ τοῦτο, διὰ Προοιμίου καὶ Ἐπιλόγου, ἐξ οὗ ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι « μόνῃ ἡ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐστὶν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀληθῆς Ἐκκλησία. »

Ἀφηγησάμενοι ἤδη τὰ κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐξοχῇ διατριβῇ τοῦ Γεωργίου, ἀναλάβωμεν τὴν ἐξιστόρησιν τῶν κα-

τόπιν τῆς μεταλλαγῆς τῶν μονήρων τῆς ἐξοχῆς διατριβῶν αὐτοῦ πρὸς τὰς τῆς πόλεως.

Τῷ 1763 τὸν Γεώργιον ἐκ τῆς ἐξοχῆς ἐπανελθόντα εἰς τὴν πόλιν, ἡ πατρίς τῇ 2 Δεκεμβρίου ἀνεξελέξατο αὐτὸν Σύνδικον μετὰ Τρωίλου Μακκορά. Ἀμφότεροι δὲ μετ' οὐ πολὺ καταθέντες τὸ ἐκ 50 δουκάτων πρόστιμον παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ Καλοχρύσω, ἠρνήσαντο τὴν παραδοχὴν τῆς εἰρημένης θέσεως ἐνώπιον τῆς τοῦ Συμβουλίου Γραμματείας, ὅπερ, μὴ παραδεχθὲν τὴν παραίτησιν, ὡς μὴ δικαιολογημένην ἴσως, παρέπεμψεν αὐτοὺς τῇ Διοικητικῇ Ἀρχῇ, ἣτις δι' ἰδίας ὑπὸ χρονίαν 9 Δεκεμβρίου ἀποφάσεως, ἐτιμῶρει αὐτοὺς διὰ τῆς πενταετοῦς τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἀποστερήσεως.

Τούτων δὲ μετὰ πενθήμερον ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως παρέλευσιν, δι' ἐγγράφου ἀναφορᾶς πρὸς τὸ Διοικητήριον, (Reggimento) ἐξαίτησαμένων τὴν ἄδειαν τοῦ ν' ἀναδεχθῶσι τὰ καθήκοντα τοῦ εἰς ὃ ἐξελέχθησαν ὑπουργήματος, τοῦ δὲ Διοικητηρίου παραπέμψαντος ταύτην εἰς τὸ Συμβούλιον πρὸς ψηφοφορίαν τῆς παραδοχῆς ἢ τῆς ἀπορρίψεως αὐτῆς, καὶ ταύτης ^{κατὰ} ~~ὑπερ~~ψηφισθείσης, ἀνέλαβον τέλος τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα, ἐπάραντες τῇ 17 τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐκ τοῦ Συμβολαιογραφείου καὶ τὸ ἤδη παρὰ τοῦ τότε διευθύνοντος τὸν Σιτοβολῶνα ληφθὲν καὶ αὐθις ἐπιστραφέν τῷ Συμβολαιογράφῳ ποσὸν τῶν ὑπ' αὐτῶν παρακκατατεθέντων 50 δουκάτων.¹ Σφόδρα δὲ ὅ,τε Γεώργιος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ συγκυβερνηῶντες διεκρίθησαν κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς κυβερνησεώς των, διὰ τὴν μετὰ φιλοπατρικοῦ ζήλου καὶ ἀκαμάτου δραστηριότητος ἀρίστην αὐτῶν πρόνοιαν ὑπὲρ τῶν πατρίων συμφερόντων, καὶ ἰδίᾳ ὑπὲρ τῆς κατὰ συγκυρίαν

¹ Τόμ. 59. 1763-64. Δεσμ. 1. σελ. 24-27.

τότε κακῶς ἀπὸ σιτοδείας ἐχούσης νήσου, ἐπιδεξιότατα προκαταλαβόντες ἐν μέρει τὰς δεινὰς τοῦ λιμοῦ περιπτώσεις εἰς ἃς μικροῦ δεῖν περιήρχετο ἡ νῆσος, εἰ μὴ ἤθελον ὑπερικήσει διὰ τῶν μετὰ τῆς πολυπράγμονος συνέσεως ἐπαχθῶν φροντίδων αὐτῶν, πάσας τὰς πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ τοιούτου ἐπικειμένου κινδύνου δυσκολίας.¹ Δὲν ἦτο ὅμως τελευταῖον τοῦτο ἔτος καθ' ὃ ὁ Γεώργιος εἶχεν ἀναδεχθῆ δημοσίον λειτούργημα· διότι τὸ 1765 ἀντὶ τοῦ Σπυριδωνοῦ Γεωργίου Κομ. Θεοτόκη,² ἐκλεχθέντος προβλεπτοῦ τῆς ὑγείας διὰ τὸ ἐφεξῆς ἔτος, γραπτῇ δὲ ἐντολῇ τοῦ τότε Βαυλοῦ Γεωργίου Λορεδανοῦ ὑπὸ χρονίαν 22 Μαΐου 1766³ τοῖς τότε Συνδίκους, ἀπαλλαγέντος, καθὸ διωρισθέντος ν' ἀκολουθήσῃ τὸν τότε μέλλοντα νὰ περιηγηθῆ τὰς νήσους τῆς Ἀνατολῆς Γενικὸν Προβλεπτὴν, ἐξελέχθη ὁ διὰ λόγους προσδεκτοῦς παρὰ τοῦ Συμβουλίου γενομένου ἐπίσης παρετησάμενος τὴν θέσιν ταύτην εὐπατρίδης Μοτζάνεγας ὃν ἀντικατέστησεν ὁ καὶ αὐθις παραιτηθεὶς Προσαλένδης.

Ἄν καὶ οὐ μόνον δὲν ἐγένετο δεκτὴ ἡ τρίτη αὕτη τοῦ Γεωργίου παραίτησις, καὶ ἀπεφασίσθη καὶ ἐκ τρίτου ἢ πώποτε λαβοῦσα ἐνέργειαν περὶ μὴ συμμετοχῆς αὐτοῦ ἐν τῷ Συμβουλίῳ τιμωρία, ἐν τούτοις ἀπαντῶμεν αὐτὸν πάλιν Σύνδικον, περὶ τὰ μέσα τοῦ 1767, ὡς ἀντικαταστήσαντα Ἐμμανουὴλ Προσαλένδην.⁴ Ἄλλ' ὁ μέγας σεβασμὸς

¹ Αὐτόθι. Ἴδε τὴν ἐν Δεσμ. 11 Ἐπίσημον Ἐκθεσιν τῶν ἐν λόγῳ Συνδίκων. Ὅρα περὶ τῆς σιτοδείας τοῦ ἔτους τούτου καὶ Χρονικὰ Νικολάου Ἀρλιώτου. Κερκύρα, 1873, σελ. 5.

² Ὁ Θεοτόκης οὗτος ἦν ὁ ἐν ἔτει 1800 ἀναδειχθεὶς Πρίγκηψ τῆς Ἐπτανήσου Δημοκρατίας.

³ Ἴδε ταύτην ἐν τόμ. 60 Argomenti Diversi, Δεσμ. 19 σελ. 4.

⁴ Τόμ. 60. Δεσμ. 7, σελ. 20 καὶ 27.

ἄν ἕνεκα τῆς πρὸς τὰ θεῖα ἄκρας εὐσεβείας αὐτοῦ οἱ συμ-
πολιταὶ δικαίως τῷ ἀπένεμον, παρώτρυναν αὐτὸν, καὶ τοι-
κοσμικὸν ὄντα, νὰ συναγωνισθῇ εἰς τὴν περὶ ἐκλογῆς Πρω-
τοπαπᾶ ψηφοφορίαν, γενομένην τῇ 27 Ἀπριλίου τοῦ 1780
πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ κενοῦ τῆς ἕνεκα τῆς περὶ τὸν χρό-
νον ἐκεῖνον τελευτῆς τοῦ Πρωτοπαπᾶ Ἀλοῖζίου Καπάδοκα
χηρευσάσης πρωτοπαπαδικῆς Ἱεροκαθεδρίας καὶ δι' ἧς ψηφοφο-
ρίας ἀνεδείχθη Πρωτοπαπᾶς ὁ τότε Σακελλάριος Ἐμμανουὴλ
ὁ Χαλικιόπουλος.¹ Καὶ ἀπέτυχε μὲν εἰς τὴν ἐκλογὴν ταύτην
ὁ Γεώργιος, ὅστις ὅμως οὐκ εὐκαταφρόνητον ἐποιήσατο ψη-
φοφορίαν, ἐπέτυχε δὲ ὁ ἄν καὶ κατὰ μὲν τὴν παιδείαν βε-
βαίως τοῦ Γεωργίου ὑποδεέστερος οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὰς ἀρί-
στους ιδιότητας Σακελλάριος Χαλικιόπουλος, ἕνεκα τοῦ ὁποί-
ου ἐκέκτητο ἱερατικοῦ βαθμοῦ, οὕτινος στερούμενος ὁ Γεώρ-
γιος, ἐπάναγκες νὰ ἤθελε τὸ Συμβούλιον ἐνασχοληθῇ εἰς ἅς
προσεπάθει νὰ ὑπεκφύγη ἐπανειλημμένας χειροτονίας καὶ προ-

¹ Ὁ Ἐμμανουὴλ ἐγεννήθη τῇ 8 Νοεμβρίου 1709, ἐκ Στυλιανοῦ
Χαλικιοπούλου, εὐπάτριδος Κερκύρας καὶ Ἄννης Μάρκου Σουμάκη Ζα-
κυνθίου, Εὐπάτριδος. Ἀφιερωθείς δὲ ἐκ νεότητός του τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς
Ἐκκλησίας, καὶ γενόμενος ἱερεὺς ἀπετέλεσε προϊὼντος τοῦ χρόνου μέρος
τῆς Ἱεραῆς πεντάδος. Ἐφημέρευσε ἀπὸ τοῦ 1758 ἔτους, (καθ' ὃ ἀνεβιβά-
σθη καὶ εἰς τὸν τοῦ Σακελλίωνος βαθμὸν) ἕως τοῦ 1779 ἐν τῷ ναῷ τῆς
Υ. Θεοτόκου Ἀντιβουινιτίσης. Τῇ 27 Ἀπριλίου 1780 ἐξελέχθη Μέγας
Πρωτοπαπᾶς Κερκύρας, διαδεχθεὶς τὸν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸν βίον δια-
νύσαντα Πρωτοπαπᾶν Ἀλοῦσιον Καπάδοκαν. Πρωτοπαπᾶς δὲ διατελῶν
ἀπεβίωσε τῇ 21 Ἰαννουαρίου 1784. Ἦν ὁ Χαλικιόπουλος οὗτος ἱκανὸς
Ἑλληνιστῆς καὶ ἐμπειρώτατος Θεολόγος, ἐχρημάτισε δὲ Ἱεροκῆρυξ Κερ-
κύρας κατὰ τὰς τεσσαρακονθήμερους νηστείας τῶν ἐτῶν 1744 καὶ 1756
(Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Δ. Ἀρχαιοφυλακείᾳ σωζομένου Volume 48 Arg. Di-
versari Filza 6 σελ. 30. § Conti de' sindici dell' anno 1744 — καὶ
Vol. 55. Filz. 23 σελ. 23, § Conti di debito e credito delli
Spett. Sindici dell' anno 1756.)

χειρίσεις ἐν βραχυτάτῃ προθεσμίᾳ χρόνου, εἰ οὗτος ἀνεδείκνυτο Πρωτοπαπᾶς.

Ἐκτοτε οὐδὲν ἀνεδέχθη ὁ Προσαλένδης δημόσιον λειτούργημα, πλὴν ἐκείνου τοῦ Ἐξελεγκτοῦ τῶν συμβολαιογράφων, ἐν ᾧ ἐξελέχθη μὲν κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1788, διετέλεσε δ' εἰς τοῦτο ἕως τὰ μέσα ~~Δεσμίου~~ ^{Σουλίου} τοῦ ἰδίου ἔτους, ὅτε τοῦτον ἔνεκα τῆς λίαν παρηκμακυίας ἡλικίας αὐτοῦ, βεβαίως παραιτηθέντα, ἀντεκατέστησεν εἰς τὴν θείαν ἕτερον Προσαλένδης ὁ ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Προσαλενδῶν τοῦ Βασιῆου (Basejo) Πέτρος, πατὴρ τοῦ περιφήμου Ερμογλύφου καὶ Ζωγράφου Παύλου· τὸν δ' ὑπόλοιπον χρόνον τοῦ βίου αὐτοῦ ἀφιέρωσεν ὁ Γεώργιος ἰδιωτεύων εἰς ἔργα πίστεως καὶ λατρείας· διὸ καὶ κατέστη εἰς πάντας περιφίλητος καὶ ἀξιόγαστος, ὑπέρλαμπρον κτησάμενος φήμην ἰδίως διὰ τὴν πρὸς σωτηρίαν ψυχικὴν ἀγαθοεργὸν ἐξάσκησιν τῆς ἐλεημοσύνης κατὰ τὸ Εναγγελικὸν ρῆμα· « Σοῦ δὲ ποιῶντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἢ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ σου, ὅπως ἦ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ. » Γενναίως δ' ἐπεδαψίλευε ταύτην εἰς πάντας ἀδιακρίτως τοὺς πένητας καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς δεσμίους, οὓς καθ' ἑκάστην ἐπεσκέπτετο, ὅπως ποιήσεται αὐτοῖς τὴν ἐλεημοσύνην. Πρόδηλον δὲ τούτου τὴν μαρτυρίαν παρέσχον ἡμῖν αἱ διάφοροι τῶν τοῦ Γεωργίου δοσοληπτικῶν λογαριασμῶν σημειώσεις, διασωζόμεναι ἐν ἄλλοις τοῦ ἰδίου οἰκογενειακοῖς ἐγγράφοις παρὰ τοῖς ἀπογόνους τῶν κληρονόμων τοῦ Γεωργίου, καὶ ἀποβλέπουσαι τὰς ταιαύτας πρὸς τοὺς δεσμίους καὶ πένητας γενναιοδωρίας.¹

Ἄλλὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ δόξαν ὁ Γεώργιος ἀνύψω-

¹ Καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὰς πράξεις τοῦ Δ. Συμβολαιογράφου Γρηγορίου Βάβμη καταγεγραμμένου κωδικήλλου αὐτοῦ, ἐξάγομεν μάλιστα, ὅτι ὤφειλε νὰ δώσῃ ἐλεημοσύνας ὀλίγων ἑτῶν πρὶν τῆς ἀποβιώσεώς του τοῖς δεσμίοις, ἃς ἐνετείλατο τῷ κληρονόμῳ του νὰ ἐξασκήσῃ,

σεν εἰς τὸ ἀπόγειον σημεῖον αὐτῆς περὶ τὰς δυσμὰς τοῦ βίου του, ὅτε δῆλα δὴ τῇ ἀόκνῳ ἐνεργείᾳ καὶ ἐπιμόνῳ ἀρρωγῇ αὐτοῦ ἐπετεύχθη ἡ κρυφία μὲν, πλὴν οὐχὶ καὶ παρὰ τοὺς κανόνας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας βάπτισις τοῦ Ἑγγλοφιλῆλλονος Γυίλφορδ, τοῦ ἐν Ἰανουαρίῳ τοῦ 1791 τὴν Κέρκυραν τὸ πρῶτον ἐπισκεφθέντος διὰ τινος ἐξ Ἑνετίας ἀποπλεύσαντος πλοίου, καὶ συμπλωτῆρα ἔχοντος τὸν εὐπατριν Ἀναστ. Θεοτόκην.¹ Τὸν Ἑγγλον τοῦτον φιλικὰς σχέσεις συνάψαντα μετὰ πολλῶν εὐπατριδῶν τῆς πόλεως καὶ ἰδίως μετὰ τῶν μάλιστα ἐπὶ παιδείᾳ τότε διαπρεπόντων Πολυκάρπου Ἱερῆως τοῦ Βουλγάρεως,² Νικολάου Πολίτη³ διακεκριμ-

¹ Ὁ Θεοτόκης οὗτος ἀνήκεν εἰς τὸν κλάδον τῆς περιωνύμου ταύτης οἰκογενείας, ὅστις ἐπωνομάσθη «τῶν Ὀκταβιανῶν». (Ὅρα. Ἡμέτερ. Βιογραφ. Σχεδάρια, τῶν ἐν τοῖς γράμμασι κτλ. διαλαμψ. Κερκυραίων Τευχ. Α' σελ. 11) Ἦτο δὲ πατὴρ τοῦ ἀρχετὰς ἐκδουλεύσει προσηνεγκόντος τῷ ἔθνει Ἑπ. Ἰωάννου Βαπτιστοῦ Θεοτόκη ἐγεννήθη δὲ τῇ 17 Ὀβριου 1743 ἐκ Νικολάου Θεοτόκη χρηματίσαντος Προβλεπτοῦ καὶ Καπετάνου Πάργας (μεσ. 1785 — μεσ. 1786). Ἐπῆρξε λοχαγὸς τοῦ Στρατοῦ τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας· ἐξελέχθη εἰς διάφορα τῆς πατρίδος ὑπουργήματα καὶ ἀπεβίωσε τῷ 1820.

Ἰστέον ὅτι ἐν τοῖς ἡμετέροις Βιογραφικοῖς Σχεδαρίοις κατὰ τυπογραφικὴν παραδρομὴν, σημειοῦται ὡς ἔτος τῆς εἰς Κέρκυραν πρώτης ἐλεύσεως τοῦ Γυίλφορδ, τὸ 1792 ἀντὶ τοῦ 1791, ἣν παραδρομὴν λίαν ἐξώρας ἐννοήσαντες εἰς ὀλίγιστα ἀντίτυπα προέφθημεν διὰ χειρὸς νὰ διορθώσωμεν.

² Περὶ τούτου ἴδε τὰς σελίδας 23 καὶ 140 τοῦ Α' Τεύχους τῶν ἡμετέρων, « Βιογραφικῶν Σχεδαρίων, τῶν ἐν τοῖς Γράμμασιν, Ὠραϊαῖς τέχναις κτλ. διαλαμψάντων Κερκυραίων ἀπὸ τῶν μέστων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μέχρι ἀρχῶν τῆς ἐνεστώσης, Κερκύρα. Τυπογραφ. « Ὁ Κοραΐς Ἰωσήφ Ναχαμούλη. »

³ Νικόλαος Πολίτης Κερκυραῖος εὐπατριδῆς, ἐγεννήθη τῇ 19 Μαρτίου 1761 ἐκ Κωνσταντίνου Πολίτη καὶ Ἑλένης Σπυρίδωνος Βουλγάρεως χρηματίσαντος Β' οὗ τοῦ ἰδίου ὀνόματος Ἡρωτοπαπᾶ Κερκύρας, καὶ

μένου ἐπὶ Ἑλληνικῇ μαθήσει, Κυριακοῦ Καπάδοκα καὶ υἱῶν αὐτοῦ Ἰωάννου καὶ Παύλου¹, ἔγνω ἐκ τοῦ συνεγγυς διὰ

ἐτελειοποιήσατο τὰς περὶ τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῷ τοῦ Παταίου Πανεπιστημίῳ. Τοῦτον ἅμα ἐπανακάμφαντα μετὰ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν του εἰς τὴν πατρίδα, αὐτὴ ἐκτιμήσασα τὰς ἀρετὰς ἐξελέξατο εἰς διάφορα τῶν ἑαυτῆς περιβλέπτων ὑπουργημάτων. Ἄλλ' ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τῶν μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἑνετικῆς Ἀριστοκρατίας συνεχῶν ἐν τῇ πατρίδι μεταπολιτεύσεων, ἀπῆλθε τῷ 1807 εἰς Παταύιον, ἔνθα ἔκτοτε, οὐ μόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν Μουσῶν ἀφιερῶθη, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Νομολογίαν καὶ τὴν Φυσικομαθηματικὴν μόνος ἐξασκούμενος, ἐγένετο δεινότητος περὶ τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν, ἱκανώτατος ἐπιστήμων καὶ ἱατρὸς καὶ ποιητῆς οὐκ εὐκαταφρόνητος. Ἀνέγνω δὲ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐν τῇ τοῦ Παταίου Ἀκαδημίᾳ τὰ ἑξῆς παρ' αὐτοῦ ἰταλιστὶ φιλοπονηθέντα μελετήματα.

« Πραγματεῖαν περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης » (Dissertazione sopra le cagioni dell' eccellenza della lingua Greca)
« Ἑρμηνείαν τῆς Ποιήσεως θεωρουμένης ὡς ἀρχεγόνου τῶν ἀνθρώπων γλώσσης. » (Ragionamento sulla Poesia considerata come linguaggio primitivo degli uomini).

« Ἀπάνθισμα ἐκ τοῦ περὶ Ἴσορροπίας τῶν θόλων, συγγράμματος τοῦ Mascheroni » (Estratto dell' opera sull' equilibrio delle volte del Mascheroni).

Ἀπεβίωσε δὲ οὗτος ἐν Παταύιῳ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1829. Τὴν τούτου Νεκρολογίαν Ἰταλιστὶ ἔγραψεν ὁ ἐκ Κερκύρας πεισιάνυμος Ἀρχαιολόγος Ἰωάννης Πετρεττίνης. Ἐξεδόθη δὲ αὕτη ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Κερκύρᾳ (Ὁρα. τὴν ἄλλοτε ἐν Κερκύρᾳ ἐκδιδομένην ἐπίσημον Ἐφημ. τοῦ Ἰονίου Κράτους Ἄρ. 649. 1830).

¹ Ἰωάννης Καπάδοκας υἱὸς Κυριακοῦ Καπάδοκα, χρηματίσαντος ἐν ἔτει 1754 Προβλεπτοῦ καὶ Καπετάνου Πάργας, καὶ Μαρίας Κομ. Νικολάου Ἀλοῦσίου Θεοτόκη, ἐγεννήθη τῇ 24 Ἀυγούστου 1753. Σπουδάσας τὴν Νομολογίαν εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀκμάζοντα Πανεπιστήμια τῆς Ἰταλίας καὶ ἐκκαίδεκαέτης ὢν στεφθεὶς Νομοδιδάκτωρ, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν τότε ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἑνετῶν ἔτι διατελοῦσαν πατρίδα, ἔνθα ἐπ' ὀλίγον χρόνον μετῆλθε τὴν ἐπιστήμην του.

τούτων καὶ ὁ τότε σεβάσμιος καὶ λευκόθριξ γέρων Προσα.

Ἐν Νοεμβρίῳ τοῦ 1773 ἐκλεγθεὶς μέλος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου καὶ μετέπειτα τοῦ τῶν 150 ἢ μικρᾶς Βουλῆς, ἐξελέχθη κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εἰς τὰ ἐξῆς ὑπουργήματα Κήνσωρ (τῷ 1777), Ἀντιβῆρητικὸς Κήνσωρ (1778), ἐξελεγκτὴς τῶν Συμβολαιογράφων (1782), Προβλεπτὴς ἐπὶ τῶν Πινάκιων (1783) καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου Δικαστὴς καὶ Σύνδικος. Τῷ 1801 ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Εὐγενοῦς σώματος (Γερουσίας) ἐνωθέντος τότε μετὰ τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν Δημοτῶν « ἐντίμου» μετονομασθείσης (Onoranda Deputazione) ἐπὶ ἀποκαταστάσει προσωρινῆς διοικήσεως καὶ ἀναδιοργανώσει τῶν τῆς πολιτείας. Διετέλεσεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον μέλος καὶ πολλάκις Πρόεδρος, τοῦ ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τοῦ Ἰονίου Κράτους (τοῦ καὶ Ὑπερτάτου λεγομένου Συμβουλίου). Τῷ 1821 παρευρέθη εἰς τὴν ἐν Λονδίῳ ἐπίσημον τελετὴν τῆς Βασιλικῆς στέψεως Γεωργίου Δ. τῆς Ἀγγλίας, Ἰππότης τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Τάγματος τῶν Ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου. Περιβεβλημένος δὲ μάλιστα τότε τὸ ἀξίωμα Βασιλέως τῶν ὄπλων (King of Arms) τοῦ ἰδίου τάγματος, ἐφόρει τὸ στέμμα τοῦ σχετικοῦ ἀξιώματος καὶ μακρῦτατον ἐρυθροῦν χιτῶνα, ἐπὶ δὲ τοῦ στήθους του ἐφέροντο ἐκ τοῦ τραχήλου του ἀναρτώμενα τὰ ἐμβλήματα τοῦ τάγματος, καὶ ἐκράτει σκῆπτρον. Παρέθετο δὲ κατὰ τὴν περίπτωσιν ἐκείνην ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ θρόνου « Προσφώνημα τῆς Ἰονίου Γερουσίας, » δι' οὗ ἐξεδηλοῦτο ἡ τοῦ Ἰονίου λαοῦ εὐγνωμοσύνη διὰ τὰς ἐπιδαφιλευομένας εὐεργεσίας πρὸς αὐτόν, ἐκ μέρους τοῦ Θρόνου. Ἐν Ἰουλίῳ τοῦ ἔτους 1836 προεβιβάσθη Μεγαλόσταυρος τοῦ ἰδίου τάγματος. Ἡ δὲ ἐπίσημος τούτου περιβολὴ ἐγένετο τῇ 17 Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ ἄλλοτε Παλατίου τῶν Ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου, κατὰ τοὺς εἰθισμένους τύπους τῆς ἀναρτήσεως τῆς ἐπίσημου σημαίας ἐν τῷ ὄπισθεν τῆς Ἀκροπόλεως ἰσθμῷ χαιρετωμένης διὰ κωνοβολισμῶν ὑπὸ τοῦ Φρουρίου καὶ τῶν ἑλλημενιζομένων Βασιλικῶν πλοίων. Ἀπεβίωσεν οὗτος τῇ 30 Ἰουλίου 1839, μέλος τῶν τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου.

Ὁ δὲ Παῦλος ἐγεννήθη τῇ 27 Αὐγούστου 1754, ἐσπούδασε καὶ οὗτος ἐν τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ πανεπιστημίοις καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐκεῖ σπουδῶν αὐτοῦ, ἐπανακάμφας εἰς τὴν πατρίδα, ἀπετέλεσεν ἅμα τὸ εἰκοστὸν συνεπλήρωσεν ἔτος τῆς ἡλικίας του μέρος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου, βραδύτερον δὲ καὶ τοῦ σώματος τῶν 150. Ἐχρημάτισεν εἰς διάφορα

λένδης, ὃς παρὰ πάντων ἐθεωρεῖτο τότε ὁ καταλληλότερος ὅπως, συναναστρεφόμενος τὸν Κόμητα, πληροφορηθῆ περὶ τῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν Θερησκείαν ὑπ' αὐτοῦ δεικνυομένης ἀγάπης. Οἰκεῖος δὲ ἔκτοτε τῷ Γεωργίῳ διατελῶν ὁ Κόμητης, καὶ εἰς πολλὰς ἐλθὼν μετ' ἐκείνου συνομιλίας, τοσοῦτω παρὰ τοῦ κόμητος ἐκρίθη ἄξιος ἐμπιστοσύνης, ὥστε αὐτῷ μόνῳ ἐν ἀρχῇ ἐφανερώσεν ἀφ' ἐνός μὲν, τὸν ἄπειρον αὐτοῦ πόθον τοῦ ν' ἀσπασθῆ βαπτιζόμενος τὸ δόγμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου τὸν φόβον τῆς ἀπωλείας ὧν ἐν τῇ πατρίδι ἀπέλαβε τιμῶν καὶ προνομίων ἢ οἰκογένεια αὐτοῦ, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν, ἀποδεχόμενος τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, ἤθελε τοῦτο γεῖνη γνωστὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι, καὶ τὴν πλήρη εὐαρέσκειαν τοῦ ν' ἀποδεχθῆ τούτου ἕνεκεν μυστικὸν βάπτισμα. Ἐνδιαφερθεὶς δὲ λίαν περὶ τοῦ τοιούτου ὁ Γεώργιος καὶ διὰ παραμυθιῶν δίδων ἐλπίδας ἐπιτυχίας, ὅπως διατηρήσῃ οὕτω ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἀγγλοῦ ἀκμαῖον καὶ ἀκλόνητον τὸν τοιοῦτον πόθον τῆς βαπτίσεώς του, ἧς ἡ ἐπίτευξις ἐθεωρεῖτο μέχρι τινὸς δυσχερῆς καθ' ὃν ἐπεθύμει οὗτος τρόπον, δῆλον ὅτι, ὑφ' ὄρω τῆς παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας ὑποτεθείσης κρυφιοῦτος, ἧς οὐκ ἄνευ οὐ μόνον ἀπέβαλλε τὰ ὁποῖα ἔχαιρεν ἐν Ἀγγλίᾳ πολιτικὰ δικαιώματα καὶ ἄλλα προνόμια, ἀλλὰ καὶ κατεδιώκετο ὑπὸ τῆς τότε τῶν ἐκεῖ νόμων ἀυστηρότητος, μετ' ἐνθέου ζήλου καὶ ἀκμαίου δραστηριότητος, πάντα λίθον ἐ-

τῶν περιβλέπτων τῆς πατρίδος ὑπουργημάτων. Τῷ 1802 ἐπέμφθη ὑπὸ τῆς Ἐπτανησείου Γερουσίας ὡς ἔκτακτος ἐπιτετραμμένος τὰ τῆς Δημοκρατίας παρὰ τῷ Ναπολέοντι Βοναπάρτῃ τότε Ὑπάτῳ Ἐπὶ προστασίας τῶν Ἀγγλῶν διετέλεσεν ἐπ' ἀρχετὸν χρόνον ἐν ὑψηλοῖς ὑπουργήμασιν καὶ ἐτετίμητο ἐν Φεβρουαρίῳ 1820 (26) τῷ Ἱπποτικῷ ^{Σταυρῆ} τοῦ τάγματος τῶν Ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου, καὶ διήνυσε τὸν βίον τῇ 22 Μαρτίου τοῦ 1830 ἔτους.

κίνησε πρὸς ἐξομάλυνσιν πασῶν τῶν δυσκολιῶν, παρεισαγο-
μένων ἔνθεν μὲν ὑπὸ τοῦ κόμητος μὴ ἐνδίδοντας εἰς φα-
νεράν βάπτισιν, ἔνθεν δὲ ὑπὸ τοῦ τότε Πρωτοπαπᾶ κω-
λύοντος τὴν κρυφίαν ἐκτέλεσιν βαπτίσεως. Ὅθεν τοῦ Γεωρ-
γίου πρῶτον μὲν διὰ πειθηνίων καὶ ὅλως θεολογικῆς πολυ-
μαθείας μεστῶν λόγων πείσαντος τὸν Πρωτοπαπᾶν Πετρετ-
τίνην περὶ τῆς ῥαδίως δυναμένης νὰ ἐπιτραπῇ ἐν τῇ ἐπικει-
μένη περιπτώσει κρυφίας καὶ μὴ παρὰ τὰ δόγματα τῆς
Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας βαπτίσεως, ὡς ταύτης δυνατόν γενέ-
σθαι κατ' οἰκονομίαν, τούτου δὲ συγκατανεύσαντος εἰς τὴν
κρύβδην ἐκτέλεσιν τοῦ Μυστηρίου καὶ εἶτα τὸν Κόμητα ἐν
βραχεῖ χρόνῳ διαστήματι, ἀφοῦ δι' ἐκτενεστάτων καὶ θεολο-
γικωτάτων διαλεκτικῶν κατηχήσεων εἰς τὰ τῶν δογμάτων
καὶ κανόνων τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἐντελέστερον διεφώτισε
παρ' ὅτι ἐτύγχανεν οὗτος νὰ γινώσκη, συνεννοηθεὶς καὶ αὐθις
μετὰ τοῦ Πετρετίνου προσδιώρισατο τὴν ἡμέραν, καὶ ὥραν
καὶ θέσιν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς κατ' οἰκονομίαν
κρύβδην βαπτίσεως. Αὕτη δ' ἐτελέσθη τὴν νύκτα τῆς 23 Ια-
νουαρίου 1791 συμφώνως πρὸς τοὺς ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐκ-
κλησίας ὀριζομένους τύπους, (ἀφοῦ τῇ προτεραίᾳ προσήγα-
γεν ὁ Κόμης τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀρχῇ τὸν λίβελλον τῆς
ὑπ' αὐτοῦ ὁμολογηθείσης ὀρθοδόξου πίστεως), ἐν τῷ ἐνδοτέ-
ρῳ δώματι τῆς τότε εἰς τὴν Πλατείαν οἰκίας τοῦ Μεγί-
στου Πρωτοπαπᾶ Κερκύρας Δημητρίου Πετρεττίνου, τοῦ καὶ
μετὰ τοῦ Προσαλένδου συναναδόχου ὄντος.

Τοιοῦτον ἐν τοσαύτῃ δόξῃ βίον διαγαγὼν ὁ Γεώργιος,
εἰς βαθὺ δὲ καὶ λιπαρὸν γῆρας ἐληλακῶς, μετέστη τῶν ζών-
των τῇ 11 Φεβρουαρίου τοῦ 1795 μετὰ δεκαπενθήμερον
ἀσθένειαν ἐκ γήρατος αὐτῷ προσελθοῦσαν, ἀφοῦ πλήρης ἀκ-
μαίου πνεύματος, πάντα τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν καθήκοντα
αὐτοῦ ἐξεπλήρωσεν. Ὡς δὲ ἐκ τῆς εἰς τὸ ἐν τῷ Δ. Ἀρχεῖῳ

σωζόμενον Βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας Υ. Θ. Ἀντιβουνιωτίσης ἐγγεγραμμένης ἀποβιωτηρίου πράξεως ἐξάγομεν, ἐνεταφιάσθη ἐν τῷ ἔνδον τῆς εἰρημένης Ἐκκλησίας οἰκογενειακῷ τάφῳ, ἐν ᾧ τὰ ὀστᾶ τῶν προαποβιωσάντων ἀδελφῶν αὐτοῦ ἔκειντο.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ Γεωργίου τοῦ Προσαλένδου καὶ τῶν χειρογράφων αὐτοῦ, οὔτινος τὸ ὄνομα δικαίως θέλει διαμείνει ἀνεξάλειπτον ἐκ τῶν σελίδων τῆς ἡμετέρας ἐθνικῆς Ἱστορίας καὶ εἰς οὗ τὰς ἀκαμάτους ἐμεργείας βεβαίως οφείλεται ἡ ἐπιτυχία τῆς Βαπτίσεως τοῦ ἄλλοτε μὲν γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ἐπίθετον φιλέλληνος Κόμητος Γυίλφορδ, νῦν δὲ τῆ βάσει ἀξιοπίστων καὶ γνησίων ἐγγράφων, τὸ ἐν μέρει ὀρθὸν τῆς περὶ βαπτίσεως γνωστῆς παραδόσεως ἐνισχυόντων, ἀναδεικνυομένου τὸ πρῶτον, ἀληθοῦς προβάτου τοῦ Ὁρθοδόξου ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ.

Ἄς ἐπιτρέψωσι δ' ἡμῖν οἱ εὐμενεῖς ἀναγνώσται, ἵνα ἐπ' ὀλίγον ἐπιμηκύνοντες ἐτι τὸν λόγον, ἐνασχολήσωμεν αὐτὸν εἰς τινα ἐκ τῶν περὶ τὸν ἐγνωσμένον βίον καὶ τὴν βάπτισιν τοῦ Γυίλφορδ, ὅπως παρενείρωμεν καὶ ἐτέρας ἀκριβεστέρας τῶν ἤδη γνωστῶν μὲν πλὴν ἀνακριβῶν εἰδήσεων ἅς διαφοροὶ ἐκ τῶν τὰ κατ' αὐτὸν ἱστορησάντων διέλαβον, ὅπως τὰ κακῶς διαληφθέντα καταδείξωμεν εἰς τὸν μέλλοντά ποτε νὰ ἐνασχοληθῆ εἰς συγγραφὴν Βιογραφίας τοῦ σπουδαίου τούτου τοῦ ἔθνους εὐεργέτου, συμπεριλαμβανούσης οὐ μόνον τὰ κατὰ τὸν βίον ἀπλῶς καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀκριβῶς καὶ ἀλανθάστως, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τῆς βαπτίσεως ὀρθῶς καὶ ἀνενδοιάστως.

Αἱ μέχρι τοῦδε γνωσταὶ μὲν, ἀλλ' ἐπ' ὀλιγίστων θετικῶν βάσεων στηριζόμεναι καὶ ὅλως ἐκ τῆς ἀληθείας ἀπομακρυνόμεναι περὶ τῆς ἐν λόγῳ βαπτίσεως εἰδήσεις, αἵτινες συνέστησαν τὴν παράδοσιν, τὴν ἀρχὴν ἔλαβον ἐκ μικρῶν τι-

νων εικασιων και υποθεσεων περιορισμενου τινος κυκλου ενιων εκ των εν τω πρωην 'Ιονικῳ Πανεπιστημειῳ διδασκωντων σοφων του Γενους διδασκάλων, οϊον, 'Ασωπιου, Φαρμακιδου, Μουστοξυδου, Φιλητα, ους ως προσφιλεις υιους εθεωρει μεν ο Γυίλφορδ, ως φιλόστοργον δε πατέρα ουτοι αυτον εσεβοντο και υπερεφιλουν. 'Απο δε τούτων τας διαφερούσας περι του αντικειμενου τούτου γνώμας, μεταβιβασθείσας κατόπιν και τοις μεταγενεστέροις, ὧν τινες τας μεν, διεκράτησαν ως βεβαίαις, ἄλλας δε ἐνιοι διημφισβήτουν, ελαβε το ενδόσιμον η ως προς μεν τα καθέκαστα του γεγονότος λελανθασμένη, ως προς το γεγονός δε επαληθευομένη δια των χειρογράφων παράδοσις.

Τουτο δε, παρ' ενος των αιμνήστων τούτων διδασκάλων του γενους, δηλονότι του εν μακαρία τη λήξει 'Ιππ.ου Χ. Φιλητα¹ ημεις αυτοι εντόνωσ ἐπαναλαμβανόμενον ηκούσαμεν, οσάκις περι του θεματος τούτου περιστρέφετο ο λόγος, εν αις απο της εν Κερκύρα ελεύσεως του εως του υπολοίπου χρόνου του βίου αυτου προσήρχετο τακτικώτατα εσπεριναϊς συνδιαλέξεσι μετα πολλων και ἄλλων ευσεβάστων προσώπων, εις τον οϊκον του Μακαρίτου 'Ιππότου και τελευταίου των εν Κερκύρα λειψάνων του 'Ιεροῦ της 'Εθνικῆς Παλιγγενεσίας ἀγῶνος 'Ιωάννου Κεφαλα, ημετέρου προς μητρος πάππου.

Τας εξ ἀβεβαίων εικασιων προελθούσας και πάντη λελανθασμένας περι του αντικειμενου τούτου πληροφορίας αιτινες εδωκαν υπόστασιν, ως εφθημεν ειπόντες, εις την οψαίτερον ενισχυθεισαν και τοις πολλοις μεν των συγχρόνων μάλιστα ἀγνωστον τυγχάνουσαν, ολιγίστοις δε ως βεβαίαν θεωρουμέ-

¹ "Ιδε εν τη 345 σελίδι του Β. τόμου της Νεοελληνικῆς Φιλολογίας του 'Ανδρέου Π. Βρετου.

νη παράδοσιν ταύτην, ανέγραψε μὲν ὁ Φαρμακίδης, ἀντέγραψε δὲ μετέπειτα καὶ ὁ σπουδαιότερος τῶν Βιογραφῶν τοῦ Κόμητος Φ. Δημητρίου Γυίλφορδ Ἄνδρας Π. Βρετὸς, ὃς προσθεὶς καὶ ἑτέρας τότε ἀγνώστους πλὴν ἀνακριβεῖς εἰδήσεις, ἃς ἐξέλαβεν ὡς βεβαίως, πίστιν δούς ἴσως εἰς ἀπλὰς διὰ λόγου πληροφορίας, κατὰ συνέπειαν περιέπεσε καὶ εἰς ἕτερα λάθη, θεωρήσας τὴν βάπτισιν ταύτην γενομένην «δημοσίως» εἰς τὴν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Μανδρακίνης ἐν Κερκύρα τιμωμένην Ἐκκλησίαν.

Καὶ πρῶτος μὲν ὁ ὡς δημοσίαν καὶ παρὰ τῶν Κερκυραίων ἀπάντων ἐγνωκυῖαν τὴν βάπτισιν ταύτην εἰπὼν, ἐνῶ ὡς ἐκ τοῦ χειρογράφου ἐξάγεται, ὅτι (πλὴν τῶν ἐφ' ὄρω μεγίστης ἐχεμυθείας παρευρεθέντων ἐν τῇ ἱεροτελεστίᾳ), οὐδεὶς πώποτ' ἔγνω τί περὶ αὐτῆς, ἣν ὁ ἀοίδιμος Θ. Φαρμακίδης, τάδε ἐν τῇ ἑαυτοῦ Ἀπολογίᾳ ἀναγράφας·

« Ὅλοι οἱ Κερκυραῖοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ γνωρίζουσιν
« ὅτι ὁ ἀοίδιμος Κόμης τοῦ Γυίλφορδου ἐκ τέκνου τῆς Ἀγ-
« γλικανικῆς ἐκκλησίας ἐγένετο νέος ἔτι ὢν διὰ τοῦ θείου
« βαπτίσματος τέκνον τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας
« καὶ ἐπομένως ἦτον χριστιανὸς πολλῶ ὀρθοδοξώτερος τῶν
« νῦν κατηγορῶν αὐτοῦ καὶ τοιοῦτος ἐτελεύτησεν. »

Καὶ ταῦτα μὲν διέλαβε περὶ τῆς βαπτίσεως ὁ Φαρμακίδης.¹ ὁ δὲ Α. Π. Βρετὸς ἐν τοῖς «περὶ Γυίλφορδ Βιογραφικο-Ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν» αὐτοῦ περὶ μὲν τῆς πρώτης ἐν Κερκύρα ἐλεύσεως τοῦ Γυίλφορδ, οὐδὲν πλέον τῶν ἐφεξῆς διαλαμβάνει· « Ἡ Κέρκυρα δικαίως ἐπαίρεται ὅτι
« πρώτη αὐτὴ μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ὑπεδέχθη

¹ Ἴδε Θ. Φαρμακίδου Ἀπολογία. Ἔκδ. Ἀθηνῶν, ἔτους 1840 εἰς σελ. 125. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μουστοξίδης παροδικῶς ἀναφέρει τοῦτο ἐν τοῖς ἑαυτοῦ Κερκυραϊκῶσι. Delle cose Corciresi σελ. 295.

« ἐκεῖνον ὅστις ἐμελλέ ποτε νὰ ᾔηται ὁ πατὴρ καὶ εὐεργέτης
« τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας.

« Διαμείνας δὲ ἐκεῖ « μίαν ἐβδομάδα » καὶ εὐρῶν
« οὐδὲν Ἑλληνικὸν εἰς τὴν διεφθαρμένην κοινωνίαν τῆς νή-
« σου ταύτης, ἕνεκα τῶν τότε δεσποτῶν της, οἵτινες τὴν
« εἶχαν καταστήσει ἀληθινὴν ἀποικίαν τῆς Βενετίας, ἀνεχώ-
« ρησεν εἰς Λευκάδα ὅπου ἡ φαντασία του πλήρης Ἑλλη-
« νικῶν ἀναμνήσεων, εὔρε μικρὰν, ἀν ὄχι ἰκανὴν, τροφήν νὰ
« εὐχαριστήσῃ τὴν Ἑλληνικὴν του ψυχὴν.¹ » περὶ δὲ τῆς
βαπτίσεως, τάδε, προαγαθῶν τὸν λόγον, προσέθηκε· « Ἡ
« μικρὰ αὕτη καὶ σοφὴ περιήγησις τοῦ νέου Φριδερίκου
« Νόρθ εἰς τὴν Ἀνατολὴν, τόσον ἐπηύξησε τὸν ἐνθουσιασμόν
« του πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα, ὥστε ἐπιστρέψας εἰς
« Κέρκυραν ἐνηγκαλίσθη δημοσίως τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν
« κατὰ τὸ ἀνατολικὸν δόγμα· καὶ τὴν ὁμολογίαν ταύτην
« τῆς νέας του πίστεως ἔδωκεν ἐν τῷ Ναῶ τῆς Ὑπεραγίας
« Θεοτόκου παρὰ τῶν Κερκυραίων καλουμένης Μανδρακί-
« νας, ἐνώπιον τοῦ Παναγιδεσιμωτάτου Πρωτοπαπᾶ Κερκύρας
« Κ. Δημητρίου Πετρετίνου, ὅστις ἐρωτήσας αὐτὸν τὴν
« αἰτίαν ἣτις τὸν ἐπαρεκίνει νὰ δεχθῇ τὸ ἀνατολικὸν τῆς
« ὀρθοδόξου πίστεως ἡμῶν δόγμα, ἀπεκρίθη· ἡ πεποιθήσις
« ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἐπεφύλαξεν ἐντελεῖ τὰ δόγμα-
« τα ὅσα ἐδίδαξαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ
« διάδοχοι αὐτῶν. Ἐλαβον δὲ τὴν πεποιθήσιν ταύτην ἀφ'
« οὔ μὲ θαυμασμόν μου εἶδον τὰς τελετὰς τῆς ἱερᾶς Λει-
« τουργίας ἐν τῷ Πατριαρχείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. »

« Τὴν ἀπάντησιν ταύτην τοῦ νεοφύτου εὐγενοῦς Ἄγ-
« γλου καὶ τὰ ὅσα ἔλαβον χώραν κατ' ἐκείνην τὴν τελετὴν »

¹ Ἴδε Βιογραφικὰ Ἱστορικὰ Ὑπομνήματα περὶ τοῦ Κομ. Φριδερίκου
Γυίλφορντ ὑπὸ Α. Π. Βρετοῦ Ἀθῆναι, 1846. σελ. 5 καὶ 7.

ιστορεῖ συνεχίζων τὸν λόγον ὁ Βρετὸς, « ἐγράφησαν διὰ χει-
« ρὸς τοῦ ρηθέντος Παναϊδεσιμωτάτου Πρωτοπαπᾶ Δημη-
« τρίου Πετρεττίνου, καὶ τὴν σήμερον αὐτὰ τὰ ἔγγραφα
« πρέπει νὰ ὑπάρχωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν κληρονόμων τοῦ
« κυρίου Δωρία Προσαλέντη κερκυραίου, ἀποθανόντος τὸ
« παρελθὸν ἔτος 1844, ὅστις ἐσκόπευε νὰ τὰ δημοσιεύσῃ,
« ὡς ὁ ἴδιος μὲ ἀνέφερε κατὰ τὸ 1838 ἔτος, ὅτε ἤ-
« κουσε παρ' ἐμοῦ ὅτι ἐμελέτων τὴν ἐκδοσιν τοῦ παρόντος
« πονήματος, ἐὰν δὲν ἤθελε λάβει τὰς 400 Λίρας στερλί-
« (11,000 σχεδὸν δραχμὰς), ἅς τοῦ εἶχε προσφέρει ὁ κλη-
« ρονόμος τοῦ Γυῖλφορδ ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ παραχωρήσῃ τὰ
« ρηθέντα ἔγγραφα καὶ νὰ μὴ τὰ δημοσιεύσῃ.¹ »

Ἄλλ' ἐσφαλμένως ἀπέδωκεν ὁ Βρετὸς τὸ Γεωργίου
τοῦ Προσαλένδου χειρόγραφον τῷ Πρωτοπαπᾶ Πετρεττίνῃ,
ὃς οὐδὲν ἕτερον ἐτήρησε πρὸς τὴν βάπτισιν σχετιζόμενον ἔγ-
γραφον, πλὴν τοῦ περὶ οὗ ἐν τοῖς πρόσθεν διελάβομεν Πρα-
κτικοῦ, καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς παρὰ πόδας τιθεμένης Ἐγγρά-
φου ὁμολογίας πίστεως τοῦ Γυῖλφορδ, διὰ τῆς
ἰδιοχείρου αὐτοῦ ὑπογραφῆς κεκυρωμένης, καὶ παρ' αὐτοῦ
ἐπισήμως προσαχθείσης τῷ Πρωτοπαπᾶ, (κατὰ τὰ ἐν τῷ
χειρογράφῳ Προσαλένδου καὶ τῷ Πρακτικῷ ἱστορούμενα) πρὸ
τῆς ἱεροτελεστίας τῆς βαπτισεώς του, καὶ ἧς ὁμολογίας τὴν ἀ-
κριβῆ μεταγραφὴν ἐλάβομεν ἐκ τοῦ γνησίου πρωτοτύπου ὃ δια-
σώζει ὁ δικηγόρος κύριος Ἀνδρέας Μοναστηριώτης² εὐρών τοῦ-

¹ Αὐτόθι σελ. 13.

² Εὐάρεστον τῷ ὄντι πρᾶξιν ἤθελε ποιήσει ὁ νῦν κάτοχος τοῦ ἀρι-
στου τούτου τῆς ἐθνικῆς Ἱστορίας κειμηλίου ἡμέτερος συμπολίτης Κ.
Ἀνδρέας Μοναστηριώτης εἰ ἐδώρει τοῦτο εἴτε τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς
τῇ διὰ τῶν ἀκαμάτων ἐνεργειῶν τοῦ Ἑλλογιῶμου καὶ διακεκριμένου Ἐ-
φόρου αὐτῆς καὶ Βουλευτοῦ Ἀττικῆς Κ. ου Τιμολέοντος Φιλήμονος, ὁσημέραι

το ἐν τοῖς οἰκογενειακοῖς ἐγγράφοις τοῦ τελευταίου ἐπιβίου τῶν Πετρεττινῶν Γεωργίου, υἱοῦ Ἀντωνίου τοῦ πρὸς πατρός ἀνεψιοῦ καὶ κληρονόμου τοῦ Πρωτοπαπᾶ Δημητρίου.¹

Io Federigo North. Credo certamente e indubitatamente e professo tutti quelli articoli di fede, che contiene il sacro symbolo formato dal sacrosanto primo Concilio Niceno² ecumenico Niceno, dal sacrosanto primo Concilio Constantinopolitano secondo ed approv.³ confermato sempre da tutti li susseguenti sacrosanti Concilij ecumenici e particolari, rigettando di tutto mio cuore ogni innovazione, aggiunta, o mala interpretazione escogitata e anche da escogitarsi, dissonante dall' intiero sentimento del predetto sacrosanto symbolo della fede. Di più, accetto di tutto il⁴ mio cuore

πλουτιζομένη διὰ πολλῶν ἅμα καὶ σπουδαίων τόμων, εἴτε τῇ ἡμετέρᾳ Βιβλιοθήκῃ, ἀντὶ νὰ χρησιμεύῃ τοῦτο ὡς σητῶν τροφῆ, διαφυλασσόμενον ἐν τοῖς κιβωτίοις.

¹ Ὁ ἐν λόγῳ Γεώργιος ἐγεννήθη μὲν τῷ 1807 διήνυσε δὲ τὸν βίον τῇ 11 Αυγούστου 1871, ἦν δὲ τελευταῖος τῶν ἀρρένων ἐπιβίων Πετρεττινῶν τῆς διακλαδώσεως τῆς ἐπωνομασθείσης τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς.

² Αἱ λέξεις Primo καὶ Niceno ἐν τῷ πρωτοτύπῳ εὑρισκόμεναι ἐν ᾧ καὶ ἐνταῦθα δείκνυνται θέσει ὑπάρχουσι διὰ γραμμῆς διαγεγραμμένα.

³ Ἡ λέξις αὕτη δείκνυται ἡμετελής γεγραμμένη καὶ διὰ γραμμῆς ἐσβεσμένη.

⁴ Τὸ ἄρθρον il παραληφθὲν, κατ'ἀρχὰς ἐν τῷ πρωτοτύπῳ προσετέθη ἄνωθεν μικροῖς χαρακτῆρσι μεταξὺ τῆς λέξεως tutto καὶ τῆς ταύτης ἐπομένης.

tutte le sacre tradizioni che tiene la¹ santa chiesa ortodossa, tramandate dai santi apostoli a loro successori, professo,² admetto, venero e professo i sette sacramenti della chiesa orthodoxa che sono. Battesimo; santo³ Crisma; Ordinazione; Eucharistia e Olio santo e professo⁴ nel sacramento della santa Eucharistia, professo la reale presenza del corpo e del sangue di nuostro Signore Giesù Christo, e credo certamente che per l'invocazione che si fa dal sacerdote nella santa liturgia, il pane per la grazia dello spirito santo si transmuta essenzialmente in⁵ corpo di Giesù Christo, restando i soli accidenti del pane e del vino.⁶

rigetto ogni innovazione introdotta dalla Chiesa⁷ Latina sopra il predetto sacramento della santissima Eucharistia, e professo il pane fermentato e la sacra invocazione della grazia giusto le tradizioni Apostoliche.

¹ Ἀντὶ τῶν ὕστερον προστεθεισῶν λέξεων che tiene la, προπήρχε τὸ δια γραμμῆς διαγραφὲν ἄρθρον della.

² Ἡ λέξις professo ἐν ἡ ἀρχικῇ δείκνυται θέσει ἐνταῦθα εἴρηται· καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, πλήν διαγεγραμμένη.

³ Ἡ λέξις Santo διεγράφη· τῆς δὲ λέξεως Crisma οὔσης πρότερον διὰ μικροῦ ε γεγραμμένης προσετέθη εἶτα ἄνωθεν τούτου C κεφαλαῖον.

⁴ Ἡ λέξις professo ἐπίσης διεγράφη.

⁵ Ἡ πρόθεσις in προσετέθη ἄνωθεν τῆς προὑπαρχούσης καὶ διὰ γραμμῆς διαγραφείσης nel.

⁶ Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἡ πρώτη συλλαβὴ ri τῆς ἐπομένης λέξεως rigetto ἐν ἀρχῇ κεφαλαίου εἶτα τεθείσης.

⁷ Προσετέθη C κεφαλαῖον ἐπὶ τοῦ προὑπάρχοντος ε μικροῦ τῆς λέξεως Chiesa.

Professo l'intercessione dei santi; l'invocazione dei Medesimi; la virginità sempre illesa della beatissima Virgine Maria, Madre di Dio; la venerazione delle sacre immagini, *così di nostro Sig. Giesù Cristo, che della sua santissima Madre non che di tutti li santi, venerazione relativa agl'originali.

accetto, venero, e rispetto¹ tutti li sacrosanti Concilij æcumenici e tutti li particolari approvati dagli medesimi, e a loro prescrizioni mi rassegno di tutto il mio cuore.

rinunzio, rigetto e anathematizo ogni e qualunque eresia, e mi professo di tutto mio animo e cuore rassegnato a tutto quello che tiene, professa e prescrive la santa² Apostolica e catholica chiesa Ortodossa.

Federigo North di Federigo
Conte di Guilford

ΑΨΥΑ' Ίανουαρίου κδ' έτ.. πλ. προσήχθη εις χειρας του Παναιδεσιμωτάτου Κυρίου Κυρίου Μεγίστου Πρωτοπαπα Κερκύρας Δημητρίου Πετρετινου, παρά του ευγενεστάτου Κυρίου κυρ. Κόμητος Γυλχόρδ (sic) ο παρών λιβελλος όμολογίας.

(ιδιόχ. ύπογραφη) † Δημήτριος ο Κερκύρας.

Και ου μόνον εις πλάνην, αλλά και εις αντίφασιν κάπως υποπίπτει ο Βρετός ως προς τα άφορωντα την έν Κερκύρα (όλιγοήμερον κατ' αυτόν) διαμονήν του Γυλφορδ και βιαίαν

¹ Ήνταύθα ύπάρχει κηλις μελάνης.

² Προσετέθη πριν της λέξεως Apostolica ή λέξις Santa ήτις διαγραφείσα έτέθη είτα μετά την λέξιν Catholica.

ἐκείθεν ἀπέλευσίν του εἰς Λευκάδα, διηγούμενος ἐνιαχοῦ μὲν, τῆς περὶ Γυίλφορδ πραγματείας του, ὅτι ὁ Γυίλφορδ ἀνεχώρησεν » οὕτως εἶπεῖν » ἐκὼν ἄκων ἐκ Κερκύρας, ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς κακοήθους κοινωνίας τῆς νήσου ἐκείνης νὰ ἀπέλθῃ εἰς Λευκάδα « ὅπου εὔρε μικρὰν ἂν ὄχι ἰκανὴν τροφήν νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ψυχὴν του, » ἐνιαχοῦ δὲ, ὅτι ἐβαπτίσθη ἐν Κερκύρα εἰς αὐτὴν ἐκείνην δηλονότι τὴν διαφθαρεῖσαν καὶ Ἑνετικὴν ἀποικίαν ὑπὸ τῶν τότε δεσποτῶν αὐτῆς καταστᾶσαν νῆσον, ἐκῶ ὡς ἐκ τῶν ἐν τοῖς ὀπίσθεν κρεῖττον γνωσθήσεται (καίτοι ἀρκούντως γνωστὸν τυγχάνει ἤδη) ὁ Γυίλφορδ διὰ τῆς προσφιλεστάτης αὐτῷ Κερκύρας, γῆς τῆς βαπτισεῶς του ἐπῆλθε τοσοῦτον ὠφέλιμος τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει. Ῥαδίως δ' ἐξάγομεν ἐκ τῶν αὐτῶν τοῦ Προσαλένδου χειρογράφων, ὅτι, πρῶτιστος καὶ κύριος σκοπὸς τῶν πρὸ τῆς εἰς Κέρκυραν ἐλεύσεως περιηγήσεων αὐτοῦ, ἦν ἡ ἐπίτευξις μυστικῆς μὲν ἀλλ' ἐγκύρου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας βαπτίσεως, ἣτις οὐδαμοῦ ἐπραγματοποιήθη ἢ ἐν Κερκύρα ἅμα τῇ πρώτῃ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἀφίξει αὐτοῦ. Μόνον δὲ αὕτη ἡ νῆσος, κατὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν, ἱκανοποιήσατο τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ χρόνου ὁ Γυίλφορδ ἔτρεφεν ἐν τῇ ψυχῇ περὶ ἐπιτυχίας τῆς βαπτίσεως του αἴσθημα, διὸ καὶ πράγματι κατέστη αὐτῷ τοσοῦτα προσφιλῆς, ὥστε καὶ τὴν σύστασιν τῆς ἐν ἔτει 1824 συσταθείσης Ἰονίου Ἀκαδημίας, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐμελέτα αὐτόθι νὰ θεμελιώσῃ, ὡς ἐν μέρει μαρτυροῖ τοῦτο ἡ παρά πόδας ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ Γ. Προσαλένδου πρὸς τὸν Κόμητα, ἧς τὸ ἀντίγραφον εὔρομεν μετ' ἀντιγράφων ἄλλων ἐπιστολῶν τοῦ Γεωργίου μεταξὺ τῶν παρὰ τοῖς τούτου ἀπογόνους διασωζομένων ἐγγράφων, καὶ ἃς ἐν τέλει τῶν ἡμετέρων προλεγομένων ἐκθέτομεν.

Λογιώτατε καὶ τῶν ἐμῶν φίλων ἄριστε.

Ἡ Σὴ λογιότης μέμφεται μὴ δεξαμένη παρ' ἐμοῦ γράμματα· αἴτιον ἐν ἐμοὶ τὸ γῆρας, ὀκνηρόν με ἀποτελοῦν. Δύω ἐπίστολαὶ ὑμέτεραι ἐνεχειρίσθησάν μοι ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ, ὧν μία μὲν ἐγέγραπτο ἐν Ἰουλίῳ, ἑτέρα δὲ ἐν τῷ αὐτῷ δεκεμβρίῳ πρὸς ἣν ἐπέστειλά σοι ζῶντος ἔτι τοῦ μακαρίτου σοῦ γεννήτορος, καὶ ἀπάντησις οὐ δέδοται μοι, ὅμως ἐπῆλθέ μοι βουλή τοῦ γράψαι, ἀλλὰ πυθόμενός σε ἀποπλεύσαντα αὐτόθεν συνεστειλάμην καὶ τοῦ γράψαι καὶ τοῦ ἐνεργησαί τι περὶ τοῦ ποθουμένου σχολείου, ὑπὲρ ὧν ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ σὴ ἐνταῦθα παρουσία, ἥσοι ἀρεστόν ἐστιν, εὐχαρὶ ἂν ἀποτελέσῃ. Ἐρρώμενον σε κατὰ πάντα ἐπιποθῶ.

Ὁ τῆς σῆς λογιότητος ταπεινὸς δούλος καὶ εὐνοῦστατος
18 μαρτίου 1792.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΟΣΑΛΕΝΔΗΣ

Σαφέστατα δ' ἐκ τοῦ ἰδίου χειρογράφου τοῦ Προσαλένδου ἀποδείκνυται λελανθασμένη ἢ τοῦ Βρετοῦ πληροφορία, ὅτι « ὁ Κόμης μίαν μόνην ἐβδομάδα διέτριψεν εἰς « Κέρκυραν καὶ ὅτι, ἐντεῦθεν ἀναχωρήσας, ἐπορεύθη εἰς « Λευκάδα ἀφ' ἧς ἐπανῆλθε κατὰ Β'.αν φορὰν εἰς Κέρκυραν « ὅτε καὶ κατὰ τὴν ἐπανέλευσίν του ταύτην ἐβαπτίσθη.¹ »

¹ Μετὰ τὸ 1791 ἔτος, ὁ Γυίλφορδ δὲν ἐπεσκέφθη τὴν Κέρκυραν κατὰ δευτέραν φορὰν, εἰμὴ τὸ ἔτος 1820. Τὰ ἐξῆς δὲ σημειοῖ περὶ τῆς ἐλεύσεώς του ταύτης ἢ ὑπ' ἀριθμὸν 113 ἐπίσημος Ἐφημερὶς τοῦ πρώην Ἰονίου Κράτους, 1820.

Corfù 26 febbrajo 1820.

Nella mattina di 24 corrente giunse con la scuna « Lord Castlereught » Lord Guildford e Lord William Russel, il primo tra breve visiterà le Isole. Ἡ κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα

Διότι ἀφίκετο μὲν οὗτος εἰς Κέρκυραν τῇ 4 Ἰανουαρίου 1791 ε. π. ἐξ Ἑνετίας διήλθε δ' ἔνταῦθα ἐν διαστήματι μηνὸς περίπου, τὰς ὠραιότερας ὁλοκλήρου τοῦ βίου του ἡμέρας, αἵτινες γλυκυτάτας διετήρησαν αὐτῷ μέχρι τελευτῆς τὰς τῆς βαπτίσεως του ἀναμνήσεις. Οὐκ ἀναλγήτως δὲ κατέλιπεν οὗτος τὴν Κέρκυραν τῇ 3 Φεβρουαρίου 1791 ὅτε πλησιαζούσης τῆς Τεσσαρακονθημέρου νηστείας τοῦ Πάσχα (ἦν ἐπεθύμει αὐστηρώτατα νὰ ποιήσῃ μονάζων) καὶ μεταβάς εἰς Λευκάδα κατώκησεν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ σκοπῷ, εἰς κελλίον τι τοῦ τότε κοινοβίου τῆς αὐτόθι ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Κατὰ δὲ τὴν διαρκούσης τῆς τεσσαρακονθημέρου νηστείας διαμονὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κελλίῳ τοῦ κοινοβίου ἐκεῖνου, « ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῇ (ὡς διατείνεται ἐν τοῖς ἐαυτοῦ περὶ Γυλφορδ ὑπομνήμασιν ὁ Βρετὸς,) ἢ ἐαυτοῦ ψυχὴ δι' ἣν εὔρε μικρὰν τροφὴν» μάλιστα ἐσκανδαλίσθη· διότι ἐν τινι τετάρτῃ τῆς Ἁγίας Τεσσαρακονθημέρου νηστείας ταύτης, οἱ τοῦ Κοινοβίου εἰς ὃ τὰς διατριβάς ἐποιεῖτο μοναχοὶ, ἠτοίμασαν τράπεζαν ἐξ ἐδεσμάτων ἐλαίῳ ἠρτυμένων, ἵνα πρὸς μείζονα ἄνεσιν τοῦ κόμητος ποιήσωσι κατάλυσιν ἐλαίου πάντες. Κατόπιν δὲ γενομένης εἰς αὐτοὺς αὐστηρᾶς παρατηρήσεως ἐκ μέρους τοῦ Κόμητος, ἀφαιρέσαντες οἱ μοναχοὶ τὰ ἐν λόγῳ ἐδέσματα ἔφερον ἕτερα, «ὡς ὁ Προσαλένδης ἐν τῷ ἐαυτοῦ χειρογράφῳ αὐτολεξεί ἀναφέρει» ἴδια ξηροφαγίας.

Οὐκ' ἀνάξια δὲ μνείας τυγχάνουσιν ὄντα καὶ τὰ ὑπὸ Νικολάου Ἀρλιώτου πατρὸς τοῦ λογίου καὶ σπουδαίου Βιογράφου τοῦ ἀοιδίμου Κυβερνήτου Καποδιστρίου οὕτω πως ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14 Ἰανουαρίου 1791 σημειούμενα περὶ τῆς

(1791) δευτέρα ἐν Κερκύρα ἐπιστροφὴ τοῦ Γυλφορδ καθ' ἣν θεωρεῖ γινόμενον τὸ Βάπτισμα αὐτοῦ εἶναι ἀπλή ὑπόθεσις τοῦ Κ. ου Βρετοῦ.

εις Κέρκυραν ἀφίξεως καὶ ἐνταῦθα διαμονῆς τοῦ Γυίλφορδ
ἐν τοῖς ἐκυτοῦ «Χειρογράφοις χρονικοῖς,» ὑπὸ τοῦ ἐλλογί-
μου καὶ ἐπ' ἀγαθότητι καὶ εὐσεβείᾳ διακρινομένου συμπο-
λίτου ἡμῶν Ν. Β. Μάνεση δημοσιευθεῖσι τῷ 1873. « Εν-
« ταῦθα διατρίβει νέος τις Ἕλληνας ἀφιχθεὶς μετὰ τοῦ Κό-
« μητος Ἀναστασίου Θεοτόκη, λέγουσιν ὅτι εἶναι δευτερό-
« τοκος υἱὸς τοῦ λόρδου Νόρθ Κόμητος Γύλφορδ καὶ ὑ-
« πουργοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ
« ἐν ταῖς ἀποικίαις τῆς Ἀμερικῆς πολέμου. Ὑπογράφεται
« Φριδερίχος Νόρθ Κόμητος Γύλφορδ, περιηγεῖται χάριν μα-
« θήσεως καὶ ὡς λέγουσι θέλει ἐπισκεφθῆ τὴν Ἑλλάδα καὶ
« τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ομιλεῖ ὀλίγον τι τὴν δημώδη
« Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ μὲ δύσκολον καὶ διαφέρουσιν
« τῆς ἡμετέρας προφορὰν. Ἀγαπᾷ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν
« τελετὰς καὶ εἶναι ἐντριβέστατος τοῦ ὀρθοδόξου τυπικοῦ.
« Ἐλειτουργήθη ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ὑ. Θ. Σπηλιωτίσσης
« καὶ τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος καὶ τέρπεται ἀκροαζόμενος
« τὴν Κωνσταντινουπολιτικὴν ψαλμωδίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
« ποιεῖ πολλάκις τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ὡς νὰ ἦτο ἱε-
« ρομόναχος ὅπερ ὀλίγον συνάδει πρὸς τὰ φρονήματα καὶ
« τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἕλληνων.»¹ Αὕτη δὲ ἡ τοῦ Ἀρλιώ-
του σημείωσις, ἐξ ἧς εὐσύμβλητος ἢ ἐναντία τῆς τοῦ Βρε-
τοῦ γνώμης περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐν Κερκύρα διατριβῆς τοῦ
Κόμητος, πληρέστατα συμφωνεῖ πρὸς τὰ περὶ τῆς εἰς Κέρκυραν
ἐλεύσεως καὶ τῆς διαρκούσης τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς φιλορθο-
δόξου τοῦ Ἕλληνος εὐπάτριδος πολιτείας, ἐν τοῖς παροῦσι χει-
ρογράφοις ἱστορούμενα. Ἀπὸ Λευκάδος ὁ Γυίλφορδ, μετὰ τὸ
Πάσχα δι' Ἰθάκης μετέβη εἰς Κεφαλληνίαν, κάκειθεν δὲ ἀ-

¹ Περὶ Νικολάου Ἀρλιώτη καὶ τῶν Χειρογράφων χρονικῶν αὐτοῦ, ὑπὸ
Ν. Β. Μάνεση Κερκυρ. Τυπογ. Ἀθηνᾶ Ἀρσενίου Κάου, 1873 σελ. 47.

κολούθως εἰς Ζάκυνθον, διανοούμενος εἶτα ἐκεῖθεν νὰ ἐξα-
κολουθήσῃ καὶ τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν χωρῶν τὴν περιήγησιν.
Ἄλλὰ περὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ἀφιχθείσης αὐτῷ δι' ἐπιστο-
λῆς ἐκ Λονδίνου τῆς εἰδήσεως τῆς τοῦ πατρός του τελευ-
τῆς, ἀνεχώρησε διὰ Τεργέστης εἰς Ἐλενούπολιν, καθ' ἣς ἡ-
μέρας ἔμελλε νὰ στεφθῇ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ὁ Λεο-
πόλδος, εἰς τὴν ἐπὶ τῇ στέψει οὔτινος τελετὴν καὶ παρευρέθη.

Κατὰ δὲ τὰς διαρκούσης τῆς ἐν Ζακύνθῳ διατριβῆς
διαθεσίμους ὥρας αὐτοῦ, ἐνησχολεῖτο εἰς μελέτας. Αὐτόθι
δὲ συνέταξε τότε καὶ τὴν γνωστὴν « Πινδαρικὴν Αἰκατερίνην
τῇ Εἰρηνοποιῶ » Ὠδὴν, καὶ οὐχὶ ἐν Ἰθάκῃ ὡς ἐξιστορεῖ ὁ
Βρετὸς, ὃς ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ ταύτην ἐξέδωκεν εἰς φῶς τῷ
1846, ἐν τέλει ταύτης ἐπισυνάψας καὶ τὸ εἰς ἔπαινον τοῦ
ποιητοῦ τῆς πινδαρικῆς Ὠδῆς τότε ποιηθὲν ἰταλικὸν Ἶσμα
ὑπὸ τοῦ εὐπάτριδος Ζακύνθου Δημητρίου Κόμ. Κομούτου,
τοῦ καὶ ὀκτάστιχον Ἐγκώμιον Εὐγενείου τοῦ Βουλγάρως
λατινιστὶ γράψαντος.¹

Τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τὰ εἰς ἡμετέραν γνῶσιν περιελ-
θόντα περὶ Γεωργίου Προσαλένδου καὶ τῶν « Περὶ τῆς κα-
τ' οἰκονομίαν ἀποκρύφου βαπτίσεως τοῦ Κόμητος Γυίλφορδ »
χειρογράφων. Εἰ δέ τις ἄλλα παρὰ ταῦτα ἐγνώκε λεγέτω
κἂν ἢ πιθανώτερα, πολλὴν αὐτῷ χάριν εἶσομαι.

Ἐγγραφον ἐν Κερκύρα κατ' Ἀπρίλιον 1878.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗΣ

¹ Ὅρα. τὰς Ἱστορικὰς Διςαφήσεις ἐπὶ τῆς πατρίδος Εὐγενείου τοῦ
Βουλγάρως ὑπὸ τοῦ νῦν Πανιερωτάτου Ἀρχιεπ. Ζακύνθου Ν. Κατραμῆ
γραφείσας. Ζάκυνθ. Τυπογρ. ὁ Παρνασσὸς 1854 σελ. 94.

Πολυζώης Ἱερεὺς
ΦΡΙΔΕΡΙΧΩ ΤΩ ΝΟΡΘ
εὖ πράττειν.¹

Ἦ ῥ' Ἀργειοφόντης κλοπέων χέλυν
ὥπασε Φοίβω,
Θελξινόω μολπῇ θ' ὄν ποθ' ἰλάσσατο κῆρ
Κυδάλιμος δ' Ἄγγλος Νόρθ ἰδμοσύνην
λάβ' Ἀχαιῶν,
Μούσας τ' αἰὲν ἄδειε τερπνὰ μέλη
κεδνά τε.

Φριδερίχος Νόρθ
ΙΕΡΕΙ ΠΟΛΥΖΩΗ
εὖ πράττειν.

Κλέψας Ἀχαιῶν γλυκερὸν πλούτισμα
μελισσῶν,
Ἰρά τε Μουσῶν δρεψάμενος πέταλα,
Πῶς ἐμὲ Θηβαίου κλέπτῃν περ ἐλέγξας
ἀοιδοῦ
Ὀργισθέντα δοκεῖς, ὄν μάλα πρόφρον' ἔχεις;

¹ Περὶ τοῦ Ἐπιγράμματος τούτου καὶ τῶν ἐπομένων δύο ἐπιστο-
λῶν ὅρα τὴν σημείωσιν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 3. σελίδι τῶν προλεγομένων.

Al sig.r Demetrio Comuto
Zante.

Dopo l' oscurità di più d' un anno che in questa mia ottagenaria età mi rode il cuore, mi avanzo a ricorrere alla decantata gentilezza di V. S. Ill.a, per imparare notizie sopra lo stato presente così in salute, come in ogni altro, dell' onorabile Signore Sig. Federigo North, soggetto resosi qui molto ammirabile, ed a me molto caro e prediletto ed a lei pure costì, molto distinto.

La traduzione latina rivolta ad italiana metrica dell' Ode Pindarica composta dal predetto Signore non che l' esimia Canzone composta in lode del med.o, dalla virtù di V. S. Ill.a che con tal occasione mi fece ponere anche il nome dello stesso autore, mi recano motivo di sperare da Lei li più certi e precisi ragguagli sul proposito, a quiete del mio animo eccedentemente agitato.

Supplico la benignità di V. S. Ill.a compatire la mia imbecillità senile, che nella premura tiene quel soggetto di tanto merito, e implora consolazione colla gloria d' essere anch'io riconosciuto fra i suoi servi, quantunque ignoto. Col più profondo rispetto umilmente mi confermo.

Di. V. S. Il. Dev. serv.
Giorgio Prosalendi

Corfu 30 Aprile 1793.

Al Sig.r Spiridion Foresti
Console Brettanico
Zante.

Sono già due anni che ebbi la grazia di conversare coll' insigne soggetto dell' Onorabile Sig.re Sig.r Federigo North figlio del Sig.r Signore Federigo Conte di Guilford North, (ora defunto, come mi vien detto), nel breve di Lui soggiorno in questa città.

Le sue rare virtù incontratevi nel serio della mia ottagenaria età legarono talmente il mio cuore col suo, che come degnavasi quasi ogni sera capitare ove io mi trattenea per discorrere meco, così io non potea mai tenermi sazio della sua nobile ed erudita conversazione.

Anche dopo la sua partenza da queste parti, più volte mi fece onore de' suoi riveriti caratteri, finchè trovavasi in cotesta Isola. Ma dacchè parti dal Zante, io mi trovo totalmente privo di ogni notizia sul proposito suo, con afflizione indicibile dell' animo mio. Incoraggiato però dalla decantata benignità di V. S. Ill.a che procura sempre ad impartire favori anche a persone ignote e prive di merito, umilmente La supplico onorarmi di ragguaglio, o da lui già avuto, ovvero raccolto da altri sul proposito del soprannominato soggetto e del suo ritto, così in salute come in ogni altra notizia etc, e precisa in tal particolare. Quanto mi saranno anzi necessarie per la quiete che ren-

deranno al mio animo, altrettanto mi obbligaranno
in un perpetuo dovere verso la gentilezza di V.
S. Illust.a cosichè umilmente mi protesto.

Corfù li 30 Aprile 1793.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Γ. ΠΡΟΣΑΛΕΝΔΟΥ

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1791 Ἰανουαρίου 22 Ε. Π. Κορυφούς.

Ἀδελφοί.

Ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῆ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτὸν γινωσκέτω, ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἀμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσῃ ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἀμαρτιῶν,» οὕτω μᾶς διδάσκει τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ Ἰακώβου τοῦ Ἀποστόλου (Ἐπ. Καθ. Κεφ. Ε'. 19 καὶ 20). Τὴν χαρὰν ταύτης τῆς ψυχικῆς σωτηρίας καὶ τῆς καλύψεως τοῦ πλῆθους τῶν ἀμαρτιῶν, ἣ ἄπειρος ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ ἠυδόκησε νὰ τὴν χάρισῃ εἰς ἐμὲ τὸν ἀχρεῖον καὶ ἀμαρτωλόν.

Ἀπὸ ταύτης τῆς χαρᾶς παρεκινήθη ἡ καρδιά μου ἐνεδυναμώθη καὶ τὸ πνεῦμα μου, ἂν καλὰ καὶ ἰσθενησμένον ἀπὸ τὸ γῆρας, νὰ ἐκθέσω μίαν διήγησιν καθ' ὅσον μοι ἔγινε δυνατὸν, ἀκριβῆ τῶν πραγμάτων εἰς τὰ ὁποῖα ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις με ἠξίωσε νὰ συνεργήσω.

Παρακαλῶ δὲ τοὺς ἀναγινώσκοντας νὰ μὴ ἀποβλέψωσιν οὔτε εἰς βαρβαρισμὸν φράσεως οὔτε ταπεινότητα νοήματος, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ χρέος ἀπαραίτητον ὁποῦ ἔχω νὰ ἦμαι εὐχάριστος πρὸς τὸν Θεόν, ζηλωτὴς ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ φιλόστοργος πρὸς τὴν ἐμὴν πατρίδα, ὥστε ἡ ἀνάγνωσις νὰ χρησιμεύσῃ μόνον πρὸς οἰκοδομὴν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Ἐφθασεν ἐδῶ εἰς Κορυφούς εἰς τὰς 4 Ἰανουαρίου μηνὸς ἐν ἔτει ἀπὸ χριστοῦ ᾠψυγὰ ἄρχων τις ἐξ Ἀγγλίας ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν βενετιανὴν ἐπάνω εἰς ἓνα πλοῖον, κυβερνώμενον ἐκ τινος ἀγιομαυρίτου ἐπωνομαζομένου Μάλαμκ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος μετὰ τῆς ἐπωνυμίας εἶναι Φεδερῖχος Νόρθ, ἃν καλὰ καὶ εἰς τὸ βιβλίον τὸ εὑρισκόμενον εἰς τὸ ὄφφίκιον τοῦ Περιβλέπτου Μαγιστράτου τῆς ὑγείας νὰ φαίνεται ἡ ἐπωνυμία αὐτοῦ παρηλαγμένη εἰς Νόρκα, οὕτω σφαλερῶς, διότι καὶ ἐπιστολαῖς ὁποῦ ἦλθαν εἰς χεῖρας τοῦ εὐγενοῦς Κυρίου Παύλου Καππάδοκα στελλόμεναις πρὸς αὐτὸν τὸν Ἄρχοντα, τὸν γράφουσι «Νόρθ» καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος γράφεται μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπωνυμίας. Εἶναι δὲ υἱὸς τοῦ Εὐγενεστάτου κυρίου κυρίου Μιλόρδου Κόμητος Γκιλφόρδ Φεδερῖχου Νόρθ ἐκ γενεᾶς τῶν ἐγκρίτων καὶ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τῆς μεγαλουπόλεως Λονδινίου, νέος εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ τεσσάρων μηνῶν λειπόμενος ἕως νὰ τελειώσῃ τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος, καθὼς ἐδήλωσεν αὐτὸς καθαρὰ καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ἄλλους.

Ἐρχόμενος εἰς Κορυφούς συνέπλευσε μετὰ τοῦ Εὐγενοῦς Κυρίου Ἀνστασίου Θεοτόκη συμπολίτου ἡμῶν, ὁ ὁποῖος εἰς συνομιλίαν ὁποῦ ἐγὼ ἠθέλησα νὰ λάβω μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι αὐτὸς ἔφθασεν εἰς βενετιανὴν τῆ δευτέρᾳ δεκεμβρίου ᾠψυγὰ. καὶ ἕκτη τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπέπλευσαν ἀνταμῶς πρὸς Κορυφούς. Εἰς δὲ

τὴν ὀλίγην διατριβὴν ὅπου ἔκαμεν εἰς βενετιάν, δὲν ἐπεμελήθη νὰ ἔχη γνώρισιν μὲ ἄλλους, εἰμὴ μόνον μὲ γραϊκοὺς, οὔτε εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν ἐφρόντισε νὰ ὑπάγῃ εἰμὴ μόνον εἰς ἐκείνην τοῦ ἁγίου γεωργίου τῶν γραϊκῶν, (τὰ ὅποια ἐδήλωσεν εἰς ἐμὲ καὶ ὁ αὐτὸς ἄρχων) καὶ ὅτι εἰς τὸ διάστημα τοῦ πλοῦς, ὁ ρηθεὶς Κύριος Θεοτόκης ἐβλεπε τὸν αὐτὸν ἄρχοντα νὰ παριστάνεται συνεχῶς ἐμπροσθεν τῆς εἰκόνης τῆς Ὑπεραγίας Θ.κου, ἀναρτωμένης μέσα εἰς τὸ ταμειον τοῦ Κυβερνήτου προσευχόμενος ὥραν ἰκανήν ἤκουσα πρὸς τούτοις ἐκ πολλῶν ὅτι μὲ τὸ αὐτὸ διάστημα τοῦ πλοῦς συμπύπτωντας καὶ ἡ νηστεία τῶν Χριστουγέννων, αὐτὸς δὲν ἔκαμε κατάλυσιν εἰς κρέας. Μάλιστα βλέποντας γραϊκοὺς τινὰς συνευρισκομένους εἰς τὸ αὐτὸ πλοῖον παραβαίνοντας τὴν νηστείαν, ἐφάνη εἰς αὐτὸν παράδοξον, πῶς αὐτοὶ ὄντες γραϊκοὶ, καταλύουσι τὰς νηστήμους ἡμέρας. Ἐγνωρίσθη δὲ εἰς βενετιάν μετὰ τοῦ εὐγενοῦς κυρίου δόκτορος Ἰωάννου Καππάδοκα ὅστις καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ, πατέρα καὶ ἀδελφόν, ἔγραψεν ἐπιστολὴν παριστάνουσαν τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, ὅπως τοιοῦτον ἐγκριτον ὑποκείμενον ξενισθῆ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς διατριβῆς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, τὸ ὅποιον αὐτοὶ μετὰ πολλῆς προθυμίας ἐπραξάν καὶ μετ' εὐγενείας ὄντως ἐπαινετῆς. Καὶ εὐρίσκοντας εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν συνειθίζοντα τὸν εὐλαβέστατον ἱερέα κύριον Σπυρίδωνα Μοντεσάντο ὁρμώμενον μὲν ἐκ Κεφαλληνίας, μέτοικον δὲ εἰς ταύτην τὴν πόλιν, ἔλαβε πρώτην γνώρισιν καὶ φιλίαν μετ' αὐτοῦ, ὅστις καὶ ὀλίγαις φοραῖς ἔλειπεν ἐκ τῆς συνοδίας ἐκείνου. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν εὐλαβέστατον καὶ λογιώτατον ἐκκλησιάρχην Κύριον Πέτρον Βούλγαριν καὶ μὲ τὸν εὐγενέστατον καὶ λογιώτατον δόκτορα κύριον Νικέλαον Πολίτην, εὐπατρίδας τῆς πόλεως ταύτης, ἀμφοτέρους φιλέλληνας καὶ ἐπιστήμονας ἐλλογιμούς, ἔλαβε γνώ-

ρισιν φιλικήν καὶ μετ' αὐτῶν. συνεχῶς συνανεστρέφετο καὶ συμπεριεπάτει. Καὶ μετὰ τοῦ Πανχιδεσιμωτάτου κυρίου μεγάλου Πρωτοπαπαῦ καὶ προέδρου τῆς πόλεως τχύτης ἐγνωρίσθη, πορευθεὶς πρῶτος αὐτὸς εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Αὐτοῦ Πανχιδεσιμότητος, εἰς ἀπόδειξιν τιμῆς ἐξαίρετου πρὸς τὴν προεδρικὴν ἀξίαν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μέγαν πρόεδρον καὶ ὁ αὐτὸς ἄρχων ἀντεπεσκέφθη ἐντίμως κατὰ τὸ πρέπον.

Τὰς δὲ ἐτέρας ἀκαταπαύστους ἐπισκέψεις ὁποῦ ἐγίνοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπὸ πλείστους ἡμετέρους συμπολίτας καὶ ἱερεῖς καὶ λαϊκοὺς καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἐγκρίτους τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος καὶ ἐτέρους κοσμίους ἄνδρας καὶ ἐντίμους λατίνους καὶ γραικοὺς, δὲν εἶναι χρεῖα νὰ τὰς διηγοῦμαι λεπτομερῶς, διότι ἀνὴρ ἄγγλος καὶ ἀξιωματικὸς καὶ τοσοῦτον φίλος τῶν γραικῶν καὶ εἰς πάντα κοινῶς εὐπροσήγορος, εὐλόγως ἐκίνει τὴν περιέργειαν τοῦ καθενὸς καὶ νὰ τὸν θεωρήσῃ καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ συνομιλήσῃ· ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἄρχων πρὸς τοὺς ἐγκρίτους ἀπέδωκε μὲ τὸ ἔργον τῆς ἐπισκέψεως τὴν εὐχαριστίαν. Ὁ δὲ ἐξοχώτατος Κύριος Μάρκος Κικώνιας, ἑπαρχος καὶ στρατάρχης τῶν ἐπιλέκτων τῆς νήσου Κορυφῶν ἔχοντας, ὡς ἤκουσα ἀπὸ βενετίας εἰδήσεις περὶ τῆς ἀξίας τοῦ τοιοῦτου ἀνδρός, πολλὴν ἐξείρεσιν ἔδειξεν εἰς τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, προσκαλεσάμενος αὐτὸν εἰς ἄριστον ὄμοῦ μὲ ἐτέρους τῶν εὐγενῶν καὶ ἐντίμων, ἔτι δὲ καὶ εἰς ἐτέρας εὐγενεῖς συνάξεις καὶ συνομιλίας κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἀναστρεφόμενων εἰς ταῖς πολιτείας, τὸ ὁποῖον ἔπραξαν καὶ ἕτεροι τῶν ἐξοχωτάτων ἀρχόντων τοῦ βενετικοῦ στόλου. Ἠρίστευσεν ὅμως κεκλημένος καὶ παρὰ τῷ ἐκλαμπροτάτῳ κονσόλῳ τῆς μεγάλης Ρωσσίας κυρίῳ Ἐλευθερίῳ Μπενάκη καὶ τῷ εὐγενεῖ κυρίῳ Ἀντωνίῳ Τριβώλῃ Πιέρῃ τοῦ ποτὲ κυρίου Ἀλεξάνδρου καὶ παρ' ἄλλοις τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν.

Ὅμως δὲν ἐγνωρίσθη ἀπ' ἀρχῆς μετὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου κυρίου Φραγκίσκου Φαλέτρου, ἀνθυπάτου, διότι καὶ ὁ αὐτὸς ἀνθύπατος δὲν εἶχεν, ὡς ἔτρεχε λόγος, ἀκόμη εἶδησιν περὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ τοιοῦτου ἀνδρός, μὴ ἔχοντας τὸν ἴδιον Βρεττανικὸν ἀντεπιστάτην Τίμιον Κύριον Γεώργιον Δάδον ἐμποδιζόμενον ἐξ ἀρρώστιας διὰ νὰ συμβιβάσῃ τοὺς τρόπους τῆς ὑποδοχῆς κατὰ τὸ πρέπον καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ παρρησιάσῃ ἑαυτὸν ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἐυθὺς δὲ ὅπου ἔφθασεν ἐδῶ εἰς Κορυφούς ὁ Ἐξοχώτατος κύριος ἵππευς καὶ ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Μάρκου Μέγας καὶ ὑπέρτατος ἄρχων τοῦ βενετικοῦ στόλου Ἄγγελος Ἐμος, ἀνὴρ εἰδήμων ὡς οὐχὶ ἄλλος καὶ τῶν ἐγγύς καὶ τῶν μακρὰν, εὐθέως ἠθέλησε μετὰ προθυμίας τὴν συνομιλίαν καὶ συναναστροφὴν τοῦ Ἁγγλοῦ ἄρχοντος καὶ πολλάκις ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς ἄριστον μὲ τιμὰς ἐξαίρετους, ἐξακολουθῶντας ἐπειτὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας μέχρι νυκτὸς τὴν συνομιλίαν εἰς τόσον ὅπου ἐφαίνετο ὅτι αὐτὸς ὁ Μέγας ἄρχων τοῦ στόλου δὲν ἐχόρταζε ποτὲ νὰ συνομιλῇ μὲ τοιοῦτον ἐγκριτὸν ἀνδρᾶ καὶ εἶναι ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ἐν μιᾷ ἑσπέρᾳ ἀφοῦ ἔλαβα ἐγὼ συνομιλίαν μετὰ τοῦ ἀνωσητημένου Ἁγγλοῦ ἄρχοντος, εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς διαβαίνωντας ὁ αὐτὸς Μέγας στολάρχης διὰ τοῦ καφφεπωλείου εἰς τὸ ὅποιον εἶχε τὴν εἶδησιν ὅτι συνειθίζει ὁ αὐτὸς Ἁγγλος, προέπεμψεν ὀφφικιάλον ἵνα ἴδῃ ἐὰν ὁ αὐτὸς Ἁγγλος εὕρισκετο ἐκεῖ, καὶ ὡς τόσον φθάνοντας καὶ ὁ αὐτὸς μέγας ἄρχων τοῦ στόλου, τὸν ὅποιον ἴδαμεν πάντες εἰ ἐκεῖ εὐρεθέντες, ἠθέλησε διὰ τῆς ὑελίνης θύρας ἐξωθεν νὰ ἴδῃ ὀφθαλμοφανῶς, ἀλλ' ἔτυχε τὴν νύκτα ἐκείνην καὶ ὁ αὐτὸς ἄρχων ὁ ἐξ Ἁγγλίας δὲν ἤλθεν εἰς τὸ αὐτὸ καφφεπωλεῖον. Τότε καὶ αὐτὸς ὁ Βρεττανὸς ἄρχων ἐγνώρισεν εὐκαιρίαν νὰ παρρησιασθῇ καὶ πρὸς τὸν ἐξοχώτατον κύριον ἀνθύπατον, ὅστις καὶ μὲ τιμὴν ἐξαίρετον τὸν ὑπεδέχθη, καὶ εἰς

ἄριστον μετὰ ταῦτα τὸν ἐκάλεσε καὶ τὴν συνομιλίαν αὐτοῦ ἐθαύμασεν ὑπερβαλλόντως.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσα ἔφθασαν εἰς εἶδησιν ἐμοῦ, παριστά-
νοντα τὴν εὐγένειαν καὶ τὸ ἀξιωματικὸν τοῦ ἀνωειρημένου
ἀνδρὸς βρεττανικοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Ἐν ὅσῳ δὲ συνέβαινον τὰ ἕως τοῦ νῦν γεγραμμένα,
ἐγὼ συνομιλῶντας μὲ διαφόρους, ἤκουον ὅλους ὁμοφώνως νὰ
ἐπαινῶσι καὶ θαυμάζωσι καὶ τὸν εὐγενικὸν τρόπον τοῦ αὐ-
τοῦ ἄρχοντος πρὸς ἅπαντας καθέκαστον τῶν προσερχομένων
καὶ τὴν εὐνοίαν ὅπου φανερὰ ἐδείκνυε πρὸς τὸ ἡμέτερον γέ-
νος, καὶ ὅτι εἶναι καὶ τῆς ἐγκυκλίου παιδείας τέλειος καὶ
τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἱκανῶς εἰδήμων, ὅτι καὶ πολλὰ βι-
βλία ἔχει εἰς τὴν αὐτὴν διάλεκτον συγγεγραμμένα. Ἦκουον
δὲ πρὸς τούτοις νὰ ὑπερθαυμάζωσι τὸ σέβας ὅπου καθ' ὑπερ-
βολὴν δεικνύει πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν·
ὄθεν καὶ ἐν τῇ παραμονῇ τῶν ἁγίων Θεοφανείων, ἧτις ἔλλαχε
τότε ἐν Κυριακῇ, πορευόμενος εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου καὶ
Θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, παρεστάθη εἰς ὅλην τὴν ἱεράν
λειτουργίαν καὶ εἰς ὅλον τὸν μέγαν ἁγιασμόν, τὸν ὅποιον
τότε ὁ ἱεουργὸς ἐτέλεσε, μέρχι τέλους μετὰ τὴν ἐπ' ἄμβω-
νος εὐχὴν καὶ διέμεινεν ἀπαραβάτως εἰς πᾶσαν στάσιν προ-
σκυνήσεως καὶ προσοχῆς ὄντως χριστιανικῆς καὶ ἀξιομιμη-
του, εἰς τρόπον ὅπου πάντες οἱ περιστῶτες ὀρθόδοξοι ἔλαβον
εὐχαρίστησιν ὑπερβάλλουσαν. Προσετέθη δὲ εἰς εἶδησίν μου,
ὅτι εἰς τὴν ὥραν τῆς χρίσεως τοῦ ἁγίου ὕδατος καὶ τῆς δια-
νομῆς τοῦ ἀντιδώρου, προσκαλούμενος πρῶτος ὁ αὐτὸς Ἄρ-

χων ὑπὸ τοῦ ἀνωειρημένου Ἱερέως Βούλγαρι¹ ἐκεῖ παρόντος, ἐσυστέλλετο λέγωντας τὸν ἐαυτὸν τοῦ ἀνάξιον· ἔπειτα εὐπειθῆς γινόμενος καὶ παρακινήμενος εἰς τοὺς λόγους τοῦ αὐτοῦ ἀξιοπρεποῦς Ἱερέως, προσῆλθε καὶ ἔλαβε τὸν ἀγιασμὸν καὶ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀντιδώρου. Ἐλέγετο προσέτι, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐορτάσιμον δὲν ἔλλειψε ποτὲ ἀπὸ τῆν θείαν ἱερουργίαν, πάντοτε μὲ τὸ αὐτὸ ἀπαρალλάκτως σέβας καὶ μὲ τὴν αὐτὴν εὐλάβειαν.

Ὅτε δὲ πρὸς χάριν αὐτοῦ ἀνεπτύχθη ἡ θήκη τοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος πάντες ἔλεγον, ὅτι αὐτὸς ἔμεινεν ὡς ἐκστατικὸς θεωρῶντας αὐτὸ καὶ προθύμως προσπίπτωντας ἠσπάσθη τοὺς ἁγίους πόδας μετ' εὐλαβείας τοιαύτης, ὅσην δύναται νὰ ἔχη πᾶς τις ὀρθόδοξος καὶ εὐλαβῆς χριστιανός. Ἐκηρύττοντο πρὸς τούτοις παρὰ πάντων καὶ αἱ ἐλεημοσύναις ὅπου ἀφθονοπαρόχως διεμοίραζεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὅσοι προσήρχοντο πρὸς αὐτὸν χάριν ἐλέους εἰς τὴν αὐτοῦ κατοικίαν καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ διὰ νὰ εἶπω συντόμως ἀπὸ ὅλους ἐκείνους ὅπου ἠθέλησαν καὶ ὅπου ἔλαβον τὴν εὐκολίαν νὰ ἀπολαύσουν τὴν θεωρίαν καὶ τὴν συναναστροφήν καὶ συνομιλίαν τοιοῦτου ἀνδρὸς ἠκούσα πολλοὺς καὶ μεγάλους ἐπαίνους, ὄχι μόνον τῆς μαθήσεως αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ κατὰ πάντα. Καὶ κατ' ἀλήθειαν ἤμουν λυπούμενος διὰ τὴν στέρησιν τοιαύτης συνομιλίας, ὅτε καὶ τὸ γῆρας καὶ μάλιστα αἱ καθημεριναῖς ἀνωμαλίαις τοῦ χειμῶνος μ' ἐμπόδιζαν καὶ νὰ ὑπάγω εἰς

¹ (Σημ. Ἐκδ.) Ἴδε περὶ τοῦ Ἱερέως τούτου Lettera di un Marchese F. Albergati Capacelli in apologia alla lettera del signor Ab. Compagnoni, quella che verte sulla conformità da lui ultimamente scoperta infra Ebrei e Greci. Lipsia, 1793, σελ. 355 καὶ Βρετοῦ. Βιογραφικὰ Ἱστορικὰ Ὑπομνήμ. περὶ τοῦ Κόμητος Φριδερ. Γυίλφορδ, σελ. 8.

ἐπίσκεψιν αὐτοῦ κατὰ τὸ πρέπον καὶ κἂν νὰ τὸν συναπαν-
τήσω ποτὲ κατὰ τὴν ὁδὸν, ὅθεν καὶ οὐδεμίαν εἶχα γνώρισιν
μετ' αὐτοῦ. Αὐτὸς ὅμως ὄντας φιλέλλην εἰς τὸ ἄκρον καὶ
εἰδήμων ἀρκετὰ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ἐπεμελήθη ἐξ ἀρ-
χῆς νὰ ἔχη συνομιλίαν μὲ ἄνδρας εἰδήμονας τῆς αὐτῆς δια-
λέκτου καὶ ἐπέτυχε συνομιλῶντας πολλάκις μὲ τοιούτους ἐ-
πιστήμονας καὶ ἱερεῖς καὶ λαϊκοὺς καὶ ἐδῶθεν ἔλαβαν ἀ-
φορμὴν τινὲς τῶν συμπολιτῶν μου νὰ ἀναφέρουν πρὸς αὐτὸν
λόγον περὶ ἐμοῦ, ὡς ἀνθρώπου τάχα εἰδήμονος τοῦ ἐλλη-
νισμοῦ καὶ μάλιστα συνηδομένου εἰς ὑποθέσεις ἐκκλησια-
στικὰς, οἱ ὁποῖοι συμολῖται μου φερόμενοι ἴσως ἀπὸ τὴν
πρὸς με φιλίαν, ἀναμφιβόλως μὲ παρέστησαν εἰς τὴν ἀκοὴν
τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου περισσότερον ἀπὸ ὅτι εἶμαι. Ὅθεν
ἐκεῖνος ἔχωντας ὑπερβολικὴν ἐφροσιν ἢ ἀκούη λόγον καὶ
περὶ τῶν δογμάτων καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν τῆς ἡμετέρας ὀρ-
θοδόξου ἐκκλησίας καὶ ἀκούωντας τὴν δυσκολίαν ὅπου εἶχα
ἐγὼ καὶ διὰ τὸ γῆρας καὶ διὰ τὴν δυσκρασίαν τοῦ χει-
μῶνος νὰ ὑπάγω εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, καθὼς ἦτο πρέπον,
ἀπεφάσισεν ἐκεῖνος καὶ δὲν ἀπηξίωσε νὰ ἔλθῃ αὐτὸς πρὸς
ἐμὲ χάριν συνομιλίας. Ταύτην τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐφανέρω-
σε πρὸς τὸν ἀνωειρημένον κύριον Νικόλαον Πολίτην¹ ὁ ὁ-
ποῖος δὲν ἔλειψε νὰ μοῦ δώσῃ εὐθὺς τὴν εἶδησιν περὶ τού-
του. Ἐγὼ δὲ εὐθὺς διώρισα νὰ προφθάσω τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ
μὲ κάθε καιρὸν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος, καθὼς
ἦτο ἀρμόδιον καὶ εἰς κύταξιν τὴν ἰδικήν μου καὶ εἰς τὸ ἀ-
ξίωμα τοιούτου ὑποκειμένου. Διὰ τοῦτο τῇ ἐπαύριον ἣτις
ἦτο δεκάτη Ἰανουαρίου εἰς ὥραν ὅπου ἤμουν βέβαιος νὰ
εὔρω τὸν ἄρχοντα εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, ἤρχησα νὰ ἐ-

¹ (Σημ. Ἐκδ.) Περὶ τούτου ὅρα τὰς ὑπ' ἀριθ. 31 καὶ 32 σελίδας
τῶν ἡμετέρων Προλεγομένων.

ζέλθω ἀπὸ τῆς οἰκίας, μηδὲν λογιζόμενος οὔτε ἄνεμον, οὔτε βροχὴν. Ἀλλὰ βλέπωντάς με ὁ ἀνεψιός μου Σπυριδών, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει ἤδη καὶ γνώρισιν καὶ συνομιλίαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος καὶ θαυμάζωντας, πῶς μὲ τοιοῦτον καιρὸν βούλομαι νὰ ἐξέλθω τῆς οἰκίας, ἀκούωντας δὲ παρ' ἐμοῦ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν σκοπὸν μου καὶ τὸν φόβον μου μὴ φανῶ ἐγὼ τόσον ἀδιάκριτος εἰς τὸν ξένον ἄρχοντα, τόσον ἀξιωματικόν, μὲ ἐκπέπεισε νὰ μὴν ἐπιρρίψω τὸν ἐαυτόν μου εἰς κίνδυνον, ὑποσχόμενος ὅμως τῇ ἐσπέρᾳ ἐκείνη ἀναμφιβόλως θέλουν ἔλθῃ ἀνταμῶς μὲ τὸν αὐτὸν ἄρχοντα εἰς τὸ καφφεπωλεῖον ὅπου καὶ ἐγὼ καθ' ἑκάστην ἐσπέραν συνευρίσκομαι, καὶ ἐκεῖ θέλει ἀναπληρωθεῖ καὶ τὸ χρέος τὸ ἐδικόν μου πρὸς τὸ αὐτὸ ὑποκειμένον καὶ ὁ πόθος τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἐμέ, καὶ οὕτως ἐγένετο. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ τῇ ἐσπέρᾳ ἐψάλλετο ὁ ἐσπερινὸς ὕμνος τοῦ ὁσίου Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου καὶ δι' αἰτίαν τῆς βροχῆς δὲν ἐδυνήθην εἰμὴν μόνον βραδέως νὰ προφθάσω εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, διὰ τοῦτο ἐβράδυνα ἕως νὰ ὑπάγω εἰς τὸ καφφεπωλεῖον καὶ ὡς τόσον ἐπρόφθασεν ἐκεῖ ὁ ῥηθεὶς ἄρχων ὁμοῦ μὲ τὸν προειρημένον ἀνεψιόν μου καὶ μὲ συνωδίαν ἐτέρων πολλῶν.

Βλέπωντας δὲ ὁ αὐτὸς ἀνεψιός μου τὴν ἐμὴν βραδύτητα ἔστειλε καὶ πρώτην καὶ δευτέραν φοράν αὐτὸν τὸν καφφεπώλην μηνύωντάς μου τὴν ἐκεῖ ἔλευσιν τοῦ Ἁγγλου ἀνδρός. Ἐγὼ δὲ ἐμήνυσα, πῶς εὐθύς ὁποῦ τελειωθῇ ὁ ἐσπερινός, εἴμιχι ἕτοιμος νὰ ὑπάγω. Τοῦτο δὲ ἐπραξά προδολοκίμην μεζζονος οἰκοδομῆς τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος, ἔχωντας ἐξ ἀκοῆς τὸ ὑπερβάλλον τῆς εὐλαβείας αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

Τελειωθέντος τοῦ ἐσπερινοῦ καὶ εὐθύς ἀναβαίνωντας εἰς τὸ καφφεπωλεῖον, εἶδα διὰ τῶν ὑάλων τῆς πρώτης κεκλει-

σμένης θύρας, πεπυκνωμένον τὸν τόπον ἐκ πολλῶν εὐγενῶν καὶ ἐντίμων ἱερέων τε καὶ λαϊκῶν καὶ τὸν παρ' ἐμοῦ ἀγνώριστον ἄρχοντα καθήμενον εἰς τὴν κορυφήν· ἤκουσα δὲ καὶ μίαν φωνὴν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐγνώρισα· τίνος νὰ ἦτο, καὶ εἶπεν εἰς ἰταλικὴν διάλεκτον· *eccolo qua* « ἰδοὺ εἶναι ἐδῶ » καὶ ἐντοσούτω, φθάνωντας καὶ ἐγὼ εἰς τὴν ἄλλην ἀνεωγμένην θύραν ἔλαβα εὐθύς ἀφορμὴν νὰ ἴδω ὀφθαλμοφανῶς καὶ νὰ θαυμάσω τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτοῦ. Διότι εὐθέως ὁποῦ ἤκουσε τὸ « ἰδοὺ εἶναι ἐδῶ » τυχέως ἀνέστη ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ δρομαῖος ἦλθε πρὸς ἐμὲ νὰ μὲ συναπαντήσῃ, πρὸ τοῦ νὰ εἰσέβω εἰς τὸ καφρεπωλεῖον καὶ πιάνωντάς μου τὴν δεξιάν ἤθελε νὰ τὴν ἀσπασθῇ· ἀλλ' ἐγὼ συνέστειλα τὴν χεῖρα καὶ ἐφίλησα αὐτὸν εἰς τὴν παρεϊάν. Καὶ εὐθύς φανερόντωντας ἐγὼ μετὰ βραχυλογίας τὸ σέβας ὁποῦ ἔχω πρὸς αὐτὸν, ἐπορεύθημεν ἀμφότεροι καὶ ἐκαθίσαμεν, αὐτὸς εἰς τὸν τόπον τὸν πρότερον καὶ ἐγὼ πλησίον. Τότε πρῶτον μὲν ἐζήτησα παρ' αὐτοῦ συγγνώμην διὰ τὴν ἀργοπορίαν μου προελθοῦσαν ἐξ αἰτίας τοῦ ἑσπερινοῦ· αὐτὸς δὲ μὲ τρόπον πολλὰ εὐγενικὸν ἅμα δὲ καὶ ταπεινόν, ἀπεκρίθη, ὅτι ἦτον ἔτοιμος καὶ πολὺ περισσότερον νὰ ἀναμείνῃ· ἔπειτα δὲ ἐζήτησα συγχώρησιν ὅτι ἔλλειψα νὰ ὑπάγω πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ κατὰ τὸ ἐμὸν χρέος ἐξ αἰτίας τῆς ὑπεργήρου ἡλικίας μου καὶ τῆς ^{ἀπο} ~~σπ~~κρασίας τοῦ ἀέρος. Ὅμως καὶ ἐδῶ πάλιν ἀπεκρίθη, ὅτι αὐτὸς δὲν ἔκρινεν εὐλογον νὰ ἐνοχληθῶ ἐγὼ ὁ γέρων, ἀλλ' αὐτὸς μάλιστα ὡς νέος ἦτον ἔτοιμος νὰ ἔλθῃ πρὸς με.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἤρχισα εἰς ἑλληνικὴν διάλεκτον νὰ ἀναφέρω τὴν ἐπιθυμίαν ὁποῦ εἶχα νὰ συνομιλήσω μετὰ τοιοῦτου ἀνδρὸς σοφοῦ καὶ εἰδήμονος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ὡς ἤκουσα, ὅστις καὶ βιβλία κρατεῖ ἀξιόλογα ἑλληνιστὶ συγ-

γεγραμμένα. Ὁμοίως δὲ αὐτὸς εἰς τὴν αὐτὴν διάλεκτον ἀπεκρίθη, ὅτι ταῦτα μὲν τὰ βιβλία ὅπου ἔχει ἐδῶ, τὰ ἀπέκτησεν εἰς τὸν δρόμον τῆς περιηγήσεώς του, καὶ ὅτι ἔχει καὶ ἕτερα πλεῖστα εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, ἤγουν «τὸ περίφημον τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κύρ Δοσιθέου,» ἐπονομαζόμενον «περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχουσάντων», τὸν τόμον λεγόμενον «Καταλλαγῆς» καὶ ἂν δὲν σφάλῃ καὶ τοὺς ἑτέρους δύο, ἤγουν «Ἀγάπης καὶ Χαρᾶς,» τὸ παρά πάντων θαυμαζόμενον καὶ χρησιμώτατον σύγγραμμα τοῦ Πανιερωτάτου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης κύρ Συμεῶν, τὸ κατὰ τῶν κεφαλαίων ἐκδοθέντων ἐπ'ὀνόματι τοῦ Λουκάρως «Ἀντιρόρητικόν» τοῦ περιφήμου Μελετίου Συρούγου, τὸ «περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφικίων καὶ θεσμῶν τῆς ἀγίας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας τοῦ περιβοήτου Κωδινού» καὶ ἕτερα πλεῖστα. Ἄλλ' ἐπαρκαπονεῖτο, ὅτι δὲν ἐπέτυχε ποτὲ ἕως τοῦ νῦν νὰ ἀποκτήσῃ τὸ «Ἀντιρόρητικόν τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κύρ. Νεκταρίου κατὰ τῆς φιλοτιμουμένης ἀρχῆς τοῦ Πάπα τῆς Πρεσβυτ. Ρώμης.» Ἐντεῦθεν δὲ ἔλαβα ἐγὼ ἀφορμὴν νὰ ἀποκριθῶ μὲ θαυμασμόν, πῶς ἄρα γε ἠθέλησε νὰ ἔχη βιβλία τὰ ὅποια συσταίνονται τὰ δόγματα καὶ ἔθη τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ ἀνατρέπονται αἰ ἀγγλικαῖς γνώμαις, εἰς τὸν ὅποιον θαυμασμόν μου ἔδωκεν ἀπόκρισιν λέγωντάς μου, πῶς αὐτὸς, εἰς μὲν τὸ γένος εἶναι ἄγγλος, εἰς δὲ τὴν καρδίαν εἶναι Ἑλληὴν ἐγὼ δὲ εἶπα, φιλέλληνα· ἀλλ' αὐτὸς παρευθὺς ἀπεκρίθη λέγωντας μετὰ διπλασιασμοῦ Ἑλληνα, Ἑλληνα. Τότε ἐγὼ ἀπεκρίθην, ὅτι λαμβάνω μεγάλην χαρὰν ἀκούωντας νὰ ὀνομάζῃ ἑαυτὸν διπλασίως Ἑλληνα, ἐπειδὴ ἐκ τούτου ἐπερχεται μοι νὰ ἐννοήσω ὅτι εἶναι Ἑλληνα καὶ κατὰ τὴν εὐνοίαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ πάλιν Ἑλληνα κατὰ τὴν ὀρθοδοξίαν μετὰ τῆς ὀρθοδοξίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ πο-

θούμενον παρ' ἐμοῦ, προσθέτωντας εὐθὺς ἐν συντομίᾳ, ὅτι ἡ ὀρθοδοξία καὶ ἀλήθεια τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, λάμπουσι φανερά, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐκκλησία καθὼς ἐξ ἀρχῆς παρέλαβεν οὕτως ἀπαραλλάκτως ἐκράτησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ κρατῇ τὰ δόγματα ὅπου ἐδίδαξεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐκήρυξαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἐβεβαίωσαν αἱ Σύνοδοι, χωρὶς τινὸς νεωτερισμοῦ οὔτε εἰς δόγμα πίστεως, οὔτε εἰς δόγμα ἤθους, τὰ ὅποια ὁμοίως ἐκράτουν καὶ ἡ ρωμαϊκὴ καὶ ἡ ἀγγλικὴ ἐκκλησία ἕως ὅλον τὸν Η'. αἰῶνα· ὥστε ὁ νεωτερισμὸς ἔγινε πρῶτον ἀπὸ ὅλην τὴν δυτικὴν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐνάτου αἰῶνος, καὶ ὕστερα ἄλλος πάλιν νεωτερισμὸς ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ΙΣΤ'. αἰῶνος. Ταῦτα δὲ πάντα ὁ αὐτὸς ἄρχων ὠμολόγησεν ἀληθέστατα χωρὶς ἀμφιβολίας· καὶ τόσα μοῦ ἐφάνησαν ἀρκετὰ ἐν πρώτῃ συνομιλίᾳ περὶ τῶν τοιούτων νὰ ἀναφέρω εἰς αὐτόν.

Ὅθεν καὶ ἐγὼ καὶ τινες τῶν περιστώτων ἐξακολουθήσαμεν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς συνομιλῶντες περὶ ἐτέρων ὑποθέσεων διαφόρων μέχρι τῆς β'. ας ὥρας τῆς νυκτὸς¹ παρ' ὀλίγον, καὶ τότε ὁ αὐτὸς ἄρχων λέγωντας πρὸς ἐμὲ κατ' ἰδίαν πῶς πάλιν θέλει συνομιλήσωμεν, ἀνιστάμενος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, συνανιστάμενοι δὲ καὶ πάντες οἱ περιστώτες ἐκ τῶν τόπων ἡμῶν καὶ πάντας ἐνα καθ' ἐνα μὲ εὐγένειαν καὶ μετριοφροσύνην ἀνεκδιήγητον ἀσπασάμενος καὶ παρ' ἐμοῦ ἐξαίρετως συνοδευθεὶς ἕως τῆς θύρας, ἀπῆλθε μὲ συνοδίαν ἐτέρων πολλῶν.

¹ (Σ. Εκδ.) Ἰστέον ὅτι ὁ ἐν τῷ παρόντι χειρογράφῳ τρόπος τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν ὥρῶν ἀκολουθεῖ τὸ κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα ἐν χρήσει ἰταλικὸν σύστημα, καθ' ὃ πρώτη ὥρα τῆς νυκτὸς ἐλογίζετο ἢ μετὰ παρελευσιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐπομένῃ, ὡσαύτως καὶ πρώτη ὥρα τῆς ἡμέρας ὠνομάζετο ἢ μετὰ παρελευσιν ἡμισείας ὥρας ἐπομένῃ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου.

Ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης δὲν ἔλειπε νὰ τιμᾷ μὲ τὴν παρουσίαν του τὴν σύναξιν ἡμῶν εἰς τὸ αὐτὸ καφφεπωλεῖον καθ' ἐκάστην ἐσπέραν, ἐξηρημέναις ὀλίγαις φοραῖς ὅταν ὁ προειρημένος μέγας στολάρχης μετὰ τὸ ἄριστον τὸν ἐκράτει εἰς συνομιλίαν μέχρι νυκτός. Ἐρχόμενος δὲ ἐκαθέζετο πάντοτε σύνεγγυς ἐμοῦ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ συνομιλία ἡμῶν κατεγίνετο εἰς ὑποθέσεις ἐκκλησιαστικὰς.

Τῆ δὲ δευτέρᾳ ἐσπέρᾳ, μετὰ τὴν γνώρισιν ἡμῶν, ἡ ὁποία ἦτον ἐν σαβάτῳ, ὁ αὐτὸς ἄρχων ἐδήλωσέ μοι, ὅτι τῆ ἐπαύριον, ἡμέρᾳ Κυριακῇ καὶ δωδεκάτῃ μηνὸς Ἰανουαρίου ἔμελλε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς παναγίας Θ. κου καὶ ἀγίου βλασίου λεγομένην σπηλαιώτισσαν, ἐδῶ εἰς τὴν χώραν διὰ νὰ ἦναι ἐκεῖ εἰς τὴν λειτουργίαν· ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, ὅτι ἴσως ὑπάγω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐξακολουθῶντας τὴν συνειθισμένην συνομιλίαν, μετὰ ταῦτα ἀπελύθημεν ἀμοιβαίως. Τῆ ἐπαύριον κατὰ τὴν συνειθισμένην ὥραν, ἀργοπορῶντας νὰ σημάνῃ ἡ ἐκκλησία, ἐγὼ ἐξερχόμενος τῆς οἰκίας, ἠθέλησα νὰ ὑπάγω διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ συνήθους καφφεπωλεῖου μὲ λογισμὸν ὅπως εὔρω τὸν ἄρχοντα κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος διὰ νὰ συνοδεύσω αὐτόν. Καὶ ὄντως ἐπέτυχα τοῦ σκοποῦ, διότι πορευόμενος εἶδα αὐτὸν ἐξώθεν τοῦ ἐκεῖθεν καφφεπωλεῖου, μετὰ συνοδίας ἱκανῆς ἀναμένοντα νὰ σημάνῃ· ὁ δὲ ἄρχων βλέπωντάς με πορευόμενον πρὸς αὐτὸν ἦλθέ μοι πάλιν εἰς συναπάντησιν καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, μετ' ὀλίγον σημαίνωντας ἡ ἐκκλησία, συναπλήθομεν μετὰ τῆς συνοδίας ὅλης. Δι' ὅσον δὲ ἐσπούδασα νὰ ἔχω αὐτόν ἐκ δεξιῶν, αὐτὸς δὲν ἠθέλησε κατ' οὐδένα τρόπον, ἀλλὰ μένωντας εἰς τὴν ἀριστεράν μου μάλιστα καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἕως εἰς τὴν ἐξω θύραν τῆς ἐκκλησίας, ἐκράτει τὴν δεξιάν αὐτοῦ ἠπλωμένην ἐν σχήματι ὥστε νὰ μοῦ δώσῃ χειραγωγίαν, ἂν καλὰ ἐγὼ δὲν εἶχα χρεῖαν χειραγωγίας.

ὅμως αὐτὸς μὲ τὸ κῦτὸ σχῆμα ἐξηκολούθησεν ἕως τέλους, ὥστε ὑπερεθαύμασα τὴν ἄκραν μετριοφροσύνην αὐτοῦ. Ὄταν δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔμελλε νὰ εἰσβῶμεν, τότε πάλιν ὑπερεθαύμασα μετὰ πολλῆς χαρᾶς τῆς καρδίας μου, πῶς ἐν τῷ ἅμα ἀφίνωντας τὴν ἄνισον προτίμησιν προσερχομένην ἀπὸ τὴν αὐτοῦ μετριοφροσύνην πρὸς ἐμὲ, οὐδὲν ἄλλο ἐποίησε πλέον οὔτε εἰς ἐμὲ, οὔτε εἰς ἄλλον τινα· ἀλλὰ προτιμῶντας παντὸς ἐτέρου πράγματος τὸ πρὸς τὸν Θεὸν σέβας, προσερχόμενος ἕως εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ, τρεῖς φορτὶς προσεκύνησεν ἕως ἐδάφους, σημειούμενος διὰ τῶν δακτύλων σταυροειδῶς καὶ συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ἀνωειρημένον ἱερέα Μοντεσάντον ἀνέβη εἰς τὸ μέρος τοῦ σολίου καὶ ἐμβῆκεν εἰς στασίδιον. Ἐγὼ διαμείνας εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς ἐκκλησίας καὶ θεωρῶντας αὐτὸν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἱερουργίας ἰστάμενον μετ' εὐλαβείας ὑπερβολικῆς καὶ μετὰ προσοχῆς ὑπερθαυμάστου, ποιοῦντα ἀνελλιπῶς τὰ ὀφειλόμενα προσκυνήματα εἰς ἐκάστην στάσιν τῆς λειτουργίας, ἔμεινα κατ' ἀλήθειαν ἐκστατικὸς καὶ ἐν ἀπορίᾳ διαλογιζόμενος πῶς ὁ αὐτὸς ἀνὴρ καταγόμενος ἐκ γένους βρεττανικοῦ καὶ ἀνατεθραμμένος ἐν ταῖς διεστραμμέναις γνώμαις τῶν λουθηροκαλβίνων παρασταίνει εἰς τὰ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας καὶ μάλιστα εἰς τὴν θείαν ἱερουργίαν τοσαύτην εὐλάβειαν καὶ προσοχὴν, ὅπου γίνεται θαυμάσιος καὶ ζηλωτῆς δι' ἡμᾶς ὅπου καὶ ἐγεννήθημεν καὶ ἀνετράφημεν καὶ ζῶμεν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. Τελειωθείσης τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἀπήλθομεν ἕκαστος εἰς τὰ ἑαυτοῦ.

Ἐξακολουθῶντας λοιπὸν ὁ αὐτὸς ἄρχων νὰ συνάγεται σχεδὸν καθ' ἐκάστην εἰς τὸ αὐτὸ καφφεπωλεῖον καὶ γινομένων διαλέξεων περὶ ὑποθέσεων διαφόρων καὶ μάλιστα ἐκκλησιαστικῶν, ἐν πρώτοις ἀνέφερα ἐγὼ πρὸς αὐτὸν (συνεργοῦντος καὶ τοῦ αἰδес. σακελλ. καὶ λογιωτ. Ἱεροδιδασκάλου Κυρίου

Γεωργίου Ἰερέως Καλικιοπούλου) τὰς κυριωτέρας διαφορὰς ὁποῦ ἐπροχώρησαν μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς δυτικῆς καὶ πάλιν μεταξὺ τῆς δυτικῆς καὶ τῆς ἀγγλικῆς. Καὶ ἀπεδείξαμεν, ὅτι τὰ ὅσα φρονεῖ καὶ κρατεῖ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία εἶναι ὅλα τεθεμελιωμένα εἰς τὰ θεῖα λόγια τῆς ἀγίας Γραφῆς, εἰς τὰς παραδόσεις ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς Ἀποστόλους καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἔπειτα τὰ μὲν διὰ γραφῆς, τὰ δὲ διὰ φωνῆς, παρέπεμψαν πρὸς τοὺς διαδόχους αὐτῶν ἀρχαίους πατέρας, οἵτινες ἀκολούθως καὶ διὰ διδασχῆς καὶ διὰ συγγραφῆς μετέδωκαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ· μετὰ ταῦτα πάλιν αἱ ἅγιοι Σύνοδοι καὶ μερικαὶ καὶ οἰκουμενικαὶ ἐσαφήνισαν καὶ ἐστερέωσαν εἰς ἀσφάλειαν τῶν πιστῶν ἀπάντων, ἀποβάλλοντας καὶ ἀποσκορακίζοντας δι' ἀναθέματος αἰωνίου, πᾶσαν φλυαρίαν αἰρετικῶν καὶ πᾶσαν καινοτομίαν νεωτεριστῶν. Ὁ δὲ ἄρχων καὶ ἐκ τῆς ἰλαρότητος τοῦ προσώπου αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς εὐλικρινοῦς συναιδέσεως ἐδείκνυε προφανῶς ὅτι μὲ εὐχαρίστησιν καρδίας ἤκουε τοὺς λόγους τούτους. Ἐλαβα καὶ ἐγὼ ὁμως περισσοτέρην βεβαίωσιν περὶ τούτου βλέπωντας αὐτὸν ἐξακολουθοῦντα τὴν αὐτὴν σύναξιν ἀπαραλείπτως καὶ αὐτὸν πρῶτον κινοῦντα τὴν περὶ τῶν τοιούτων συνομιλίαν.

Ἐντεῦθεν ἔλαβα ἐγὼ θάρρος νὰ ἀναφέρω πρὸς αὐτὸν εἰς διαφόρους ἐσπέρας λόγον, ποτὲ μὲν, ὑπὲρ τῶν θείων παραδόσεων, ὅτι θαυμάζω, πῶς ἡ Ἀγγλικὴ ἐκκλησία ἀποβάλλει αὐτὰς ὡς ἂν μὴ ἐθεώρει ταύτας ἐκφερομένας ῥητῶς εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν, παλαιὰν καὶ καινὴν τὴν ὁποίαν δέχονται ἀδιστακτικῶς, ποτὲ δὲ, ὑπὲρ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἀγίου Πνεύματος, ὅτι ἀμνηχανῶ θεωρῶντας τοὺς ἄγγλους δεχομένους μὲν κανόνα πίστεως μόνην τὴν ἀγίαν Γραφήν καθὼς καὶ εἶναι, μὴ ἀποβαλόντας δὲ τὸ νεωτερικὸν δόγμα τῆς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύσεως τοῦ ἀγίου Πνεύματος

οὐδαμῶς εὐρισκόμενον· πῶς τὴν φρονοῦσι καὶ ὁμολογοῦσιν αὐτὴν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ κατὰ τὴν νεωτέραν διδασκαλίαν τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν διδασκαλίαν, οὔτε ἡ αὐτὴ ἐκκλησία τῆς Ρώμης τὴν ἔσπερξεν, καὶ ἀπ' ἀρχῆς μάλιστα ὡς βλάσφημον τὴν ἀπέβάλειν¹ ἂν καλὰ καὶ ὕστερα διὰ τὴν συμφωνήσῃ μὲ τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἰσπανίας, Γαλλίας καὶ Γερμανίας, κινουμένη ὄντως ἀναξίως ἀπὸ τέλη ἀπλῶς πολιτικά, τὴν ἐδέχθη, εἰς κενὸν ὁποῦ καὶ ἡ ἀποκάλυψις ὁποῦ μᾶς ἔδωκε ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον,² καὶ τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων³ καὶ ἡ διδασχὴ τῶν διαδόχων αὐτῶν⁴ καὶ αἱ δύο οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι⁵ ὁποῦ μᾶς ἔδωκαν τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ἐν τῷ ἁγίῳ Συμβόλῳ, δὲν ἀποδίδομεν τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος εἰς τὸν υἱὸν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν πατέρα.

Βεβαιούμενος δὲ παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος ὅτι ἡδέως ἀκούει τοὺς λόγους τούτους, ὡς ἀπαθῶς καὶ εὐλικρινῶς λεγομένους, ἐπροχώρησα πάλιν ἐν ἄλλῃ ἐσπέρα νὰ ἀναδιπλώσω τὸν αὐτὸν λόγον, παριστάνωντας πρὸς αὐτόν, ὅτι ἂν καὶ εἰς τὸ παρὸν αἱ θεῖαι παραδόσεις εὐρίσκονται γεγραμμέναι εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ εἰς τὰ πρακτικά καὶ τοὺς ὅρους τῶν ἁγίων Συνόδων, ὅμως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ αἱ θεῖαι παραδόσεις ἐστήριζαν τὴν πίστιν καὶ ἐπληροφόρησαν τοὺς χριστιανοὺς εἰς τὰ δόγματα τοῦ Εὐαγγελίου, ὥστε ἡ ἀθέτησις τῶν θείων παραδόσεων φέρει κίνδυνον νὰ ἀθετηθῇ ἡ πίστις τοῦ Εὐαγγελίου, καθὼς τὸ

¹ Ἐπιστ. Ἰωάννου Πάπα Ρώμης πρὸς Φώτιον Κωνσταντινουπ. καὶ Σύνοδ. ἐπὶ Βασιλ. Μακεδ. καὶ Βαρων. Καρδιν. Χρον. ἔ. 809.

² Ἰωανν. Κεφ. ΙΕ. 26.

³ Παῦλ. πρὸς Κορινθ. Κεφ. β'.ον 12.

⁴ Ἀγίων Πατέρ. καὶ πρὸ τῶν Συνόδ. καὶ μετὰ.

⁵ Ἡ ἐν Νικαίᾳ ἁ. καὶ ἐν Κωνσταντινουπ. β'.α.

σημειώνει ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ πρὸς Ἀμφιλόχιον κηνο-
νικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ, νὰ τοῦ παραστήσω τὸ ἄτοπον τῆς
ἀγγλικῆς εἰς τὸ νὰ ἀποβάλη ἐξ ἑνὸς μέρους ὄντως σφραλερωῶς
τὰς θείας παραδόσεις καὶ νὰ δέχεται ἐξ ἑτέρου παράδοσιν
ἀνθρωπίνην, ὁποίας λογιῆς εἶναι ὡς τοῦ ἀπέδειξα, τὸ νέον
δόγμα τῆς ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος,
ἀσύστατον παντελῶς παρὰ τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ μετὰ σθεροῦς
καὶ σοφιστικῶς λόγους συνιστώμενον μόνον ἀπὸ ὁμωνυμί-
αις ὅπου ἔμαθαν θεολόγοι σχολαστικοί, ἢ νὰ εἶπω καλλίτερα,
καινολόγοι, συγγέωντας καὶ τὴν διάκρισιν τοῦ ἀρρήτου τρό-
που τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τὴν φανέρωσιν
τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος, πεφανερωμέναις καὶ αἱ δύο ἀπὸ τοὺς
ιεροῦς διδασκάλους μὲ τὸ « ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ » καὶ τὴν
πέμφιν ἀκόμη καὶ διάδοσιν τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος πεφανερωμένην καὶ αὐτὴν ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς ἁγίους
διδασκάλους μὲ τὸ αὐτὸ « ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ, » ἢ ὁποία πέμ-
ψις καὶ διάδοσις τῶν χαρισμάτων οὕσα κοινὴ ἐνέργεια τῆς
ἁγίας Τριάδος, προέρχεται ἐξ Ἰησοῦ ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ
αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς ἐσημείωσε καὶ ὁ ἐκ λα-
τίνων διδάσκαλος τῶν γνωμῶν Πέτρος Λομβάρδος. Καὶ ἕως
ἐδῶ ὅσον ἐπὶ τῇ ἐσπέρᾳ ἐκείνῃ ἐτελείωσα τὸν λόγον, ἀγκα-
λᾶ καὶ μετὰ τινος συστολῆς διὰ τότε ὁμῶς ἐγκαρδίως πε-
πεισμένος ὡμολόγησα, ὅτι κατὰ ζῆλον πίστεως ὀρθοδόξου
μετ' ἀληθείας ἐλάλησα. Αὐτὸς δὲ μετὰ βεβχιότητος ἀπε-
κρίθη, ὅτι διὰ τοῦτο μάλιστα ἀρέσκεται εἰς τοιαύτας συνομι-
λίαις, διότι τὰς εὐρίσκει εἰλικρινῶς καὶ ἀπροσωπολήπτως γε-
νομένας.

Ἐντεῦθεν, ζηνοίγωντας ἐγὼ τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν τοῦ
ἀνδρὸς καὶ ὅτι ἡ θεία χάρις εὔρηκεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ
ὑποδοχὴν καὶ ἤδη ἤρχισε νὰ ἐνεργῇ, ἀκούωντας δὲ παρ'
αὐτοῦ ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας μέλλει ν' ἀποπλεύσῃ εἰς περιή-

γησιν τῆς Ἑλλάδος ἕως νὰ φθάσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔχρινα χριστιανικὸν χρέος νὰ ἀναφέρω πρὸς αὐτὸν ἐν ταῖς μετέπειτα συνομιλίαις, καθὼς καὶ ἔπραξα, μετὰ τῆς ἐνδεχομένης βραχυλογίας τὸν λόγον, περὶ πάντων ὅσα ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία ἐξ ἀρχῆς καὶ εἰς ἐξακολούθησιν πολλῶν αἰώνων ἕως τοῦ ὀγδόου, ὁμοφρόνως καὶ ἀπαραλλάκτως ἐκράτησε καὶ γενικῶς περὶ τῶν θείων παραδόσεων, καὶ μερικῶς περὶ τῆς προσκυνήσεως τοῦ τιμίου Στχυροῦ καὶ τοῦ ἀγίου τύπου αὐτοῦ καὶ τῶν ἁγίων λειψάνων καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας καὶ τῶν ἁγίων πάντων, περὶ τῆς ἀρχαίας συστάσεως τῶν ἐπτὰ μυστηρίων τῆς ἀγίας ἐκκλησίας κατὰ τὴν παράδοσιν ὅπου αὐτὴ ἔλαβε ἐξ αὐτῶν τῶν ἀποστόλων καὶ ὅτι τὸ ἀσφαλὲς καὶ ἀλάνθαστον εἰς τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας εἴτε θεολογικὰ, εἴτε ἠθικὰ, οὐδεὶς τῶν ἀπάντων μόνος δύναται νὰ τὸ ἔχη, οὔτε Πάππας, οὔτε Πατριάρχης, οὔτε Σύνοδος τοπικὴ ἢ μερικὴ εἰμὴ ἢ Σύνοδος ἢ οἰκουμενικὴ μόνη καὶ μονοτάτη ἢ παριστάνουσα τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ὁποίαν λαλεῖ τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὁ Θεὸς ἀλάθητος καὶ ἀσφαλής. Πρὸς τούτοις ἀνέφερα λόγον καὶ περὶ τῶν ἔθῶν τῶν κανονικῶν εἰς τὰ ὁποῖα ἅπαντα ἐκ τῶν χρόνων τῶν ἀποστόλων μέχρι τοῦ Η' αἰῶνος, ὅλαις αἱ μερικαῖς χριστιανικαῖς ἐκκλησίαις αἱ ἐν Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ καὶ Ἀφρικῇ διεσπαρμέναις ἦσαν σύμφωναι καὶ ὁμόφροναι καὶ πρεσβεύουσαι τὸ αὐτὸ ἅπασαι ἀπαραλλάκτως, ἔξω ἀπὸ ἔθνη τινὰ οὔτε εἰς ἀποστολικὴν οὔτε εἰς συνοδικὴν παράδοσιν ἐναντιούμενα, ἀλλ' ἐκ τύπου τοπικοῦ προερχόμενα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἰς τινὰς ἐκκλησίας μερικὰ ἐπεκράτησαν καὶ ἔτι ἐπικρατοῦσιν ἐκ συνηθείας.

Μετὰ δὲ ταύτας τὰς διαλέξεις ὁ αὐτὸς ἄρχων ἐν μιᾷ ἑσπέρᾳ μὲ ἐρώτησεν ἐὰν ἡ ἐκκλησία ἢ ἀνατολικὴ δέχεται

τὸ βάπτισμα τῶν ἄγγλων, εἰς τὸ ὁποῖον ἔδωκα τὴν ἀπό-
κρισιν ἐγὼ πάλιν μὲ ἄλλην ἐρώτησιν «μὲ ποῖον τρόπον οἱ
ἄγγλοι βαπτίζουσιν,» καὶ αὐτὸς μ' ἀπεκρίθη πῶς αὐτοὶ βάπτου-
σιν εἰς ὕδωρ τὰ τρία πρῶτα δάκτυλα τῆς χειρὸς καὶ μετὰ
τούτων βρέχουσι τὸ μέτωπον τοῦ βαπτιζομένου, ἐπικαλούμε-
νοι τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς ἁγίας Τριάδος. Ἐγὼ ὅμως
εἶπα, ὅτι ὁ παραδεδομένος τύπος τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος
δὲν εἶνε τοιοῦτος, ἀλλ' ὁ ἐκ τριῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων
κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀποστόλων μετὰ τῆς ἐπικλήσεως
τῶν τριῶν προσώπων τῆς προσκυνητῆς Τριάδος, καθὼς πα-
ρήγγειλεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, γινομένης τῆς ἐπι-
κλήσεως ἐκάστου προσώπου τῆς ἁγίας Τριάδος ἐν ἐκάστη
καταδύσει καὶ ἀναδύσει, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τῆς ἐκκλη-
σίας προδήλως γινομένων τῶν τριῶν καταδύσεων καὶ ἀνα-
δύσεων εἰς εὐρύχειρον βαπτιστήριον εἴτε κολυμβήθραν. Καὶ
οὕτως ἔχομεν ἀπὸ τῆς ἱστορίας ὅτι ἐβαπτίζοντο οἱ ἐξ ἔθνῶν
προβεβηκότες ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ὁ-
θεν καὶ ἐν πολλαῖς ἐκκλησίαις ἦσαν ἐπιταυτοῦ ὠκοδομημένα
βαπτιστήρια βαθέα καὶ εὐρύχωρα, τὰ ὁποῖα εἰς τινὰς ἐκκλη-
σίας σώζονται μέχρι τοῦ παρόντος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ταῖς τότε
καιροῖς πολλοὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς εἰδωλολατρείας ἐπιστρέ-
φόντων εἰς τὴν πίστιν τῶν χριστιανῶν, ὄντες ἔτι κατηγού-
μενοι, ἰκανῶς ἢ ὀλίγον κατηχηθέντες, ἐπιπτον εἰς ἀρρωστίαν
καὶ κληήρεις γενόμενοι εὐρίσκοντο εἰς κίνδυνον νὰ ἀποθά-
νουν ἀβάπτιστοι, διὰ τοῦτο ἡ ἁγία ἐκκλησία ἐξ ἁγίου Πνεύ-
ματος ὀδηγουμένη, διώρισε νὰ βαπτίζωνται οἱ τοιοῦτοι καὶ
ἐν κλίνῃ καὶ εἶναι φανερόν ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ ἀναπλη-
ρωθῇ εἰς αὐτοὺς ὁ τύπος τῶν τριῶν καταδύσεων καὶ ἀνα-
δύσεων, ὅθεν συνάγεται, ὅτι κατ' οἰκονομίαν ἐξ ἀνάγκης, εἰς
τρεῖς ἐπιχύσεις ὕδατος ἀπὸ κεφαλῆς γινομένης μετὰ τῆς τρι-
τῆς ἐπικλήσεως ἐβαπτίζοντο οἱ τοιοῦτοι, λογιζομένων παρὰ

τῆς ἐκκλησίας τῶν τριῶν ἐπιχύσεων ἀντὶ τῶν τριῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων, χωρὶς τινος ἀμφιβολίας.

Τὴν αὐτὴν οἰκονομίαν ἐκράτησεν ἡ ἐκκλησία καὶ ἐνεργεῖ ἕως τῆς σήμερον οὐχὶ μόνον εἰς τὰ βρέφη διὰ τὸν κίνδυνον μήποτε βυθιζόμενα εἰς τὸ ὕδωρ ἀπωλέσωσι τὴν ἀναπνοὴν ὁμοῦ καὶ τὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διὰ τοῦτο προπερχομένους προβεβηκότας. Ἐντεῦθεν καὶ τὸ βάπτισμα ὁποῦ τελεῖ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἀγκυλὰ καὶ δὲν συνειθίζῃ νὰ θέλῃ τὸν βαπτιζόμενον γυμνὸν ἢ μονοχίτονα, ὅμως ἐπειδὴ καὶ βαπτίζει ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ βαπτιζομένου μετὰ τῆς ἐπικλήσεως ἐκάστου προσώπου τῆς ἁγίας Τριάδος, ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία δέχεται καὶ στέργει αὐτό· διὰ δὲ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἐπιστρέφοντας πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν συνοδικῶς ἐδιώρισεν¹, ὅτι μετὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν, νὰ χρίωνται μόνον μετὰ τοῦ ἁγίου Μύρου· ὥστε ἡ χρῆσις τοῦ ὕδατος ἡ γενομένη εἰς τὸ μέτωπον διὰ τῶν τριῶν δακτύλων, δὲν ἢ-μπορεῖ κατ'οὐδένα τρόπον νὰ λέγεται βάπτισμα, καὶ δὲν εἶναι καὶ οὐδὲν ζημιούται τὸ βάπτισμα ἐὰν ὁ Ἱερεὺς ἐκ συναρπαγῆς ἢ ἐξ ἀγνοίας, εἴτε ὕδωρ ὀλίγον ἐπιχύσει, εἴτε ἐν ἐκάστη ἐπιχύσει, ὅλην τῶν τριῶν προσώπων τῆς ἁγίας Τριάδος τὴν ἐπικλήσιν ποιήσῃ, εἴτε εἰς ἄλλο τι πταίσῃ μὴ οὐσιώδες· ἐπειδὴ τότε ὁ μὲν Ἱερεὺς κανονίζεται διὰ τὸ πταίσμα, ἡ δὲ θεία χάρις συμπληροῖ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ προσερχομένου εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα μετὰ σκοποῦ ἀγαθοῦ καὶ ὀρθοῦ τὰ οὐσιώδη. Ὁ δὲ ἄρχων ἐπρόσθεσε λέγωντάς μου ὅτι εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἕνας τις ἄγγλος καὶ εἰς τὸ γένος καὶ εἰς τὴν θρησκείαν βεβαπτισμένος βεβαίως κατὰ τὸν ἀνωμαλισμὸν τρόπον τῆς ἐπιχρίσεως τοῦ ὕδατος διὰ τῶν τριῶν δακτύλων ἐν τῷ μετώπῳ, ἠθέλησε νὰ γίνῃ κατόλικος,

¹ Συνοδ. ἐν Τόμῳ Ἀγάπης.

καθὼς ὀνομάζονται οἱ ὁμόφρονες τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ καὶ δὲν ἔλαβεν ἄλλο βάπτισμα, ἀλλ' ἔμεινε μὲ ἐκεῖνο μόνον, ἐπαγγελλόμενος εἰς τὰ πάντα διὰ κατόλικος καὶ εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἐκκλησίαν ὑποτεταγμένος. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπεκρίθην, δὲν εἶναι εὐλογον νὰ προσέχωμεν εἰς τὸ τι ἔπραξεν ἐκεῖνος ὁ φράτωρ ἢ ἔπαθεν ἐκεῖνος ὁ νεοκατόλικος, ἀλλὰ νὰ πιστεύσωμεν βεβαίως, ὅτι βάπτισμα μὴ γενόμενον κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὸ ἔθος τῆς ἐκκλησίας, οὔτε εἶνε, οὔτε νομίζεται βάπτισμα κατ' οὐδένα τρόπον ἀναμφιβόλως. Ὅθεν ἡ ἀγία ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία οὐδαμῶς δέχεται οὔτε στέργει «χρίσμα ὕδατος ἀντὶ βαπτίσματος». Ἔχομεν ὅρους οἰκουμενικῶν συνόδων οἵτινες ὀρίζουσιν, ὅτι οἱ ἐξ αἰρετικῶν βαπτισθέντες, ἂν μὲν ἐβαπτίσθησαν κατὰ τὸν τύπον τοῦ βαπτίσματος τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας νὰ μὴ ἀναβαπτίζωνται, εἰδὲ ἀλλοτρόπως ἐξάπαντος νὰ βαπτίζωνται ὡς ἀβάπτιστοι παντελῶς. Καὶ οὐδὲ ἡ ρωμαϊκὴ ἐκκλησία δύναται ποτὲ νὰ στέρξῃ αὐτὸ, κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὸ ἔθος αὐτῆς.

Ἀλλ' ἐγὼ ὁμῶς ἠρώτησα αὐτὸν ἐὰν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἔχει ἄδειαν ὅστις θέλει νὰ ἀπαρνηθῇ τὴν θρησκείαν τοῦ τόπου ἐκείνου καὶ νὰ ἐνωθῇ εἰς ὅλα τὰ εὐαγγελικὰ δόγματα καὶ τὰ τῆς πίστεως καὶ τὰ τοῦ ἠθους καὶ εἰς τὰ κανονικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα παραδεδομμένα μετὰ τῆς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου· εἰς τὸ ὅποῖον ἐμὸν ἐρώτημα ἀπεκρίθη, ὅτι ὅς καὶ ἂν θέλῃ ἔχει τὴν ἐλευθερίαν ταύτην ἀνεμποδίστως· μόνον ὁ ἀπαρνησάμενος τὴν ἐντόπιον θρησκείαν καὶ ὑποδεξάμενος ἑτέραν ὅποιαν ἂν εἶναι, ἐὰν ἐκεῖνος εἶναι ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν ἀξιώματικῶν ἀνδρῶν, ἐκπίπτει ἀπὸ τὰ προνόμια καὶ εἰς τὰ μεγάλα ἀξιώματα δὲν εἶναι πλέον δεκτός. Τότε ἐπρόσθεσα ἐγὼ, ὅτι βλέποντας τὴν διάθεσιν ὅπου ἔχει εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, νομίζω, ὅτι πολλάκις νὰ ἐπορεύετο εἰς τὴν ἐκκλη-

σίαν ὁποῦ ἡ μεγάλη Ρωσσία ἔχει εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα καὶ περὶ τούτου μ' ἔδωκε βεβαιωσύνην.

Καὶ πάλιν ἐπρόσθεσα, φανερόνωντας ἄκραν ἐπιθυμίαν οἰκονομίας Θεοῦ, νὰ συνενωθῇ ἅπασα ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς ἀνατολικῆς ἀγίας ἐκκλησίας, καὶ οὕτω νὰ παύσουν αἱ ζηλοτυπίαι περὶ τῶν ὑπερεχόντων ἀξιωματίων. Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι τὴν μὲν ἐπιστροφὴν πάσης τῆς Ἀγγλίας στοχάζεται δύσκολον κατὰ πολλὰ, τὴν δὲ ὑποδοχὴν εἰς τὰ ὑπερέχοντα ἀξιώματα μετὰ τὴν ὑποταγὴν εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν τὴν στοχάζεται ἐνδεχομένην· καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελύθη ἡ συνομιλία τῆς ἐσπέρας ἐκείνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.ον

Ἐξακολουθῶντας λοιπὸν καὶ ἐν ταῖς μετέπειτα ἐσπέραις τοσαύτας συνομιλίας, πλησιάζοντας ἤδη ἡ ἡμέρα τῆς αὐτοῦ ἀποδημίας, ἐν μιᾷ ἐσπέρα ἐκεῖ ὁποῦ συνωμίλουν ἐγὼ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὸ σῆθητες, μετὰ φωνῆς ὑφειμένης προσεγγύζει εἰς τὸ ὠτίον μου καὶ λέγει μοι κατ' ἰδίαν μυστικῶς, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ συνομιλήσῃ μετ' ἐμοῦ καταμόνας. Ἐγὼ δ' ἀπεκρίθην, ὅτι εἶμαι ἔτοιμος εἰς τοὺς ὀρισμοὺς αὐτοῦ· καὶ τῇ ἐρχομένῃ ἡμέρα ταχέως καθ' ὅσον δύναμαι θέλει ὑπάγω εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲ εἶπεν, ὅτι εἰς τὴν αὐτοῦ κατοικίαν δὲν λείπουσι καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ ἔρχωνται διάφοροι χάριν ἐπισκέψεως καὶ συνομιλίας καὶ ὅτι αὐτὸς βούλεται νὰ συνομιλήσῃ μετ' ἐμοῦ μόνου ἀνεμποδίστως καὶ διὰ τοῦτο εὕρισκει κάλλιον νὰ ἔλθῃ αὐτὸς εἰς τὴν ἐμὴν κατοικίαν ὅθεν ἐδιωρίσαμεν καὶ τὴν ὥραν τῆς ἀκολουθούτου ἡμέρας.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ τακτῇ ὥρᾳ μετ' ἀκριβείας τετηρημένη, ἔφθασεν εἰς τὴν ἐμὴν κατοικίαν ὁ αὐτὸς ἄρχων συνοδευμένος ὑπὸ τοῦ προειρημένου Ἱερέως Μοντεσάντου. Ἐγὼ δὲ ἔξωθεν τοῦ προθύρου ὑποδεξάμενος αὐτόν, συνώδευσα ὁμοῦ μετὰ τοῦ ρηθέντος ἱερέως πρὸς τὸ μικρόν μου ταμεῖον ὅπου καθεζόμενοι οἱ τρεῖς καὶ μετ' ὀλίγον λαβόντες τὸν καφφέ, ἐμείναμεν εἰς διάστημα ὀλίγων λεπτῶν ἐν παντελεῖ σιγῇ, ἀναμμένωντας ἐγὼ καθὼς ἔπρεπεν ἕως νὰ δώσῃ ἀρχὴν τῆς συνομιλίας ὁ αὐτὸς ἄρχων. Ἀπὸ τῆς σιγῆς ταύτης καταλαμβάνωντας ὁ ρηθεὶς ἱερεὺς ὅτι ὁ ἄρχων ἐβούλετο νὰ συνομιλήσῃ μετ' ἐμοῦ μόνου κατ' ἰδίαν, ἐρωτήσας τὸν ἄρχοντα ἐὰν εἶναι ὀρισμὸς αὐτοῦ νὰ ἀναχωρήσῃ, καὶ διὰ μόνου νοήματος βεβαιώσας ὁ ἄρχων, εὐθὺς ὁ αὐτὸς ἱερεὺς, διέβη εἰς τὸ τοῦ ἐμοῦ ἀνεψιοῦ Σπυρίδωνος ταμεῖον, ὅπου καὶ μὲ ἐτέρους ἐκεῖ συναγμένους ἀνέμενε συνομιλῶντας μετ' αὐτῶν.

Διαμείνοντες λοιπὸν μόνου ἡμεῖς οἱ δύο καὶ ἐρωτήσας ἐγὼ ἂν εἶναι ὀρισμὸς αὐτοῦ νὰ κλείσω τὴν θύραν τοῦ ταμεῖου καὶ αὐτοῦ συγκατανεύσαντος, ἐκλείσω τὴν θύραν ἐμοῦ δὲ καθίσαντος ἐγγὺς τοῦ ἄρχοντος ἐν σιωπῇ, ἤρχισεν αὐτὸς τὴν συνομιλίαν καὶ ἐπαναλαμβάνωντας τὰ πρῶτον λαληθέντα, ἐζήτησε παρ' ἐμοῦ εἰς ἐντελῆ πληροφορίαν αὐτοῦ λόγον διεξοδικώτερον καὶ κατὰ μέρος « περὶ τοῦ τι ἐπρέσβευεν ἡ ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, ἐκ τῶν ἀποστόλων ἕως τοῦ ὀγδόου αἰῶνος, καὶ ἐκεῖνα ἐν οἷς μετὰ τὸν ὀγδοὸν αἰῶνα συνέβη νεωτερισμὸς. » Ἀρχόμενος ὅθεν ἐγὼ πρῶτον ἀπὸ τοῦ δόγματος τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παρέστησα αὐτῷ ὅτι ἡ ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία πιστεύει ἀπαρσάλευτα, ὅτι « τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ οὐδαμῶς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ » μὲ μαρτυρίας ἀναντιρρήτους καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν προσεχῶς διαδόχων

αὐτῶν καὶ τῶν δύο πρώτων ἁγίων οἰκουμενικῶν Συνόδων, αἵτινες παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς τὸ ἅγιον Σύμβολον τῆς ἀληθοῦς πίστεως καὶ τῆς Γ. ἁγίας οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἣτις ἐβεβαίωσε καὶ ἐσφράγισε τὸ αὐτὸ ἱερὸν Σύμβολον ἀπαγορεύοντας παντοίαν προσθήκην οὔτε καὶ συλλαβῆς¹ καὶ παραγγέλλοντας, ὅτι μὲ αὐτὸ νὰ κατηχῶνται οἱ προσερχόμενοι εἰς τὴν πίστιν, καὶ μὲ τὴν μαρτυρίαν προσέτι τῶν ἐτέρων καὶ οἰκουμενικῶν καὶ μερικῶν ἁγίων Συνόδων ὅσαις ἔμειναν βεβαιωμέναις ἀπὸ ταῖς οἰκουμενικαῖς μέχρι τοῦ ὀγδόου αἰῶνος, καὶ περιπλέον μὲ ἐτέρας μαρτυρίας Ἀγίων Πατέρων ὅπου διέλαμψαν ἕως τοῦ Η. αἰῶνος· τῷ παρέστησα καὶ ἀπέδειξα, πῶς τὸ Πν.μα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ὄχι ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ὅπου τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ λέγωμεν ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς· οὕτως ἀπεκάλυψεν ὁ μόνος διδάσκαλος τῆς πίστεως Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χρ.ός. Αὐτὸς καὶ τὴν ἄχρονον αὐτοῦ γέννησιν ἐφάνέρωσεν ἐκ τοῦ Π.ρὸς καὶ τὴν ἄρρητον ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐφάνέρωσεν ὡσαύτως ἐκ τοῦ Πατρὸς. Οὕτως ἐκήρυξαν οἱ ἀπόστολοι καὶ ἐγράφη ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίῳ καὶ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Α. Ἐπιστολῇ κηρύττει ὁ τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος Παῦλος. Οὕτως ἐδίδαξαν καὶ Διονύσιος Ἀρειοπαγίτης καὶ Ἰουστίνος Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς, καὶ Γρηγόριος Νεοκαισαρείας διὰ διδάγματος Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου, διάδοχοι προσεχεῖς τῶν Ἀποστόλων. Παραλαβοῦσα δὲ καὶ ἡ ἐκκλησία τὸ αὐτὸ δόγμα ἀπ'αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἀπὸ τῶν διαδόχων αὐτῶν οὕτως ἐκήρυξεν αὐτό. Καὶ ἐάν τινες τῶν ἀνατολικῶν ἁγίων Πατέρων λέγουσι «καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ», ὅμως οὐδέποτε εἰς τὰ συγγράμματα αὐτῶν εὐρίσκεται τὸ «καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται,» ὅτι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ

¹ Σύνοδ. Γ'. Καν. ζ'. καὶ Ἐπιστ. Κυρίλλ. πρὸς Ἰωάνν. Ἀντιοχ.

Κυρίου, αὐτὸ τὸ ἐκπορεύεται τὸ ἀπέδωκεν εἰς τὴν αἰδίον ὑπαρξίν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λέγουσι δὲ τὸ «πρόβεισι,» τὸ «προέρχεται» τὸ «ἐκβλύζει», τὸ «ἐκχεῖται,» τὸ «πηγάζει», τὸ «πέμπεται,» τὸ «στέλλεται» καὶ «ἀποστέλλεται» τὸ «φανεροῦται,» τὸ «πέφυκε,» τὸ «διανέμεται,» τὸ «διαδίδεται» καὶ ἄλλα ὅμοια, μὲ τὰ ὁποῖα πᾶς νοῦς ὁποῦ θελήσει νὰ διακρίνη καὶ τὸ προκείμενον καὶ τὴν περίστασιν τοῦ λόγου τῶν Πατέρων, θεωρεῖ καθαρὰ ὅτι παραστένουσι ποτὲ μὲν τῆν φανέρωσιν, ποτὲ δὲ τὴν διάλυσιν τοῦ τρόπου τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς ὑπάρξεως τοῦ υἱοῦ, ἄλλοτε μὲν τὴν συνάφειαν, ἄλλοτε δὲ τὴν ὁμοουσιότητα καὶ ἄλλοτε τὴν διανομὴν τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ καὶ ἄλλα ὅμοια, κατὰ τὸ προκείμενον τοῦ λόγου αὐτῶν· εἰς τὰς ὁποίας περιστάσεις τινὲς τῶν Λατίνων Ἀγίων Πατέρων, θέλοντες νὰ παραστήσουν τὰς αὐτὰς ἐννοίας, λέγουσι μερικαῖς φοραῖς αὐτὸ τὸ ἐκπορεύεται ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ἀντὶ τοῦ ἐκ Πατρὸς δι' υἱοῦ.

Τοῦτο ἴσως προέρχεται ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν τῆς λατινικῆς δικλῆκτου, ἣτις μὲ τὸ «procedere,» τουτέστιν ἐκπορεύεται, ἐννοεῖ πάσης λογῆς ἐξέλευσιν, καθὼς δύναται πᾶς νοῦς διακριτικὸς καὶ καλοθελῆς σαφέστατα νὰ τὸ γνωρίσῃ, ἐξετάζωντας ἀπαθῶς τὸ προκείμενον καὶ τὴν περίστασιν τοῦ λόγου αὐτῶν. Καὶ πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι αὐτοὶ οἱ δυτικοὶ Πατέρες ὅταν τὸ προκείμενον τοῦ λόγου αὐτῶν εἶναι περὶ τῆς αἰδίου ὑπάρξεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὐδὲν ἕτερον λέγουσιν εἰμὴ μόνον τὸ «ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς,» καθὼς ἀπεκάλυψεν αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Τὰ δὲ εἰς νεωτέρας ἐκδόσεις νενοθευμένα ῥητὰ ἁγίων Πατέρων δυτικῶν ἔτι δὲ καὶ ἀνατολικῶν ἀποβάλλοντα καὶ ἀποσκορακίζοντα ὡς νόθα καὶ κίβδηλα καὶ προφανῶς ἐξ ἐτέρων παλαιῶν ἀποδεικνύμενα διεφθαρμένα καὶ ψευδῆ καὶ εἰς τὴν θείαν ἀποκά-

λυψιν ἐναντία. Καὶ οὐχὶ μόνον εἰς τοῦτο ἔσφαλλεν ἡ Ρωμαϊκὴ ἐκκλησία, ὅτι ἐδέχθη καὶ ἔστερξε νὰ φρονῆ καὶ νὰ κηρύττη δόγμα πίστεως νεώτερον, σφαλερόν, ἐπινενοσημένον ἀπὸ σοφιστικὸς νόας περιέργους καὶ τολμηροὺς, παρηλαγμένον ἀπὸ τῆς πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ περιπλέον ἂν καλὰ καὶ πολὺ βραδύτερον ἀπὸ ἄλλαις ἐκκλησίαις δυτικαῖς, ὅμως ἔστερξε νὰ τὸ προσθέσῃ εἰς τὸ ἅγιον Σύμβολον δεδομένον εἰς τοὺς χριστιανοὺς κατὰ θεῖαν ἔμπνευσιν ἀπὸ τὰς δύο πρώτας ἁγίας οἰκουμενικὰς Συνόδους.

Ἀφοῦ δὲ ὑπέδειξα τὸ ἄτοπον σφάλμα τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἐναντίον τοῦ παραδεδομένου δόγματος τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐξηκολούθησα τὸν λόγον περὶ τοῦ τολμηρωτάτου ἐγχειρήματος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ ἀπάσης τῆς δυτικῆς νὰ προσθέσῃ αὐτὸ εἰς τὸ ἱερόν Ἰὺμβολον τῆς Χριστιανικῆς ὁμολογίας, σύμβολον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κατὰ θεῖαν ἔμπνευσιν πρότερον παρὰ τῆς καὶ οἰκουμενικῆς Α΄ ἡς συνόδου συντελεσμένον, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὸ μόνον διωρισμένον παρὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμ. Γ΄ Συνόδου εἰς κατήχημα τῶν προσερχομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, εἰς ὃ οὔτε προσθήκη, οὔτε ἀφαίρεσις καὶν λέξεως, καὶν συλλαβῆς συγχωρεῖται νὰ γείνη κατ' οὐδένα τρόπον.¹ Εἰς τόσον ὅτι θέλωντας οἱ Πατέρες τῆς αὐτῆς ἁγίας Γ΄ συνόδου εἰς ἀκατάπαυστον ἀναίρεσιν τῆς βλασφημίας τοῦ θεηλάτου Νεστορίου νὰ ὑμνῆται ἡ ἁγία Παρθένος ἀκαταπαύστως ἀπὸ τοὺς πιστοὺς μετὰ τῆς ἐπωνυμίας «Θεοτόκος,» δὲν ἐτόλμησαν νὰ ποιήσουν εἰς τὸ Ἅγιον σύμβολον προσθήκην τινά. Τοῦ δὲ Θεοῦ Κυρίλλου ἀλεξανδρείας ἐκτιθεμένου τὸν θεόπνευστον ὕμνον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, τὸ «ὁ μο-

¹ Ἐπιστολ. Κυρίλλου πρὸς Ἰωάνν. Ἀντιοχ. ἐν τοῖς Πρακτ. τῆς γ΄ Συνόδου.

νογενῆς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ» εἰς τὸν ὁποῖον ὑμνεῖται ἡ ἁγία Παρθένος μὲ τὴν ἐπωνυμίαν «Θεοτόκος,» ἐτυπώθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας νὰ ψάλλεται ἀδικλείπτως καθὼς καὶ ψάλλεται καθ' ἐκάστην ἡμέραν.²

Ἐντεῦθεν ὁ αὐτὸς ἄρχων ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἀναφέρῃ τὴν ἄκραν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα ἣν διῦσχυρίζεται νὰ ἔχῃ ὁ Πάππας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐπάνω τῆς κατολικῆς ἐκκλησίας, νομιζώντας ἑαυτὸν μονάρχην ἀνώτερον καὶ αὐτῶν τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, ὅτι περὶ ταύτης τῆς Ῥωμαϊκῆς πλάνης δὲν εἶναι χρεῖα νὰ ὁμιλήσω πολλὰ, ἐπειδὴ εἰς τὸ περίφημον σύγγραμμα τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κύρ Δοσιθέου εὐρίσκεται ἡ τελεία ἀνατροπὴ τῆς αὐτῆς Ῥωμαϊκῆς πλάνης. Ἄλλ' ὅ-

2 Συμ. Θεσσαλον. Κεφ. τμη. — καὶ ἐν τόμῳ Καταλλ. α. ὦ καν. κ'. μά. καὶ μετέπειτα ἐν τῷ συγγράμματι Δοσιθέου ὀνομαζομ. Μακαρ. Ἀγκύρ. τόμ. Β. βιβλίῳ Α. μέρει β. καὶ στ. παρ. 8. Σημείωσ. ὅτι καὶ Γερμαν. ἤπλωσαν χεῖρα ἱερόσυλ. εἰς τὸ ἅγ. αὐτὸ σύμβολ. καὶ προσέθηκαν τὸ filioque «καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ» καὶ δὲν ἔλαβον συστολήν οὔτε εὐλαβήθησαν οὔτε Οἰκουμ. σύνοδ. οὔτε αὐτὴν τὴν ἐκκλ. τῆς Ῥώμ. πρὸς τὴν ὁπ. προσεπ. ὑποτ.

Φανερόν εἶναι τὸ πεπραγμένον ὑπὸ Λέοντος γ. πάππα Ῥώμης ὅστις ἀκούωντας τὴν προσθήκην ἐφαπλομ. εἰς ταῖς ἐκκλῆσ. τῆς Δύσ. ἐστοχάσθη νὰ διασώσῃ καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐκκλῆσίαν τὴν Ῥώμ. ἐκ τοιοῦτου ἀτοπ. καὶ ἐφρόντισε νὰ ἐμπαίξῃ ἐν τῇ ἐκκλ. τοῦ ἁγ. Πέτ. δύο παν. ἀρ. τῶν ὁποίων ἐν τῇ μιᾷ θὰ ἀναγινώσκ. τὸ σύμβ. γεγραμ. λατιν. ἐν δὲ τῇ ἑτέρ. γεγραμ. χωρὶς τῆς προσθήκ. «καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ» ἀλλ' ἤθελεσ. ὅτι αὐτὸ ἐν ἀρχ. αὐτοῦ καθαρῶτ. ἀδιαφθόρως νὰ διαμείνῃ. (Βαρων. ἐν ταῖς χρονικοῖς ἐτ. 809.)

Φανερόν δὲ εἶναι καὶ τὸ γεγραμμένον ὑπὸ Καίσετιν. πάππα Ῥώμ. ὅτι τίς ποτ. δὲν ἐκρίθη ἄξιος ἀναθ. ἂν ἢ προσθέσ. εἰς τὴν πίστιν ἢ ἀφαιρ. ἀπὸ τῆς πίστεως; ἐπειδὴ ὅσα ἐντελῶς καὶ φανερ. παρέδωκ. εἰς ἡμᾶς οἱ Ἀπόστολ. οὔτε προσθ. οὔτε ἀφαιρ. ἐπιζητ. (Ἐπιστ. πρὸς Νεστόρ. ἐν ταῖς πρακτ. γ. Συνόδ.)

μως ἡξεύρωντας ἐγὼ τὸ πάρα πολὺ ἐμπαθὲς τῶν ἄγγλων ἐναντίον τοῦ Πάππα τῆς Ῥώμης, ἠθέλησα νὰ παραστήσω εἰς τὸν αὐτὸν ἄρχοντα τὸ εἰλικρινὲς καὶ ἀπαθὲς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, λέγωντας, ὅτι ἡμεῖς οἱ ἀνατολικοὶ ἀκολουθοῦντες εὐπειθῶς εἰς ὅσα μᾶς διατάσσουν οἱ ὄροι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, φρονοῦμεν καὶ λέγομεν, ὅτι ὁ Πάππας τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ὡς μὲν ἐπίσκοπος τῆς αὐτῆς πόλεως ἔχει μόνος ἐν ἐχυτῷ τὴν ἐξουσίαν νὰ ποιμαίνῃ τὸν λαὸν ὅπου κλείεται ἐνδὸν τῆς αὐτῆς πόλεως καὶ οὐδὲν πλέον· καθὼ δὲ πρόεδρος τῆς Δυτικῆς διοικήσεως μόνος κατ'ἐχυτὸν δὲν ἐξουσιάζῃ, ἀλλὰ ἐνωμένος μετὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ, τουτέστι μετὰ τῶν ἐπισκόπων τῆς διοικήσεως αὐτοῦ, ὑποκείμενος ὅμως εἰς τοὺς κανόνας χωρὶς τινος διαφορᾶς τὸ παράπαν, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι αὐτοὶ, τὸ πρωτεῖον εἰς τὴν τάξιν, εἰς τὰς φήμας καὶ εἰς τὰ μνημόσυνα ὅταν εἶνε ὀρθόδοξος τὸ ἀποδίδομεν εἰς αὐτὸν ἀνεπιφθόνως. Καὶ εἰς τὸ παρὸν ἂν καὶ κεχωρισμένον ἐκ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ οὐδὲ φήμης μετὰ τῶν ἐτέρων Πατριαρχῶν ἀξιούμενον οὔτε μνημοσύνου ὡς ἐτεροδόξον καὶ αὐτόνομον, ὅμως οὔτε Ιουδαὶν ὀνομάζομεν αὐτὸν, οὔτε ἀντίχριστον μηδαμῶς, ἀλλ'ἔχοντα μὲν τὴν ἱερωσύνην ἐκ διαδοχῆς τῶν ὀρθοδόξων ἀρχιερέων, ἐκκεκομένον δὲ ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν αὐτοῦ ἐτεροδοξίαν, ποθοῦντες μόνον τὴν ὀρθοδοξίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἔνωσιν μετὰ τῆς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ὄντα δὲ καὶ ὀρθόδοξον, οὔτε βικάριον, οὔτε τοποτηρητὴν τοῦ Χριστοῦ λέγομεν αὐτὸν, ἢ ἄκρον ἀρχιερέα, ἢ διδάσκαλον τῆς πίστεως, ἢ ἀντιθεὸν (vice-dio), ἢ Θεὸν ἐπὶ γῆς καὶ Κύριον ἡμῶν (τουτέστι καθολικὸν) ἢ κεφαλὴν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἢ ἄλλαις ὁμοίως τολμηρώτεραις ἐπωνυμίαις ὅπου ἀπέδωκαν εἰς αὐτὸν ἢ ἀποδίδουν οἱ κόλακες τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲν ἀποδίδομεν

αὐτὰς κατ'οὐδένα τρόπον. ἐπειδὴ «Διδάσκαλον τῆς πίστεως καὶ Θεὸν ἐν οὐρανῷ καὶ γῆ» καὶ «Κύριον ἡμῶν καὶ κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας» δὲν ἔχομεν, οὐδὲ γινώσκουμεν ἄλλον τινὰ τῶν ἀπάντων, εἰμὴ μόνον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς δὲν ἀφῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τινὰ τοποτηρητὴν αὐτοῦ, ἀλλ'ἐπηγγέλθη νὰ ἦναι πάντοτε αὐτὸς μετ' αὐτῆς, καὶ ἄκρος ἀρχιερεὺς οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ ἦναι εἰμὴ ὁ Χ.τὸς μόνος. Διότι αὐτὸς μόνος καθὼ Θεὸς καὶ ἀνώτατος ἔχει τὴν ἱερωσύνην, ὅχι ἐκ μεταδόσεως, ἀλλ'ἀφ' ἐαυτοῦ καὶ εἶναι κεφαλὴ τῆς ἰδίας ἐκκλησίας καὶ κορυφὴ καὶ κορυφαῖος. Ἄλλ'οὐδὲ διάδοχον τοῦ Πέτρου ὀνομάζομεν αὐτόν, ἐπειδὴ οὔτε ὁ Πέτρος οὔτε οὐδεὶς τῶν δώδεκα ἀποστόλων ἦτο διωρισμένος εἰς τινὰ μερικὸν θρόνον ἐπισκοπῆς, ἀλλ'ἦσαν ἅπαντες Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἐπίσκοποι καὶ διδάσκαλοι πάσης τῆς οἰκουμένης ὁμοταγεῖς. Καὶ ἂν ἦτον ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης ὁ Πέτρος, διατὶ οὐχὶ καὶ ὁ Παῦλος; ἐπειδὴ ἀμφότεροι εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπεσκόπησαν διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἀμφότεροι εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον ἔλαβον καὶ τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου καὶ ἂν ὁ Πάππας τῆς Ῥώμης εἶναι διάδοχος τοῦ Πέτρου ὅτι ὁ Πέτρος ἐπεσκόπησεν εἰς τὴν Ῥώμην, διατὶ οὐχὶ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας; ἐπειδὴ ὁ Πέτρος πρότερον ἐπεσκόπησεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν. Διάδοχον δὲ τῶν ἀποστόλων λέγομεν αὐτόν ἐάν ἦναι ὀρθόδοξος, καθὼς διαδόχους τῶν ἀποστόλων ὀνομάζομεν πάντας ὁμοίως καὶ ἀδιαφόρως τοὺς ἐπισκόπους καθὼς καὶ ἕκαστον τῶν ἐπισκόπων καὶ κεφαλὴν καὶ κορυφὴν καὶ κορυφαῖον τῆς ἰδίας διοικήσεως, καθὼς καὶ ἕκαστον τῶν Πατριαρχῶν, καθὼς καὶ ἕκαστον μητροπολίτην ὀνομάζομεν κεφαλὴν καὶ κορυφὴν καὶ κορυφαῖον τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας. Οὕτω μᾶς διδάσκουσι καὶ οἱ κανόνες καὶ ἡ ἀρχαία παράδοσις τὴν ὁποίαν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία κρατεῖ

ἕως τοῦ παρόντος ἀπαρσάλευτον. Τὸ δὲ ἀξίωμα τῆς ἐξουσίας τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ὅπου εἰς τὸ Εὐαγγέλιον φαίνεται δεδομένον εἰς τὸν Πέτρον, ὅταν μετὰ τὴν ἐρώτησιν τοῦ Χριστοῦ γενομένην πρὸς ὅλους τοὺς δώδεκα ἀποστόλους ὁ Πέτρος ἐκ προσώπου τῶν συναποστόλων αὐτοῦ ἔκκαμε τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, αὐτὸ τὸ ἀξίωμα δὲν τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν ἕνα ὅπου παρίστανεν ὁ Πέτρος, ἀλλ'εἰς τὴν ἐνότητα τῆς ἐκκλησίας ὅπου παρίστανον οἱ δώδεκα ἀπόστολοι ὁμοῦ· ὅθεν καὶ εἰς ἕτερον τρόπον τοῦ Εὐαγγελίου ἢ αὐτὴ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν φαίνεται δεδομένη ἀπὸ τὸν Χριστὸν πληθυντικῶς εἰς ὅλους ἐξίσου τοὺς δώδεκα ἀποστόλους, οἱ ὅποιοι δώδεκα ὁμοῦ παρίστανον τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἴτε Σύνοδον οἰκουμενικὴν. Ἡ ἐπιστασία ὅμως τοῦ ποιμαίνειν τὰ πρόβατα καὶ ἀρνία τοῦ Χριστοῦ ὅπου εἰς τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιον φαίνεται νὰ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν Πέτρον μετὰ τὴν τριττὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ εἰς τὴν τριττὴν ἐρώτησιν τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ αὐτοῦ Πέτρον εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα, ἀπὸ τὸ ὅποῖον διὰ τὴν τριττὴν ἄρνησιν ἐμελλε νὰ ᾔνε ἐκπεσμένος, ἢ ὅποια τριττὴ ἄρνησις τότε μὲ τὴν τριττὴν ὁμολογίαν τῆς φιλίας ἐμεινε τελείως διορθωμένη.

Μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἠρώτησα τὸν ἀνωειρημένον ἄρχοντα ἐὰν ἔχη ἀμφιβολίαν τινα περὶ τῶν λαληθέντων καὶ αὐτὸς ἀπεκρίθη, ὅτι περὶ μὲν τῶν ρηθέντων εἶναι ἀρκετὰ πεπεισμένος καὶ ἀμφιβολίαν τινα δὲν ἔχει, ἐπιθυμεῖ ὅμως νὰ ἔχη πληροφορίαν εἰς τὸ ὅτι φρονεῖ ἢ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἐν ταῖς ἄλλαις διαφοραῖς ὅπου αὐτὴ ἔχει πρὸς τὴν δυτικὴν, μάλιστα ταῖς κυριώτεραις.

Ὅθεν ἐγὼ ἀποκρινόμενος εἶπα ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑπαρκτικοῖς νεωτερισμοῖς τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ὁ πρῶτος τῶν ἄλλων κυριωτέρων νεωτερισμῶν, εἶναι, ἢ πρότερον μὲν

δι' ἄζυμου ἄρτου, νῦν δὲ διὰ ψαθυρίων ἄζυμων προσαγωγή ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας ἱερουργίας, περὶ ἧς καινοτομίας τῶν ἄζυμων, ἐὰν καὶ τινες ἀνόητοι ἐδυσφήμησαν τὸν Ῥώμης ἀρχιερέα Ἀλέξανδρον Α'. ὅτι δηλαδὴ αὐτὸς εἰσήγαγεν αὐτὰ εἰς τὴν ἱεράν θυσίαν, ὅμως οὔτε ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις οἱ ἀρχιεροῖς τῆς Ῥώμης ἐγένοντο νεωτερισταὶ, οὔτε Ἀλέξανδρος ὁ Α'. ὢν ὀρθόδοξος ἤθελεν ὁμοφρονῆσαι μετὰ τῶν αἰρετικῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἐβίωνος διατρίψαντος ἤδη ἐν Ῥώμῃ, οἵτινες ἰουδαίζοντες, τῷ μὲν σαββάτῳ ἐσχόλαζον ἐκ παντὸς ἔργου ὡς Ἰουδαῖοι, τῇ δὲ κυριακῇ κατὰ μίμησιν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐώρταζον ἐπιτελοῦντες καὶ αὐτοὶ ἱερουργίαν, ἀλλὰ δι' ἄρτου ἄζυμου.

Καὶ πάλιν ἐὰν καὶ καθ' ὑπόθεσιν ὁ αὐτὸς Πάππας ἐποίησε τοιοῦτον νεωτερισμὸν ὅπερ εἶναι παντελῶς ἀπίθανον εἶναι ὅμως ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τοιοῦτον Ἐβιωνητικὸν νεωτερισμὸν δὲν ἐδέχθη. Ὁμοίως προφανέστατον εἶναι, ὅτι οὐδὲ τὸ Εὐαγγέλιον, οὐδὲ αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων, οὔτε αἱ ἐπιστολαὶ αὐτῶν, οὔτε οἱ κανόνες τῶν Συνόδων, οὔτε τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων ἕως τοῦ Η'. αἰῶνος ἀλλ' οὔτε τὰ συγγράμματα μεταγενεστέρων διδασκάλων ἕως τοῦ Ι'. αἰῶνος ποιοῦσι μνήμην ἄζυμου ἐν τῇ θείᾳ ἱερουργίᾳ, ἀλλ' ἀπλῶς ἄρτου καὶ οἴνου μετὰ ὕδατος συγκεκραμμένου. Καὶ ἀκούοντες ἄρτον ἀπλῶς, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ὑπονοήσωμεν ἄζυμον, ὅπου δὲν εἶναι ἄρτος κοινὸς, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἄρτον ἐνζυμον ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι εἰς κοινὴν χρῆσιν καὶ μὲ ἄρτον ἐνζυμον τρέφεται κοινῶς ὁ σύμπας κόσμος. Γελοῖον δὲ καὶ σκανδαλῶδες εἶναι ἐκεῖνο ὅπερ λέγουσι τινὲς τῶν λατίνων, ὅτι διὰ τὸ καθαρώτερον ἐπενοήθη εἰς τὴν θείαν ἱερουργίαν τὸ ἄζυμον ἅς δεῖξουσιν, οἱ ὄντως ἀκάθαρτοι, τίνα ἀκαθαρσίαν ἔχει ἡ ζύμη; καὶ ἅς ἐντρέπονται νὰ λέγωσιν, ὅτι καὶ ὁ θεάνθρω-

προς Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐν τῷ κόσμῳ διχρηβῆς
 ἐτρέφετο μὲ ἀκαθαρσίας, καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ πάντες οἱ
 χριστιανοὶ καὶ ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι, ἀκάθαρτον ἔχουσι τρο-
 φήν. Καὶ ὅπερ πάλιν ἐπροχώρησαν τινὲς λέγοντες, ὅτι ὁ
 Χριστὸς παρέδωκε τὰ μυστήρια τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τοῦ
 αἵματος δι' ἄρτου ἄζύμου, αὐτὸ ὄντως ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς
 ἀνατολικούς διδασκάλους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πλείστους δυτικούς
 ἐφανερώθη καὶ ἀπεδείχθη ψευδὲς, μὲ σαφεστάτας μαρτυρί-
 ας τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, μὲ ταῖς ὁποῖαις λαμ-
 πρότατα σαφηνίζεται ἡ ἀσάφεια ὅπου φαίνεται εἰς τοὺς ἐτέ-
 ρους Εὐαγγελιστάς. Ἐὰν ὅμως τινὲς τῶν ἁγίων Πατέρων
 ἀνθρώπινον σφάλμα παθόντες ἐνόμισαν, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι τότε
 ἐποίησαν μετὰθεσιν τοῦ νομικοῦ Πάσχα καὶ ὅτι πρὸ τῆς
 παραδόσεως τῶν ἐαυτοῦ μυστηρίων ὁ Χριστὸς πρῶτον ἀπε-
 τέλεσε τὸ Πάσχα τὸ νομικὸν καὶ ἔπειτα παρέδωκε τὴν μυ-
 στικὴν θυσίαν ἔξω, οὔτε τὸ ἐν ἀληθείᾳ οὔτε τὸ ἄλλο,
 ἀλλ' ὅμως δὲν εὐρίσκεται ποτὲ ὅτι οἱ αὐτοὶ ἅγιοι Πατέρες
 νὰ λέγουν πῶς ἡ παράδοσις τῶν θείων μυστηρίων νὰ ἐγι-
 νεν ἀπὸ τὸν Χριστὸν δι' ἄρτου ἄζύμου. Ὅτι δὲ τῆ ἐσπέρα
 ἐκείνῃ ἐν ἧ ὁ Χριστὸς παρέδωκε τὰ Ἅγια μυστήρια οὔτε ἐ-
 σπέρα τοῦ Πάσχα ἦτον, οὔτε Πάσχα ἐτέλεσε τότε ὁ Κύ-
 ριος, ἡμῶν ἀλλὰ δεῖπνον, οὔτε ἄζυμα ἦσαν ἐν ἐκείνῳ τῷ
 δεῖπνῳ ἀλλ' ἄρτος ἐνζυμος καὶ δι' ἐνζύμου ἄρτου ἱερούργη-
 σεν ὁ Κύριος καὶ παρέδωκε τοῖς ἀποστόλοις, εἶναι διεξοδικῶς
 ἀποδεδειγμένον καὶ ὑπὸ ἀνατολικῶν διδασκάλων καὶ ὑπὸ
 δυτικῶν. Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ἡ μὲν ἀνατολικὴ
 ἐκκλησία ἀποδεικνύει προφανῶς τὴν δι' ἄζύμου προσφορὰν
 νεωτερισμὸν τῆς ἀνατολικῆς. Ὅπερ δὲ πάλιν ἄτοπον τῶν
 ἀτοπωτάτων καὶ προσθήκη νεωτερισμοῦ, εἶναι τὸ νεώ-
 τaton ἐφεύρημα τῶν ψαθυρίων. Αὐτὴ ἡ ὄρασις βεβαιοῖ, ὅτι
 τὸ ψαθύριον οὔτε εἶναι, οὔτε δύναται νὰ λέγηται ἄρτος, διό

τι οὔτε σύστασιν, οὔτε εἶδος ἔχει ἄρτου, οὔτε διὰ ψαθυρίων τρέφεται ὁ ἄνθρωπος, οὔτε διὰ τροφήν ἀνθρώπου ἐπενοήθησαν ποτὲ ψαθύρια, ἀλλ' εἰς ἑτέρας χρήσεις· τίνα δὲ ἀναλογίαν ἔχουσι τὰ ψαθύρια πρὸς τὰ τῆς θείας Σοφίας λόγια, πρὸς τὸ κάλεσμα «ἐλθετε φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον;» πρὸς τὸ τοῦ Κυρίου «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα;» τὰ τοῦ Εὐαγγελίου «λαβὼν τὸν ἄρτον ἔκλασε καὶ ἔδωκε καὶ εἶπε λάβετε φάγετε καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς;» τὸ τῶν ἀποστολικῶν, πράξεων «ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου,» καὶ τὸ «ἀνέβη ὁ Παῦλος κλάσαι ἄρτον;» τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «ὁ ἄρτος ὃν κλῶμεν» καὶ τὸ «ὁ ἐσθίων τὸν ἄρτον τοῦτον;» ταῦτα πάντα παριστάνουσιν ἄρτον ὅστις διὰ νὰ ἦναι ἄρτος καὶ νὰ λέγηται ἄρτος πρέπει νὰ ἔχη πάντα τὰ ἐπιζητούμενα ἐν τῷ ἄρτῳ, καθὼς καὶ ὁ οἶνος διὰ νὰ ἦναι οἶνος πρέπει νὰ ἔχη πάντα τὰ ἐπιζητούμενα τοῦ οἴνου. Καὶ καθὼς δὲν εἶναι οἶνος τὸ ἀπλοῦν ὑγρὸν τῆς σταφυλῆς, οὕτως οὐδὲ εἶναι ἄρτος τὸ ἀπλοῦν ἄλευρον ὕδατι μεμιγμένον. Ὅτι δὲ τὸ ψαθύριον δὲν ἔχει τὰ ἐπιζητούμενα τοῦ ἄρτου οὐ χρήζει ἀποδείξεως. Θαυμάζω ὅμως πῶς οἱ νεωτερισταὶ καθὼς ἀπέβαλαν τὸν ἄρτον καὶ ἀντεισήγαγον τὰ ψαθύρια, δὲν ἀπέβαλαν καὶ τὸν οἶνον καὶ νὰ ἀντεισάξωσι τὸ σίκερον ὡς λεπτότερον μέρος τοῦ οἴνου.

Ἄλλ' ἡ ἀγία ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἡ ἀνατολικὴ ἀποβαλοῦσα καὶ καὶ ἀποσκορακίσασα τὰς καινοτομίας τῆς δυτικῆς, φυλάσσει ἀπαρσαλεύτους τὰς θείας παραδόσεις, προσφέρουσα διὰ παντός τὴν ἀναίμακτον θυσίαν διὰ τελείου ἐνζύμου ἄρτου ἀπηρτισμένου μετὰ πάντων τῶν ἐπιζητουμένων, δι' οὗ οἱ ἄνθρωποι κοινῶς ἔχουσι τὴν τροφήν, καθάπερ ἐπραττεν ἐξωπάσης ἀντιλογίας ἅπασα ἡ καθόλου ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πλὴν τῶν αἰρετικῶν ἐβιονιτῶν καὶ ἀρμενίων, ἕως τοῦ II. αἰῶνος ἀναμφιβόλως, καὶ πιθανώτατα ἕως καὶ τοῦ I. κα-

θῶς ἄνδρες ἀξιόλογοι μαρτυροῦσι καὶ γράφουσι καὶ Λατῖνοι.¹

Ἄλλος δὲ ἐπὶ πατριαρχεῖας Κηρουλαρίου λατινικὸς νεω-
τερισμὸς ἐν τοῖς κυριωτέροις εἶναι ἡ γνώμη τῶν λατίνων
περὶ τῆς ὄρας ἐν ἣ μεταβάλλονται εἴτε μετουσιῶνται ἐν τῇ
θεῖᾳ ἱερουργίᾳ, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα Χρι-
στοῦ. Διότι ἡ δυτικὴ ἐκκλησία μηδένα ἢ ὀλίγον λόγον ποι-
ουμένη τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἱερέως δογματίζει, ὅτι διὰ τῶν
κυριακῶν λογίων ἦτοι τοῦ «Λάβετε φάγετε κτλ.» καὶ τοῦ
«Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες,» προσφερομένων ὑπὸ τοῦ ἱερουρ-
γοῦντος τελειοῦται τὸ μυστήριον, καθὼς φρονοῦσιν οἱ δυτι-
κοὶ, οἱ ὅποιοι μὲ αὐτὰ τὰ λόγια τελειοῦσι τὴν εὐχὴν τῆς
ἐπικλήσεως. Περὶ τῆς διαφωνίας ταύτης τοῦτο λέγω, ἃς
μᾶς δώση ἡ δυτικὴ ἐκκλησία νὰ βλέπωμεν τὴν ἀρμόδιον
ὑλὴν ὅπου εἶναι οὐδαμῶς τὸ ψαθύριον ἀλλ' ὁ ἄρτος, καὶ τότε
ἂν τὸν θεωρήσωμεν καὶ ἄζυμον, θέλωμεν εἶπη μετὰ τοῦ
πρώτου ἀνωνύμου συγγραφέως, ὅπου εἶναι εἰς τὸν τόμον
Καταλλαγῆς « καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἱερουργούμενα ἄ-
ζυμα οὐ μεταληπτέον μὲν ἡμῖν ἀλλ' οὐδὲ κοινὰ
ἡγητέον, ἢ ὅπως ἄλλεως ἐξετάζοντες ἀκριβέστερον εὐρω-
μεν εὐλογον καὶ ἀσφαλές. Τοῦτο λέγομεν βεβαίως καὶ ἀσ-
φαλῶς, ὅτι ἡ μετουσίωσις τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς Σῶ-
μα καὶ Αἷμα Χριστοῦ γίνεται, ὅταν τελειωθῇ ἀπὸ τὸν ἱε-
ρέα ὀλοκλήρως ἡ εὐχὴ τῆς ἐπικλήσεως μέχρι τέλους· ἀλλὰ
ἡ ἀρμόδια ὑλὴ καὶ παραδομένη εἶναι ἀπλῶς ἀναγκαία.

Εἰς δὲ τὸ προκείμενον τῶν ψυχῶν τῶν «μὴ τελείων,
ἀλλ' οὐτ' ἀπεγνωσμένων,» οἱ δυτικοὶ διαφέρουσιν ἀπὸ τοὺς

¹ Ἴδε Δοσίθ. Ἱστορ. Βιβλ. Η'. Κεφ. ΙΒ'. παράγ. δ'. ε'. στ'. ζ'. ἡ.
θ'. ι.— Ἴδε καὶ Αὐγουστ. Καλμ. Διαλέξεις περὶ τοῦ τελ. Πάσχα τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ Τόμ. Ε'.

ἀνατολικούς καὶ κατὰ τὴν κατάστασιν τῶν ψυχῶν καὶ κατὰ τὸν τόπον. Αὐτοὶ δογματίζουσι διὰ τὰς ψυχὰς ὅπου ἔκαμιν μετάνοιαν ἀληθινὴν πρὸ τοῦ χωρισμοῦ ἐκ τῶν σωμάτων, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἱκανοποιήσουσι μὲ καρπούς μετανοίας. Ἡμεῖς δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἡμῶν Πατέρας διδασκόμενοι καὶ τὴν ἀρχαίαν καὶ ἀδιάκοπον παράδοσιν τῆς ἐκκλησίας ἔχοντες, φρονοῦμεν διὰ ταῖς ψυχὰς ὅπου ἐν πίστει καὶ ἐλπίδι εὐρισκόμεναι εἶχαν μὲν διάθεσιν μετανοίας, δὲν ἐπρόφθασαν ὅμως νὰ τὴν ἐνεργήσουσι· τοῦτο δὲ καθαρῶς καὶ σαφῶς βλέπομεν καὶ εἰς ταῖς παραγγελίαις ὅπου μᾶς δίδουσι οἱ αὐτοὶ ἅγιοι Πατέρες ἡμῶν διὰ τοὺς προαπελθόντας, παριστῶντας αὐτοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ εἰς τὴν συνεχῆ πρᾶξιν τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ὅπου προσφέρει δέησιν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν τῶν ἐν πίστει, εὐσεβείᾳ καὶ ἐλπίδι θανόντων.

Οἱ δυτικοὶ διορίζουσι εἰς ταῖς ψυχὰς τῶν ἰδίων αὐτῶν, τόπον ξεχωριστὸν ἀπὸ τοὺς δύο ὅπου παρελάβομεν ἀπὸ τὴν Γραφὴν καὶ ἀπὸ τὴν παράδοσιν ὅπου εἶναι ὁ οὐρανὸς διὰ τὰς ἁγίας ψυχὰς καὶ ὁ ἕρκυς διὰ τὰς ἁμαρτωλὰς καὶ συνιστάνουσι τόπον τρίτον ἐξωθεν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐξωθεν τοῦ ἕρκυς. Ἡμεῖς οἱ ἀνατολικοὶ μηδὲν σαλεύομεν ἢ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἢ τῶν ἱερῶν Διδασκάλων καὶ τῆς ἀπαραλλάκτου πρᾶξεως τῆς ἀκαينوτομήτου ἐκκλησίας καθὼς διὰ τὰς ἀπεγνωσμένας ψυχὰς οὕτω καὶ διὰ τὰς εὐρισκομένας ἐν πίστει καὶ ἐλπίδι ὅμως ἐν ἁμαρτίαις διορίζομεν τὸν ἕρκυς. Καὶ εἰς τοῦτο μᾶς στερεώνει ἡ ἀπαράβατος πρᾶξις τῆς ἐκκλησίας ὅπου καθὼς δέεται ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, οὕτω καὶ περιλυτρώσεως ἐκ τοῦ ἕρκυς. Ὅσα δὲ κηρύττουσι τινὲς τῶν λατίνων, ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ τρίτῳ τόπῳ εἶναι πῦρ ὅπου ἔχει δύναμιν καυστικὴν ἅμα καὶ καθαρτικὴν καὶ ἑτέρας μωρολογίας, εἶναι ῥήματα ἴδια τῆς ἐπινοίας αὐτῶν καὶ οὐδαμῶς

τῆς αὐτῶν ἐκκλησίας, καθὼς φανερόν γίνεται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν Συνόδου τῆς ἐν Τριδέντῳ καὶ τῆς ἐν Φλωρεντίας. Καὶ ὅτι μὲν αἱ ψυχαὶ τῆς ἀνωειρημένης τάξεως μὴ οὔσαι δεκταὶ ἐν τῷ οὐρανῷ διὰ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, οὔτε πάλιν ἄξιαι κολάσεως αἰωνίου διὰ τὴν πίστιν καὶ ἐλπίδα καὶ διάθεσιν αὐτῶν εἰς μετάνοιαν, καταντῶσιν εἰς τὸν ἄδην ὅπου καὶ λύπην ἔχουσι καὶ ἐπιρροίας δαιμόνων, εἶναι σαφές ἐκ τῶν ἀνωειρημένων. Ὅτι δὲ διὰ μόνην τὴν ἀκούσιον ἔλλειψιν τῶν καρπῶν τῆς μετανοίας ἀληθινῆς καὶ τελείας, ὡς φρονοῦσιν οἱ δυτικοὶ νὰ λαμβάνωσιν κατάκρισιν τοιαύτην, τοῦτο πάλιν οὔτε εἰς τὴν ἄπειρον ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ ἀρμόζει, οὔτε πρὸς τὴν αἴτησιν τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν ἔχει ἀναλογία. Διότι πρῶτον μὲν αὐτὴ ἡ ἔλλειψις συμβαίνουσα οὐχὶ ἐκ θεληματικῆς σκληρότητος ἀλλ' ἐξ ἀπροσδοκίτου τελευτῆς, δὲν ἔχει βάρος ἁμαρτίας· δι' ἔλεον δὲ ἡ ἐκκλησία, οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ἐλλείψεως καρπῶν μετανοίας δεεται ἀλλὰ ρητῶς ὑπὲρ ἁμαρτιῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ πεπραγμένων εἴτε ἐν ἔργῳ ἢ διανοίᾳ κτλ, ὥστε συμβαίνει ἡ στέρησις τῆς νῦν χαρᾶς καὶ ἡ τιμωρία ἐν ταῖς ἀνωειρημέναις ψυχαῖς ἀπ' ἐναντίας ἐξ ἁμαρτιῶν πραγματικῶν διὰ τὰς ὁποίας εἶχαν μὲν τὴν διάθεσιν νὰ ἐνεργήσουσιν τελείαν μετάνοιαν, δὲν ἐπρόφθασαν δὲ ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ χωρισμοῦ ἐκ τῶν σωμάτων εὐρεθεῖσαι ἐν τῇ αὐτῇ διαθέσει ἔμειναν ἐν αὐτῇ. Καὶ ἐπειδὴ ἡ διάθεσις εἰς μετάνοιαν εἶναι ἀρχὴ μετανοίας, διὰ τοῦτο ἡ ἀγία ἐκκλησία ἀδιαλείπτως προσφέρει θυσίας καὶ ἱκεσίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν τοιούτων ψυχῶν, προσδεχομένη βεβαίως τὴν ἄφεσιν ἐκ τῆς ἀπέιρου τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίας. Καὶ ἐκτενῶς παραγγέλλουσιν οἱ Πατέρες νὰ ἐπιτελῶνται ὑπὸ τῶν ζώντων μνημόσυνα καὶ ἔργα θεοφιλῆ ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει καὶ ἐλπίδι κεκοιμημένων, διδάσκοντες, ὅτι ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων μεγάλην ὠφέλειαν ἀπολαμ-

βάνουσιν αἱ ψυχαὶ ἐκεῖναι, ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ ἔργα ἡ Θεὸς εὐ-
σπλαγχνία ὑποδέχεται ὡς ἐνεργήματα τῆς ἐν διαθέσει με-
τανοίας τῶν ψυχῶν ἐκεῖνων, καθὼς καὶ ἐν τῷ Θεῷ
καὶ Ἀγίῳ βαπτίσματι τὴν πίστιν καὶ τὴν ὁμολογίαν τῶν
προσφερόντων εἰς τὴν ἱεράν κολυμβήθραν τὸ βρέφος, ὡσαύτως
δὲ καὶ τοῦ ἀναδόχου τὴν πίστιν καὶ ὁμολογίαν ἡ Θεὸς ἀγαθό-
της ὑποδέχεται ὡς πίστιν καὶ ὁμολογίαν τοῦ αὐτοῦ βρέφους.

Ἐκεῖνα δὲ ὁποῦ εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Πα-
τέρων ὄχι μόνον δυτικῶν ἀλλὰ καὶ ἀνατολικῶν εὐρίσκονται
μερικαῖς φοραῖς, ἤγουν «πῦρ» καὶ «καθαρτήριον» καὶ «κά-
θαρσις» καὶ «καθαρισμός» καὶ δάκρυα καὶ «στεναγμοὶ» εἴτε
παρόμοια, ὅλα αὐτὰ νοθοῦνται μεταφορικῶς· καὶ τὸ μὲν πῦρ
καὶ δάκρυα καὶ στεναγμοὶ, ἀντὶ «θλίψεως» καὶ «ὀδύνης»
καὶ «λύπης», τὸ δὲ «καθαρτήριον» καὶ «κάθαρσις» καὶ «κα-
θαρισμός» ἀντὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν. Ἡ ἱκανοποίη-
σις ἡ ἀδομένη μὲν ὑπὸ τῶν δυτικῶν ὡς ἀναγκαία, προσ-
φερομένη δὲ ἴσως ἐκ προλήψεως σχολαστικῆς καὶ ἀπὸ τι-
νων ἀνατολικῶν, δὲν πιστεύω νὰ ἐννοῆται ὑπ' αὐτῶν ὡς ἀν-
ταναπλήρωσις τῶν ἁμαρτιῶν, ἐπειδὴ τί ἄρά γε δυνάμεθα
ἡμεῖς οἱ ἄχραιοι νὰ ἀνταποδώσωμεν τῷ Ὑψίστῳ Θεῷ ἀν-
τίσταθμον τῆς παραβάσεως τῶν ὑπεραγίων αὐτοῦ ἐντολῶν;
εἶναι προφανές καὶ ἀναντιρρήτον, ὅτι μεταξὺ τῆς ἀγιότητος
τοῦ Θεοῦ νόμου καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε
δύναται νὰ ἐπινοηθῇ ἰσοτιμία, ὅτι ἐκεῖνη μὲν εἶναι ἄπειρος, ταῦ-
τα δὲ πεπερασμένα. Τὰ ἔργα ὅμως τῆς μετανοίας διοριζόμενα
παρὰ τῶν Πατέρων δὲν διορίζονται ὡς ἀντίσταθμα τῶν ἁ-
μαρτιῶν οὐδαμῶς, ἀλλ' ὡς ἐνεργήματα ἀληθινῆς μεταμελείας
καὶ ἀσφαλῆ γνωρίσματα βεβαίας ἀποχῆς, ὅτι αἱ πρὸς και-
ρὸν τιμωρίας τῶν ἀνωειρημένων ψυχῶν δὲν εἶναι πρὸς ἱκα-
νοποίησιν ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἀλλ' εἶναι ἔργα ἀ-
πλῶς τῆς Θεῆας δικαιοσύνης. Αὐτὴ δὲ ἡ Θεὸς δικαιοσύνη μὴ

χωριζομένη τῆς Θείας εὐσπλαγχνίας, διὰ τῶν δεήσεων καὶ θυσιῶν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας προσαγομένων, ἐξιλεουμένη χαρίζει εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνας τὴν τελείαν ἄφεσιν δι' ἧς κεκαθαρμένοι ἀπὸ πάσης κηλίδος ἀμαρτητικῆς ἀξιοῦνται τῆς μακαριότητος καὶ συγκατατάξεως μετὰ τῶν δικαίων.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς καινοτομίας τοῦ λατινικοῦ καθαρτηρίου· ἄλλη δὲ πάλιν νεωτέρα δόξα τῶν λατίνων ἐπενοήθη περὶ τῆς τελείας ἀνταποδώσεως, προερχομένη καὶ αὐτὴ ἀπὸ τῆς ἀπρεποῦς περιεργείας τῶν ἰδίων σχολαστικῶν. Αὐτοὶ δογματίζουσιν, ὅτι αἱ μετὰ θάνατον ψυχαὶ τῶν δικαίων, ἐπομένως δὲ καὶ αἱ κατ' αὐτοὺς κεκαθαρμένοι, μετὰ τὴν κάθαρσιν εὐθέως ἀπολαμβάνουσι τὴν αἰώνιον μακαριότητα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ αἱ ψυχαὶ πάλιν τῶν ἀπίστων καὶ ἀμετανοήτων ἀφ' ἐαυτῶν ἀπεγνωσμένων, εὐθύς μετὰ τὸν θάνατον ἀπολαμβάνουσι τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐν τῷ ἄδῃ.

Ἄλλ' ὄντως πρὸς αὐτοὺς ῥητέον, ὅτι μὴ σεβόμενοι τὰ θεόπνευστα λόγια τῆς ἀγίας Γραφῆς, καταφρονοῦντες δὲ καὶ τὰς δογματικὰς διδασκαλίας τῶν ἀγίων Πατέρων στηρίζονται ἐν παραλόγοις σοφίσμασι τῶν ἰδίων σχολαστικῶν, παρεξηγούμενοι ρητὰ τινὰ διδασκάλων οἵτινες ἐγκωμιάζοντες τινὰς τῶν ἀγίων, ἢ ἐκφωνοῦσι τὸν ἔπαινον μετὰ ρητορικοῦ σχήματος ὑπερβολῆς, ἢ ἐμφανίζουσι τὴν καθαρωτέραν ἔλλαμψιν καὶ τὴν μείζονα δόξαν καὶ τὴν τελειωτέραν χαρὰν καὶ τὴν μείζονα παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν, τὰ ὅποια εἶναι μὲν ὁ τέλειος στέφανος τῆς δόξης, ὃνπερ μέλλουσι νὰ ἀπολαύσωσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Τὰ μὲν ρητὰ τῶν διδασκάλων ἔχομεν χρέος νὰ τὰ αἰχμαλωτίζωμεν εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν θείων λογίων τῆς ἀγίας Γραφῆς, ἐννοοῦντες καὶ ἐξηγοῦντες αὐτὰ εὐσεβῶς, οὐδαμῶς δὲ ἢ νὰ διαστρέφωμεν ἢ νὰ καταφρονουμεν ἀσεβῶς.

Καὶ ὄντως γνωμοδοτοῦντες αὐτοὶ τοιοῦτοτρόπως, δὲν

συλλογίζωνται, ὅτι ἡ ἀθετοῦσι τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κ.ου ἡμῶν, ἐπειδὴ ἐὰν ἡ τελεία ἀνταπόδοσις γίνε-
ται εὐθὺς μετὰ θάνατον εἰς ἕκαστον εἴτε τῶν σωζο-
μένων, εἴτε τῶν ἀπολλυμένων, τίς ἔτι χρεία δευτέ-
ρας ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου; ἡ ἀσυλλογίστως νοοῦσιν, ὅτι
ἐν αὐτῇ τῇ δευτέρᾳ ἐλεύσει τοῦ Κυρίου, μέλλει νὰ γείνη
κρίσις τῶν ψιλῶν σωμάτων; ὅπερ εἶναι ἄτοπον, ὅτι σῶμα
ψιλὸν καθὼς οὔτε ψυχὴ ψιλὴ δὲν εἶναι ἀνθρώπινος, ἀλλὰ
ψυχὴ ἠνωμένη μετὰ τοῦ ἰδίου σώματος εἶναι ἀνθρώπινος,
εἶναι ἄνθρωπος, καὶ ἡ κρίσις μέλλει νὰ ᾖ ἀνθρώπου ἐν
ὀλοκληρίᾳ ἀνθρωπίνῃ.

Δόγμα πίστεως εἶναι ἀποκεκαλυμμένον παρ' αὐτοῦ τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ, πρώτου καὶ μόνου διδασκάλου τῆς πίστεως,
κεκηρυγμένον παρὰ τῶν Ἀποστόλων, παραδεδομένον ἐξ ἀρ-
χῆς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ῥητῶς τετυπωμένον εἰς
τὸ ἱερόν Σύμβολον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ἀλληλοδια-
δόχως παρὰ πασῶν τῶν ἁγίων Συνόδων ὡμολογημένον, ὅτι
ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐνδόξῳ αὐτοῦ
παρουσίᾳ, μέλλει νὰ καθίση κριτῆς ζώντων καὶ νεκρῶν, του-
τέστι καὶ τῶν τότε ἔτι ζώντων καὶ ἐν ριπῇ ἀλλαγισομέ-
νων ἐκ θανάτου εἰς ζωὴν, καὶ τῶν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου νε-
κρῶν τότε δὲ ἀναστάντων· καὶ ἡ κρίσις μέλλει νὰ γείνη καὶ
εἰς δικαίους καὶ εἰς ἁμαρτωλοὺς καὶ μετὰ τὴν κρίσιν ἐκεί-
νην μέλλει νὰ γείνη ἡ τελεία ἀνταπόδοσις καὶ νὰ ἀπολάβῃ
ἕκαστος ἀναλόγως καθὼς ἐπραξέ διὰ τοῦ σώματος, εἴτε ἀ-
γαθὸν εἴτε φαῦλον, πορευόμενοι ἐν σώματι καὶ ψυχῇ οἱ μὲν
ἁματωλοὶ εἰς καταδίκην κολάσεως αἰωνίου, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς
μακαριότητα ζωῆς αἰωνίου. Ἐντεῦθεν φανεροῦται ἄτοπον
τῶν ἀτοπωτάτων καὶ ἐκπτώσεως εὐσεβείας αὐτῇ ἡ νεωτερικῇ
δόξᾳ τῶν λατίνων.

Τὰ ὅσα δὲ ἐκαινοτόμησεν ἡ δυτικὴ ἐκκλησία κατὰ τῶν

θεσμῶν τῆς καθολικῆς ἀγίας ἐκκλησίας δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐαριθμητα, διὰ τὸ πλῆθος. Αὐτοὶ ἀδιαφόρως τρώγουσι καὶ τὸ αἶμα τῶν ζώων καὶ τὸ πνικτὸν καὶ τὸ θνησιμαῖον εἴτε θηριάλωτον, τῶν ὁποίων ἡ βρωσις ὡς κτηνώδης καὶ θηριώδης ἐξ ἀρχῆς διὰ τῆς συνοδικῆς ἐπιστολῆς τῶν Αποστόλων¹ καὶ διὰ κανόνος² εἶναι ρητῶς καὶ ἀυστηρῶς ἀπηγορευμένα.

Αὐτοὶ ἠθέτησαν ὀλοτελῶς τὴν νηστείαν τῆς τετράδος παραδεδομένην ἐξ ἀρχῆς καὶ ὑπὸ κανόνων ὀρίζομένην.³ Ἡ δὲ Ἀγία Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ ἐκκλησία διατηροῦσα ἀκαινοτόμητον τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, νηστεύει μὲν ἀπλῶς τετράδας ὁμοίως καὶ παρασκευὰς ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, καταλύει δὲ πάλιν ἢ διὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς τῶν γενεθλίων τοῦ Δεσπότου καὶ τῶν ἀγίων Θεοφανείων καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, ἢ διὰ τὴν ὅλην ἀναστάσιμον ἐβδομάδα τοῦ ἀγίου Πάσχα καὶ τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς, εἰς τιμὴν ἐξαίρετον τῶν αὐτῶν ἑορτῶν. Ἐξαίρουνται δὲ κατ'οἰκονομίαν καὶ ταύτην ἀρχαίαν, εἰς προφανῆ ἀναίρεσιν πάσης ὁμοφωνίας μετὰ αἰρετικῶν καὶ αἱ τετράδαι καὶ παρασκευαὶ αἱ κατ'ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς Ἀρμένιοι καὶ Ἰακωβῖται κατ'αἵρεσιν ἐπιτελοῦσι νηστείαν. Ἀθετήσαντες δὲ αὐτοὶ παρανόμως τὴν νενομοθετημένην νηστείαν τῆς τετράδος, ἀντεισθήγαγον παρανόμως τὴν νηστείαν τοῦ σαββάτου ἐνχνύιον τοῦ ἀποστολικοῦ ὅρου ἀπαγορεύοντος τὴν νηστείαν ἐν πᾶσι τοῖς σάββασιν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ὀρίζοντος αὐτὴν ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ, τῷ Ἀγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ, ἐν ᾧ μόνῳ ἀνάμνησις γίνεται

¹ Πράξ. Ἀποστόλων Κεφ. ΙΕ.' 29.

² Ἀποστ. Καν. ΕΓ.' Γάγγρ. β'.

³ Ἀποστ. Καν. ΕΔ.' — Λέων Α.' ἐν ταῖς περὶ τῶν Νηστ. ὁμιλ. Πατριάρχου Ἀλεξανδ. Καν ΙΕ.'

τῆς παρὰ τοῦ Χριστοῦ προρρήθεισης ἄρσεως τοῦ νυμφίου καὶ τῆς τότε νηστείας τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν¹

Τὸν δὲ ἀποστολικὸν αὐτὸν ὄρον ἡ καθολικὴ ἀγία ἐκκλησία διετήρησε μετὰ πάσης ἀκριβείας. Ὅθεν καὶ ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης συνειθίσασα κατὰ τινὰ καιρὸν νηστείαν ἐν τοῖς σάββασι τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς, προσετάχθη διὰ κανόνος νὰ διατηρῆ καὶ αὕτῃ ἀπαράβατον τὸν ἀποστολικὸν κανόνα.

Εἶναι ὅμως ἄξιον σημειώσεως, ὅτι αὐτοὶ οἱ ἀδιστακτως γινόμενοι αἰμοβόροι καὶ πνικτοφάγοι καὶ θνησιμαῖα ἐσθίοντες καὶ τὴν νηστείαν τῆς τετράδος καταλύοντες καὶ τὰς πενθίμους ἡμέρας τῆς νηστείας διὰ τῆς καθημερινῆς ἀναιμῆκτου προσαγωγῆς ἐορτάζοντες, τὰ πάντα κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ τῶν κανόνων, αὐτοὶ πάλιν ἐν οὐδεμιᾷ ἡμέρᾳ τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ παύουσι νὰ δεικνύωσιν ἑαυτοὺς ἐν πένθει καὶ μετανοίᾳ· ἀλλὰ καὶ ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγίᾳ καὶ Μεγ. Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Πεντηκοστῇ ποιοῦσι γονυκλισίαν, ἀθετοῦντες τὴν ἱεράν ἀρχαίαν παράδοσιν, ἀπὸ Συνοδικῶν κανόνων καὶ ὄρων Πατρικῶν βεβαιουμένην καὶ παραγγελλομένην, οἵτινες ἀπαγορεύουσι καθάπαξ τὴν γονυκλισίαν ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς καὶ ἐν πάσαις ταῖς 50 ἡμέραις ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα ἕως τῆς Κυριακῆς τῆς Γ. προτιμῶντες τότε ἐν ταῖς προσευχαῖς, τὸ ὀρθιον σχῆμα εἰς ἐμφανῆ δῆλωσιν, ὅτι καὶ ἐκ τῆς αἰωνίου φθορᾶς ἀνωρθώθημεν διὰ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως καὶ συγκάθεδροι τῷ Θεῷ ἐγίνομεν, διὰ τῆς αὐτοῦ ἀναλήψεως, καὶ μέτοχοι τῶν Θεῶν δωρεῶν διὰ τῆς ἐπιδημίας τοῦ ἀγίου Πνεύματος· ὀρθιοι λοιπὸν, ἀφορῶμεν εἰς τὴν οὐράνιον πατρίδα καθὼς διδάσκει θρυμασίως Βασί-

¹ Ἀποστολ. Καν. ΕΔ.

λειος ὁ Μέγας. Καὶ ἑτέραν ἀρχαίαν παράδοσιν ἀθετοῦσιν οἱ δυτικοὶ ἐπιτελοῦντες τὴν χαρμόσυνον τελετὴν τῆς ἀναιμάκτου ἱερουργίας, οὐ πάσαις ἀδικόρως ταῖς ἡμέραις τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἐν αἷς ἐπειδὴ αὐταὶ εἶναι ἡμέραι νηστείας, μετανοίας καὶ προσευχῆς, οὐχὶ δὲ καὶ προσαγωγῆς, παρέλαβεν ἡ ἐκκλησία καὶ συνοδικῶς ἐνομοθέτησε, νὰ μὴ προσφέρηται ἄρτος καὶ νὰ μὴν ἐπιτελῆται ἱερουργία· καὶ πάλιν συνοδικῶς ἐθέσπισεν, ὅτι δι' ὅλης τῆς τεσσαρακοστῆς ἀφοῦ τελειωθῆ προδήλως ἅπασα ἡ νήστιμος, νὰ ἐπιτελῆται ἡ τῶν προηγουμένων λειτουργία εἰς λατρευτικὴν προσκύνησιν καὶ ἐκτενεστέραν αἴτησιν ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, ἔτι δὲ καὶ κοινωνίαν διὰ τοὺς προαιρουμένους. Καὶ ἐξαιρεῖ μόνον τὰ σάββατα, τὰς κυριακὰς καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐν αἷς ἡμέραις φύλαττουσα μὲν τὴν ἐγκράτειαν ἀπὸ κρέατος καὶ τῶν καρπῶν αὐτοῦ ἀδιάκοπον τῆς τεσσαρακοστῆς, λύουσα δὲ τὴν νηστείαν, τῷ μὲν σαββάτῳ διὰ τὰ προοίμια τῆς Ἀναστάσεως, τῇ δὲ Κυριακῇ δι' αὐτὴν τὴν Ἀνάστασιν, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, διορίζει νὰ ἐπιτελῆται ἡ ἑορτάσιμος προσαγωγὴ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας.

Περὶ δὲ τῆς ἠναγκασμένης ἀγαμίας ἦν ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία δογματίζει καὶ θέλει ἀμετατρέπτως ἐν ἅπασιν τοῖς κληρικοῖς, λέγομεν τοῦτο, ὅτι θέλουσα ἡ αὐτὴ ἐκκλησία νὰ ἐπικρατῆ ὁ ἴδιος αὐτῆς νεώτερισμός παριστάνει καὶ ἀθέτησιν τοῦ τιμίου γάμου καὶ καταφρόνησιν τῆς παραδόσεως τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν κανόνων, τὴν ὁποίαν παράδοσιν νὰ διατηρῆ ἀπαράβατον προσετάχθη καὶ αὐτὴ ἡ ἐκκλησία τῆς Ῥώμης διὰ κανόνος Συνόδου οἰκουμενικῆς. Ἡ οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πν.τος ὀδηγουμένη ἔκρινεν ἀρκετὴν τὴν ἀγαμίαν. «οἰκονομικῶς» εἰς μόνους τοὺς Ἐπισκόπους.

Περὶ μὲν τῶν Ἐπισκόπων ἔκρινεν εὐλογον καὶ νὰ χωρίζωνται μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐκ συμφώνου ἀπὸ τῶν συμβίων. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀγία καθολικὴ ἐκκλησία κινουμένη ἐξ οἰκονομίας ἔσπερξε τὴν προδιάξευξιν ἐκ τῶν ἰδίων συμβίων, γινομένην κατὰ κοινήν συμφωνίαν ὑπὸ τῶν ἀναγομένων εἰς ἐπισκοπὴν καθὼς ἦτο διωρισμένον ἀπὸ νόμου βασιλικοῦ καὶ Ἐπισκόπους τινὰς παραβαίνοντας διὰ κανόνος διώρθωσε¹ καὶ περὶ τῶν ἑαυτῶν γυναικῶν προεννόησεν ἱκανῶς, κρίνασα εὐλογον, «κατ' οἰκονομίαν», ὅτι οἱ γενόμενοι Ἐπίσκοποι νὰ μὴν ἦνε πεπλεγμένοι μετὰ συμβίων.² Περὶ δὲ τῶν ὑποδιακόνων, διακόνων καὶ πρεσβυτέρων, συγχωρῶντας εἰς αὐτοὺς τὴν μετὰ τῶν ἰδίων γυναικῶν συνοίκησιν καὶ γαμικὴν συνάφειαν ἐδιώρισεν εἰς αὐτοὺς ἀποχὴν καὶ ἐγκράτειαν εἰς τὰς ἡμέρας τῆς ἐπιχειρήσεως τῶν Ἀγίων, καθὼς καὶ ἄλλη Σύνοδος εἶχε διωρισμένον. Οἱ δυτικοὶ ὅμως διὰ νὰ ἦναι στερεοὶ εἰς ὅλας τὰς ἡμέρας οὗτος ὁ νεωτερισμὸς αὐτῶν, ὑπέταξαν τοὺς πρεσβυτέρους εἰς χρέος ἀπαραίτητον νὰ λειτουργῶσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὄντως καὶ τούτου μὲ ἄλλους νεωτερισμοὺς παραλόγου καὶ ἐπικινδύνου.

Ἐκεῖνος δὲ πάλιν ὁ νεωτερισμὸς ὃν ἐποίησαν οἱ δυτικοὶ ἐν τῇ μεταδόσει τοῦ Θείου χρίσματος, μὴ χρίοντες τὰ βαπτιζόμενά βρέφη εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα, ὄντως ἀντιφέρεται κατὰ τῆς Θείας παραδόσεως διατηρημένης πάντοτε ἀπαραλλάκτως ἐν τῇ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ. Προφανῶς ἔδειξεν ὁ Θεὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ ὅτι οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν νὰ λαμβάνωσιν εὐθὺς τοῦ πνεύματος τὴν δωρεάν καὶ μετὰ τοιαύτης θελήσεως θέλει ὁ Θεὸς τοῦτο, ὅτι εἰς τὸν ἐν Καισαρείᾳ Κορνήλιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ καὶ προτοῦ νὰ λάβωσι τὴν υἰοθεσίαν διὰ τοῦ βαπτίσματος, ὅμως διὰ

¹ Σύνοδ. Στ'. Καν. 1Β'.

² Σύνοδ. ΣΤ Καν. ΜΗ.

τὴν πίστιν αὐτῶν, ἠθέλησεν ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος χωρὶς τινος ἀναβολῆς ἐβάπτισεν αὐτούς.¹ πρόδηλον δὲ ὅτι τοιαύτη διδασκαλίαν παρέλαβον οἱ Ἀπόστολοι παρὰ τοῦ Κυρίου, διότι καὶ πρὸς ἐκείνους τοὺς 3.000 τοὺς πιστεύσαντας εἰς Χριστὸν καὶ ἐρωτήσαντας, τί νὰ ποιήσωσιν, ἀπεκρίθησαν οἱ Ἀπόστολοι διὰ τοῦ Πέτρου, νὰ βαπτισθῇ ἕκαστος αὐτῶν εἰς τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προσθέντες, ὅτι ἀμέσως θέλουσι λάβῃ τὴν δωρεάν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.²

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐκκλησίας οὐδέπω ἦτο διωρισμένη ἡ τελετὴ τοῦ ἁγίου Μύρου, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων, προηγουμένης Θείας ἐπικλήσεως μετεδίδοντο εἰς τοὺς βαπτιζομένους αἱ δωρεαὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ τοῦτο οἱ Ἀπόστολοι εὐθὺς ὁποῦ ἤκουσαν ὅτι οἱ Σαμαρεῖται ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθησαν ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Διακόνου, εὐθέως ἀπέστειλαν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἵτινες προσευξάμενοι ὑπὲρ αὐτῶν ὅπως λάβωσι Πνεῦμα Ἅγιον, ἐνήργησαν εἰς τοὺς βεβαπτισμένους τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν καὶ ἔλαβον οὗτοι τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεάν. Ὅταν δὲ ὁ Παῦλος ἐν Ἐφέσῳ εὔρεν ἐκείνους τοὺς δώδεκα πιστεύσαντας εἰς Χριστὸν, ἠρώτησεν αὐτούς ἐὰν ἔλαβον Πνεῦμα Ἅγιον πιστεύσαντες, καὶ ἀκούσας παρ' αὐτῶν ὅτι οὔτε εἶδῃσιν εἶχον περὶ Ἀγίου Πνεύματος, πάλιν ἠρώτησεν αὐτούς: « εἰς τί λοιπὸν ἐβαπτίσθησαν; » « ἐπειδὴ τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ ὡς συνέπειαν φέρει εὐθὺς καὶ τὴν μετάδοσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος » καὶ πάλιν ἀκούσας ὅτι, « ἦσαν βεβαπτισμένοι εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα, ἐβάπτισεν αὐτούς εἰς τὸ βάπτισμα τοῦ Κυρίου, καὶ εὐθὺς

¹ Πράξ. Ἀποστόλων Κεφ. ΚΕ'. 44.

² Πράξ. Ἀποστόλ. Κεφ. Β'. 33.

διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μετέδωκεν αὐτοῖς τὰς τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεάς.¹ Καὶ τοσοῦτον ἀναγκαία κρίνεται ἡ χρίσις μετὰ τοῦ ἁγίου Μύρου εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα, ὅπου ἐν τοῖς ἐρμηνευταῖς τῶν κανόνων εὐρίσκεται ὠνομασμένη «μέρος τοῦ Ἁγίου βαπτίσματος.»

Εἶναι ἤδη ὁμολογούμενον ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκκλησίας, τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐδίδοντο εἰς τοὺς βεβαπτισμένους διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων προδήλως μετὰ τινος ἐπικλήσεως. Αὐξάνωντας δὲ μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος τῶν βαπτιζομένων, οἱ αὐτοὶ Ἀπόστολοι προβλέποντες τὰς ἐνδεχομένας δυσκολίας τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν καθεξῆς Ἐπισκόπων εἰς πάντας τοὺς βαπτιζομένους, ἐδιώρισαν τὸ μῦρον. Καὶ ἡ μὲν τελετὴ τοῦ ἁγίου Μύρου νὰ γίνεται ἐξάπαντος ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους, ὅπως διὰ τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπικλήσεως ἡ ὕλη τοῦ Μύρου νὰ ἔχη ἐν ἑαυτῇ ὅλα ἐκεῖνα τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὅπου μετέδιδεν ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων, ἡ δὲ μετάδοσις τοῦ αὐτοῦ ἡγιασμένου μύρου νὰ γίνεται καὶ ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους, χρίωντας τοὺς βαπτιζομένους μετὰ τῆς ῥήσεως τῆς ἐνδεικτικῆς καθὼς ἐξ ἀρχῆς παρέλαβεν ἡ ἐκκλησία, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ μὴ κινδυνεύσῃ τινὰς τῶν βαπτιζομένων νὰ μὲνη ἐξ αἰτίας οὐδεμιᾶς ἐστέρημένος τῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεῶν.

Καὶ ἕτερος πάλιν πεθαρρηκότως λέγει, ὅτι δὲν θέλει εἶναι τελείως βεβαπτισμένος ὁ μὴ δεξάμενος καὶ τὸ μῦρον, καὶ ἀτελής μένει καὶ ἀσφράγιστος, τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος μὴ λαμβάνων, μηδὲ σημειούμενος τῇ σημειώσει τοῦ Χρ. τοῦ². Μάλιστα καὶ αὐτοὶ οἱ δυτικοὶ θέλοντες ἀνάδοχον εἰς τὴν με-

¹ Πράξεων Κεφ. ΙΘ΄

² Συμμεῶν Θεσσαλον. Περὶ τῶν Ἱερῶν τελετῶν. Κεφ. ΜΓ΄.

τάδοσιν τοῦ ἁγίου Χρίσματος, ἐμφανῶς ἀποδεικνύουσιν ἑαυτοὺς λογιζομένους τὴν αὐτὴν μετάδοσιν τοῦ χρίσματος «μέρος τοῦ βαπτίσματος» ὥστε καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν μαρτυροῦσιν, ὅτι μὴ χρίοντες τοὺς βαπτίζομένους εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα, ἀφί- νουσιν αὐτοὺς ἀτελεῖς. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς κανόνας καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων Συνόδων συνάγεται ἀναγκαιῶς, ὅτι ἡ χρίσις τοῦ ἁγίου Μύρου πρέπει νὰ γίνηται ἀμέσως μετὰ τὸ βάπτισμα· καὶ δὲν πιστεύω νὰ ἔλθῃ τινὰς εἰς τοσαύτην μανίαν ὥστε καὶ νὰ φαντασθῆ, ὅτι καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Πατέρες τῶν Συνόδων νὰ μὴν ἔκριναν τὴν χρίσιν τοῦ ἁγίου Μύρου εἰς τοὺς βαπτίζομένους ἀναγκαίαν ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀπεσιώπησαν, ὅτι διὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ πάν- τοτε διατετηρημένην παράδοσιν εἰς τὴν τελετὴν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος περιέχεται ἀκολούθως καὶ ἡ μετάδοσις τοῦ ἁγίου Μύρου. Ὅθεν καὶ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ Σύνοδος ἠθέλησε ρητῶς διὰ κανόνος νὰ παραγγείλῃ τὴν χρίσιν τοῦ ἁγίου Μύρου εἰς τοὺς φωτιζομένους, ἤγουν, βαπτίζομένους.

Θαυμάζω δὲ πῶς ἡ δυτικὴ ἐκκλησία παραβλέπει τὸν κίνδυνον τὸν ἐπικείμενον εἰς τὰ μὴ χριόμενα βρέφη· εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι τὰ βεβαπτισμένα βρέφη, ἀποθανόντα ἄχριστα, σώζονται διὰ τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἐξάλειψιν τῆς προπατορι- κῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ πάλιν ἀληθέστατον εἶναι καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνατολικοῖς τε καὶ δυτικοῖς ὁμολογούμενον, ὅτι οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι μένουσιν ἀτελεῖς.¹ Ὅθεν καὶ ἀ- δύνατον εἶναι νὰ ἔχη οὔτε εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν ὁ μὴ ἡγιασμένος διὰ τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν αὐτὴν ἀγαλλίασιν καὶ δόξαν ἣτις μέλλει νὰ ἦναι ἐν τοῖς ἡγιασμένοις.

Παράλογος δὲ καὶ γελοιώδης εἶναι ἡ ἐνταῦθα πρόφασις

¹ Ἴδε Σαρδων. Ἱστορ. Μυστηρ. Τόμ. Α'. Βιβλίον Β'. Περὶ χρίσματος.

τῶν δυτικῶν, δηλαδή, ὅτι διὰ τὴν λάβην ὁ βεβαπτισμένος τὴν ἐπικύρωσιν διὰ τοῦ ἁγίου Μύρου, πρέπει νὰ ἦναι εἰς ἡλικίαν διακρίσεως διὰ τὴν ἐννοῆσιν τὴν χάριν ὅπου λαμβάνει· Ἀλλὰ διατὶ δὲν πρέπει νὰ ἦναι εἰς ἡλικίαν διακρίσεως διὰ τὴν ἐννοῆσιν τὴν χάριν τῆς ἀναγεννήσεως ὅπου λαμβάνει διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος; ὅτι δὲν δύναται νὰ σωθῆ λέγουσιν· ἀλλ' εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀποκρινόμεθα ἡμεῖς, ὁμοίως καὶ νὰ μετέχη τῆς τελειοποιήσεως χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος χωρὶς τοῦ ἁγίου Μύρου. Καὶ οὔτε δύνανται ν' ἀρνηθῶσιν, ὅτι παῖδιά ἐτῶν 7 ἢ 12, ὡς αὐτοὶ διωρίζουσι τὴν διακριτικὴν ἡλικίαν, δὲν ἔχουσι οὐδὲ τὴν παραμικρὰν ἐπιτηδεϊότητα νὰ ἐννοήσωσι τὴν χάριν τοιοῦτου μυστηρίου, ἀλλ' οὐδὲ οἱ προβεβηκότες, εἰμὴ μόνον σπανιώτατοι ἐὰν τύχωσιν εἰδήμονες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀμυδρῶς καὶ ὅλως ἀκαταλήπτως. Ὀνομάζοντες δὲ αὐτοὶ οἱ νεωτερισταὶ τὴν μετάδοσιν confirmationem, τούτέστι βεβαίωσιν, εἴτε ἐπικύρωσιν, εἴτε σφραγίδα ἢ ἄλλο τι ταῦτοσήμαντον, πῶς δὲν κατανοοῦσιν ὅτι ἐν τοῖς χριστομένοις μετὰ τοῦ ἁγίου Μύρου διὰ τὴν μετάδοσιν τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴτε εἶναι βρέφη, εἴτε προβεβηκότες οὔτε κατανόησις τοῦ μυστηρίου ἐπιζητεῖται, οὔτε ἀκατανοησία ἐμποδίζει; Διὰ τοῦ ἁγίου Χρίσματος σφραγίζεται ἡ ἀναγέννησις, οὐδαμῶς ἐξ ἔργων τοῦ χριστομένου, εἰδὲ μὴ οὔτε χάριν τινὰ λαμβάνει ὁ χριστομενος, οὔτε τὸ ἅγιον Μῦρον εἶναι μυστήριον, ὅπερ εἶναι βλασφημία, ἀλλὰ σφραγίζεται ἀπλῶς κατὰ χάριν ἀπὸ τοῦ ἁγίου τελειοποιοῦ Πν.τος μεταδιδόντος διὰ τοῦ χρίσματος εἰς τὸν ἀναγεννηθέντα τὰ ἴδια χαρίσματα εἰς βεβαίωσιν καὶ ἐπικύρωσιν καὶ σφραγίδα τῆς ἐν Χρ.τῷ ἀναγεννήσεως τοῦ βεβαπτισμένου. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία παρέλαβεν ἀπ' ἀρχῆς καὶ διὰ κανόνος¹ ἐτύπωσε τὴν

¹ Σύνοδ. Β'. Οἰκουμ. Κανὼν γ'. — Σύνοδ. ΣΤ'. Καν. στ'.

ρῆσιν ἧτις μέλλει νὰ λέγηται ὑπὸ τοῦ ἱερέως ὅταν χρίει τοὺς βεβαπτισμένους, ἦγουν, «Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου» ἐπειδὴ ἡ μετάδοσις τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πν.τος γινομένη διὰ τῆς χρίσεως, βεβαιοῖ, ἐπικυροῖ καὶ σφραγίζει τὴν δωρεὰν τῆς ἐν Χρ.τῷ ἀναγεννήσεως δεδομένην διὰ τοῦ ἁγίου Πν.τος Ὅθεν λοιπὸν οὐδαμῶς κατανόησις νοὸς ἀλλὰ πίστις καρδίας εἶναι ἀναγκαία, καθὼς ἐν τῇ ἀναγεννήσει, διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, οὕτω καὶ ἐν τῇ μεταλήψει τῶν δώρων τοῦ Πν.τος διὰ τοῦ ἁγίου Χρίσματος. Ἐντεῦθεν ἐπιτεταί, ὅτι καθὼς ἡ ἄπειρος ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὑποδέχεται τὴν πίστιν τοῦ προσφέροντος τὸ βρέφος εἰς τὴν ἁγίαν κολυμβήθραν, εἴτε τοῦ ἀναδόχου, ὡς πίστιν τοῦ αὐτοῦ βρέφους καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος χαρίζει εἰς αὐτὸ τὴν ἀναγέννησιν εἰς Θεὸν, οὕτως ὑποδέχεται τὴν πίστιν τοῦ προσφέροντος, ὡς πίστιν τοῦ βρέφους καὶ δωρεὰν, καὶ ἀποτελεῖ αὐτὸ τέλειον ὄν Θεοῦ, κατὰ χάριν σφραγίζουσα εἰς αὐτὸ τὴν ἀναγέννησιν διὰ τῆς μεταδόσεως τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πν.τος, κατὰ χάριν καὶ μόνην.

Ἐὰν δὲ οἱ δυτικοὶ διέμενον σταθεροὶ καθὼς οἱ παλαιοὶ αὐτῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ παραδόσει, ἀποστέλλοντες τὰς διαλεκτικὰς κενοφωνίας τῶν σχολαστικῶν, ἤθελον κατανοῆσαι σαφῶς, ὅτι τρία εἶναι τὰ μυστήρια τὰ τελειοποιοῦντὰ τὸν πιστεύοντα εἰς Χριστὸν, «τὸ Βάπτισμα,» δι' οὗ ἀναγεννᾶται, ἁθῶς ἀπὸ ἁμαρτίας γεννόμενος, «τὸ Μῦρον,» δι' οὗ ὡς τέκνον Θεοῦ ἀξιοῦται τῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου Πν.τος καὶ «ἡ Κοινωνία,» δι' ἧς ὡς τέκνον Θεοῦ ἐσφραγισμένον ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνοῦται μετὰ τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ· τὸ β'.ον βεβαιοῖ ἐν τῷ βεβαπτισμένῳ τὴν ἀναγέννησιν ἐκχεῖον ἐπ' αὐτῷ τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πν.τος καὶ τὸ γ'. ἐνοῖ τὸν βεβαπτισμένον, ἀποτελοῦν αὐτὸν μέλος Χριστοῦ ἐν τῷ σώματι τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας καὶ τὰ τρία

δέ, ἢ τε ἀναγέννησις, ἢ σφράγισις, καὶ ἡ ἔνωσις, δίδονται εἰς τὸν πιστεύοντα κατὰ χάριν καὶ ἀποτελοῦσιν αὐτὸν τέλειον χριστιανόν.

Ἄλλ' ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης μὴ θέλουσα νὰ μετέχουν τὰ νήπια τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων διὰ τῆς μεταδόσεως τοῦ ἁγίου Μύρου, ἀκολούθως δὲν θέλει ἀκόμη οὔτε νὰ ᾔηται αὐτὸ ἠνωμένον μετὰ Χριστοῦ, οὔτε νὰ κατασταθῇ μέλος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας καὶ εἶτα μέλος Χριστοῦ, ἀποστερῶντας αὐτὸ τῆς μεταλήψεως τῶν Θεῶν μυστηρίων τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ τοῦ ἁγίου Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο δὲ ἕως νὰ κρίνη τὸν ἀρμόδιον καιρὸν αὐτὴ ἡ καινοτόμος καὶ αὐτόνομος ἐκκλησία ἐναντίον καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τοῦ ὀρθοῦ καὶ εὐσεβοῦς λόγου. Καὶ πῶς αὐτοὶ οἱ νεωτερισταὶ δὲν στοχάζονται, ὅτι εἰς τὰ 3 πρῶτα μυστήρια ἤγουν τὸ Βάπτισμα, τὸ Μῦρον, καὶ ἡ Κοινωνία, φθάνει μόνον ἡ πίστις τῶν προσφερόντων τὰ νήπια εἰς τὴν μέθεξιν τῶν αὐτῶν μυστηρίων; Τὴν διάκρισιν καὶ τὴν γνῶσιν τὴν ἐνδεχομένην δὲν παρέλαβε ποτὲ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χρ. τοῦ νὰ τὴν ἀπαιτῇ, εἰμὴ μόνον ἀπὸ τοὺς προβεβηκότας προσερχομένους εἰς τὰ αὐτὰ μυστήρια· διὰ τοῦτο καὶ πρῶτον αὐτοὺς ἱκανῶς κατηχεῖ εἰς πάντα τὰ τῆς πίστεως καὶ ἔπειτα βουλομένους καὶ αὐτοπροαιρέτως προσερχομένους ἀξιοὶ αὐτοὺς τῆς χάριτος τῶν αὐτῶν μυστηρίων.

Ἄλλ' ὄντως οὔτε ἐξουσίαν τινα ἔχει ὑπεράνω τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, οὔτε ὁ τοιοῦτος διορισμὸς ἐν μόνῃ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ διοικήσει ἐγένετο ἐπειδὴ κολοβοῖ τὴν παράδοσιν καὶ παραγγελίαν αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ καθεξῆς τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, οὐδαμῶς εἶναι «οἰκονομία.» Ἐποίησε μὲν καὶ ἡ Ἀνατολ. ἐκκλησία διὰ τινὰς περιστάσεις «οἰκονομίαν» ἐπὶ τῇ μεταδόσει τῶν ἁγίων Μυστηρίων πρὸς

τοὺς λαϊκοὺς, ἀντὶ τῆς ἐγχειρίσεως τοῦ ἁγίου Ἄρτου ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἀντὶ τῆς προσαγωγῆς τοῦ ἁγίου Ποτηρίου εἰς τὰ χεῖλη τοῦ μεταλαμβάνοντος, μεταδιδούσα ἔπειτα τοῖς λαϊκοῖς διὰ λαβίδος. Οὐδαμῶς ὅμως παρέβη τὴν ἐντολὴν περὶ βρώσεως καὶ πόσεως, ὅτι καὶ ἐκ τοῦ τιμίου Σώματος καὶ ἐκ τοῦ τιμίου Αἵματος ἐνταυτῷ μεταλαμβάνουσιν οἱ λαϊκοὶ πάντες.

Γελοιώδης εἶναι ἡ ἀπαίτησις τῆς διακριτικῆς ἡλικίας καὶ τῆς κατανοήσεως, διὰ τὴν τελειωθῆ μετὰ τῆς κρίσεως τοῦ ἁγίου Μύρου καὶ μετὰ τῆς ἁγίας κοινωνίας τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χρ. τοῦ τὸ βεβαπτισμένον καὶ ἤδη ἀναγεννηθὲν χωρὶς τινος ἁμαρτίας βρέφος. Διότι ἐὰν μόνῃ ἡ πίστις τοῦ προσφέροντος ἐπιζητεῖται, φθάνει τὸ καταστήσῃ ἄξιον καὶ δεκτικὸν πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, Θεϊκῆς υἰοθεσίας καὶ ἀρχαίας ἀθωότητος, ἐπομένως καὶ αὐτὴ ἡ πίστις τοῦ προσφέροντος εὐθὺς τὸ καθιστᾷ ἄξιον καὶ δεκτικὸν καὶ τῆς σφραγίδος τῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τοῦ ἁγίου Χρίσματος, καὶ τῆς ἐνώσεως μετὰ Χρ. τοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας του διὰ τῆς ἁγίας Κοινωνίας εἰς τὸν αὐτὸν αὐτότατον τρόπον, ὡς τοὺς ἔχοντας ἡλικίαν διακρίσεως καὶ κατανοήσιν τὴν ἐνδεχομένην· ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ βρέφος καθὼς ἤμαρτε διὰ τῶν πρωτοπλάστων, οὕτως ἐπίστευσεν εἰς Χριστὸν διὰ τοῦ ἀναδόχου. Αὐτὴ μὲν ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῆ ὅτι ἡ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παράδοσις ἦτο νὰ μεταλαμβάνωσιν ἅπαντες ἀδιαφόρως οἱ πιστοὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἄρτου καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ποτηρίου, ἀλλ' ἐνταυτῷ στοχάζεται ν' ἀποκρούσῃ τὸ παντοτεινὸν καὶ ἀπαράλλακτον ταύτης τῆς παραδόσεως ἐν τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ, λέγουσα, ὅτι ἦτο σπάνιον τὸ ἔθος τοῦτο· ἀλλ' ὄντως ψεύδεται, ὅτι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία οὐχὶ σπανίως ἀλλὰ διαπαντὸς διετήρησε τὴν

παράδοσιν τῶν ἀρχαίων. Ἐὰν δὲ καὶ ὑπό τινος μερικουῦ κατὰ
τινα περίστασιν ἐπράχθη ἴσως ἀλλοτρόπως, τοῦτο οὐδαμῶς
ἀναφέρεται εἰς τὸ καθόλου. Οὐκ ἐπαινετὸν δὲ τὸ ἔθος νὰ
διαπέμπωνται κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πασχα λόγῳ «εὐ-
λογιῶν,» εἰς ἑτέρας οἰκίας τὰ Ἅγια, ἅπερ ἦσαν ἢ ὁ ἅγιος
Ἄρτος ἠνωμένος τῷ ἁγίῳ Αἵματι ἢ ἴσως καὶ ξηρὸς μόνον
ὁ ἄρτος· αὐτὸ τὸ ἔθος ὡς ἐναντίον τῆς παραδόσεως, διὰ
κανόνος ἀνηρέθη.¹ Ἡ νεωτερίζουσα ὁμῶς ἐκκλησία αὕτη, μὴ
παύουσα τοὺς νεωτερισμοὺς ἀπεστέρησεν ὅλους ἀδιαφόρους
τοὺς αὐτῇ ὑποκειμένους ἀπὸ τῆς μεταλήψεως τοῦ Ἁγίου
Ποτηρίου, οὐχὶ μόνον λαϊκοὺς ἀλλὰ καὶ ἱερεῖς, ἐκτὸς τῶν
ἱερουργούντων, καὶ μόνον ὅταν δηλαδὴ ἱερουργῶσι, καὶ λέ-
γει, ὅτι δι' αἰτίας σεμνᾶς καὶ δικαίας ἐποίησε τοιαύτην, ὡς
αὕτη ὀνομάζει, «οἰκονομίαν»· ἀλλ' οὐδὲν αἴτιον παριστᾷ, εἰμὴ
τὴν ἐξουσίαν ἣν ἔχει, ὡς φαντάζεται, εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶν
μυστηρίων τοῦ Χρ. τοῦ, μὴ κατανοοῦσα, ὅτι οἰκονομία πα-
ραλλάττουσα τὴν παράδοσιν καὶ παραγγελίαν τοῦ Κυρίου
οὐδαμῶς εἶναι οἰκονομία, ἀλλὰ παράβασις καὶ παρανομία.
Νομίζει δὲ νὰ δικαιώσῃ τὴν καινοτομίαν ταύτην διὰ παρε-
ξηγήσεως ρητῶν τινῶν τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, ἐν
οἷς μνημονεύεται, ἄρτος μόνος, σὰρξ μόνη, ἀποσιωπουμέ-
νων ποτηρίου καὶ αἵματος.² Δυνάμεθα ὁμῶς νὰ προσθέσωμεν
καὶ ἕτερα ρητὰ ὅμοια καὶ ἐκ τῶν πράξεων τῶν Ἀποστό-
λων³ καὶ τοῦ Παύλου⁴. Ἀλλὰ τί ἄρά γε συνάγεται ἐκ τού-
των; οὐδὲν ἕτερον εἰμὴ, ὅτι ἡ αὕτη ἐκκλησία διὰ νὰ ἔχη
πρόφασιν τοῦ νεωτερισμοῦ στέργει νὰ παραστήσῃ, ὅτι ἡ δὲν
ἐννοεῖ, ἢ ἀποκρύπτει τὴν δύναμιν τῆς ἀναλογίας ἣν ἔχει ὁ

¹ Λαοδικείας ΙΔ.'

² Ἰωάνν. Κεφ. ΣΤ.' 51. 58.

³ Κεφ. Β'. 42 καὶ Κ'. 7. 9.

⁴ Πρὸς Κορινθ. Κεφ. Α'. 17.

συνεπτυγμένος λόγος πρὸς τὸν ἀνεπτυγμένον· διότι ἐπειδὴ ἡ πρώτη καὶ κυρία βᾶσις καὶ σύστασις τῆς Ἀγίας Μεταλήψεως εἶναι ἡ παράδοσις ἣν αὐτὸς ὁ Χρ.στὸς ἐποίησε τοῖς Ἀποστόλοις καὶ δι' αὐτῶν τῇ ἐκκλησίᾳ του παραδιδούς κεχωρισμένως τὸ ἴδιον σῶμα εἰς βρωσιν καὶ τὸ ἴδιον αἷμα εἰς πόσιν, ἔπεται κατὰ πάντα λόγον, ὅτι ὅπου μνημονεύεται ὁ ἄρτος εἴτε ἡ γάρξ, σιωπωμένου τοῦ ποτηρίου, εἴτε τοῦ αἵματος εἶναι λόγος συνεπτυγμένος καὶ συνεννοεῖται ἀναμφιβόλως τὸ ποτήριον καὶ τὸ τέλειον τῆς παραδόσεως τῆς γενομένης· λέγει δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος, ὅτι «ὡσάκις ἐσθίωμεν τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ πίνωμεν τὸ ποτήριον τοῦτο καταγγέλλεται ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου,» ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, τὸ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου νὰ ἦναι ἡ φθαρτὰ ὡς ἦσαν πρὸ τοῦ πάθους, ἡ νεκρὰ ὡς ἦσαν ἐν τῷ πάθει, μὴ γένοιτο! ἀλλ' ὀρθῶς καὶ εὐσεβῶς ἐννοοῦμεν ὅτι ἐνταῦθα ὁ Ἀπόστολος ὁμιλεῖ συνεπτυγμένως, συνεννοοῦντες καὶ τὴν ἀνάστασιν καὶ ἀφθαρσίαν καὶ δόξαν. Ὅτι δὲ ὁ ἐσθίων τὸν ἄρτον μόνον, λογίζεται νὰ πίνη καὶ τὸ ποτήριον ἐν τῇ βρώσει μόνου τοῦ ἄρτου, ὡσαύτως καὶ ὁ πίνων τὸ ποτήριον λογίζεται νὰ ἐσθίῃ καὶ τὸν ἄρτον ἐν τῇ πόσει μόνου τοῦ ποτηρίου, τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον ἀληθεύει. Διότι ἄλλο εἶναι βρωσις καὶ ἄλλο εἶναι πόσις, καὶ ὁ Χριστὸς παρέδωκεν οὐδαμῶς ἢ βρωσιν μόνην, ἢ πόσιν μόνην, ἢ βρωσιν συνημμένην τῇ πόσει, καὶ πόσιν συνημμένην τῇ βρώσει, ἀλλὰ διαριετῶς καὶ κεχωρισμένως βρωσιν καὶ πόσιν παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Καὶ καθὼς μετὰ Χριστὸν παρέδωκαν οἱ Ἀπόστολοι, τὴν αὐτὴν παράδοσιν ἐκράτησε πάντοτε ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ κρατεῖ ἀπαρασαλεύτως μέχρι τῆς σήμερον ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος καὶ ἀκαينوτόμητος ἐκκλησία μὲ ὅσαις τὴν ἀκολουθοῦσι, μὴ προσέχωντας ὀλοτελῶς εἰς τὰς κενοφωνίας

τῶν σχολαστικῶν καὶ ἀποβάλλοντας καὶ ἀποσκορακίζοντας πᾶσαν καινοτομίαν.

Ἐν τούτοις θεωρήσας ἐγὼ τὸν ἄρχοντα προσεκτικῶς καὶ ἠδέως ἀκροώμενον καὶ συναινοῦντα τοῖς λεγομένοις, γωρῖσας αὐτὸν πεπεισμένον περὶ τῶν γενομένων νεωτερισμῶν ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, προσέθηκα ἐν συντομίᾳ, ὅτι εἶναι καὶ ἕτεραι πολλαὶ καινοτομίαι τῶν λατίνων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ εὐταξίᾳ κατὰ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως καὶ τῶν κανόνων, τὰς ὁποίας ὡς ἀνὴρ σπουδαῖος ὁποῦ εἶναι καὶ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης εἰδήμων, πείθομαι, ὅτι εἰς τὰ βιβλία ὁποῦ ἔχει, καὶ τὰς εὐρήκε καὶ πάλιν τὰς εὐρίσκει ὅλας ἀνεσκευασμένας. Καινοτομίας δὲ ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας λέγομεν ἐκεῖνας ὁποῦ παραλλάττουσι τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς καθόλου ἐκκλησίας καὶ τὰς διαταγὰς τῶν συνοδικῶν κανόνων· τὰ δὲ διάφορα ἔθη κατὰ γόμμενα ἀπὸ τοπικῆς διαταγῆς μὴ ἀναφερόμενα οὔτε εἰς τὴν παράδοσιν, οὔτε εἰς τοὺς κανόνας, αὐτὰ πάντοτε ἦσαν καὶ εἶναι εἰς τὰς μερικὰς ἐκκλησίας τόσον τῆς δύσεως ὅσον καὶ τῆς ἀνατολῆς καὶ τῶν ἐτέρων μερῶν τῆς οἰκουμένης ἀπροκριματίστως, χωρὶς τινος ἐγκλήματος καινοτομίας, τὸ ὁποῖον μ' ἐβεβαιώσε καὶ ὁ αὐτὸς ἄρχων. Μὲ ἠρώτησεν ὅμως, ἂν αἱ ἄγραπτοι παραδόσεις ὁποῦ κρατεῖ ἡ ἐκκλησία εἶναι Θεῖαι καὶ ἂν ἔχουν τὸ αὐτὸ κῦρος ὅπου ἔχουν τὰ εἰς τὴν ἀγίαν Γραφὴν γεγραμμένα δόγματα. — Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, ὅτι ἡ Θεότης τοῦ ἀγράφτου λόγου, εἴτε τῆς παραδόσεως, εἶναι τόσον βεβαία καὶ ἀναμφίβητος, ὅσον βεβαία καὶ ἀναμφίβητος ἡ αὐτοῦ τοῦ Χρ.οῦ. Διότι καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Χρ.οῦ ἄλλαις μὲν πρὸ τῆς ἀναστάσεως εἰς τὸν δρόμον τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, ἄλλαις δὲ μετὰ τὴν ἀνάστασιν εἰς τὴν διατριβὴν τῶν 40 ἡμερῶν ἐδόθησαν διὰ φωνῆς πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, ἄλλαις δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς κατὰ Θεῖαν ἐμ-

πνευσιν οἱ Απόστολοι ἐδιδάχθησαν· ὅθεν ἔχουσι αἱ αὐταὶ παραδόσεις τὸ αὐτὸ κῦρος ὅπου ἔχουν καὶ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἃ καὶ αὐτὰ ἀπὸ τῆς πρώτης συστάσεως τῶν αἰῶνων ἔλαβον ἀρχὴν νὰ ἦναι θεμέλιον καὶ βάσις τῆς ἱερᾶς καὶ θεαρέστου θρησκείας, οὐδαμῶς ἐγγράφως ἀλλὰ διὰ λόγου παρέλαβον παρὰ Χριστοῦ.

Ταῦτα δὲ πάντα ἀπέδειξα καὶ ἀπὸ τῆς ἁγίας Γραφῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων Συνόδων καὶ Πατέρων. Ἴνα δὲ μὴ ἤθελα μηκύνη τὸν λόγον, τῷ ἐχάρισα τὸ μικρὸν συγγραμμάτιον ὅπερ συνέταξεν ὁ μακαρίτης ἐμὸς θεῖος Φραγκῖσκος, τότε ἐν Διακόνοις καὶ ὕστερον Φιλόθεος Ἱερομόναχος, «Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων,» τετυπωμένον ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἔτει αψστ., λέσας πρὸς αὐτὸν ὅτι εἰς τὰ βιβλία ὅπου ἔχει, εὐρίσκει περισσότερα εἰς βεβαιώσιν τῶν ἁγίων παραδόσεων. Αὐτὸς δὲ ἀσμένως ὑποδεξάμενος τὸ βιβλιάριον μετ'εὐγενείας ἅμα καὶ χαρᾶς μὲ νῦχαρίστησε. Ὅμως τῷ προσέθηκα, ὅτι ἐὰν ἔμεινεν ἴχνος ἀπορίας ἐν αὐτῷ, αἰτοῦμαι ἀντὶ χάριτος νὰ φανερώσῃ μετὰ πάσης ἐλευθερίας· αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ἔμεινεν ἀρκετὰ πεπεισμένος καὶ ἀπορίαν δὲν ἔχει οὐδεμίαν· ἐφάνέρωσεν ὅμως καὶ τὴν ἰδίαν βουλήν νὰ συνομιλήσωμεν ὀλίγον περισσότερον τῶν ἤδη προειρημένων «περὶ τῶν διαφορῶν τῆς Ἀγγλικῆς ἐκκλησίας» εἰς προσθήκην τῆς εἰδήσεως ἣν ἔχει ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν «Ἀντιρρητικῶν τοῦ Μελετίου Συρίγου κατὰ τῶν κεφαλαίων τῶν ἐπ'ὀνόματι Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ἐκδοθέντων,» ὅπου πολλὰς γνώμας Λουθηρανικὰς καὶ Καλβινικὰς εὐρίσκει ἀνεσκευασμένας. Ὅθεν ἐγὼ ἐπαναλαβὼν τὰ πρόην εἰρημμένα περὶ ἱερῶν παραδόσεων παρέστησα, ὅτι αὐταῖς ἔχουσι τὸ αὐτὸ κῦρος καὶ τὴν αὐτὴν δύναμιν ὡς καὶ τὰ δόγματα τὰ γεγραμμένα— Πρὸ τοῦ γραπτοῦ Νόμου ποία γραφὴ ἐδίδαξε τὸν Ἄβελ

νά προσφέρῃ ἐκ τῶν πρωτοτόκων τῶν ποιμνίων αὐτοῦ θυσίαν πρὸς τὸν Θεόν; Ἐκ ποίας γραφῆς ἐδιδάχθησαν ὁ Σήθ, ὁ Ἐνώχ καὶ ὁ Νῶε καὶ πάντες οἱ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ καὶ διὰ τῆς θεοσεβείας καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν μετὰ τοσοῦτους αἰῶνας ἐλευσόμενον Μεσσίαν; καθὼς ὁ Ἀπόστολος βεβαιοῖ.¹ Ἐκ ποίας ἐγγράφου διαταγῆς φαίνεται καὶ ὁ Μελχισεδὲκ διωρισμένος Ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου ἐν ἄρτῳ καὶ οἴνῳ; ἢ ὁ Νῶε δεδιδαγμένος τὰ καθαρὰ καὶ ἀκάθαρτα ζῶα, καὶ νά προσφέρῃ θυσίαν τῷ Θεῷ ἐκ τῶν καθαρῶν; ἢ ὁ Ἰώβ νά ἔχῃ τοσαύτην θεοσέβειαν καὶ ἄμειπτον δικαιοσύνην καὶ νά προσφέρῃ θυσίαν καθ' ἑκάστην ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτοῦ; καὶ ἅπαντες οἱ πρὸ τοῦ γραπτοῦ νόμου ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ λατρεύσαντες τῷ Θεῷ καὶ δικαιοθέντες, πόθεν ἔμαθον τὰ ἀρεστά τῷ Θεῷ; Πρόδηλον, ὅτι πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ιδέας τοῦ ἀγαθοῦ ἦν ἐτύπωσεν ὁ δημιουργὸς ἐν τῇ διακοίᾳ αὐτῶν κατὰ τὸ ψαλμικὸν ρητὸν ὅτι «ἐσημειώθη ἐφ' ἡμῶν τὸ φῶς τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ,» δεύτερον δὲ καὶ ἐκ τῆς παραδόσεως ἦν κατὰ διαδοχὴν ἐδίδαν οἱ πατέρες πρὸς τοὺς υἱοὺς καὶ οἱ πρεσβύτεροι πρὸς τοὺς νέους κατὰ τὸ προφητικόν, ὅπερ παραγγέλλει «νά ἐπερωτήσωμεν τὸν πατέρα ἡμῶν καὶ ἐκεῖνος θέλει μᾶς ἀναγγεῖλλη, τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν καὶ ἐκεῖνοι θέλουν μᾶς εἶπη» καθὼς καὶ ὁ ἐν Ἀγίοις Ἐπιφάνιος Κύπρου σημειοῖ.² Ὁ ἄρχων δὲ βεβαιώσας καὶ ὁμολογήσας ταῦτα πάντα, ἐπεζήτησε πληροφορίαν καὶ περὶ ἐκάστου τῶν μυστηρίων, κατὰ τὴν παράδοσιν ὁποῦ κρατεῖ ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τοῦ Χρ.οῦ. Ὅθεν ἐγὼ συντόμως τῷ παρέστησα, ὅτι ἑπτὰ εἶναι τὰ μυστήρια τῆς ἀγίας καθολι-

¹ Ἐβρ. ΙΑ'.

² Ἄρ. ΕΣΤ'.

κῆς ἐκκλησίας εἰς ἣν διέμεινε καὶ διαμένει διαπαντός ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία καὶ ὅσοι μετ' αὐτῆς ὁμοφρονοῦσιν, ἡγοῦν «τὸ ἅγιον Βάπτισμα, τὸ ἅγιον Μῦρον, ἡ ἀγία καὶ φρικτὴ Ἱερουργία, ἡ ἱερὰ Χειροτονία, ὁ τίμιος Γάμος, ἡ ἐξαγορευμένη Μετάνοια, καὶ τὸ ἅγιον Ἐλαιον.» Τὸ Βάπτισμα τὸ βλέπομεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ρητῶς παραδεδομένον, ἐκ στόματος αὐτοῦ τοῦ Χρ.οῦ καὶ ὅτι ὁ ἀμαρτωλὸς ἄνθρωπος διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναγεννᾶται ἀθῶος ἀπὸ ἀμαρτίας εἰς ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου, ἐτι διδασκόμεθα καὶ ἀπὸ τὰς πράξεις τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον καὶ εἶναι πασιδῆλον, ὅτι τὸ βάπτισμα ἐκεῖνο ὁποῦ κατὰ χάριν διωρίσθη παρὰ Θεοῦ ὡς μέσον προκαταρκτικὸν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρόξενον τῆς μεθεξέως τῶν ἀγίων δωρεῶν, ρητῶς παρεδόθη ἐκ στόματος αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ¹. Διὰ τοῦ βαπτίσματος λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος Β' ἀν γεννήσιν πνευματικὴν χωρὶς τινος ἀμαρτίας καθ' ὁμοιότητα τοῦ ἐνκνθρωπήσαντος υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, Ἰησοῦ Χρ.οῦ νέου Ἀδάμ, ἐπειδὴ ἐν τῷ παλαιῷ Ἀδάμ παριστάνοντι ἐν ἐαυτῷ ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐγιναν ἀμαρτωλοί.² Αὐτὸς παρήγγειλε τοῖς Ἀποστόλοις νὰ φέρωσι διὰ τοῦ κηρύγματος εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ.) Αὐτὸς εἶπεν, ὅτι «ὁ εἰς αὐτὸν πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς θέλει σωθῆ.» (Μάρκ). Αὐτὸς ἐδίδαξε τὸν Νικόδημον, ὅτι πρέπει νὰ ἀναγεννηθῆ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι «ἐὰν μὴ γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος δὲν εἰσέρχεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.» (Ἰωάν ν).

Εἶναι δὲ παρὰ πάντων ὁμολογούμενον ὅτι χωρὶς τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος οὔτε ἡ ἀναγέννησις τοῦ ἀνθρώπου ἀ-

¹ Ματθ. Κεφ. ΚΗ'. 19 Μάρκ. Κεφ. ΙΣΤ. 16. Ἰωάνν. Κεφ. Γ'. 4. 5.

² Παῦλ. πρὸς Κορινθ. Α'. Κεφ. ΙΕ' 47 48.

κολουθεῖ, οὔτε ἡ ἐξάλειψις τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, οὔτε ἐλπίς σωτηρίας, ἐξηρημένης ὅμως τῆς Ἀγίας Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, ἥτις μετὰ τὴν συγκατάθεσιν ὅπου ἔκαμε πρὸς τὸν Ἄγγελον καὶ ἔστερξε νὰ συλληφθῇ ἐν τῇ ἀχράντῳ μήτρᾳ αὐτῆς ἐνανθρωπήσαντα τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, δικαίως διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔμεινε κεκαθαρμένη ἀπὸ τῆς προγονικῆς ἀμαρτίας, ἐξηρημένων δὲ καὶ τῶν Ἀποστόλων εἰς οὓς ἡ ἐξαίρετος ἐπιδημία τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνήργησε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἐβαπτίσθησαν ἐν Πνεύ.τι ἁγίῳ ὡς προεῖπεν αὐτοῖς ὁ Χριστὸς, ἐξηρημένων ὁμοίως καὶ τῶν Μαρτύρων εἰς οὓς, ἡ διὰ Χριστὸν ἔκχυσις τοῦ ἰδίου αἵματος καὶ ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ θάνατος, ἀναπληροῖ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν, καθὼς ταῦτα πάντα φρονεῖ καὶ πρεσβεύει ἡ ἁγία καὶ καθολικὴ ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, μὴ προσέχουσα εἰς γνώμας τινὰς διδασκάλων ἀπερισκέπτους. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Περὶ δὲ τοῦ ἁγίου Μύρου ἐπειδὴ ἐν ταῖς προλαβούσαις συνομιλίαις κατὰ τῶν Λατινικῶν νεωτερισμῶν γενομέναις, ἱκανῶς παρέστησα τὰ περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου, ἔκρινα περιττὴν τὴν παλιλογίαν. Ἀλλὰ μόνον ἀναφέρων ἐν ἐπιτομῇ, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐφανέρωσε χαρίσματα ἁγίου Πνεύματος παρακολουθοῦντα τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν,¹ καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐκ παραδόσεως αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, πρότερον μὲν διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν βαπτιζομένων, καθ' ὁμοιότητα τῆς ἐπικαθίσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ἐνήργουν τὴν μετάδοσιν τῶν αὐτῶν χαρισμάτων ἐν τοῖς βαπτιζομένοις, ὕστερον δὲ πληθυνόντων τῶν χριστιανῶν παρέδωκαν αὐτοὶ ἀντὶ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τὴν

¹ Μάρκ. Κεφ. ΙΣΤ'. 17. 18.

ἐπίχρισιν μετὰ τοῦ ἁγίου Μύρου, ἀγιαζομένου μὲν καὶ πληρουμένου τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πν.ος διὰ τῆς ἐπικλήσεως μόνων Ἐπισκόπων, μεταδιδόμενου δὲ δι' ἐπιχρίσεως καὶ ἐκ χειρὸς πρεσβυτέρων καὶ ταύτην τὴν παράδοσιν λαβοῦσα ἡ ἐκκλησία ἐξ αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων αἰεὶ καὶ πάντοτε διέτηρσε καὶ διὰ κανόνων ὥρισε νὰ διατηρῆται. Καὶ διὰ νὰ μὴ λάβῃ τόπον ἐν τῷ ἄρχοντι καὶ μίαν ἀφορμὴν ἀπορίας προσέθηκα, ὅτι διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς συνάξεως τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων ἀρωμάτων εἰσαγομένων ἐν τῇ συνθέσει τοῦ Μύρου κατὰ τὸ ἔθος μάλιστα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἐπιδὲ ἵνα μήποτε γείνη κατάχρησις ἢ δι' ἀπορίαν ἀρωμάτων ἢ διὰ φειδωλίαν δαπάνης, οἰκονομικῶς ἐπεκράτησε τὸ ἔθος, ὅτι ἢ μὲν τελετὴ τοῦ ἁγίου Μύρου νὰ γίνηται παρὰ τῶν Πατριαρχῶν ἢ τῶν πρωτευόντων Μητροπολιτῶν ἢ καὶ διὰ τὸ εὐκολότερον καὶ ἀσφαλέστερον παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχου, ἐκείθεν δὲ νὰ διαδίδηται εἰς πάντας τοὺς προεστῶτας τῶν ἐκκλησιῶν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν παριστανομένην χρεῖαν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Ἱερουργίας εἶναι πασιδῆλον ἀναντιρρήτως ἐξ αὐτῶν τῶν Εὐαγγελικῶν λογίων¹ ὁμοῦ δὲ καὶ Ἀποστολικῶν,² ὅτι τὸ μυστήριον τοῦτο, αὐτὸς ὁ Χρ.ὸς πρὸ τοῦ πάθους ἐτέλεσε διὰ προσευχῆς καὶ εὐλογίας, καὶ τοῖς Ἀποστόλοις παρέδωκεν αὐτὸ εἰς κοινωνίαν καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ δι' αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ, παραγγείλας νὰ ἐκτελῆται εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ.

Παραλαβοῦσα δὲ ἡ ἁγία καθολικὴ ἐκκλησία ἐκ τῆς

¹ Ματθ. Κεφ. ΚΣΤ'. 26. 27. 28. Μάρκ. Κεφ. ΙΔ'. 22. 23. 24. Λουκ. Κεφ. ΚΒ'. 17. 18. 19. 20.

² Παῦλ. πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΑ'. 22. 23. 24. 26.

αὐτῆς παραδόσεως τοῦ Κυρίου, ἀκολούθως ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν πράξεων καὶ διαταγῶν καὶ ἐπιστολῶν ταύτην τὴν ἱερὰν τελετὴν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου καὶ εἰς ἰλασμὸν ἁμαρτιῶν καὶ ἔνωσιν μετὰ Χριστοῦ, διαπαντὸς ἐτέλεσεν αὐτὴν χωρὶς τινος διακοπῆς, ὡς δεικνύουσιν ἐναργῶς πλῆθος Ἀποστόλων καὶ Συνόδων καὶ Πατέρων¹ καὶ τὰ ἐν χρήσει τελετουργικὰ τῶν Ἀγ. Βασιλείου καὶ Χρυσοστόμου καὶ τὰ λεγόμενα παρὰ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου καὶ Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ καὶ Κλήμεντος Ἐπισκόπου Ρώμης καὶ ἡ ἐν ταῖς νηστείαις ἡμέραις τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων καὶ πλεῖσται διδασκαλῆαι καὶ συγγράμματα Ἀγ. Πατέρων ὧν ἡ εἰδικὴ ἔκθεσις ἤθελε εἶναι ἀπερηντολογία μὴ ἀρμόζουσα ἐν συνομιλίᾳ μετ' ἀνδρὸς σπουδαίου καὶ περὶ ταῦτα εἰδήμονος. Προσέθηκα δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοτε προειρημένοις, ὅτι ὁ Σωτὴρ Χριστὸς τελέσας τὸ μυστήριον καὶ παραδοὺς αὐτὸ τοῖς Ἀποστόλοις εἰς μετάληψιν καὶ παραγγελίας δι' αὐτῶν πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι νὰ ποιῶσι τοῦτο εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ ἐδίδαξεν, ὅτι « ἐὰν μὴ φάγωμεν τὴν σὰρκα αὐτοῦ καὶ πίωμεν τὸ αἷμα αὐτοῦ, δὲν ἔχομεν ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς,² » καὶ ὅτι « ὁ τρώγων τὴν σὰρκα αὐτοῦ καὶ πίνων τὸ αἷμα αὐτοῦ ἔχει ζωὴν αἰώνιον³ » καὶ ὅτι « ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἀληθῶς εἶναι βρωσίς καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἀληθῶς εἶναι πόσις,⁴ » καὶ ὅτι « ὁ τρώγων τὴν σὰρκα τοῦ Κυρίου καὶ πίνων τὸ αἷμα αὐτοῦ μένει ἐν τῷ Κυρίῳ καὶ ὁ Κύριος ἐν αὐτῷ. »⁵

¹ Πράξ. Ἀποστόλων Κεφ. Β'. 42 καὶ Κ'. 7. Διαταγ. Ἀποστ. Βιβ. Κ'. Κεφ. ΣΤ'. Παυλ. πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΑ'. 23.

² Ἰωάνν Κεφ. ΣΤ'. 5.

³ Αὐτόθ. « 55.

⁴ Αὐτόθ. « 55.

⁵ Αὐτόθ. « 56.

Μετὰ ταύτην τὴν ἀπόδειξιν μου ἐφάνη ἀνχγκαῖον νὰ
πραστήσω τὴν ἄπειρον ἀκταληψίαν τοῦ τοιούτου μυστη-
ρίου, ὅτι τὰ προσφερόμενα ἄρτος καὶ οἶνος συγκεκραμμένος
μεθ' ὕδατος διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Παντοδυνου Θεοῦ γι-
νομένης ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἔχοντος βάσιν καὶ θεμέλιον καὶ τὴν
πραξίν καὶ τὰ λόγια τὰ ἐκφωνηθέντα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Χρ.οῦ
μεταβάλλονται κατ' οὐσίαν, εἴτε μετουσιῶνται, εἰς αὐτὸ τὸ
Σῶμα καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χρ.οῦ καθ' ὑπαρξίν
ὑπερφυσικὴν καὶ μυστηριώδη. Καὶ τὰ μὲν εἶδη, εἴτε συμβε-
βηκότα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ μέ-
νουσιν ἀμετάβλητα, ἀλλὰ τοῦ ἄρτου μὲν ἡ οὐσία μεταβάλ-
λεται εἰς Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ δὲ οἴνου (ἡ οὐσία) εἰς
Αἷμα, ἀμφοτέρω καθ' ὑπαρξίν ὑπερφυσικὴν καὶ μυστηριώδη.
Ἀλλὰ καὶ μυστηριωδῶς αὐτὸ τὸ ἅγιον Σῶμα τοῦ
Χριστοῦ εἶναι κεχωρισμένον ἀπὸ τοῦ ἁγίου Αἵματος
αὐτοῦ κατὰ τὸ « φάγετε τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου »
ὅμως εἶναι ζὸν κατὰ τὸ « ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ
δὲ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ἐστίν » καὶ αὐτὸ τὸ
ἅγιον Αἷμα τοῦ Χρ.οῦ εἶναι κεχωρισμένον ἀπὸ τοῦ ἁγίου
Σώματος αὐτοῦ κατὰ τὸ « πίστετε κ.τ.λ. τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷ-
μά μου » καὶ ὅμως εἶναι ζὸν κατὰ τὸ « ἐὰν μὴ πίητε τὸ
αἷμα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχετε ζωὴν. » Καὶ ὁ μὲν
Ἰησοῦς Χρ.ὸς ἀφοῦ ἀνελήφθη ἀπὸ τῆς γῆς ἀν καὶ κατὰ τὴν
αὐτοῦ θεότητα εὐρίσκεται πανταχοῦ ἀπεριγράπτως, ὅμως κα-
τὰ τὴν τεθεωμένην αὐτοῦ ἀνθρωπότητα εὐρίσκεται διαπαν-
τός ἐν τῷ οὐρανῷ καθήμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, δηλα-
δὴ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ Θεϊκῇ καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸς αὐτότα-
τος ἐν τῇ θεῖᾳ ἱερουργίᾳ μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ἄρτου καὶ
τοῦ ποτηρίου εὐρίσκεται διὰ τοῦ ζῶντος Σώματός του καὶ
διὰ τοῦ ζῶντος Αἵματός του παρῶν ἐν ἐκάστῳ θυσιαστη-
ρίῳ, καὶ αὐτὸ τὸ ἅγιον Σῶμα πραγματικῶς καὶ τέμνεται

καὶ μερίζεται καὶ ἐσθίεται· ὑπερφυῶς δὲ ἐν ἐκάστῳ τμήματι ὅλον διαμένει ἄτμητον καὶ ἐν ἐκάστῳ μεριδίῳ ὅλον διαμένει ἀμέριστον, καὶ ἐσθιόμενον οὐδαμῶς δαπανᾶται ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας ἀγιάζει καὶ συντηρεῖ ἐν ζωῇ ἀληθινή καὶ ἐνοῖ αὐτοὺς ἐν Χριστῷ, καθὼς ἐκ τῶν ἄνω φερομένων θείων λογίων βεβαιούμεθα, ἐξηγηματικῶς ἐκτιθέμενων ἐν ταῖς πρὸ τῆς ἀγίας Μεταλήψεως καὶ μετ' αὐτὴν συγγεγραμμέναις προσευχαῖς παρὰ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου¹ καὶ Ἰωάννου Χρυσοστόμου καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ ἐτέρων κατὰ μέρος δὲ παρὰ Γρηγορίου Νύσσης² καὶ τοῦ αὐτοῦ Δαμασκηνοῦ³. Καὶ ἐν ὧσιν μὲν διαμένουσι σῶα τὰ συμβεβηκότα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου διαμένει ἐν αὐτοῖς ἡ οὐσιώδης ὑπερφυσικὴ ὑπαρξίς τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, φθειρόμενα δὲ τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, παύει αὐτὴ ἡ οὐσιώδης καὶ ὑπερφυσικὴ ὑπαρξίς τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χρ.οῦ καὶ μένουσιν ἐν τῷ μεταλαβόντι τὰ θεῖα εὐεργετήματα τῆς ἱερᾶς Κοινωνίας κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἐπαγγελίαν.— Μυστήριον τοῦτο ἐξάισιον καὶ φορικτὸν ὅπερ ὁ πεπερασμένος νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ χωρίσῃ, ἀλλὰ ἡ πίστις τῆς καρδίας κρατεῖ καὶ ὁμολογεῖ καὶ τὸν νοῦν ἀποροῦντα αἰχμαλωτίζει, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χρ.οῦ, ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος οὕτω καὶ ἐτέλεσεν αὐτὸ καὶ παρέδωκε καὶ παρήγγειλλε νὰ τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ· αὐτὸς εἶναι καὶ Παντοδύναμος καὶ ἀληθινὸς καὶ αὕτη ἡ πίστις κρατύνει καὶ ἀγιάζει τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ.

Περὶ τῆς πολυωνυμίας τοῦ μυστηρίου τούτου δὲν μοῦ

¹ Α'. Εὐχὴ τῆς Μεταλήψ.

² Ἐν Λόγῳ Κατηχητικῷ

³ Ὁρθ. Πίστ. Βιβλ. Δ'.

ἐφάνη ἀναγκαῖον νὰ μακρύνω τὸν λόγον ἐν συνομιλίᾳ μετὰ τοσοῦτον φιλομαθοῦς καὶ εἰδήμονος ἀνδρὸς τοῦ καὶ ἀρμόδια βιβλία κεκτημένου· τοῦτο μόνον προσέθηκα, ὅτι ἡ Θεία ἱερουργία καὶ λέγεται καὶ εἶναι θυσία ἀναίμακτος, ἐπειδὴ ἐπάνω τῆς ἀγίας Τραπέζης διὰ τοῦ ἄρτου μεταβαλλομένου εἰς Σῶμα Χρ.οῦ καὶ τοῦ οἴνου εἰς Αἷμα, προσφέρεται πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ἄνευ αἱματεκχυσίας αὐτὸς ὁ Χρ.ὸς ὁ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ μετ'ἐκχύσεως τοῦ ἰδίου αἵματος προσαγαγὼν ἑαυτὸν ἀντὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, εἰς ἐξάλειψιν τῆς προγονικῆς ἀμαρτίας διὰ τῆς προωρισμένης ἀναγεννήσεως τῶν πιστευόντων. Ὅθεν ἐν ταύτῃ τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ, καθὼς διδασκόμεθα ἐκ τῶν λειτουργικῶν κανόνων, ὁ Χρ.τὸς εἶναι καὶ ἱερουργῶν καὶ προσφέρων ἑαυτὸν, καὶ ἱερουργούμενος καὶ προσφερόμενος ὑπὸ τῶν ἱερέων ὡς ὀργάνων, «καὶ Ἄρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὸν Ἀπόστολον¹ καὶ Ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ», ὡς ψάλλει ὁ Προφήτης.²

Μετὰ ταῦτα ἀρχόμενος νὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης παρέστησα ἐναντιουμένους τῇ Ἀγίᾳ γραφῇ καὶ τῇ παραδόσει τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ τοὺς ἀθετοῦντας τοῦτο τὸ μυστήριον καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χρ.οῦ ἀποβαλλόντας τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν. Διότι ἂν ὁ Θεὸς καὶ ἐν τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ, ὅς ἦτο σκιά τῆς ἐν Χρ.τῷ χάριτος, ἐδιώρισεν ἱερωσύνην διὰ νὰ ἐνεργῶνται μόνον παρ' ἱερέως αἱ σκιώδεις καὶ συμβολικαὶ τελεταὶ τοῦ Νόμου, καὶ νὰ διοικῆται ἡ σκιώδης καὶ συμβολικὴ ἐκείνη ἐκκλησία κατὰ τὰ ἐντάλματα τοῦ γραπτοῦ Νόμου, πόσω μᾶλλον ἐν τῇ καινῇ διαθήκῃ τῆς χάριτος,

¹ Παῦλ. πρὸς Ἑβρ. Κεφ. ΣΤ.' 20

² Δαυίδ. Ψαλμ. ΡΘ'. 5.

ἔπρεπε νὰ διωρισθῆ ἱερωσύνη, οὐκέτι σκιώδης ἀλλ' ἀληθινὴ διὰ νὰ ἐνεργῶνται ὑπὸ μόνον ἱερέων αἱ ἱεραὶ τελεταὶ τῶν μυστηρίων τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ οὐδαμῶς σκιώδεις καὶ συμβολικαί, ἀλλ' ἀληθιναὶ καὶ πραγματικαὶ καὶ νὰ διοικῆται ἡ ἀληθῆς καὶ πραγματικὴ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος αὐτοῦ. Καὶ ἐκεῖ μὲν ἱερωσύνη ἐν μόνῃ μιᾷ φυλῇ κατὰ διαδοχὴν διὰ μόνης χρίσεως Μύρου καὶ μὴ τελειοῦσα, ἐνταῦθα δὲ ἱερωσύνη ἐν πᾶσι τοῖς ἀξίοις κατ' ἐκλογὴν διὰ μυστικῆς χειροτονίας τοῦ παναγίου Πνεύματος ὡς ἐντελής καὶ τελειοποιός, ἐκεῖ εἷς καὶ μόνος Ἀρχιερεὺς διὰ τὸ μοναδικὸν τοῦ ἐνός καὶ μόνου Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους καὶ ἐν μόνῃ τῇ Ἱερουσαλήμ ἱερατικῶς ποιμαινομένου, ἱερεῖς δὲ καὶ λευῖται πολυάριθμοι διὰ τὸ πλῆθος τῶν νομικῶν ὑπηρεσιῶν, ἐνταῦθα δὲ ἀμέσως μὲν παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου διωρίσθησαν οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι, διὰ τούτων δὲ καὶ Ἀρχιερεῖς πλείονες διὰ τὸ τῶν πιστευόντων πλῆθος, ἐν ἐκάστη πόλει ποιμαινομένων καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ καθεξῆς ἕτεροι ὑπηρέται, ὥστε νὰ ἐνεργῆ ἕκαστος ἐκείνην τὴν ἱεράν ὑπηρεσίαν ἣτις ἤθελ' εἶναι ἀνάλογος εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἱερατικὸν βαθμὸν. Ἀπέδειξα ἔτι ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγ.ου ὅτι ὁ Ἰησοῦς καὶ πρὸ τοῦ πάθους τὴν κατ' αὐτὸν δύναμιν τῆς ἱερωσύνης τὴν προηγόρευσεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, εἰς τὴν παράδοσιν τῶν ἀχράντων αὐτοῦ Μυστηρίων καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, διὰ τοῦ διδομένου ἐμφυσήματος τοὺς ἐδίαθesen εἰς τὴν ἱερατικὴν δύναμιν, ὅπου διὰ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Ἁγίου Πν.ος ἐμελλε νὰ λάβουν καὶ εἰς αὐτοὺς παρήγγειλε νὰ διαμείνωσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἕως νὰ ἐνδυθοῦν τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν,¹ τουτέστι μὲ τὴν ἐπικάθισιν τῶν πυρίνων γλωσσῶν νὰ μείνουν

¹ Λουκ. Κεφ. ΚΔ'. 49.

χειροτονημένοι Ἐπίσκοποι οἰκουμενικοὶ καὶ διδάσκαλοι πάσης τῆς τοῦ Χρ.οῦ ἐκκλησίας, οὓς ἀποστέλλων εἰς πάντα τὰ ἔθνη νὰ μαθητεύσωσιν αὐτὰ βαπτίζοντες « Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. » Ἀπὸ δὲ τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων ἀπέδειξα, ὅτι εἰς μὲν τὴν συναριθμησιν τοῦ δωδεκάτου Ἀποστόλου ἀντὶ τοῦ ἀπολεσθέντος Ἰούδα ἐπειδὴ αὐτὸ ἔγινε πρὸ τοῦ νὰ λάβουν τὴν ἀνωγειρημένην δύναμιν, δὲν ἐτόλμησαν οἱ ἑνδεκα Ἀπόστολοι, νὰ ποιήσουν χειροτονίαν, ἀλλὰ παρυστήσαντες δύο ἐκ τῶν μαθητῶν, ἔλαβαν κλήρους καὶ προσευξάμενοι τῷ Κυρίῳ ἄφησαν νὰ γίνῃ ἢ τῆς ἀποστολῆς ἐκλογὴ ἀμέσως παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου· ἀφοῦ δὲ κατέβη εἰς αὐτοὺς ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἔλαβαν τὴν παρὰ Χρ.οῦ προεπηγγελμένην δύναμιν τῆς ἱερωσύνης, τότε καὶ ἤρχισαν ὡς καθολικοὶ ἐπίσκοποι καὶ ὡς οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι καὶ νὰ κηρύττουν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χρ.οῦ καὶ νὰ ἐλέγχουν καὶ νὰ βαπτίζουσιν καὶ δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μετὰ προσευχῆς νὰ μεταδίδουν χάριν Ἁγ.ου Πν.ος καὶ δι' ἐπιταγῆς τοῦ Κυρίου ἐχειροτόνησαν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν, διατάσσοντες καθεξῆς καὶ οικονομοῦντες ἅπαντα τὰ πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας. Καὶ πάλιν ἀπέδειξα τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἀλλαχοῦ μὲν διδάσκοντα περὶ τῆς μεταθέσεως τῆς ἱερωσύνης ἀπὸ τοῦ Ἀαρὼν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ περὶ τῆς ὑπεροχῆς ταύτης πρὸς ἐκείνην, πολλαχοῦ δὲ καὶ χειροτονοῦντα ἐπισκόπους καὶ παραγγέλλοντα νὰ χειροτονοῦσιν οὗτοι πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ νοουθετοῦντα ἐπισκόπους καὶ μεριμνῶντα περὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· τελευταῖον δὲ με διαταγαῖς κανόνων, καὶ Ἀποστόλων καὶ Συνόδων καὶ Πατέρων παρέστησα, ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χρ.οῦ ἐκ θείας νομοθεσίας καὶ ἐκ παραδόσεως ἀποστολικῆς εἶναι καὶ σώζεται καὶ διακωντὸς Ἰδικμένει ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία, διακιρουμένη εἰς

διαφόρους βαθμούς αναλόγως εις τὰς τελετάς ὅπου παρέδωκεν ὁ Χρ.ὸς ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ.

Συναينوῦντος δὲ τοῦ ἄρχοντος εἰς τὰ ἕως ὧδε εἰρημένα, διαβάς εἰς τὸ προκείμενον τοῦ γάμου, εἶπα, ὅτι ὅσοι ἀποβάλλουσιν ἐκ τῶν μυστηρίων τὸν γάμον δεικνύουσιν ἐαυτούς, κατὰ τὸν Ἀπόστολον ψυχικούς ἀνθρώπους, τὰ τοῦ πνεύματος μὴ παραδεχομένους, στοχαζομένους αὐτὸν κατὰ σάρκα μόνον χωρὶς ἐννοίας πνευματικῆς· ἀλλ' ὄντως ὁ τοιοῦτος στοχασμὸς δὲν εἶνε ἀρμόδιος εἰμὴ εἰς τὰς συνουσίας τῶν ἀλόγων κτηνῶν καὶ οὐδαμῶς τῶν λογικῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα χριστιανῶν. Ἡ συνάφεια τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς ἐξ ἀρχῆς διορίσθη παρὰ Θεοῦ ἐν τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ Εὐᾶ διὰ τὴν αὕξησιν, μετ' εὐλογίας αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ θεῖος οὗτος διορισμὸς ἔγινε πρὸ τῆς ἁμαρτίας τῶν αὐτῶν πρωτοπλάστων, ὥστε ἡ συνάφεια τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς ἔμελλε νὰ ἐνεργῆται καὶ ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἀθωότητος χωρὶς τινος ἀλόγου ἐπιθυμίας ἢ ἐκπληρώσεως ἀπόπου ἡδονῆς, ἀλλὰ μόνον μετ' ἀμοιβαίας καθαρᾶς ἀγάπης ὅπου ἤθελεν ἀποτελεῖ τὰ δύο ἐν, καθὼς ἀπὸ τὸ ἐν ἔγιναν τὰ δύο, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ αὐτὴ συνάφεια ἔμελλε νὰ παρασταίη ἀπὸ καταβολῆς κόσμου τὸ μυστήριον τῆς μελλούσης ἄκρας ἐνώσεως τοῦ Χρ.οῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας¹ αὐτοῦ καὶ τὴν καθαρωτάτην αὐτοῦ ἀγάπην πρὸς αὐτήν, καθὼς τὸ συνάγομεν καθαρὰ ἐκ τῆς Θείας διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Εἰδὲ καὶ ἡ παράβασις τῶν πρωτοπλάστων ἡμάρωσε τὴν ἀθωότητα καὶ διὰ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου εἰσήγαγεν εἰς ὅλον τὸ ἐξ αὐτοῦ γένος τὴν ἄτακτον τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίαν, ὅμως ἡ ἄπειρος ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ δὲν

¹ Γένεσ. Κεφ. Κ'. καὶ κΣΤ'. 7. Ἐξοδ. Κεφ. Κ. 17. Λευιτ. Κεφάλ. ΙΗ'. 1.

συνεχώρησεν, ὅτι ἡ κακία, ἐφεύρεμα τοῦ διαβόλου, νὰ ὑπερ-
σχύσῃ ἐναντίον τῆς θείας ἀγαθότητος καὶ νὰ μείνῃ ἠθετη-
μένη ἢ ἀπαξ δεδομένη αὐτοῦ εὐλογία. Ὅθεν ὁ αὐτὸς πάν-
σοφος καὶ πανάγαθος Θεὸς συγκαταβαίνων εἰς τὴν ἀσθένει-
αν τοῦ ἀνθρώπου τὴν προξενηθεῖσαν αὐτῷ ἐξ ἀπάτης τοῦ
πονηροῦ καὶ διωρίσας τάξιν καὶ μέτρα ἐν τῇ συναφείᾳ τοῦ
ἀνδρός μετὰ τῆς γυναικός, πρότερον μὲν ἀγράφως κατὰ πα-
ράδοσιν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐγγράφως διὰ τοῦ γραπτοῦ νόμου
καὶ αὐστηρῶς ἀπαγορεύσας τὴν μοιχείαν, ὡς μολυσμὸν καὶ
ἀθέτησιν τοῦ εὐλογηθέντος γάμου καὶ πᾶσαν ἄλλην αἰσχρουρ-
γίαν κτηνώδη καὶ παρὰ φύσιν, ὠκονόμησεν, ὅτι ὁ ἀπ' ἀρχῆς
παρ' αὐτοῦ εὐλογημένος γάμος νὰ διαμείνῃ διαπαντὸς εὐλο-
γημένος, παριστῶν αἰδίως τὸ μυστήριον τῆς Θείας ἐνώσεως
τοῦ μέλλοντος Ἰησοῦ Χρ.οῦ μετὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Διὰ
τοῦτο καὶ εὐρίσκομεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰη-
σοὺς Χρ.ὸς καὶ Θεὸς ἠγάπησεν καὶ ἐτίμησεν διὰ τῆς παρουσί-
ας του τὸν ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας γάμον καὶ ἐπεκύρωσεν
αὐτὸν διὰ τῆς θαυματουργίας τοῦ εἰς οἶνον μεταβληθέντος
ὑδατος. Ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον αὐτὸς ἀπαγορεύει
τὴν καθόλου διάλυσιν τοῦ γάμου πλὴν τοῦ λόγου πορνεί-
ας καὶ προστάσσει νὰ μὴ χωρίζῃ ὁ ἄνθρωπος ὅπερ ἔξευξεν
ὁ Θεός. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος «τίμιον» καλεῖ τὸν γά-
μον καὶ τὴν κοίτην «ἀμίαντον»¹ καὶ ἀλλαχοῦ διδάσκων τὴν
κατὰ Χρ.ὸν ἀμοιβαίαν ἔνωσιν καὶ ἀγάπην τῶν συζύγων, ἐ-
πιλέγει, ὅτι τὸ μυστήριον τοῦτο εἶναι μέγα καθὸ παριστὸν
τὴν ἔνωσιν τοῦ Χρ.οῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας του.² Ἐντεῦθεν
καὶ ἡ ἀγία τοῦ Χρ.οῦ ἐκκλησία τοὺς βδελυσσομένους τὸν

¹ Παῦλ. Ἐβρ. Κεφ. ΙΓ' 4.

² Πρὸς Ἐφεσίους. Κεφ Ε'. 22.

γάμον ὡς αἰρετικούς ἀναθεματίζει¹ καὶ τὸν ἐκβαλλόντα τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ διὰ πρόφασιν τάχα εὐλαβείας κατακρίνει² καὶ
οὐδὲ εἰς τοὺς ἱερωμένους συγχωρεῖ νὰ χωρίζονται καθ' ὅλου
ἐκ τῶν ἰδίων γυναικῶν³, μόνης ἐξηρημένης τῆς ὑπὲρ τῶν
χειροτονουμένων ἐπισκόπων ἤδη γενομένης οἰκονομικῆς συνη-
θείας καὶ ὕστερον κεκανονισμένης,⁴ ἐξ ὧν ἀπάντων σαφῶς
δείκνυται, ὅτι ὁ γάμος ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ Θεοῦ ἐφανερώθη εὐ-
λογημένος καὶ σύμβολον μεγάλου μυστηρίου. Πολὺ δὲ μάλ-
λον μετὰ τὴν σύστασιν τῆς τοῦ Χρ.οῦ ἐκκλ.ας, ὁ γάμος,
πρότερον μὲν καθὼ συνάλλαγμα ἀπλοῦν συνιστάμενος νομί-
μως καὶ κανονικῶς, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ
Θεοῦ νομίμως καὶ κανονικῶς γινομένης ὑπὸ τοῦ ἱερέως εὐ-
λογούμενος καὶ ἀγιαζόμενος, ἔχει οὐ μόνον τὸ νὰ ᾔηται σύμ-
βολον τοῦ μεγάλου μυστηρίου τῆς ἐνώσεως τοῦ Χρ.οῦ με-
τὰ τῆς ἐκκλησίας του, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ᾔηται αὐτὸς καθ' ἐ-
αυτὸν μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας ἐπειδὴ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου
Πνεύματος διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἱερέως τὸ γαμικὸν συ-
νάλλαγμα ὅπερ ὡς ἀπλοῦν συνάλλαγμα συνάπτει ἐκ μόνης
δυνάμεως ἀνθρωπίνης αὐτὴ ἢ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος
ἐπικαλουμένη παρὰ τοῦ ἱερέως, ἀγιαζούσα τὸ συνάλλαγμα
ἀποτελεῖ αὐτὸ μυστήριον ἐνωτικὸν οὐ μόνον κατὰ σάρκα,
ἀλλὰ πολὺ μάλλον κατὰ Πν.α, ἐκ δυνάμεως θεϊκῆς τὰ δύο εἰς
ἐν ἐνοῦσα καὶ ἐνδυναμοῦσα τοὺς συναπτομένους εἰς συμβίωσιν
εὐσεβῆ, ἀχώριστον ἐν πάσῃ περιστάσει δι' ἀγάπης καὶ εἰρή-
νης καὶ σωφροσύνης καὶ ἀπαραβάτου τηρήσεως τῶν Θείων
ἐντολῶν τοῦ Χρ.οῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, καθὼς καὶ

¹ Σύνοδ. Γάγγρ. Κανῶν Α'. καὶ ΙΔ'.

² Ἀποστ. Κανῶν Ε'. καὶ ΝΑ'.

³ Ἐν αὐτῶν οἱ αὐτοὶ Κανόν. καὶ Σύνοδ. ΣΤ'. Καν. ΙΙ'.

⁴ Σύνοδ. ΣΤ'. Κανῶν ΙΒ'.

αί γινόμεναι ἐν τῇ τελετῇ τοῦ γάμου εὐλογίαί καὶ εὐχαὶ παριστώσι¹

Σημείωσαι ὅτι τὰ ἕως ἔωδε εἰρημένα ἐννοῦνται καὶ λέγονται περὶ μόνου τοῦ πρώτου γάμου, ὅτι αὐτὸς μόνος εἶναι μυστήριον καὶ αὐτὸς μόνος εἰκονίζει τὴν ἔνωσιν τοῦ Χρ. τοῦ μετὰ τῆς ἐκκλησίας, ¹ ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἀδὰμ μίαν καὶ μόνην ἔλαβε γυναῖκα τὴν Εὕαν καὶ ἡ Εὕα ἕναν καὶ μόνον ἔλαβεν ἄνδρα τὸν Ἀδὰμ. καὶ ὁ Χρ. ὁ μίαν καὶ μόνην ἔχει ἐκκλησίαν ὡς νύμφην αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐκκλησία ἕνα καὶ μόνον νυμφίον ἔχει τὸν Χριστὸν ὡς κεφαλὴν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ συναπτόμενοι εἰς Α. ὄν γάμον ἀξιοῦνται εὐθέως καὶ τῆς ἀγίας κοινωνίας καὶ αὐτὸς μόνος ὀνομάζεται εὐλογία, ὁ δὲ Β. ὄς γάμος καὶ ὁ Γ. ὄς γάμος δὲν εἶναι μυστήρια ὅμως εἶναι συναλλάγματα ἀπλὰ, εὐλογίας ἀξιούμενα ἱερατικῆς ὡς χριστιανικῆς καὶ ὁ εὐλογησῶν ἱερεὺς αἰτεῖ συγγνώμην παρὰ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν συναπτομένων καὶ διὰ κηρόνος εἶναι αὐτῶ ἀπηγορευμένη ἢ συνεστίασις μετ' αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐπιτιμῶνται εἰς μετάνοιαν μὴ ἀξιούμενοι πρὸς καιρὸν τῆς ἀγίας Κοινωνίας καὶ οὔτε εἰς κλῆρον ἐκκλησίας εἶναι δεκτοί· ὅθεν καὶ ὁ μὲν Β. ὄς γάμος ὀνομάζεται «συγχώρησις» ὁ δὲ Γ. ὄς «παρανομία καὶ πορνεία κεκολασμένη»².

Ταῦτα φρονεῖ καὶ κρατεῖ ἡ ἀγία τοῦ Χρ. οὔ ὀρθόδοξος ἐκκλησία περὶ τοῦ τιμίου Γάμου, στηριζομένη εἰς τὰς διαταχὰς τοῦ Θεοῦ, εἰς τὰς θείας νομοθεσίας καὶ περὶ δόσεις, εἰς τοὺς ὅρους τῶν ἀγίων Συνόδων καὶ τὰ διδάγματα τῶν ἀγίων Πατέρων. Τὰς δὲ κατὰχρήσεις καὶ ἀκρασίας ὅπου πράττουσι τινὲς τοῦ αἰῶνος τούτου τοῦ διεφθαρμένου εἰς τὴν γαμικὴν συνάφειαν, τὰς ἀποβάλλομεν καὶ κατακρίνομεν

¹ Συμ. Θεσσαλον. Περὶ Γάμου Κεφ. ΑΠΒ.

² Βασιλ. Περὶ Τριγαμίας Καν. Ν'. Βασιλ. Περὶ Πολυγαμ. Καν. ΙΓ'.

ὡς ἀτιμίας καὶ ἀμαρτίας γινομένης ἐναντίον καὶ τοῦ θελήματος καὶ τῆς συγκαταβάσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν διατάξεων τῆς τοῦ Χριστοῦ ἁγίας Ἐκκλησίας.

Ἄπο τῆς περὶ Γάμου διαλέξεως διέβημεν εἰς τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας καὶ ἀνέφερα ἐν συντόμῳ κατὰ τὸ δυνατόν, ὅτι ἡ ἀμαρτία τῶν πρωτοπλάστων ἐκ πλάνης τοῦ διαβόλου κατέστησεν ὅλον οὐχὶ μόνον τὸ ἐν αὐτοῖς παριστώμενον καὶ ἐξ αὐτῶν καταγόμενον ἀνθρώπινον γένος ἐνοχον ἀμαρτίας, ἀλλ' ἔτι καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην διέφθειρε καὶ παρέτρεψε, καταστήσασα αὐτὴν ἐπιρροεπῆ καὶ εὐόλισθον εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Ὁ δὲ πάνσορος καὶ πανάγαθος Θεὸς ἐν τῇ θείᾳ προγνώσει αὐτοῦ προὐρίσεν, ὅτι διὰ τῆς προσχωγῆς ὅλης τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως ἐν τῇ ὑποστάσει τοῦ ἰδίου Υἱοῦ καὶ Λόγου μέλλοντος Ἰησοῦ Χρ.οῦ μετὰ τὸ τέλος πάσης τῆς ἐνσάρκαυ αὐτοῦ οἰκονομίας, διὰ τῆς πίστεως εἰς αὐτὸν καὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος νὰ ἐξαλείφεται πᾶσα ἐνοχὴ ἀμαρτίας καὶ προγονικῆς καὶ προσωπικῆς κατὰ χάριν καὶ δωρεάν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις κατασθεῖσα ἀσθενῆς καὶ παρεστραμμένη ἐκ τῆς προγονικῆς ἀμαρτίας ἔγεινεν εὐαπάτητος καὶ εὐκόλως συγκατανεύουσα εἰς τὸ πονηρὸν, καθὼς καὶ ὁ θεῖος χρησμὸς βεβαιοῖ ὅτι ἐγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος,¹ διὰ τοῦτου ἐξ ἀποφάσεως ἐκινδύνευσεν ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκπέσῃ εἰς τελείαν ἀπώλειαν ἐὰν ἡ ἀπειρος σοφία καὶ ἀγχιθότης τοῦ Θεοῦ δὲν διώριζε θεραπείαν δευτέραν· διότι ἡ μὲν χάρις τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἅπαξ διδομένη ἀποτελεῖ δωρεάν τὸ ἐνέργημα αὐτῆς, ἐξαλείφουσα ἀπὸ τοῦ βαπτιζομένου πιστοῦ πᾶσαν ἀμαρτίαν καὶ προπατορικὴν καὶ ἰδίαν καὶ ἀναγεννᾷ τὸν βαπτιζόμενον ἁθῶν καὶ ἐλεύθερον πάσης ἐνοχῆς. Εἶναι δὲ ἐναν-

¹ Γένεσ. Κεφ. Η' 21.

τίον τῆς θείας οικονομίας νὰ ἀναδιπλωθῇ τὸ αὐτὸ βάπτισμα εἰς ἐξάλειψιν ἁμαρτιῶν, διότι καθὼς ὁ Χρ.ὸς ἄπαξ ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέβη εἰς τὴν Οὐρανὴν δόξαν αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ βαπτιζόμενος ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι ἄπαξ, μετὰ Χρ.οῦ συσταυροῦται καὶ συναποθνήσκει καὶ συνθάπτεται καὶ συνανίσταται καὶ ἀναβιβάζεται εἰς τὴν πρώτην ἀθωότητα ἐλεύθερος ἁμαρτίας. Ὁθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος διδάσκει,² ὅτι ἡ ἀναδίπλωσις τοῦ βαπτίσματος εἶναι ἀνασταύρωσις τοῦ Χριστοῦ. Ἀντιτασσόμενος λοιπὸν ὁ πάνσοφος καὶ πανάγαθος Θεὸς τῷ φθόνῳ τοῦ διαβόλου καὶ εὐσπλαγχνιζόμενος ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ ἀνθρώπου ὠκονόμησεν, ὅτι ἐκείνην τὴν ἀθωότητα ἣν ἀπολαμβάνει ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, νὰ ἀπολαμβάνῃ ἔπειτα αὐτὴν καὶ διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας. Ἡ δὲ διαφορὰ εἶναι, ὅτι ἐν μὲν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Βαπτίσματος ὁ πιστεύσας εἰς Χριστὸν λαμβάνει τὴν ἄφεσιν χωρὶς κόπων καὶ δακρύων, ἐν δὲ τῷ μυστηρίῳ τῆς Μετανοίας, εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸν μετανοοῦντα ἐγκάρδιος μεταμέλεια καὶ πόνος καὶ συντριβὴ τῆς καρδίας καὶ ἀνεξάλειπτος μνήμη τῶν ἡμαρτημένων. Ὅμως ἕως ἐδῶ ἡ μετάνοια εἶναι μὲν εἰσχωγὴ εἰς τὸ μυστήριον οὐχὶ δὲ καὶ τελείωσις αὐτοῦ, ὅτι λείπεται ἐξ αὐτῆς ἡ ἱερατικὴ ἐπίκλησις καὶ εὐλογία ἧς ἄνευ οὐδὲν μυστήριον τελειοῦται, πλὴν τοῦ βαπτίσματος· μόνον ἐν καιρῷ ἀνάγκης διὰ τῆς ψιλῆς μεταμελείας ἐλευθεροῦται μὲν ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς ἀσεβείας τουτέστιν ἀπὸ τῆς σκληρότητος ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ δὲν ἀπολαμβάνει τὴν ἄφεσιν χωρὶς ἱερατικῆς εὐχῆς καὶ εὐλογίας· ὅθεν λέγει ὁ προφήτης,² ὅτι μόνον εἶπε νὰ ἐξαγορεύσῃ τῷ

¹ Παῦλ. Πρὸς Ἑβρ. Κεφ. ΣΤ'. 4. 5. 6.

² Συνδ. ΣΤ'. Κεφ. ΙΓ'.

Κυρίῳ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ καὶ ὁ Θεὸς ἀφῆκεν αὐτῷ τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἀλλὰ ὑπὲρ ταύτης τῆς ἁμαρτίας μέλλει νὰ ποιήσῃ δέησιν ὁ ὄσιος, τουτέστιν ὁ Ἱερεὺς ἐν καιρῷ εὐθέτῳ, τουτέστιν ἐν καιρῷ τῆς ἐνώπιον τοῦ ἱερέως ἐξομολογήσεως.

Διὰ νὰ γίνῃ λοιπὸν μυστήριον ἡ μετάνοια, ἀναγκαία ἡ ταπεινὴ ἐξαγόρευσις τῶν ἁμαρτημάτων πρὸς τὸν ἱερέα λέγω, ἡ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ἔχοντα ἐκ τοῦ ἰδίου χαρακτῆρος τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἴτε καὶ πρὸς τὸν πρεσβύτερον ἔχοντα ἐνταλτήριον γράμμα παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, καθὼς ἡ ἀρχαία καὶ αἰεὶ φυλαττομένη παράδοσις ἐπιβεβαιοῖ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Σύνοδος¹ διδάσκουσα τοὺς δεχομένους τὴν ἐξομολόγησιν τῶν μετανοούντων δὲν διδάσκει ἀπλῶς τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ τοὺς λαβόντας παρὰ Θεοῦ τὴν ἐξουσίαν τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν, οἵτινες εἶναι οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων. Ὅμως ἐξαιρεῖται καὶ ἐνταῦθα περίστασις ἀνάγκης τινος ἐὰν δηλαδὴ εἰς ὄραν ἐσχάτης περιστάσεως δὲν εὕρεθῇ Ἱερεὺς ὁποῦ νὰ ἔχῃ ἐνταλμα ἀρχιερατικόν, ἐπειδὴ τότε καὶ ἀπλοῦς πρεσβύτερος ἔχει ἄδειαν νὰ δεχθῇ τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ μετανοούντος καὶ δι' εὐχῆς καὶ ἐπικλήσεως νὰ τελειώσῃ εἰς τὸν αὐτὸν μετανοοῦντα τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας, δίδωντας ἄφεισιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὁ ὁποῖος ἱερεὺς ἔπειτα κατ' ἀκριβεστέρας παραγγελίας Πατέρων ἔχει χρέος νὰ ἀναφέρῃ τὸ γινόμενον πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον, διὰ νὰ βεβαιώσῃ καὶ οὗτος δι' εὐχῆς καὶ εὐλογίας τὴν ἄφεισιν τὴν δεδομένην.

Τὰ δὲ λεγόμενα ἢ πραττόμενα ἢ κατὰ τινα περίστασιν ἢ ἐν καιρῷ ἀνάγκης, οὔτε λογίζονται ποτὲ εἰς τάξιν κανόνος, οὔτε ἔχουσιν ὑποδείγματος ἰσχύν· ἐπειδὴ ἐνδέχε-

¹ Σύνοδ. ΣΤ'. Κεφ. ΙΓ'.

τι, ὅτι καὶ ἐν τῷ βαπτίσματι ὁ βεβαπτισμένος κατὰ συμβεβηκὸς νὰ μείνη καὶ ἀμύρωτος καὶ ἀκοινωνήτος ἢ χωρὶς ἀναδόχου, ἢ λαϊκὸς καὶ γεινή νὰ βαπτίσῃ καὶ ἐν τῇ μετανοίᾳ ἢ νὰ μὴ δύναται ὁ μετανοῶν νὰ ἐξομολογηθῇ ἢ νὰ μὴ εὐρεθῇ ἐν καιρῷ ἱερεὺς οὐδεὶς καὶ τότε ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς πείθῃ ὅτι ἡ εὐσπλαγγχία τοῦ Θεοῦ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῖ, ἐπειδὴ ὅπου δὲν εἶναι πονηρὰ ἁμαρτία ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀκολουθῇ κατὰδικῆ ἀπὸ Θεοῦ. Καὶ ὅτι εἰς τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐκκαθαριστικὴ ἐξομολόγησις ἐκάστου τῶν ἁμαρτημάτων πρὸς τὸν ἱερέα διὰ νὰ γνωρίσῃ οὗτος ἐὰν τὰ ἁμαρτήματα ἦναι εὐθὺς ἄξια δέσεως καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς κανόνας κωλύουσι τὴν κοινωνίαν, τὸ ἀπέδειξα μὲ πολλὰς μαρτυρίας ἐκ τῆς ἀγίας Γραφῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας, καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν κανόνων, ὧν τινὲς μὲν ἀποδίδουσι ρητῶς τοῖς ἐπισκόποις τὴν καταλλαγὴν τῶν μετανοούντων καὶ μόνον κατ' ἄδειαν τῶν ἐπισκόπων τοῖς πρεσβυτέροις, τινὲς δὲ διδάσκοντες τοὺς δεχομένους τὴν ἐξομολόγησιν τῶν μετανοούντων, ποτὲ μὲν διδάσκουσι ρητῶς ἐπισκόπους, ποτὲ δὲ τοὺς λαβόντας παρὰ Θεοῦ τὴν ἐξουσίαν τοῦ λύειν καὶ δεσιεῖν, οἵτινες εἰσὶν οἱ Ἐπίσκοποι ὡς διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων, οἷς μόνοις ἐδόθη παρὰ Κυρίου αὕτη ἡ ἐξουσία. Αὐτὰς δὲ τὰς μαρτυρίας δὲν ἔκρινα εὐλογον νὰ τὰς ἐπαριθμῶ διεξοδικῶς μακρύνωντας πολὺ τὴν συνομιλίαν, ἐπειδὴ εἶδα τὸν ἄρχοντα πεπεισμένον καὶ συναινοῦντα εἰς τὰ λεγόμενα ὡς νουνεχῆ καὶ εἰδήμονα εἰς τὰ τοιαῦτα. Τοῦτο μόνον ἠθέλησα νὰ προσθέσω, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς ἐδίδαξε προφανῶς τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν πρὸς τοὺς ἱερεῖς ὑπερέτας αὐτοῦ ὅταν μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ δι' ἐμφυσήματος κατέστησε τοὺς ἀποστόλους καὶ δι' αὐτῶν τοὺς ἱερεῖς δεκτικὸς χάριτος ἀγίου Πνεύματος εἰς τὸ δεσιεῖν κα

λύειν τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Διότι ἐξ ἀνάγκης ἐὰν μὴ ἀκούσωσι τὰς ἀμαρτίας ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν δύναται ποτὲ νὰ ἀληθεύσῃ, τὸ ὅποῖον νὰ ἐννοήσῃ μόνον τινὰς εἶναι βλασφημία ἀσεβείας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀψευδὴς καὶ ἀληθινὸς καὶ ἐξάπαντος ἀληθεύει, ἀνάγκη εἶναι νὰ γίνηται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους κατ-λεπτῶς ἢ ἐξομολόγησις τῶν ἀμαρτιῶν διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ εἴτε ἡ ἄφρασις, εἴτε ἡ κράτησις κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Κυρίου.

Ἐντεῦθεν διεπέρασα εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ ἐβδόμου καὶ ἐσχάτου μυστηρίου τουτέστι τοῦ ἁγίου Ἐλαίου εἴτε Εὐ-χελαίου. Ἀπέδειξα δὲ ὅτι τὸ μυστήριον τοῦτο ἡ Ἐκκλησία παρέλαβε πρῶτον μὲν συνεπτυγμένως ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγε-λίου ὅπου παριστῶνται οἱ Ἀπόστολοι κηρύττοντες μετάνοιαν καὶ ἀλοιφόντες ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους πρὸς θεραπείαν,¹ ἔπειτα δὲ ἀνεπτυγμένως ἐκ τοῦ Ἀποστόλου παραγγέλοντος ἐκάστῳ ἀσθενοῦντι νὰ καλέσῃ τοὺς ἱερεῖς καὶ αὐτοὶ νὰ ποιή-σωσιν εὐχὴν ἐπ' αὐτὸν ἀλείφοντες αὐτὸν ἐλαίῳ, καὶ διὰ ταύτης τῆς τελετῆς προμηνύεται οὐχὶ μόνον ὑγεία εἰς τὸν ἀσθενῆ, ἀλλὰ καὶ ἄφρασις ἀμαρτιῶν. Εἶδὲ καὶ δὲν ἀκολουθεῖ πάντοτε τοῦ σώματος ἡ θεραπεία, βεβαίως ὅμως ἀκολουθεῖ ἡ τῆς ψυχῆς ὑγεία, διότι καθὼς ἠσθένησεν ἡ θέλησις ἡ ἀν-θρωπίνη καὶ ἔγινεν ἐπιρρεπὴς καὶ εὐόλισθος κατὰ τὸν θεῖον λόγον² ἐκ τῆς ἀμαρτίας τοῦ προπάτορος, οὕτως ἐκ τῆς ἕξεως τῶν ἀμαρτιῶν γίνεται καὶ αὐτὴ ἡ θέλησις τοῦ ἀν-θρώπου ἀσθενὴς καὶ ἄτονος ἐναντίον τῆς ἀμαρτίας· διὰ δὲ τοῦ ἁγίου ἐλαίου ἡ αὐτὴ θέλησις ἐνδυναμοῦται καὶ ἐνισ-χύεται ὥστε νὰ ἀντιπολεμῇ κατὰ τῆς ἀμαρτίας καθὼς καὶ εἰς προλαβοῦσαν συνομιλίαν ἀπέδειξα, ὅτι ἡ αὐτὴ ἐνίσχυσις

¹ Μάρκ. Κεφ. ΣΤ' 16

² Γένεσ. Κεφ. Η' 21

καὶ συνούλωσις ἀκολουθεῖ πάντοτε νικῶσα καὶ αὕτη φέρεται νὰ ᾔηται ἡ λεγομένη συνούλωσις ἥτοι ἐξάλειψις τῆς οὐλῆς, ὥστε ἡ μὲν μετάνοια ἰατρεύει καὶ τὴν πληγὴν, ἡ δὲ σφραγὶς τῆς μετανοίας ἐξαλείφει τὴν οὐλὴν καὶ σφραγίζει τὴν διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως διδομένην ἄφεσιν. Ὁθεν δικαίως καὶ εὐλόγως λέγεται διδομένη εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν καθὼς καὶ ἡ ἀγία Κοινωνία διδομένη ὅμως μετὰ τὴν μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν, λέγεται διδομένη εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν διότι τὸ τέλος ἀπάντων τῶν σφραγιζομένων σὺν ἀλλήλων τῶν ἀγίων Μυστηρίων, εἶναι ἡ τελεία ἄφεσις τῶν ἀμαρτιῶν εἰς ἀπόλαυσιν ζωῆς αἰωνίου.

Ἐνταῦθα τελειώσας ἐγὼ τὸν λόγον περὶ τῶν ἀγίων ἐπτὰ Μυστηρίων, εἶπα πρὸς τὸν ἄρχοντα, ὅτι ἐὰν ἐν πᾶσιν ἢ ἐν τινι τῶν ἕως τοῦ νῦν εἰρημένων ἔχη ἢ ἀπορίαν τινὰ, ἢ τὸ ἐναντίον, παρακλιθῶ αὐτὸν νὰ δηλώσῃ τὸ διανόημα αὐτοῦ εἰλικρινῶς καὶ ἐλευθέρως. Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη μοι διαβεβαιούμενος ὅτι οὐδὲ ἀπορίαν ἔχει οὐδεμίαν, οὔτε ἐναντίον οὐδὲν, ἀλλ' ὅτι εἶναι περὶ πάντων ἱκανῶς πεπληροφορημένος καὶ εὐθέως ἀναφέροντος αὐτοῦ λόγον περὶ τῆς τῶν ἀγίων ἐπικλήσεως καὶ τῆς προσκυνήσεως τῶν εἰκόνων, ἔλαβα ἀφορμὴν καὶ παρακίνησιν παρ' αὐτοῦ νὰ ὁμιλήσω καὶ περὶ τούτων.

Ἀρχόμενος λοιπὸν τοῦ λόγου περὶ ἐπικλήσεως τῶν ἀγίων, ἐδήλωσα ὅτι καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ κατὰ τὰ βλεπόμενα ἀποτελέσματα πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τὸ ἐν μέρος τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τὸ θριαμβεῦον, ὅπερ εἶναι πάντες οἱ « Θεῷ εὐαρεστήσαντες ἅγιοι ἄνθρωποι » « μετὰ τῶν ἀγίων Ἀγγέλων » οὐδέποτε παύει νὰ μεσιτεύῃ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ ἐτέρου μέρους τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, τοῦ στρατευμένου, ὅπερ εἶναι ἡ σύναξις

ἐπάντων τῶν πιστῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώντων, ἐπειδὴ μία καὶ μόνη εἶναι ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία συνιστάσα ἐξ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, ἧς κεφαλὴ εἶναι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μόνος. Ὅθεν καὶ ἐν πολλοῖς μελωδήμασι ψαλλομένοις ἐν ταῖς ἱεραῖς συνάξεσι, προβάλλονται ἅγιοι πρέσβεις πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, προδήλως τῆς στρατευομένης. Δικαίως δὲ καὶ εὐλόγως ἐπειδὴ ὄντες οἱ ἅγιοι φίλοι ἀγαπητοὶ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν θεάρεστον πολιτείαν αὐτῶν ἤδη ἐστηριγμένοι ἐν τῇ χάριτι καὶ βεβαιωμένοι περὶ τῆς μελλούσης τελείου δόξης καὶ λαβόντες ἀπὸ τοῦ νῦν τὸν ἀρραβῶνα αὐτῆς, πρέπον εἶναι νὰ πιστεύωμεν, ὅτι αὐτοὶ μεγάλην παρρησίαν ἔχουσι πρὸς τὸν Θεόν· ἔχοντες δὲ καὶ καθαράν ἀγάπην ἐν τελειότητι πρὸς ἡμᾶς τοὺς συνδούλους αὐτῶν διηνεκῶς πρεσβεύουσιν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ διὰ τῆς πρεσβείας αὐτῶν διανέμει ὁ Θεὸς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς, διότι καὶ κατὰ τὰ θεῖα λόγια «ὁ Θεὸς δοξάζει τοὺς δοξάσαντας αὐτὸν» καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἐνδοξαζόμενος ἐν τοῖς Ἀγίοις αὐτοῦ» ἐκ τούτου ἔπεται, ὅτι καὶ ἡμεῖς γινάμενοι εὐχάριστοι καὶ πρὸς τὸν Θεόν, ὅς ἔδωκεν αὐτοῖς παρρησίαν νὰ πρεσβεύωσιν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ πρὸς ἐκείνους, διὰ τὴν ἀμετάβλητον ἀγάπην ἣν ἔχουσιν εἰς ἡμᾶς, δίκαιον εἶναι καὶ πρέπον καὶ θεάρεστον νὰ ἐπικαλούμεθα αὐτοὺς μεσίτας πρὸς τὸν Θεόν, προσδοκῶντες διὰ τῆς πρεσβείας αὐτῶν τὴν εὐεργεσίαν ἐκ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν ἐορτάζομεν, ὄχι ὡς θεοποιοῦντες αὐτούς, ἀλλ' ὡς δοξάζοντες τὸν δοξάσαντα αὐτούς Θεὸν καὶ ὀλοκαύτωμα καὶ θυσίαν προσφέρομεν, οὐδαμῶς πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεόν, εὐχαριστοῦντες ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτῶν καὶ προσκυνοῦμεν αὐτούς, οὐχὶ λατρεύοντες ὡς Θεούς, ἀλλὰ τιμῶντες ὡς φίλους τοῦ μόνου Θεοῦ καὶ ἡ τιμητικὴ προσκύνησις ὅπου προσφέρομεν εἰς αὐτούς ἀναφέρεται εἰς τὸν Θεόν ὅπου ἀνέδειξεν αὐτούς

τιμίους καὶ δεδοξασμένους. Τοιαύτη εἶναι ἡ παράδοσις ὅπου ἐξ ἀρχῆς παρέλαβεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπαραλάκτως τὴν διατήρησε καὶ τὴν διατηρεῖ εἰς τὸν αἰῶνα· παράδοσις δὲ τεθεμελειωμένη οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἀρχῆθεν ἐπικρατήσασαν προᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἔτι καὶ εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν, διότι καὶ εἰς τὸν Προφήτην Ἱερεμίαν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Σαμουὴλ εὐρίσκονται ἀνηγορευμένοι παρὰ Θεοῦ πρεσβευταὶ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου εὐρίσκόμεν τὰς προσευχὰς τῶν ἀγίων παριστωμένως ὡς θυμιάματα πρὸς τὸν Θεόν. Ἐχομεν δὲ καὶ ἐναργῆ μαρτυρίαν, τὰ βλεπόμενα ἀποτελέσματα, διότι ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων βεβαιούμεθα ἀπολαύοντες πολλάκις τὰ αἰτούμενα παρὰ τῆς πρεσβείας αὐτῶν, ὅτι πολλοὶ εὐρισκόμενοι εἰς κίνδυνον εἴτε ἐν γῆ εἴτε ἐν θαλάσῃ ἢ ἐν ἀρρωστία ἐπικαλούμενοι εἰς βοήθειαν τὸν δεῖνα ἅγιον, εὐθέως ἔμειναν καὶ μένουσι λευτρωμένοι ἐκ τοῦ ἐνεστώτος κινδύνου, ἄλλοτε μὲν ἀοράτως, ἄλλοτε δὲ καὶ δι' ὀπτασίας τοῦ ἐπικληθέντος ἀγίου. Πῶς δὲ ὀπτάνονται ὡς ἐν σχήματι τῶν ἰδίων σωμάτων ὄντες ψυχὰὶ ἄϋλοι, τοῦτο ἀφίνομεν εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ, ὅστις καθὼς μᾶς βεβαιούσι τὰ θεῖα λόγια, ἐνήργησε πολλάκις καὶ ἀγγέλων ὀπτασίας χωρὶς νὰ σκοτίζηται ὁ ἡμέτερος νοῦς ἀπὸ τὰς αἰρεσιολογίας τῶν σχολαστικῶν. Ὅτι, δὲ αἰσθάνονται τῶν ἡμετέρων πραγμάτων τὸ βεβαιοῖ ὁ μέγας ἐν Θεολόγοις Γρηγόριος ὡς λόγον καταβρίνοντα ἐκ τῶν Πατέρων. Τὸν τρόπον ὁμως τὸν ἀφίνομεν καὶ αὐτὸν εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ, ἂν καλὰ ὀρθῶς καὶ εὐσεβῶς δυνάμεσθαι νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι οἱ ἅγιοι ἔρχονται εἰς γνῶσιν τῶν ἡμετέρων δι' ἀποκλύψεως τοῦ Κυρίου. Διὰ τὰς θαυματουργίας δὲ ὅπου βλέπομεν καὶ ἀπολαμβάνομεν διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἀγίων, τοῦτο λέγομεν ὅτι αὐτουργὸς μὲν τῶν θαυμάτων εἶναι ὁ Θεὸς μόνος. Θαυματουργεῖ δὲ αὐτὸς μόνος

ὁ Θεὸς διὰ τῆς πρεσβείας τῶν ἁγίων διότι ἀκούομεν τὸν
θεῖον λόγον «Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς Ἀγίοις αὐτοῦ». Ταῦτα περὶ τῆς ἐπικλήσεως, πρεσβείας, γνώσεως, ὀπτα-
σίας, προσκυνήσεως καὶ θαυματουργίας τῶν ἡμετέρων ἁ-
γίων, τὰ ὁποῖα ἔκρινα ἱκανὰ βλέπωντας μὲ πολλὴν χα-
ρὰν τῆς καρδίας μου τὸν ἄρχοντα κατανευγμένον.

Ὁμολογήσαντος δὲ τοῦ ἄρχοντος ὅτι περὶ τῆς ἐπι-
κλήσεως τῶν ἁγίων ἔμεινε τελείως πεπληροφορημένος καὶ
οὐδεμίαν ἔχει ἔτι ἀμφιβολίαν, ἔκρινα ὀρθὸν νὰ ὀμιλήσω καὶ
περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ ἐκ πρώτης ἀρχῆς εἶπα, ὅτι ἐν
τῷ περὶ ἁγίων εἰκόνων λόγῳ περιέχεται καὶ ὁ τίμιος Σταυ-
ρὸς καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ καὶ τὰ σύμβολα τοῦ Πάθους τοῦ
Κυρίου, ἦγουν αἱ ἥλοι, ἡ λόγχη, ὁ ἀκάνθινος στέφανος, ὁ
κάλαμος, ἔτι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ περιέχονται καὶ τὰ λεί-
ψανα τῶν ἁγίων καὶ τὰ σύμβολα τῶν ἁγίων καὶ σύμβολα
τῶν παθημάτων αὐτῶν καὶ ἅπαν σκεῦος καὶ πρᾶγμα ἡγια-
σμένον. Ὅθεν ἀρχόμενος πρῶτον ἀπὸ τοῦ τιμίου Σταυροῦ
παρέστησα, ὅτι ὁ τίμιος Σταυρὸς ἐν ᾧ προσηλώθη ὁ Κύριος
ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἐχύθη τὸ τίμιον Αἷμα αὐτοῦ, ἐν
ἐαυτῷ εἶναι τίμιος καὶ ἅγιος καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ
δι' ἐπωνυμίας ἰδίου σημείου τιμημένος. Διὸ τιμῶμεν αὐ-
τὸν ἐξαίρετως καὶ προσκαλοῦμεν ὡς ἴδιον σημεῖον τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ τὸ ξύλον ἐν ᾧ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐν τῷ σώματι
αὐτοῦ ἀνέφερε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον¹
πρὸς τὸ ἐξελειφθῆναι καὶ ἔχομεν αὐτὸν δόξαν καὶ κύρη-
μα, ἔχοντες ἐξάρχοντα τῆς καυχήσεως ταύτης τὸν Ἀπόστο-
λον² καὶ πολλάκις ἐπικλοῦμεθα αὐτὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν
ἀναφέροντες τὴν ἐπίκλησιν εἰς τὸν ἐπάνω αὐτοῦ σταυρωθέν-

¹ Πέτρ. Ἐπιστολ. Β'. 24.

² Παύλου Ἐπιστολ. Γαλάτ. Κεφ. ΣΤ'. 14.

τα Χριστόν· τιμῶμεν δὲ καὶ προσκυνοῦμεν σχετικῶς καὶ τὸν τύπον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἀναφέροντες τὴν τιμὴν καὶ προσκύνησιν εἰς αὐτὸν τὸν Σταυρὸν καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸν σταυρωθέντα Κύριον ἡμῶν.

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀρχόμενος ἐγὼ νὰ ὁμιλήσω περὶ τῶν ἁγίων λειψάνων, ἀνέφερα ὅτι μόνον νὰ στοχασθῆ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου τὴν θαυματουργίαν τὴν ἐν αὐτοῖς γινομένην παρὰ τοῦ Θεοῦ, διατηροῦντος αὐτὰ εἰς αἰῶνας ὑπερφυσικῶς καὶ κατὰ τρόπους πολλοὺς, οἷς εἶδε κρίμασιν, ἀνεπίδεκτα τῆς παντελοῦς φυσικῆς καταφθορᾶς καὶ χαριζομένου αὐτοῖς παράδοξον ὑπερφυσικὴν εὐωδίαν μηδέποτε λειπομένην μηδὲ παραλάττουσαν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ διαμείνῃ λογικὸς νοῦς ἱκανώτατα πεπεισμένος, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐπαναπαύεται χάρις ἐξάίρετος τοῦ παντοδυνάμου ἁγίου Πνεύματος ζωοποιῦντος καὶ διατηροῦντος ὅσα βούλεται. Παράδοξον τοῦτο, ὅπερ αὐτὸς ὁ ἄρχων εἶδεν ὀφθαλμοφανῶς ἐν τῷ θαυμαστῷ καὶ ἐνδόξῳ λειψάνῳ τοῦ ἁγίου θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος ἐν ταύτῃ τῇ ἡμετέρᾳ πόλει. Τῶν δὲ ἁγίων λειψάνων ἡ χάρις ἀποδεικνύεται ἀναντιρρήτως ἐκ τῆς θείας Γραφῆς διηγουμένης περὶ τοῦ νεκροῦ ἐκείνου τοῦ ἐν σπουδῇ διὰ τὸν φόβον τῶν ληστῶν τεθαμμένου ἐν τῷ μνήματι ὁποῦ ἦτο τεθαμμένος Ἐλισσαῖος ὁ προφήτης, ὅτι ὁ νεκρὸς μόνον ἀψάμενος τῶν ὀστέων τοῦ προφήτου ἀπέλαβε ζωὴν καὶ ἀνέστη.¹ Ἐντεῦθεν κατὰ λόγον συμπεραίνεται καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ἐκ Δαμασκοῦ ἁγίου Πατρὸς γραφέντων, ὅτι τὰ λείψανα τῶν ἁγίων νεκρὰ μὲν φαίνονται καὶ εἶναι κατὰ φύσιν, ζῶντα δὲ, κεχωρισμένα τῆς ψυχῆς, κατὰ χάριν, ὅτι ἐν αὐτοῖς καὶ δι' αὐτῶν ὁ Θεὸς ὅστις κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου «δὲν εἶναι Θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων²» καὶ νεκροὺς ἀνιστᾷ καὶ

¹ Βασιλ. Δ' Κεφ. ΙΓ' 21.

² Ματθ. Κεφ. ΚΒ' 32.

παντοδαπὰς θαυματουργίας ἐνεργεῖ¹ ὡς καὶ ἐκ τοῦ συνοδικοῦ Θεοδώρου Ἱεροσολύμων πεμφθέντος πρὸς Ταράσιον Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῶν Ἀρχιερέων τῆς ἀνατολῆς καὶ ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ ἀγίᾳ Ζ'. Συνόδῳ καὶ παρὰ πάσης τῆς αὐτῆς Συνόδου στερχθέντος καὶ ἐπικυρωθέντος.³ Διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία καθὼς παρέλαβεν ἐξ ἀρχῆς οὕτω κρατεῖ ἀσάλευτον τὴν θείαν παράδοσιν καὶ προσκυνεῖ καὶ τιμᾷ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ὡς κατοικητήρια χάριτος ἁγίου Πνεύματος, ἀναφέρουσα τὴν προσκύνησιν καὶ τιμὴν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἁγίους καὶ δι' αὐτῶν εἰς τὸν δοξάσαντα αὐτοὺς Θεόν. Πάλιν δὲ τὸ σέβας καὶ ἡ τιμὴ καὶ προσκύνησις ὅπου ἡ ἐκκλησία τοῦ Χρ.οῦ κατὰ παράδοσιν ἀρχαίαν ἐκ τῶν Ἀποστόλων, ὡς σημεῖοι καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ ἅγιος Πατὴρ, ἀπονέμει εἰς τὰς εἰκόνας εἴτε τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρ.οῦ, εἴτε τῆς ἁγίας Θεοτ.ου καὶ Ἀειπαρθ.ου Μ.ας, εἴτε τῶν ἁγίων ἀπάντων ἡ αὐτὴ προσκύνησις εἶναι σχετικῶς ἀναφερομένη εἰς τὸ πρωτότυπον ἐκάστης εἰκόνας, ὡς εἶναι Συνοδικῶς βεβαιωμένον³. Διαπρυσίως ὁμολογεῖται, ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἔδωκεν ἡμῖν τὰ λείψανα τῶν ἁγίων, πηγὰς σωτηρίους πηγάζοντα, εἰς τοὺς ἀσθενεῖς πολυτρόπως τὰς εὐεργεσίας ἀφιλεύοντα, βρῦοντα μῦρον, εὐωδίας, δαιμόνια ἐκβάλλοντα· φέρεται δὲ καὶ μαρτυρία Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, ὅτι τὰ ὀστά τῶν μαρτύρων, τόσους φυγαδεύουσιν, ἀσθενεῖς θεραπεύουσι, τυφλοῖς τὸ βλέπειν χαρίζονται, λεπροὺς καθαίρουσι, πειρασμοὺς καὶ ἀνίας διακλύουσι, καὶ ταῦτα διὰ Χριστοῦ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐνοικήσαντος. Ὡστε ἐν τοῖς λειψάνοις τῶν ἁγίων, ἐνοικεῖ ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ· ὅπου δὲ ἐνοίκη-

¹ Ἰωάν. Δαμασκ. Βιβλ. Δ.' Κεφ. ΚΒ'.

² Σύνοδ. Ζ'. Πράξις Γ'. « Πιστεύομεν τὸν μὴ μακαριώτατοι » κτλ.

³ Σύνοδ. Γ'. Πράξις Β'.

εις Χριστοῦ, ἐκεῖ ἐξάπαντος εἶναι καὶ ζωὴ καὶ ἀγιασμός καὶ δόξα καὶ πηγὴ πάσης εὐεργεσίας καὶ ἐπομένως πρέπει ἐκεῖ καὶ τιμὴ καὶ δόξα καὶ προσκύνησις καὶ εὐλαβῆς ἀσπασμός, πάντα σχετικῶς ἀναφερόμενα εἰς δόξαν τοῦ δοξάσαντος αὐτὰ Θεοῦ. Ἡμεῖς οὔτε θεοποιοῦμεν τὰς εἰκόνας, οὔτε σεβόμεθα τὴν ὕλην ἐξ ἧς εἶναι συντεθειμέναι, ἀλλ' ἀτενίζοντες εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, αὐτὴν μὲν προσκυνοῦμεν τιμητικῶς, ὡς εἰκονίζουσιν τὸν Κύριον ἡμῶν, δι' αὐτῆς δὲ ἀναβιβάζοντες τὸν νοῦν εἰς αὐτὸν λατρευτικῶς ὡς Θεὸν καὶ προσευχόμενοι κατὰ λατρείαν ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης αὐτοῦ, δὲν ἀναφέρομεν τὴν προσευχὴν εἰς αὐτὴν τὴν εἰκόνα, ἀλλ' εἰς τὸν εἰκονιζόμενον ἐν αὐτῇ Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν. Ἀδίκως καὶ παραλόγως καὶ ψευδῶς οἱ χριστιανοκατήγοροι εἰκονομάχοι ἐκατηγόρουν τοὺς Ὀρθοδόξους ὡς εἰδωλολάτρας· τὰ εἰδωλα τῶν ἔθνῶν ἦσαν εἶδη δαιμονίων μικρῶν καὶ ἀτίμων· αἱ εἰκόνες εἴτε τοῦ Χριστοῦ, εἴτε τῆς Θεοτόκου, εἴτε τῶν ἁγίων, εἶναι εἶδη ὑποκειμένων ἁγίων καὶ τιμίων. Οἱ ἔθνηκοι ἢ ἐπροσκύνουν τὰ μικρὰ εἰδωλα ὡς θεοὺς, ἢ καὶ ἴσως τινὲς προσκυνοῦντες τὰ μικρὰ εἰδωλα, ἀνέφερον τὴν προσκύνησιν εἰς δαίμονας μικροῦς. Ἡμεῖς προσκυνοῦντες τὰς ἁγίας εἰκόνας, δὲν θεοποιοῦμεν αὐτάς, ἀλλ' ἀναφέρομεν τὴν ἀρμοδίαν προσκύνησιν εἰς τὰ ἅγια ὑποκείμενα τὰ ἐμφερόμενα ἐν αὐταῖς. Οἱ ἔθνηκοι καθὼς ἐδιδάσκοντο ἀπὸ τοὺς θεολόγους αὐτῶν ἐνόμιζον τοὺς ψευδωνύμους Θεοὺς αὐτῶν ὑλικοὺς καὶ σωματοειδεῖς, ἐτι καὶ τεκνογονίαν ἐπίστευον εἰς αὐτοὺς καὶ ἄλλα ἀνθρώπινα πάθη μάλιστα καὶ αἰσχροὶ καὶ βδελυκτὰ καὶ εἰκονίζον αὐτοὺς ὡς εἶδη γλυπτὰ, ὑποκείμενα ἀσέμνως εἰς τὴν αἴσθησιν τῆς ἀφῆς καὶ ἐλάτρευον αὐτὰ δυσσεβῶς. Ἡμεῖς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ἀληθινόν, ὡς γενόμενον κατ' ἀλήθειαν ἄνθρωπον καὶ λαβόντα εἰς τὴν ἐκυτοῦ θεϊκὴν ὑπόστασιν φύσιν καὶ μορφήν ἀνθρώπου, εἰκονίζομεν σε-

μνῶς καὶ σεβασμίως διὰ χρωματουργίας, εἴτε εἰς σκηνίδας, εἴτε εἰς μανδήλια, εἴτε εἰς μάρμαρα, εἴτε εἰς τοίχους· ἐτι δὲ καὶ διὰ ψηφίδων παριστάνοντες τὴν ἐμφέρειν τοῦ ὑποκειμένου αὐτοῦ καὶ δὲν λατρεύομεν αὐτὴν ἀλλὰ τιμῶμεν αὐτὴν εὐσεβῶς ἀναφέροντες τὴν λατρευτικὴν προσκύνησιν εἰς αὐτὸν τὸν σαρκωθέντα Θεόν.

Ὅτι δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν εὐρίσκομεν ἀνδριάντα κατεσκευασμένον παρὰ τῆς τεθεραπευμένης αἰμορροούσης ὁ ὀποῖος ἐπαράστειν τὸ εἶδος τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ, ἀνδριάντα δὲ βλέπομεν ἀναφερόμενον καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς Ζ΄.ης Συνόδου καὶ πάλιν εἰς τὰ αὐτὰ πρακτικὰ εὐρίσκομεν εἶδη χρυσῶν περιστερῶν κοσμημένων ἐπάνωθεν τοῦ θυσιαστηρίου, εἰς εἰκονισμόν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ταῦτα δὲν πρέπει νὰ προξενώσιν ἡμῖν οὔτε σκάνδαλον οὔτε ἀπορίαν, ἐπειδὴ βλέπομεν τὴν αὐτὴν Σύνοδον αὐτὰ μὲν μὴ καταφρονοῦσαν οὔτε ἀτιμάζουσαν διὰ τὸ σέβας πρὸς τὴν ἐπωνυμίαν καὶ τοῦ ἀνδριάντος διὰ τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ τῶν περιστερῶν διὰ τὸ πανάγιον Πνεῦμα, ἐπικυροῦσαν δὲ καὶ παραγγέλλουσαν καὶ νομοθετοῦσαν μόνην τὴν διὰ χρωμάτων εἴτε καὶ ψηφίδων εἰκονογραφίαν. Ὅθεν καὶ ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία φυλάττουσα ἀκριβῶς καὶ ἀπαραλλάκτως τὰς τῶν Συνόδων διατάξεις, τὰ μὲν γλυπτὰ μορφώματα εἴτε τοῦ Χριστοῦ, εἴτε τῆς Θεοτόκου, εἴτε τῶν Ἁγίων κατεσκευασμένα εἰς πᾶσαν ὕλην καὶ βλέπομενα ἐν συνηθείᾳ εἰς τὴν λατινικὴν ἐκκλησίαν, αὐτὰ μὲν διὰ τὸ σέβας πρὸς τὰς ὀνομασίας δὲν τὰ καταφρονῆ ἢ ἀτιμάζειν, ἀλλὰ δὲν τὰ δέχεται ποτὲ εἰς χρῆσιν, φυλάττουσα εὐπειθῶς μόνον τὴν διὰ τὴν ταγὴν τῶν Πατέρων, τουτέστι τὴν διὰ ψηφίδων εἰκονογραφίαν.

Ὅπερ δὲ θεωροῦμεν ἐν τόποις πολλοῖς εἴτε εἰκονιζόμενον τὸν Ἄναρχον Θεὸν καὶ Πατέρα ὡς ὑπέργηρον καὶ λευ-

κότριχον καὶ βαθυπώγονα καὶ εἶτε εἰκονιζομένην τὴν ἁγίαν προσκυνητὴν Τριάδα, τὸν μὲν Πατέρα ὡς εἴρηται, τὸν δὲ Υἱὸν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτοῦ μορφῇ ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς ἰπταμένης ἀναμέσον Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ἡμεῖς ἐν ἀληθείᾳ στοχαζόμεθα ταῦτα ὡς ἔργα αὐτονομίας καὶ ἰδικῆς ἀρεσκείας καὶ προφανῆ κατάχρησιν τῆς τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ παραδεδομένης εἰκονογραφίας. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα Ρώμης συνηνωμένης μὲ τὰ πρακτικὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς Ζ΄.ης Συνόδου, εὐρίσκομεν περὶ μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ὅτι μὴ δυνάμενοι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ εἰκονίσωμεν τὸν Θεὸν καθὼς διδασκόμεθα καὶ ἀπὸ τῆς ἁγίας Γραφῆς, διὰ τοῦτο οὐδέποτε εἰκονίζεται ὁ ἀναρχος Πατήρ. Ἐὰν δὲ καὶ εἰς τὸν Προφήτην Δαυὶδ εὐρίσκωμεν παλαιὸν τινα τῶν ἡμερῶν καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ τινα ὡς υἱὸν ἀνθρώπου ἐρχόμενον καὶ φθάνοντα ἕως αὐτοῦ, διὰ ταύτης τῆς προφητικῆς ὁράσεως ἐννοοῦμεν τὴν ταπεινὴν ἀνθρωπότητα ἀναβιβαζομένην εἰς τὸ ὕψος τῆς Θεότητος, εἰς τὴν ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ Πατέρες αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ ὀνομάζουσι «παλαιὸν ἡμερῶν.» Περὶ δὲ τοῦ ἁγίου Πνεύματος λέγομεν, ὅτι ἐφάνη μὲν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς εἰς τὴν βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐφάνη δὲ καὶ ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων· ἀλλ' οὔτε ἡ περιστέρα οὔτε αἱ πύριναὶ γλῶσσαι εἰκονίζουσι τὴν ὑπόστασιν αὐτὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ τὰς διαφοροὺς αὐτοῦ ἐνεργείας, δηλαδὴ ἡ μὲν περιστέρα τὸ ἰλαρὸν, ἡσύχιον καὶ πρᾶον, αἱ δὲ πύριναὶ γλῶσσαι τὸ διδασκτικὸν καὶ ἐνεργητικὸν τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος καὶ φλογιστικὸν καὶ καυστικὸν κατὰ τῆς ἀπιστίας. Διὰ

τουτο και η ανωειρημενη αγια Συνοδος και μετ'αυτης οσοι των Πατερων συνεγραψαν «περι αγιων εικονων» αλλην εικονα Θεου δεν παριστάνουσιν εις ημας, ειμη μονον την του Κυριου ημων Ιησου Χρ.ου, Υιου και Λόγου του Θεου, οπου αληθως ενανθρωπησε και συνανεστράφη τοις ανθρωποις οι οποιοι και ειδαν και εγνωρισαν οφθαλμοφανως την εμφερειαν του προσώπου αυτου. Περι δε των θαυματουργιων των γενομένων πολλακις και δια των αγιων εικονων και επι τας αγιας εικονας λεγομεν, περι μεν του πρωτου, οτι ο μονος των θαυμάτων αυτουργος Θεος ευαρεστούμενος τη πιστει του προσκυνουντος την εικονα και εν αυτη επικαλουμένου το αρχέτυπον της εικόνος, είτε αμέσως εαν η εικων ηναι του Δεσπότου Χριστου, εαν η εικων ηναι της Θεομήτορος, είτε εμμέσως δια της προς τον Θεον πρεσβείας των αγιων, αυτός θαυματουργει δια της εικόνος κατὰ τὸ αίτημα του μετα πίστεως επικαλουμένου· περι δε του δευτέρου λεγομεν, οτι είτε ευαρεστούμενον το αρχέτυπον εν εικόνι τινι μάλλον η εν έτερα, λόγοις οϊς οϊδεν αυτό, είτε βουλόμενος ο Θεος να ελκύση εις πιστιν άπιστουντας η να στηρίξη εν τη πιστει, η οτι άλλο βούλεται αυτός ο Θεός, είτε αμέσως εν τη εικόνι του ενανθρωπήσαντος Θεου Λόγου, είτε εμμέσως εν εικόσιν είτε της Θεομήτορος είτε τινός των Αγίων, η δεχόμενος την πρεσβειάν του αρχετύπου, σημειον επιτελει παραδοξον εν τη εικόνι είτε εκβλυσιν η αίματος και ύδατος, η μύρου, η έτερον σημειον κατὰ τὸ θεϊον θέλημα αυτου. Και δια να μη μηκύνω παραπολύ τον λόγον, προσέθηκα, οτι τα όσα εύρισκονται γεγραμμένα και βεβαιωθέντα εν τη Δ' η και εν τη Ε' η των Πράξεων της αγιας και Οικουμενικης Ζ'. Συνόδου, εινα ικανά εκ περισσειας προς βεβαιώσιν και πληροφοριαν των θαυματουργιων. Οθεν ειπα να υποθέσωμεν πώς εχομεν εμπροσθεν ημων απ' ενός μερους την

εἰκόνα τοῦ εὐγενεστάτου Κ.ου Κόμητος πατρός τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος καὶ τὸ νεκρὸν λείψανον ἑτέρου τινὸς εὐγενοῦς, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰκόνας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρ.οῦ καὶ τῆς Ἀγ. Ὑπερενδ.ου Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου καὶ εἰκόνας ἁγίων Ἀγγέλων καὶ λείψανα μαρτύρων καὶ ἑτέρων ἀνδρῶν ἁγίων καὶ εἰκόνας αὐτῶν, τούτων ὡς ἐν παραστάσει ὑποτεθέντων, ἠρώτησα τὸν ἄρχοντα ἐὰν εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἰδίου πατρός προσφέρῃ τιμὴν καὶ σέβας καὶ ἐὰν τὸ λείψανον τοῦ εὐγενοῦς ἐκείνου, τιμᾷ ἢ ἄρα γε ἀτιμάζῃ. Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἰδίου γεννήτορος τιμᾷ καὶ σέβεται, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λείψανον ἐκεῖνο, καὶ οὐδαμῶς γενᾶται ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ οὔτε παραμικρὸν νόημα νὰ καταφρονήσῃ ἢ ἀτιμάσῃ οὔτε τὴν εἰκόνα οὔτε τὸ λείψανον.

Καὶ διατί; ἐρωτήσας ἐγὼ — Ἐπειδὴ εἶναι, ἀπεκρίθη αὐτὸς, ἢ μὲν εἰκὼν, εἰκὼν τοῦ πατρός μου ὃν σέβομαι καὶ τιμῶ κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου «νὰ τιμῶμεν τοὺς γονεῖς,» τὸ δὲ λείψανον, εἶναι ἀνδρὸς εὐγενοῦς ὃν καθὼς ἐτίμησα ζῶντα, οὕτω τιμῶ καὶ ἀποθανόντα κατὰ τὴν ἐντολὴν «νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον.»—Λοιπὸν, ἀπεκρίθη ἐγὼ, ἢ σὴ εὐγένεια σέβεται καὶ τιμᾷ τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου σοῦ γεννήτορος, καὶ τὸ λείψανον ἐκεῖνο τοῦ εὐγενοῦς, ἀναφέρων αὐτό τε τὸ σέβας καὶ τιμὴν εἰς τὸν ἴδιον σὸν γεννήτορα καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν εὐγενῆ, ἂν καὶ τεθνηκότα. Καὶ λοιπὸν ἐὰν τὴν εἰκόνα τοῦ σοῦ πατρός ὅστις ὅσον μέγας καὶ ἂν ἦναι τέλος πάντων ἦναι ἀπλοῦς ἄνθρωπος καὶ ἐὰν τὸ λείψανον τοῦ εὐγενοῦς ἐκείνου, τέλος πάντων ἀπλοῦ ἀνθρώπου σέβῃσαι καὶ τιμᾷς αὐτὰ, ἀναφέρων τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν εἰς τὰ πρωτότυπα, κατὰ τὴν ἐντολὴν τῆς πρὸς τὸν πατέρα τιμῆς καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ σέβῃσαι καὶ νὰ τιμᾷς τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγίας Παρθένου

μητρος αὐτοῦ, καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἁγίων Ἀγγέλων καὶ τὰ ἐνδοξα καὶ ἀδιάφθορα λείψανα τῶν ἁγίων, τῶν εὐαρεστησάντων τῷ Θεῷ, ἀναφέρων πάντοτε τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν καὶ προσκύνησιν εἰς τὰ ἀρχέτυπα αὐτῶν· κατὰ δὲ τὴν διαφορὰν τῶν ἀρχετύπων νὰ προσφέρῃς καὶ αὐτὸ τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν καὶ προσκύνησιν. Οὐδέπω δὲ ἐτελείωσα τὸν λόγον μου καὶ ὁ ἄρχων μὲ ἐπιχαρέστατον πρόσωπον ἀπεκρίθη μοι, ὅτι ὅσον μὲν εἰς τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν καὶ προσκύνησιν καὶ τὸν ἀσπασμὸν τῶν ἁγίων λειψάνων καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, εἶναι ἐκ τῶν ἤδη εἰρημένων βεβαιωμένος καὶ πεπληροφορημένος· ὅμως μένει ἔτι ἐν ἀπορίᾳ διατὶ ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων λειψάνων καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων προσφέρεται φωταγωγία ἐλαίου καὶ κηροῦ καὶ θυμιάσις ἅπερ ἀμφοτέρα δεικνύουσι σημεῖον λατρείας, ἣτις πρέπει μόνῳ τῷ Θεῷ. Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, ὅτι ἡ προσαγωγή τῶν φώτων καὶ θυμιαμάτων ἢ γενομένη ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων λειψάνων καὶ εἰκόνων, οὐ οὐδαμῶς γίνεται λατρευτικῶς, ἀλλὰ συμβολικῶς πρὸς τιμὴν τῶν μετὰ Χριστοῦ ἀναπαυομένων, σχετικῶς ἀναφερομένη εἰς αὐτὸν τὸν Χριστὸν, διότι τὰ μὲν αἰσθητὰ φῶτα κηροῦ καὶ ἐλαίου εἶναι σύμβολα τῆς τοῦ Θεοῦ αὐλοῦ φωτοδοσίας, ἢ δὲ τῶν ἀρωμάτων ἀναθυμιάσις σημαίνει τὴν ἀκριβῆ καὶ ἀληθῆ τοῦ ἁγίου Πν.ος περίπνοιαν καὶ πλήρωσιν καὶ ὄντως αὐτολεξεί βεβαιούμεθα ἐξ ἐπιστολῆς ἀναγνωσθείσης ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ Ζ'. Συνόδῳ καὶ παρ' αὐτῆς ὁμοφώνως ἐπικυρωθείσης¹ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τινι ὄρῳ τῆς αὐτῆς ἁγίας Συνόδου ὠρίσθη, ὅτι καὶ τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου, καὶ τοῖς ἁγίοις Εὐαγγελίοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι καὶ ταῖς σεπταῖς εἰκόσι, νὰ γίνηται προσαγωγή θυμιαμάτων καὶ φώτων πρὸς τὴν τούτων τιμὴν, καθὼς ἦτο πάντοτε ἔθος

¹ Ἐπιστ. Γερμαν. ΚΠ. πρὸς Θωμᾶν Κλαυδιουπόλ. Πράξ. Δ. γ

εὐσεβὲς τῶν ἀρχαίων¹. Ὄθεν καὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων ἐσημείωσαν ὁ μὲν, ὅτι διὰ τῶν ἀναπτομένων φώτων. ἡ ἐκκλησία εἰκονίζει τὸν ἐγγινόμενον τοῖς Ἀγίοις ἀκχτάπαυστον τοῦ πνεύματος φωτισμόν² καὶ διὰ τοῦ θυμιάματος ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀρχομένου τὴν μεταδοτικὴν καὶ εὐώδη τοῦ πνεύματος χάριν³, ὁ δὲ, περὶ τῆς πρὸς ἀνθρώποις θυμιάσεως διαλεγόμενος, ἐσημείωσεν, ὅτι ὁ ἱερεὺς θυμιῶν σημαίνει τὴν μετάδοσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς πρὸς τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὸν ναόν⁴. Διὸ ἐκ τῶν εἰρημένων διαλύεται πᾶσα ὑπόνοια λατρείας. Ὅμως δὲν ἤθελεν εἶναι ἔξω λόγου νὰ νοήσωμεν μερικῶς, ὅτι πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ φωταγωγία καὶ ἡ θυμιάσις, δύναται νὰ ὀνομασθῆ καὶ τιμὴ πρὸς αὐτὴν τὴν ἁγίαν εἰκόνα καὶ προσαγωγή ὀλοκαυτώσεως γινομένη λατρευτικῶς πρὸς τὸ ἀρχέτυπον ὅπερ εἶναι Θεός, ὅτι ἡ ὀλοκαύτωσις ἀναφέρεται εἰς τὰ πρωτότυπα ἐπειδὴ προσφέρεται σχετικῶς. Ἐνταῦθα πάλιν ὁ ἄρχων εὐμενῶς δεξάμενος τὴν ἀπόκρισιν ἐβεβραίωσεν, ὅτι καὶ ἡ ρηθεῖσα αὐτοῦ ἀπορία τελείως διελύθη καὶ οὐδὲν πλέον ἀμφιβάλλει. Μετὰ ταῦτα ἐγὼ μὲν ἐσιώπησα, θεωρήσας δὲ τὸν ἄρχοντα συννον καὶ σιωπῶντα, ἐγνώρισα ὅτι λόγον τινὰ ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχων ἐσυστέλλετο νὰ λαλήσῃ. διὸ ἐγὼ ἀτενίζωντας εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἶπα, ὅτι μὲ τὸ φῶς τοῦ νοός μου βλέπω τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ περικύκλω αὐτοῦ ἐτοίμην νὰ ἐνεργήσῃ, ἐὰν εὖρη ὑποδοχὴν, ἀλλ' ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἀναμένει τὴν ὑποδοχὴν καὶ συνεργίαν καὶ ὅτι παρακαλῶ νὰ μὴν ἀποβάλλῃ αὐτὴν, ἀλ-

¹ Πράξ. Σ'. Ὁρ. Σύνοδ.

² Συμ. Θεσσαλον. Περὶ Ναοῦ καὶ Λειτουργίας Αρ. Κ'.

³ Αὐτόθι Ἀριθ. ΙΘ'.

⁴ Μάρκ. Ἐφέσ. Ἐξήγ. τῆς Ἐκκλ.ῆς ἀκολουθ. Περὶ τοῦ ὄρθρου, ἐν Τόμ. Καταλλ.

λά νά συνεργήσῃ μετ'αὐτῆς. Αὐτὸς δὲ παρευθὺς ἀνέφερε πάλιν τὸν λόγον περὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ ἀγγλικοῦ λέγων τὰ αὐτὰ ὡς καὶ ἐν τῇ πρότερον συνομιλίᾳ, πότερον δύναται νά ᾔηται δεκτὸν ἢ οὐχί. Ἐγὼ τότε ἀνεδίπλωσα τὸν αὐτὸν λόγον ὡς πρότερον, δηλαδὴ, ὅτι τὸ βάπτισμα τὸ τελούμενον διὰ τῆς χρίσεως ὕδατος ἐν τῷ μετώπῳ μετὰ τῶν τριῶν δακτύλων τῆς χειρὸς, δὲν δύναται ποτὲ νά ᾔηται δεκτὸν, ὅτι δὲν εἶναι βάπτισμα ἀναμφιβόλως, καὶ ὅσοι προαιροῦνται νά ἐνωθῶσι τῇ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ὁρθόδοξῳ ἐκκλησίᾳ πρέπει ἐξάπαντος νά βαπτισθῶσι κατὰ τὸν τύπον τὸν παραδεδομένον ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ νά ᾔηται ὀρθῶς καὶ ἀληθῶς βαπτισμένος. Ὁ δὲ ἄρχων ἀποκρινόμενος ἠρώτησεν, ἐὰν ἐν τοῖς προβεβηκόσι προσερχομένοις ἐπὶ τὸ βάπτισμα ᾔηται ἀναγκαῖος ὁ ἀνάδοχος ἢ οὐχί; ἐγὼ ἀπεκρίθην ὅτι προσέρχεται μὲν εἰς τὸ βάπτισμα ὁ ἔχων ἡλικίαν οὐ κατεχόμενος ἐν χερσὶν ὡς τὸ βρέφος, ἀλλ' αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ὁ ἀνάδοχος σὺν αὐτῷ κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς, καθὼς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ἐρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης¹ καὶ προσέθηκα ὅτι ὡς ἡ γέννησις τοῦ γεννομένου ἐκ τῆς μητρὸς προεπιζητεῖ πατέρα κατὰ σάρκα, οὕτω καὶ ἡ ἀναγέννησις τοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναγεννομένου ἐκ τῆς ἀγίας κολυμβήθρας ἐπιζητεῖ πατέρα κατὰ πνεῦμα καὶ τοιοῦτος εἶναι ὁ ἀνάδοχος. Τοσοῦτον δὲ ἀρχαία καὶ στερεὰ εἶναι ἡ παράδοσις τοῦ ἀναδόχου, ὥστε ἐν οἰαδήποτε ἱστορίᾳ ἀπαντήσωμεν προβεβηκότας βαπτιζομένους εὐρίσκομεν καὶ τοὺς ἀναδόχους αὐτῶν, ἐκτὸς περιπτώσεως τινὸς ἐξ ἀνάγκης, ἥτις ὁμῶς οὐδέποτε ἀνατρέπει τάξιν.

Ἐκ τούτου τῆς ἐρωτήσεως τοῦ ἄρχοντος κατενόησα διάθεσιν ἐν αὐτῷ νά λάβῃ τὸ Ἅγιον βάπτισμα κατὰ τὸν

¹ Περὶ Βαπτίσμ. Κεφᾶλ. ΕΑ' καὶ ΕΒ'.

τύπον τῆς Ἀγίας Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας· εὐθέως δὲ εἶπα, ὅτι ἐὰν θέλῃ νὰ βαπτισθῇ, ἐγὼ λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γίνω ἀνάδοχος αὐτοῦ. Εἰς ταῦτα δὲν ἀπεκρίθη ἀλλ' ἐσιώπησε, ὁμοίως ὅμως ἐσιώπησα καὶ ἐγώ. Θεωρήσας δὲ τὴν σιωπὴν ἐξακολουθοῦσαν, ἔλυσα αὐτὴν παρακαλέσας πάλιν τὸν ἄρχοντα, ὅτι ἐὰν ἔχη ἴσως ἀπορίαν τινὰ ἐλευθέρως καὶ εἰλικρινῶς χωρὶς οὐδεμιᾶς συστολῆς νὰ φανερώσῃ αὐτὴν, στερεῶς δὲ μ' ἐβεβαίωσεν, ὅτι οὐδεμίαν ἔχει ἀπορίαν παντελῶς, ἀλλ' εἶναι πεπεισμένος καὶ πεπληροφορημένος ἐν πᾶσι καὶ μετὰ τρόπου εὐγενικωτάτου εὐχαριστήσας με ὑπὲρ τῆς γενομένης συνομιλίας, προσέθηκεν, ὅτι ἦτον ἠτοιμασμένος ν' ἀποπλεύσῃ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ πρὸς τὴν ἁγίαν Μαύραν, ἀλλ' ὅτι τῇ ἐσπέρᾳ τῆς ἡμέρας ἐκείνης συνευρισκόμεθα πάλιν εἰς τὸ καφφεπωλεῖον οὕτω λυθείσης τῆς συνομιλίας ἀπῆλθε. Ἐγὼ δὲ συνώδευσα αὐτὸν ἕως τοῦ ταμείου τοῦ ἐμοῦ ἀνεψιοῦ Σπυρίδωνος ὅπου ἐκλήθη παρ' ἐκείνου εἰς τὸ θεωρῆσαι χαρακτῆρας παλαιῶν ἐν διαφοροῖς μετάλλοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.ον

ΤΜΗΜΑ Α'.ον

Τῇ ἐσπέρᾳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἦλθεν ὁ αὐτὸς ἄρχων εἰς τὸ καφφεπωλεῖον καὶ ἔγινε συνομιλία κοινὴ, πρὸς δὲ τῇ δευτέρᾳ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἠγέρθη ἐκ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐκάθητο καὶ ὁμοίως πάντες οἱ ἐκεῖ συνευρεθέντες ἠγέρθησαν, αὐτὸς δὲ ἀσπασάμενος πάντας μετ' εὐγενείας καὶ μετριοφροσύνης ἐξαιρέτου, καὶ ἅπαντας ἕνα καθ' ἕνα προσαγορεύσας ἀπέλυσεν ἑαυτόν. Καὶ οἱ μὲν ἕτεροι ἐκάθισαν πάλιν, ἐγὼ δὲ συνεζήθηθα μετ' αὐτοῦ καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ καὶ συνευξάμενοι πρὸς ἀλλήλους τὰ παρὰ Θεοῦ ἀγαθὰ ἀπελύθημεν ἀμοιβαίως. Καὶ λοιπὸν τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ ὁ αὐτὸς ἄρ-

χων ἐμβὰς εἰς πλοιάριον τοῦ ἐξοχωτάτου κυρίου Ἡγεμόνος (Φαλέτρου) ἀπέπλευσεν ἀπὸ Κερκύρας. Ἀφοῦ δὲ διεπέρασε πλέον ἢ τὸ ἥμισυ τοῦ διαστήματος ὁ σφοδρῶς ἐναντίον ἄνεμος καὶ ἡ ἀγρίως κυματουμένη θάλασσα ἠνάγκασαν καὶ τὸν κυβερνήτην τοῦ πλοίου καὶ τὸν ἐπιβάτην ἄρχοντα νὰ ἀναποδίσωσιν εἰς τὰ ὀπίσω, μὴ δυνηθέντων νὰ φυλαχθῶσιν ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ καὶ κατὰ τὴν πρώτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἐφθασαν πάλιν εἰς τὸν ἡμέτερον λιμένα.

Ἐξακολουθούτων δὲ καὶ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ καὶ ἀνέμου ἐναντίου καὶ βροχῆς, ὁ ἄρχων διέμεινε πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ἐν ἣ καὶ πρότερον ἐξενίζετο, καὶ τῇ ἑσπέρᾳ συνευρέθη πάλιν μεθ' ἡμῶν ἐν τῷ εἰρημένῳ καφρεπωλείῳ ὅπου καὶ συνωμιλήσαμεν συμβουλήν δὲ ἔδωκα αὐτῷ νὰ διαμείνῃ ἐν Κερκύρᾳ ἕως νὰ λάβωσι τέλος αἱ συνεχεῖς καὶ κινδυνώδεις δυσκρασίαι τοῦ χειμῶνος. Ἄλλ' αὐτὸς ἀπεκρίθη μοι, ὅτι ἐξ ἰδίου σκοποῦ ὥρισε νὰ ἐκπλεύσῃ ἐν πρώτῳ καιρῷ εὐθέτῳ καὶ ἠλπίζεν ὅτι τῇ ἐπιούσῃ νὰ ἦναι ἀρμόδιος καιρὸς. Ὅμως ἐν τῇ ἐπιούσῃ ἀπὸ πρώτης αὐγῆς ἠύξησεν ἡ δυσκρασία τοῦ χειμῶνος καὶ ὁ ἄνεμος ἐναντίος καὶ συχνάκις βροχή· ἐξηκολούθησε δὲ ἡ αὐτὴ δυσκρασία δύο ἡμέρας ἐν αἷς καθ' ἑκάστην ἑσπέραν συνήρχετο πρὸς συνομιλίαν εἰς τὸ αὐτὸ καφρεπωλεῖον μετὰ τῆς ἡμετέρας συνοδίας.

Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὰς εἰρημένας δύο ἡμέρας πρὸς ἑσπέραν ἐφάνη ἐν τῷ ἀέρι σημεῖόν τι μεταβολῆς καιροῦ, ὅπερ ἐπροξένησε καὶ αὐτῷ τῷ κυβερνήτῃ ἐλπίδα ἀγαθοῦ πλοῦς ἣν ἐλπίδα αὐτὸς ἐμήνυσε καὶ πρὸς τὸν ἄρχοντα εἰς εἴδησιν αὐτοῦ, διὰ τοῦτο, πάλιν τῇ ἑσπέρᾳ ἐκείνῃ μετὰ τῶν αὐτῶν ὡς καὶ πρότερον ἀπελύθη τῆς συνοδίας. Ἐγὼ δὲ συνεξῆλθα μετ' αὐτοῦ συνωδύωντας ἐξώθεν τοῦ καφρεπωλείου καὶ ἀσπαζόμενος καὶ εὐχόμενος αὐτὸν ἀπελύθημεν συναλλήλοις Ἄλλ' ὅμως τὸ σημεῖον ὅπερ ἐφάνη καὶ ἔδωκεν ἐλπίδα ἄλ-

λαγῆς καιροῦ εἰς τὸ βέλτιστον ἀπεδείχθη σημεῖον μεταβολῆς εἰς τὸ χεῖριστον, ἐπειδὴ τῇ αὐτῇ τῆς ἀκολουθούσης ἡμέρας ἐφάνη αὐξήσεις δυσκρασίας καὶ νέος ἄνεμος ἐναντίος, πολὺ σφοδρώτερος τοῦ πρώτου καὶ ὑετός οὐ πολὺς, ἀλλὰ συνεχής. Ὅθεν καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ ἄρχων ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἔως οὗ νὰ πύση ἀληθῶς ἐκείνη ἡ δυσκρασία μέλλει νὰ διαπεράσωσιν ἡμέραι ἰκαναὶ καὶ διώρισαν νὰ ἀνχμείνωσι καλοκαιρίαν ἀσφραγῆ. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἥτις ἦτον ἡ εἰκοστὴ δευτέρᾳ τοῦ Ἰανουαρίου, ἐξῆλθον ἐγὼ ἀπὸ τῆς οἰκίας ἵνα πορευθῶ εἰς τὸ αὐτὸ καφφεπωλεῖον μετὰ τῆς ἐλπίδος νὰ εὔρω ἐκεῖ τὸν ἄρχοντα πρὸς συνομιλίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐβράδυνα οὐκ ὀλίγον, τὸν μὲν ἄρχοντα δὲν εὔρηκα ἐκεῖ, ὁ δὲ καφφεπώλης ἀνηγγείλε μοι, ὅτι πρὸ ὀλίγου ὁ ἄρχων μετὰ τοῦ Εὐλαβ. του Ἱερ. Σπυρίδωνος Μοντεσάντου φθάσαντες ἐκεῖ ἐζήτησαν περὶ ἐμοῦ. Ἐγὼ δὲ μὴ ἔχων εἶδησιν ποῦ ἐπορεύθησαν, προσέμενα αὐτούς ἐκεῖ. Μετὰ μίαν ὥραν ὅμως μὴ θεασάμενος αὐτούς ἀνεχώρησα εἰς ἴδιον ἔργον. Ἐπειτα περὶ μεσημβρίαν πορευόμενος ἐγὼ εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τὸ γεῦμα συναπήντησα τὸν προειρημένον ἱερέα μόνον καὶ ἀνχγγέλλων αὐτῷ ὅπερ ἀνηγγέλθη μοι ἐν τῷ καφφεπωλείῳ καὶ ἐρωτήσας τί τὸ αἴτιον δι' ὃ ὁμοῦ μὲ τὸν ἄρχοντα ἐζήτησαν με πρὸ ὀλίγου, αὐτὸς ἀπεκρίθη μοι, ὅτι ὁ ἄρχων βούλεται νὰ λάβῃ τὸ ἅγιον Βάπτισμα κατὰ τὸν τύπον τῆς ἀγίας ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ ζητεῖ ἐμὲ ἀνάδοχον αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ τοῦτο ἀκούσας, παρευθὺς μετὰ χαρᾶς μεγάλης ἐστράφην εἰς ὁδὸν ἐτέραν καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν ρηθέντα ἱερέα ἐπορεύθημεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Παναιδ. του κυρίου Μεγάλου Πρωτοπαπᾶ ἵνα ἀναφέρω τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν αὐτοῦ Παναιδεσιμότητα καθὼς εἶναι πρέπον καὶ σύνηθες ἐν περιστάσεσι τοιαύταις. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἐδήλωτέ μοι ὁ ρηθεὶς ἱερεὺς ἐκ μέρους

τοῦ ἄρχοντος, ὅτι ὁ αὐτὸς ἄρχων ἐπιθυμεῖ νὰ γίνη ἡ ἱεροπραξία τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος αὐτοῦ κατ' ἰδίαν καὶ οὐχὶ δημοσίως, διὰ τέλη τινὰ ἀξιόλογα καὶ τὰ ὅποια ἂν καὶ ὁ ρηθεὺς ἱερεὺς μ' ἐφανέρωσε καὶ ἐγὼ ὅμως ἀπ' ἐμαυτοῦ κατενόησα, ἐξ ὧν ἐν προλαβούσαις συνομιλίαις ἤκουσα ἐκ στόματος τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος περὶ τῶν ἀξιωματικῶν ἀνδρῶν ὅσοι ἀπαρνοῦνται τὸ φρόνημα τῆς ἀγγλικῆς αἰρέσεως, ὅτι δηλαδὴ κατὰ τοὺς ὅρους τῆς ἰδίας πατρίδος, κωλύονται μὲν νὰ προστεθῶσιν εἴτε τῇ ρωμαϊκῇ εἴτε τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, οὐκέτι δὲ εἶναι δεκτοὶ ἐν τοῖς ὑπερέχουσιν ἀξιώμασιν, ἰδίως τῆς τάξεως αὐτῶν, ὅπερ μετὰ καιρὸν ὀλίγον, ὡς ὁ αὐτὸς ἄρχων ἐδήλωσέ μοι, ἐλπίζει νὰ διορθωθῇ ἐν εὐκολίᾳ, διὰ συνεργείας μάλιστα καὶ ἐτέρων οὐκ ὀλίγων ὄντων μὲν ὀρθοδόξων ἀνατολικῶν, ἀλλὰ μὴ παρηρησιαζομένων, ὥστε καὶ οἱ προσκείμενοι τῇ ἁγίᾳ ὀρθοδόξῳ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδίας γενεᾶς νὰ μὴ ἀποστερῶνται. Φθάσαντες ἐκεῖ καὶ λαβόντες εἶδησιν ἀπὸ τῆν Ἀρχόντισσαν ἀδελφὴν αὐτοῦ ὅτι εἰς ὀλίγον μέλλει νὰ φθάσῃ, ἐγὼ ἀπεφάσισα ν' ἀναμείνω ἕως νὰ τελειώσω τὸ ἔργον. Ἀναμείναντες δὲ ἀμφότεροι, δηλαδὴ ἐγὼ καὶ ὁ ρηθεὺς ἱερεὺς ἱκανὴν ὥραν καὶ βλέποντες ἀργοποροῦσαν πολὺ τὴν ἔλευσιν τοῦ Προέδρου, ὁ μὲν ἱερεὺς ἀνεχώρησεν εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ οἶκον, ὅτι οὐδὲ ἦτο χρεῖα νὰ διαμείνῃ, ἐγὼ δὲ παρήγγειλα εἰς αὐτὸν νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐσπέραν εἰς τὴν κατοικίαν μου διὰ νὰ μάθῃ τὸ πραχθησόμενον καὶ διέμεινα ἐκεῖ. Περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἐλθόντος τοῦ Παναιδεσιμωτάτου εἰς τὴν οἰκίαν, ἐγὼ παρευθὺς ἐφανέρωσα τῇ Αὐτοῦ Παναιδεσιμότητι τὴν ἀγαθὴν βουλήν τοῦ ἐξ Ἀγγλίας ἄρχοντος, ὅτι νὰ ἀξιωθῇ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος κατὰ τὸν τύπον τῆς ἁγίας Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἰπὼν, ὅτι ὁ αὐτὸς ἄρχων εἰς προσθήκην

πολλῶν προτέρων συνομιλιῶν καὶ ἐτέρων ἃς ἠθέλησε νὰ ποιή-
σῃ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου ἐν τῇ ἐμῇ κατοικίᾳ, ἀ-
άνεφερα αὐτῷ ἐκεῖ τοὺς κυριωτέρους νεωτερισμοὺς πρῶτον τῆς
δυτικῆς ἐκκλησίας καὶ ἔπειτα τῆς ἀγγλικῆς μετὰ ἀνατρο-
πῆς κατὰ τὸ εἰς ἐμὲ δυνατὸν καὶ πικρῆσθαι τὸ ὅτι
φρονεῖ καὶ κρατεῖ ἡ ἀγία ἀνατολικὴ καὶ Ὁρθόδοξος Ἐκκλη-
σία καὶ ἐν τοῖς δόγμασι τῆς πίστεως καὶ ἐν τοῖς κηρύγμασι
τῶν Εὐαγγελικῶν ἐνταλμάτων κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν
ἀγίων Πατέρων, καὶ ὅτι ἐν πάσαις ταῖς ἀνωειρημέναις συ-
νομιλίαις εὔρηκα τὸν αὐτὸν ἄρχοντα εἰδήμονα τῶν τοιούτων
ὑποθέσεων, ὅμως ἐν τῇ ἀνωτέρῳ γενομένη καταμόνας, ἠθέ-
λησε νὰ πληροφορηθῇ διεξοδικῶς καὶ περὶ πάντων γενικῶς
καὶ κατὰ μέρος περὶ τοῦ ἰδίου βαπτίσματος τοῦ ἀγγλικοῦ,
γενομένου, ὡς ὁ αὐτὸς ἄρχων ἔπειτα προσέθηκέ μοι, μετὰ
μόνης χρίσεως ὕδατος διὰ τῶν τριῶν πρώτων δακτύλων τῆς
χειρὸς ἐν τῷ μετώπῳ, καὶ ὅτι ἔδωκέ μοι πίστιν βεβαίαν τῆς
ἐαυτοῦ πληροφορίας ἐν ἅπασι καὶ τῆς ὀλοκλήρου λύσεως
πάσης ἀπορίας καὶ ὅτι μετὰ τοῦτο εὐθύς ἠρώτησεν, ἐὰν ἐν
τοῖς προβεβηκόσι βαπτίζομένοις ἐπιζητεῖται ἀνάδοχος. Ἐγὼ
δὲ ἀπέδειξα αὐτῷ ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ἐν ἅπασι
τοῖς βαπτίζομένοις οἷας ἡλικίας εἶναι, ἀνάδοχος ἐπιζητεῖται,
καὶ ὅτι κατανοήσας ἐκ τούτου τοῦ ἐρωτήματος, ὅτι ὁ ἄρ-
χων εἶναι περὶ τῶν ἀπάντων πεπληροφορημένος καὶ ἔχει
διάθεσιν νὰ βαπτισθῇ προσέθηκα, ὅτι ἐὰν θέλῃ ἐγὼ λαμ-
βάνω ὡς τιμὴν νὰ γίνω ἀνάδοχος αὐτοῦ, καὶ ὅτι τότε
μὲν οὐδὲν μὲ ἀπεκρίθη ἀλλὰ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ ἀπέπλευσεν εἰς
Ἁγίαν Μαύραν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ χειμῶνος καὶ
τοὺς ἐναντίους ἀνέμους ἀναποδίσας καὶ πάλιν ἐδῶ ἐπιστρέ-
ψας, ζητεῖ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα καὶ ἐμὲ ἀνάδοχον αὐτοῦ. Ἐ-
φανέρωσα δὲ τῇ αὐτοῦ Παναιδεσιμότητι, ὅτι ὁ ρηθεὶς ἄρ-
χων παρακαλεῖ νὰ λάβῃ τὸ ποθούμενον ἅγιον Βάπτισμα

κατ' ἰδίαν καὶ οὐχὶ δημοσίως, οὔτε μετέπειτα νὰ δημοσιευθῇ· τοῦτο δὲ κατὰ πρόσκαιρον οικονομίαν ἕως οὗ αὐτὸς νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸν ἀρμοδίον καιρὸν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἔργου τούτου, καθὼς ἐν δεσμῷ συνειδήσεως ὑπόσχεται ν' ἀναγγεῖλῃ ἐν καιρῷ εὐθέτῳ, ὑποσχόμενος ἔτι εἰς δεσμὸν ἀράς θείκης, ὅτι ὅσον μὲν διὰ τὸ παρὸν οικονομικῶς δὲν θέλει ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν τοῦ γινομένου ἕως καιροῦ ἀρμοδίου, ἀλλ' εἰς τοὺς ἐρωτῶντας μετὰ περιεργείας θέλει προσποιηθῆ ἄ- ἄγνοιαν καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν ἐνδεχομένην οὐδέποτε θέλει ἀρνηθῆ τὸ ἀληθές ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ εὐθετος καιρὸς τῆς δημοσίου ὁμολογίας. Ἐγὼ δὲ περὶ τῆς τοιούτης γνώμης τοῦ ἄρχοντος ἕκαμα σκέψιν εἰς ἄλλας πολλὰς καὶ πολὺ πλέον ἀξιολόγους οικονομίας ἄλλοτε γενομένας· ἐνεθυμήθην τὴν οικονομίαν τοῦ Προφήτου Ἐλισσαίου πρὸς Νεεμάν τὸν Σύρον, νὰ προσκυνῇ μὲν διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀξίαν κατὰ τὸ φαινόμενον ἐν οἴκῳ Ρεμμῶν, ἀλλ' ἐν καρδίᾳ νὰ προσκυνῇ τὸν Θεὸν μόνον τοῦ Ἰσραὴλ· τὴν οικονομίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς Τιμόθεον ὃν περιέταμε διὰ φόβον τῶν Ἰουδαίων ὅπου ἦσαν ἐν Δέρβη καὶ Λύστρα, ἀγκυλὰ καὶ ὁ Τιμόθεος ἦτο βεβαπτισμένος καὶ πιστὸς εἰς Χριστόν· τὴν οικονομίαν τοῦ Γαίτου καὶ τοῦ Ἀριστάρχου συνεκδήμων Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, ὅπου διὰ νὰ μὴν ἀνάψῃ ὁ θόρυβος τῶν Ἐφεσίων αὐτοὶ σιωπῶντες εἰς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Γραμματέως, ὑπεκρίθησαν ὅτι σέβονται τὴν Ἀρτέμιδα Θεάν· τὴν οικονομίαν Ἰκχώβου τοῦ Ἀποστόλου καὶ τῶν Πρεσβυτέρων πρὸς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ὡς ὄντα πρότερον τηρητὴν τοῦ Μωσάϊκου νόμου καὶ διὰ τοῦτο διωκόμενον ἕως θανάτου παρὰ τοῦ πλήθους τῶν Ἰουδαίων, ὃν ἐπεισαν νὰ ἀγνισθῇ κατὰ τὸ ἔθος τὸ Ἰουδαϊκὸν καὶ νὰ δείξῃ ὅτι πορεύεται καὶ αὐτὸς φυλάττων τὸν Μωσάϊκον νόμον· τὴν οικονομίαν Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ οἵτινες τὸν Συνέσιον μὴ πι-

στεύοντα τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ὅμως διὰ τὴν προκοπὴν αὐτοῦ τὸν ἐχειροτόνησαν Ἐπίσκοπον Κυρήνης, ἐλπίζοντες, καθὼς καὶ συνέβη τὴν μεταμέλειν αὐτοῦ· τὴν οἰκονομίαν τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ΣΤ'. Συνόδου ὅπου διὰ τὴν ἐξάριστον ἔλλειψιν τῶν ἀκατακρίτων Ἱερέων, τοῦ Διακόνου καὶ Ὑποδιακόνου προσωμιλήσαντας εἰς ἓνα γάμον μετὰ τὴν χειροτονίαν, κατόπιν ἐπιτιμίου καὶ ἀργίας ὀλίγου καιροῦ, διελυθέντος πρότερον τοῦ γάμου ἐσυγχώρησε νὰ ἀποκατασταθῶσιν ἐν τοῖς βαθμοῖς αὐτῶν, μένοντες εἰς αὐτούς μόνον, ἀγκαλὰ καὶ κατὰ τοὺς κανόνας ἔπρεπε νὰ ἦναι τελείως καθηρημένοι· τὴν οἰκονομίαν Ταρρασίου Πατριάρχου Κων.λεως ὅπου διὰ τὸν φόβον μὴν ἀνανεωθῆ ἄλλιν ἢ αἵρεσις τῆς οἰκονομικῆς ἐδέχθη εἰς κοινωνίαν τὸν Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον υἱὸν τῆς Εἰρήνης, ὅστις παραλόγως ἀπέλυσε τὴν ἰδίαν συμβίαν καὶ ἔλαβεν ἄλλην. Ὅθεν ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ κρίνω εὐλογον νὰ συγχωρηθῆ ἢ πρὸς καιρὸν ἀπόκρυψις τῆς ἀληθείας καθὼς ὑπεσχέθη χωρὶς ἀρνήσεως τοῦ τοιοῦτου, κατ' οἰκονομίαν διὰ τὸν εὐσεβῆ σκοπὸν ὅτι διὰ συνεργείας τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος μετὰ τῶν ἐτέρων αὐτοῦ ὁμοταγῶν ὄντων ὀρθοδόξων ἀλλὰ κεκρυμμένων, ἔλθῃ εἰς αὐξήσιν ἢ ὀρθοδοξία ἐν ἐκείνῳ τῷ βασιλείῳ. Ὁ δὲ Παναϊδεσιμώτατος Πρωτοπαπᾶς ὅλως γενόμενος περιχαρῆς ἐκ τοιαύτης ἀγαθῆς ἀγγελίας εἶπε μοι, ὅτι εἶναι μάλιστα χρεῖα ὁ ἄρχων νὰ κάμῃ τὴν ἐγγραφον ἐκθεσιν τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας καὶ νὰ προσφέρῃ αὐτὴν εἰς χεῖρας τῆς Αὐτοῦ Παναϊδεσιμότητος καὶ εὐθέως ἔπειτα λαμβάνει τὸ ποθούμενον βάπτισμα «κατ' ἰδίαν μετὰ τῆς οἰκονομικῆς κρυφιότητος» ἕως καιροῦ εὐθέτου κατὰ τὸ αἶτημα αὐτοῦ· ὅτι μάλιστα ἢ αὐτοῦ Παναϊδεσιμότητος βούλεται νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἱεροπραξίαν τοῦ μυστηρίου εἰς περισσοτέραν ἑαυτοῦ, εὐφροσύνην. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἤκουσε παρ' ἐμοῦ ὅτι ὁ ἀνωειρημένος ἱερεὺς Μοντεσάντος εἶπε τῷ ἄρχοντι, ὅτι αὐτὸ ἐπιθυμεῖ νὰ

ποιήσῃ τὴν ἱερὰν ταύτην ὑπηρεσίαν καὶ ὅτι ὁ μὲν ἄρχων συνήνεσεν εἰς τὸ αἶτημα τοῦ αὐτοῦ ἱερέως, ἐγὼ δὲ διὰ τοῦτο συστέλλομαι νὰ παρενθῆσω εἰς τοιοῦτο ὑποκείμενον διαφωνίαν τινὰ, ὁ συνετός Πρόεδρος ὅθεν εὐθέως μετέβαλε βουλήν, ὅτι νὰ ἦναι καὶ ἡ Αὐτοῦ Παναιδεσιμότης μετ' ἐμοῦ συνανάδοχος.

Ἐδιορίσθη λοιπὸν ὅτι τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ τὸ πρωτὶ μὲν νὰ ἐγχειρισθῇ τῇ Αὐτοῦ Πανιερότητι ἢ ἀνωρηθεῖσα Ὁμολογία τοῦ ἄρχοντος, πρὸς δὲ ἐσπέραν νὰ συνέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ αὐτοῦ Παναιδεσιμωτάτου Προεστῶτος, ἔνδον τοῦ ταμείου αὐτοῦ, ὅπου θέλου ἦναι ἔτοιμα τὰ πρὸς χρείαν ἅπαντα διὰ νὰ τελεσθῇ ἐκεῖ κατ' ἰδίαν ἡ ἱεροπραξία· ἐγὼ δὲ ἔλαβα τὴν φροντίδα νὰ ἀναγγείλω τὸ διωρισμένον. Ὅθεν ἀνεχώρησα εἰς τὴν ἐμὴν κατοικίαν καὶ μετ' ὀλίγον ἐφθασεν ἐκεῖ ὁ ἀνωειρημένος ἱερεὺς κατὰ τὴν παραγγελίαν καὶ δηλώσας τὸ διωρισμένον, ἀπέστειλα αὐτὸν παρευθὺς πρὸς τὸν ἄρχοντα νὰ δώσῃ αὐτῷ τὴν εἶδησιν καὶ παρήγγειλα τῷ αὐτῷ ἱερεῖ, ὅτι τῇ ἐσπέρᾳ ἐκείνῃ πρὸς τῇ πρώτῃ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ὅταν ἴδῃ τὸν ἄρχοντα ἐν τῇ ἐαυτοῦ κατοικίᾳ, τότε αὐτὸς νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ καφωπεπωλεῖον ὅπου θέλει εὑρεθῶ ἐγὼ προσμένων διὰ νὰ ὑπάγωμεν ὁμοῦ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ πρὸς τὸν ἄρχοντα, ὅπως λάβῃ παρ' ἐμοῦ τὴν εἶδησιν τῶν μετὰ τοῦ Προεστῶτος συλλαληθέντων καὶ νὰ ἐνεργηθῇ ἡ ἀναγκαία ἐκθεσις τῆς Ὁμολογίας. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ὁ αὐτὸς ἱερεὺς ἐδήλωσέ μοι ὅτι ὁ ἄρχων ἠθέλησε νὰ ποιήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐξομολόγησιν τῶν αὐτοῦ ἁμαρτιῶν, ὅπερ ἐμοὶ δὲν ἐφάνη παράδοξον, ὡς γινόμενον παρ' ἀνδρὸς εἰδήμονος καὶ πεφωτισμένου, διότι ἐν προβεβηκόσι κατηχουμένοις ἦτο πάντοτε καὶ εἶναι διωρισμένοι νηστείαι, προσευχαί καὶ ἄλλα ἔργα μετανοίας προτοῦ βαπτισθῶσιν.¹ Ἐγνώρισα ὁμῶς καὶ ἐκ

¹ Ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ἱκανῶς αἱ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς Κυρίλλου Ἱεροσολύμων κατηχήσεις.

τούτου τὴν ἐγκάρδιον εὐσέβειαν αὐτοῦ, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ βη-
πτίσματος ἠθέλησε διὰ τῆς διὰ στόματος πρὸς ἱερέα κατ'
ιδίαν ἐξομολογήσεως νὰ προνατρέψῃ τὴν αἴρεσιν τῆς Ἀγ-
γλίας. Φθάσαντες εἰς τὴν οἰκίαν, τὸν μὲν δούλον αὐτοῦ εὐ-
ρήκαμεν προσμένοντα ἔξω τοῦ πρώτου οἰκήματος, ὁ δὲ ἄρ-
χων ἦτον ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ κοιτῶνι χωρὶς φώτων· κρούσαντος
δὲ τοῦ δούλου τὴν κεκλεισμένην θύραν καὶ αὐτῆς ἀνεωχθεί-
σης ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος, εὐθύς ὁ δούλος ἔφερε φῶτα ἐν τῷ
ἐξωτερῷ οἰκήματι, μετ' ὀλίγον δὲ ἐξῆλθε καὶ ὁ ἄρχων πρὸς
ἡμᾶς, ἐκ δὲ τῆς θερμότητος τοῦ προσώπου καὶ ἐκ τῆς ἐ-
ρυθρότητος τῶν ὀμμάτων ἐμφανῶς ἐγνωρίσθη ὅτι μέχρι τῆς
ῥαχὸς ἐκείνης, εὐρίσκετο ἐν προσευχῇ καὶ δάκρυσι μετανοίας.
Καθίσαντες δὲ οἱ τρεῖς περὶ τὸ τραπέζιον ἐδήλωσα ἐγὼ πρὸς
τὸν ἄρχοντα τὴν ἐμὴν συνομιλίαν γενομένην μετὰ τοῦ Παν-
ναιδεσιμωτάτου Πρωτοπαπᾶ καὶ ὅτι διωρίσθη νὰ παραχθῇ τῇ
ἐσπέρᾳ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ὡς ἀνωτέρω καὶ ὅτι βούλεται
καὶ ἡ αὐτοῦ Πανναιδεσιμότης νὰ γίνῃ συνανάδοχος μετ' ἐ-
μοῦ ὅπερ ὁ αὐτὸς ἄρχων ἀσμένως ἐδέχθη καὶ ὅτι ἀναγκαῖον
εἶναι κατὰ τὸν θεσμόν τῆς Ἀγίας ἐκκλησίας νὰ γίνῃ πρῶ-
τον μίαν σύντομος ἐκθεσις ὁμολογίας τῆς Πίστεως τῆς Ὀρ-
θοδόξου, γεγραμμένη ἐξ ἰδίας χειρὸς τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος, ἥτις
τῇ ἐπαύριον τὸ πρῶτ' νὰ ἐγχειρισθῇ τῷ Πανναιδεσιμωτάτῳ
Πρωτοπαπᾶ πρὸς ἐξέτασιν καὶ μετὰ τοῦτο νὰ βεβαιωθῇ διὰ
τῆς τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος ὑπογραφῆς.

Ὅθεν καὶ εὐθέως ἤρχισε νὰ γράψῃ καὶ ἔγραψεν αὐτὴν
ἐν ιδιώματι ἰταλικῷ συνεργοῦντος καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ ὅπως καὶ
ἡ σύντομία φυλαχθῇ καὶ οὐδὲν οὐσιῶδες παραλειφθῇ. Τε-
λειωμένην δὲ παρέλαβα ἐγὼ αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ αὐτοῦ
ἄρχοντος ἀνυπόγραφον, ὅπως τῇ ἐπαύριον ὑποτάξω αὐτὴν
τῇ κρίσει τοῦ Πανναιδεσιμωτάτου Πρωτοπαπᾶ. Καὶ ἐπειδὴ
ὁ αὐτὸς ἄρχων ἐδήλωσέ μοι ὅτι βούλεται νὰ προσποιηθῇ τῇ

ἐπαύριον κεφαλαλίαν καὶ οὔτε νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς οἰκίας ἕως τῆς ἐσπερινῆς διατεταγμένης ὥρας, ὅπως μείνῃ κατὰ μόνον ἐν τῷ αὐτοῦ οἰκήματι διὰ νὰ ἐκκλίνῃ ἀπὸ παντός συναντήματος ἐνδεχομένου ἴσως νὰ γίνῃ ἐμπόδιον τοῦ διωρισμένου ἔργου, διὰ τοῦτο ἐγὼ ὡς ἤδη διωρισμένος παρ' αὐτοῦ πατήρ κατὰ πνεῦμα, ἀνέλαβα εἰς ἐμαυτὸν τὸ χρέος νὰ ἀναπληρώσω καὶ ἐγχειρίσω τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν.¹ Ὅθεν εὐθέως ἐν βραχυλογίᾳ ὑπομνήσας αὐτῷ περὶ τῶν δεόντων εἰς τὸ ἀξίως ὑποδέξασθαι τὴν θείαν χάριν καὶ εὐξάμενος αὐτῷ εἰρήνην ἀνεχώρησα εἰς τὴν ἐμὴν κατοικίαν.

Τ Μ Η Μ Α Β'.

Πρωτὶ δὲ τῆς ἐπιούσης, ἡμέρας ἧτις ἦτον ἡ κγ'. Ἰανουαρίου πορευθεὶς ἐγὼ πρὸς τὸν Παναιδεσιμώτατον Προεστώτα, ἐνεχείρισα αὐτῷ ἐξ ὀνόματος τοῦ ἄρχοντος τὴν γεγραμμένην ὁμολογίαν δηλώσας τὸ αἴτιον δι' ὃ δὲν ἦλθεν ὁ αὐτὸς ἄρχων αὐτοπροσώπως. Ὁ δὲ Παναιδεσιμώτατος ἀναγνώσας τὴν ὁμολογίαν ἔκριεν αὐτὴν ἱκανὴν, μὴ ἐλλείπουσαν ἐν οὐδενὶ καὶ συνεπτυγμένης περιέχουσαν τὰ πάντα, ὥστε ἐκράτησεν αὐτὴν ἐν ἰδίαις χερσὶ λέγων μοι, ὅτι ἐσπέρας ἐρχόμενος ὁ ἄρχων, κατὰ τὸ διωρισμένον, ἐκεῖ θέλει βεβαιώσῃ αὐτὴν δι' οἰκείας ὑπογραφῆς· ἡ δὲ ὥρα ἐν ἣ μὲλλον ἐν νὰ συναχθῶμεν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, ὁ Ἱερεὺς, ὁ ἄρχων καὶ ἐγὼ διὰ τὴν τελεσιουργίαν τοῦ Ἀγίου βαπτίσματος διετάχθη ἡ ἐνδεκάτη ἐσπερινή, ἅτινα πάντα ἐμήνυσα τῷ αὐτῷ,

¹ (Σ. Ε.) Ἴδε ἐν σελίδι 41 τῶν ἡμετέρων Προλεγομένων ἐν ἣ περιληφθέντος τοῦ ἀντιγράφου τῆς ὁμολογίας ταύτης παρελείφθη κατὰ παραδρομὴν ἢ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τῷ δὲ τῷ τρόπῳ ἔχουσα χρονολογία Al di 23 Gennaio 1791 ἧτις προσθετέα μετὰ τὸν στίχον 4 τῆς αὐτῆς σελίδος.

ἄρχοντι διὰ τοῦ ρηθέντος Ἱερέως Μοντεσάντου εἰς εἶδῃσιν αὐτοῦ.

Λοιπὸν τῇ ἐνδεκάτῃ ἑσπερινῇ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀναβάνωντας ἐγὼ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πανκιδ. του Πρωτοπαπᾶ εὔρηκα αὐτοὺς ἐκεῖ συνηγμένους ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ οἰκῆματι καὶ τὴν Ὁμολογίαν δι' ὑπογραφῆς τοῦ ἄρχοντος βεβιωμένην καὶ ἑτοιμα τὰ πάντα. Ἦτο δὲ ἐκεῖ παρὼν καὶ ὁ Εὐλαχ.τος Ἱεροδιάκονος τοῦ Πανκιδ. του Προεστῶτος πρὸς ὑπερσίαν ἐν τῇ ἱερᾷ τελετῇ, ὥστε κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ἀμφοτέρων τῶν οἰκημάτων ἐξωτέρου καὶ ἐνδοτέρου καὶ ἀνχωρήσαντος τοῦ ἄρχοντος εἰς τὸν ἐνδοτέρον κοιτῶνα κεκλεισμένων τῶν περιπετασμάτων ὅπως ἐκβάλη τὰ ἐξω ἐνδύματα καὶ μονοχίτωνος κατὰ τὴν τάξιν ἐξεληθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ κοιτῶνος, ἔγινεν εὐθέως ἀρχὴ τῆς ἱερᾶς τελετῆς παρὰ τοῦ ρηθέντος Ἱερ. Μοντεσάντου, τοῦ μὲν Πανκιδ. του Πρωτοπαπᾶ ἱσταμένου ἐγγὺς τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος ἐκ δεξιῶν, ἐμοῦ δὲ ἱσταμένου ἐγγὺς τοῦ αὐτοῦ ἐξ ἀριστερῶν καὶ πρότερον ἀγνωσθέντων τῶν ἀφρακισμῶν καὶ γεινομένων τῶν ἀποτάξεων καὶ τῶν συντάξεων ἐν αἷς ἀπεκρίνετο ὁ αὐτὸς ἄρχων καὶ τρις ἐκφωνηθέντος τοῦ ἁγίου Συμβόλου τῆς πίστεως παρ' αὐτοῦ τοῦ ἄρχοντος καὶ ὀνομασθέντος παρὰ μὲν τοῦ Προεστῶτος μὲ τὸ ἴδιον ἐκείνου ὄνομα «Φεδερῖχος», παρ' ἐμοῦ δὲ ἑτέρῳ ὀνόματι, «Δημήτριος» κατὰ τὸν πόθον αὐτοῦ, ὡς ἤδη ἐδήλωσέ μοι ὁ αὐτὸς ἱερεὺς Μοντεσάντος, κρατούμενος ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν συνκαθόχων προηγουμένου τοῦ ἱερέως προσηνέχθη γυμνὸς τοὺς πόδας τῇ ἀγίᾳ κολυμβήθρα καὶ ἐτελέσθη ἐπ' αὐτῷ ἡ ἱεροτελεστία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἡ σφραγὶς τῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου Πν.ος διὰ τῆς χρίσεως τοῦ ἁγίου Μύρου καὶ ἐτελειώθησαν ἅπαντα κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Εὐλο-

λογίου ἀπαρλλάκτως, καὶ τὴν παράδοσιν τῆς ἀγίας Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἀγίᾳ τελετῇ ἀπὸ ἀρχῆς ἕως τέλους ἐλαμψεν ἐν τῷ αὐτῷ ἄρχοντι εὐλάβεια θαυμαστὴ καὶ κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον «ἀγγελλίαισι ὁμοῦ καὶ τρόμος.» Ἐγινε ἀκολούθως καὶ ὀλίγη συνομιλία εἰς τὴν ὁποίαν ἐδηλώθη ὅτι τὸ γενόμενον ἱερὸν ἔργον δὲν εἶναι εἰς εἰδήσιν οὐδενός, εἰμὴ μόνον τοῦ αὐτοῦ βαπτισθέντος ἄρχοντος τοῦ Ἱερ. Μοντεσάντου τοῦ βαπτίσαντος αὐτόν, τοῦ Παναγιδ.τάτου Πρωτοπαπᾶ καὶ ἐμοῦ ὄντων συναδόχων αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἱεροδιακόνου. Ὅθεν εἰς τοὺς ἐρωτῶντας μετὰ περιεργείας, ἄρνησις μὲν δὲν πρέπει νὰ γίνηται κατ' οὐδένᾳ τρόπον, ἀλλ' οὐδὲ βεβαίωσις οὐδεμίᾳ, μόνον ἀπόκρισις στερεὰ καὶ ἀμετάθετος νὰ παριστάνη ἄγνοιαν καὶ οὐδὲν πλεόν.

Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἄρχων συνοδευόμενος παρὰ τοῦ ἱεροτελέσαντος ἱερέως ἐπορεύθη εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ· ἐγὼ δὲ διέμεινα ὀλίγον παρὰ τῷ Παναγιδεσιμωπάτῳ Πρωτοπαπᾶ παρόντος ἐκεῖ καὶ τοῦ ρηθέντος Διακόνου ὅπου ἐφάνη μοι εὐλογον ν' ἀναφέρω πάλιν εἰς εἰδήσιν καὶ τοῦ Διακόνου, τὸν λόγον περὶ τῆς πρὸς καιρὸν οικονομικῆς κρυφιοῦς τοῦ γενομένου βαπτίσματος, δηλώσας καὶ πάλιν ὅτι τὸ γενόμενον ἱερὸν ἔργον δὲν εἶναι εἰς γνῶσιν οὐδενός, εἰμὴ μόνον τοῦ βαπτισθέντος ἄρχοντος, τοῦ Ἱερέως Μοντεσάντου τοῦ βαπτίσαντος αὐτόν, τοῦ Παναγιδ.του Πρωτοπαπᾶ καὶ ἐμοῦ ὄντων συναδόχων καὶ αὐτοῦ.

Ἀκολούθως προσκυνήσας ἐγὼ τὸν Παναγιδ.τον Προεστῶτα ἀνεχώρησα πορευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος ὅπου εὔρηκα αὐτόν συνομιλοῦντα μετὰ τοῦ προονομασμένου ἱερέως περὶ τῆς μεταλήψεως τῶν ἀγίων καὶ φρικτῶν Μυστηρίων, συναινέσας καὶ ἐγὼ ὁμοφώνως ὅτι καὶ εὐλογον καὶ ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἀναγνώσῃ ὅλην τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἀγίας Μεταλήψεως καὶ τῇ πρώτῃ αὐγῇ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας κα.

τὰ τὴν προγε.ομένην συμφωνίαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἱερέως νὰ ὑπάγῃ ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ κειμένη ἔξω τῆς πόλεως καὶ κατ' ἰδίαν ὁ αὐτὸς ἱερεὺς νὰ ἱερουργήσῃ καὶ ὁ νεοφώτιστος νὰ μετλάβῃ τῆς ἀγίας Κοινωνίας τοῦ Τιμίου Σώματος καὶ τοῦ Τιμίου Αἵματος τοῦ Χριστοῦ εἰς τελείαν ἔνωσιν μετ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ· καὶ οὕτως ἀπεφάσισε νὰ ἐνεργήσῃ. Ἐζήτησε δὲ καὶ συμβουλὴν νὰ φανερώσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς εἰδήσιν τοῦ Κυρίου Πόλου Καπάδοκα, ἧ νὰ κρατήσῃ αὐτὸ ἀπόκρυφον καὶ ἀπ' αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ἔκρινα εὐλογον νὰ φανερώσῃ τὰ πάντα εἰς τὸν ξενίζοντα αὐτόν· ἀλλὰ θεωρήσας τὸν ρηθέντα ἱερέα ὡς ἀμφιβάλλοντα ἔδωκα μόνον διὰ στήματος νὰ καταλάβῃ ὁ ἄρχων συναίνεσιν (ὄντως νεύσει θεία) τὴν ἐμὴν καὶ διὰ λόγου εἶπα νὰ ἐνεργήσῃ ὡς ἀρμοδιώτερον κρίνει. Ἐν τούτοις εὐχόμενος αὐτῷ εἰρήνην παρὰ Θεοῦ, οὐσης παρ' ὀλίγον τῆς ὥρας νυκτερινῆς ἀνεχώρησα εἰς τὴν ἐμὴν κατοικίαν.

Τ Μ Η Μ Α Γ'.

Τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ ἦτις ἦτον ἡ κδ' τοῦ Ἰανουαρίου, πορευόμενος ἐγὼ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ αὐτοῦ νεοφωτίστου ἄρχοντος πρὸς ἐπίσκεψιν, εὔρηκα αὐτόν συνδικλεγόμενον μετὰ τοῦ ἀνωγειρημένου ἱερέως καὶ ἔμαθον ὅτι ὁ αὐτὸς νεοφώτιστος ἐδήλωσε καὶ τὸ ἅγιον Βάπτισμα ὅπερ ἔγινεν ἀφ' ἐσπέρας καὶ τὴν ἀγίαν κοινωνίαν ἣν ἔμελλε νὰ λάβῃ τῇ ἀκολουθούσῃ αὐγῇ εἰς εἰδήσιν τοῦ προειρημένου Κ.ου Πόλου Καπάδοκα, αὐτοῦ μόνου, ὅστις στοχάζόμενος τὰ ἐνδεχόμενα ἐμπόδια ἐκ τῆς ἐνεστώσης σκληρότητος τοῦ χειμῶνος, ὄντως κατὰ θείαν νεῦσιν εὐθὺς αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Εὐλαβέστατον Κύριον Ἀντώνιον Γυαλυνᾶ ἐφημέριον τῆς Υ. Θ.

κειμένης εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος ἐπιστολὴν¹, δι' ἧς τῷ ἱερεῖ ἐκείνῳ ἐδήλου τὸ ἀφ' ἑσπέρας γεγόμενον βάπτισμα, διὰ τὴν μεταδῶσιν εἰς αὐτὸν τὴν κοινωνίαν τῶν ἁγίων Μυστηρίων. Καὶ οὕτως ἐνηργήθη, διότι τῇ αὐτῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ ὅπου ἦτον ἡ κδ. Ἰαννουαρίου ἐν ὥρᾳ πρώτη πρωϊνῇ, ὁ αὐτὸς νεοφώτιστος, εἰς οὐδὲν λογιζόμενος τὰ ἐμπόδια καὶ τοῦ πνέοντος νότου καὶ τῆς κατερχομένης βροχῆς, συνοδεύοντας αὐτὸν καὶ ὁ προειρημένος ἱερεὺς, διεπέρασεν εἰς τὴν ρηθεῖσαν ἐκκλησίαν, ὅπου διὰ χειρὸς τοῦ ρηθέντος ἐφημερίου μετέλαβε τῆς κοινωνίας τῶν ἁγίων Μυστηρίων. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ μὴ δυνάμενος ἐγὼ νὰ κατὰ τῆς οἰκίας ταχύτερον διὰ ἐμπόδια τῆς γηραλτίας μου ἡλικίας, κατέβην ὀλίγον βραδύτερον καὶ εὐθέως πορευθεὶς πρῶτον εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ νεοφωτίστου ἄρχοντος πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ὅπου ἔμαθον, ὅτι πρὸ ὀλίγου ἦτον ἐκεῖ ὁ Πανχιδ.τος Πρωτοπαπᾶς, ἔμεινε ἐκεῖ ὀλίγην ὥραν καὶ παρέστησα πρὸς τὸν αὐτὸν νεοφώτιστον, ὅτι ἐπειδὴ βούλεται νὰ κάμῃ τὴν περιήγησιν τῆς Ἑλλάδος ἕως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι χρεῖα νὰ κρατῇ μίαν ἀπόδειξιν τοῦ ἰδίου βαπτίσματος ἐκ τοῦ Προεστῶτος, εἰς ἀναμφίβολον μαρτυρίαν τῆς ἰδίας ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν. Συγκατανεύωντας δὲ ὁ ἄρχων εἰς τοῦτο εὐθὺς μετὰ πάσης ἐτοιμότητος, εὐθέως ἐγὼ ἀναχωρῶντας ἐκείθεν, ἀνέβηκα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πανχιδ.του Πρωτοπαπᾶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἀναφέρωντας τὴν χρεῖαν τοιαύτης μαρτυρίας καὶ τὴν εἰς τοῦτο συναίνεσιν τοῦ νεοφωτίστου, εὐθὺς ἔγινεν ἡ ἐκθεσις τῆς αὐτῆς καὶ ἐβεβαιώθη μὲ τὴν ὑπογραφήν τοῦ αὐτοῦ Προεστῶτος, εἰς τὴν ὁποίαν μαρτυρίαν δὲν φαίνεται ἐκκαθαρισμένη ἡ μετάδοσις τοῦ ἁ-

(Σ. Ἐκδ.) Δῆλον, ὅτι ἡ ἐνταῦθα ἀναφερομένη ἐκκλησία ἐστὶν ἡ καὶ νῦν σωζομένη ἐν τῇ Πλατεῖᾳ «Γεωργίου» ἐκκλησία τῆς Γ. Θ. Μανδρακίνας, ἀνήκουσα τὸ πάλαι τῇ οἰκογενεῖᾳ Γυαλλινᾶ.

γίου Μύρου, διότι ὅπου βάπτισμα ἐκεῖ συνεννοεῖται καὶ μῦρον ὄθεν καὶ εἰς τὰ βαπτιστικὰ γράμματα οὐδέποτε συνεκφέρεται ρητῶς.¹ Ἐρχόμενος δὲ μετ' ὀλίγον ἐκεῖ καὶ ὁ αὐτὸς νεοφώτιστος ἄρχων, ἔλαβε τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν εἰς τὰς ἰδίαις χεῖρας πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ ὁπότε ἀρμοδίᾳ τῷ φωνῇ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ καιρὸς ἐξηκολούθει ἔτι ἐναντίως καὶ τὸ πλοιαρίον μεθ' οὗ ἤθελε ν' ἀποπλεύσῃ ἔλειπεν εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ μεγάλου ἡγεμόνος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ αὐτὸς ἄρχων περισσότερο ἐβδουμάδος διέμεινεν ἐν Κερκύρᾳ ἐν αἷς ἡμέραις ἐγὼ σχεδὸν καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐπορευόμην εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ συνομιλίαν καὶ ἀνάγνωσιν βιβλίων ἐκκλησιαστικῶν καὶ αὐτὸς πάλιν καθ' ἐκάστην ἑσπέραν ἤρχετο εἰς τὸ ἀνωειρημένον καθρεπωλεῖον.

Ἐν τούτοις τὸ πλοιαρίον ἐπανῆλθε καὶ ὁ μὴν Ἰανουάριος ἔλαβε τέλος. Τῇ δὲ πρώτῃ Φεβρουαρίου ἤτις ἦτο Σάββατον, ὁ καιρὸς μετεβλήθη εἰς τὸ καλλιώτερον, ἀλλ' ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοιαρίου δὲν ἦτον ἑτοιμὸς ν' ἀποπλεύσῃ εἰμὴ ἀπὸ τῆς τρίτης τοῦ Φεβρουαρίου. Ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ εἰς μίαν ἢ δύο ἀπὸ ταῖς ἑσπεριναῖς συνομιλίαις ὁποῦ ἔλαβα μετὸν αὐτὸν ἄρχοντα, ἤκουσα αὐτὸν ν' ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Θεοδώρας τῆς βασιλίδος ἢ ὁποῖα κατώρθωσε τὴν ἀνκστήλωσιν τῶν εἰκόνων, καὶ αὐτὸς πάλιν ἤκουσεν ἐξ ἡμῶν, ὅτι ἤδη πρὸ 300 ἐτῶν² ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Κερκυραῖοι τὸ λεί-

¹ (Σ.Ε). Οὐκ' ἀπίθανον ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος ἔκθεσις, νὰ ἦναι αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ παρ' ἡμῶν ἐν ταῖς προλεγομένοις ὀνομασθὲν «Πρακτικὸν τοῦ Πρωτοπικτῆ».

² Μέχρι τοῦ ἔτους 1791, ὅτε ἐγράφετο ἡ παροῦσα «Διήγησις».

Γνωστὸν ὅτι τὸ ἱερὸν Λεῖψανον τῆς Ἀγίας Θεοδώρας ἔμεινε τὸ πάλαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Νικολάου λεγομένη τῶν Γερόντων, ἕως τοῦ ἔτους 1740, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν ἐν τῇ πόλει Ἐκκλησίαν τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ Μητροπόλιν οὗσαν εἰς ἣν εἶχεν ἀποτεθεῖ καὶ τὸ Λεῖ-

ψανον τῆς αὐτῆς Ἀγίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Παμμεγίστου
Ταξιάρχου Μιχαήλ, διὰ τοῦτο ἐπειδὴ ἐμποδισμένος ἀπὸ
τοὺς ἐναντίους καιροὺς διέμεινεν ἐδῶ ἕως τότε, ἔκρινα εὐλο-
γον καὶ πρέπον νὰ προσκυνήσῃ καὶ ἀσπασθῆ καὶ αὐτὸ τὸ
Ἅγιον λειψανον, καθὼς προλαβόντως προσεκύνησε καὶ ἡσ-
πάσθη καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Ὅθεν τῆ ἑσπέρας τῆς
Παρασκευῆς τῆς πρὸ τῆς ἀνωειρημένης Κυριακῆς, ἐγὼ εὐρι-
σκόμενος εἰς τὸ καφραπεπωλεῖον μετ' αὐτοῦ καὶ πολλῶν ἐτέρων
εἰς τὴν συνήθει συνομιλίαν, ἀνήγγειλα εἰς αὐτὸν τὴν ἐμὴν
γνώμην καὶ βουλήν καὶ αὐτὸς μετὰ χαρᾶς πολλῆς καὶ εὐ-
χριστίας προσεδέχθη τὸν λόγον μου καὶ εὐθὺς διωρίσασμεν
συμφώνως, ὅτι τῆ ἐρχομένη Κυριακῆ νὰ συναχθῶμεν διὰ τὴν
θεῖαν Λειτουργίαν ἐν τῷ ρηθέντι ναῷ τοῦ Ταξιάρχου καὶ
μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας νὰ γίνῃ ἡ προσκύνησις
καὶ ὁ ἀσπασμὸς τοῦ Ἁγίου λειψάνου. Ὅθεν ἐγὼ εὐθέως ἔ-
δωκα τὴν εἰδήσιν τῷ λογιωτάτῳ Ἱερεὶ κυρίῳ Εὐσταθίῳ
Θεοτόκῃ ἐφημερίῳ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Ὁ δὲ αὐτὸς Ἱερεὺς
φροντίσας καὶ ἐπιμεληθεὶς παρέλαβεν ἀπὸ τῶν Εὐγενεστάτων
Συνδίκων τὴν κλεῖδα τῆς θήκης τοῦ Ἁγίου λειψάνου καὶ τῷ
Σαββάτῳ ἑσπέρας συνευρεθέντες πάλιν εἰς τὸ καφραπεπωλεῖον
μετὰ τοῦ ἄρχοντος, ἐλάβομεν παρὰ τοῦ ρηθέντος Ἱερέως τὴν
εἰδήσιν βεβιαίαν. Λοιπὸν τῆ Κυριακῆ πορευθεὶς ἐγὼ εἰς τὴν
αὐτὴν ἐκκλησίαν ταχύτερον ἀπὸ ἄλλαις φορταῖς εὗρηκα, ἐκεῖ
τον ἄρχοντα προλαβόντα πρὸ τοῦ νὰ σημάνῃ ἡ λειτουργία
καὶ προσμένοντα μετὰ τοῦ Ἱερέως Μοντεσσάντου καὶ ἐχάρην
κατὰ πολλὰ θεωρήσας τὴν αἰεὶ ἀμετάβλητον τοῦ ἄρχοντος
προθυμίαν. Τελουμένης τῆς ἱερᾶς Μυσταγωγίας παρὰ τοῦ

ψανον τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος. Το δὲ 1841 μετηνέχθη τὸ λειψανον τῆς
Ἁγ. Θεοδώρας εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἱερ. Θεοτόκου Σηπλαιωτίσσης ὅπου
καὶ τανῦν εὐρίσκεται.

προνομοκλήτων ἱερέως Θεοτόκη, οἱ περιεπιτῶτες ἐθαύμασαν τὴν εὐλάβειαν καὶ προσοχὴν τοῦ ἄρχοντος ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς μέχρι τέλους. Καὶ πάλιν ὕστερον ἐν τῇ διαδόσει τοῦ Ἁγίου ἀντιδώρου ἐξεπλάγησαν διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτοῦ, μὴ θελήσαντος κατ' οὐδένα τρόπον νὰ προπορευθῆ ἑμοῦ τοῦ γέροντος ἐπὶ τῇ μεταλήψει τοῦ αὐτοῦ ἀντιδώρου. Μετὰ ταῦτα ἀναπτομένων τῶν λαμπάδων ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Ἁγίου Λειψάνου, ὁ ἱερουργήσας ἱερεὺς φορῶν ἄπασαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἤρξατο ν' ἀνοίγῃ τὴν πρώτην ἐξωτέραν θύκην καὶ ἐντούτῳ ἐγὼ ἐπιστρεψάμενος πρὸς τὸν ἄρχοντα, εἶπα, ὅτι ἐν μὲν τῷ λειψάνῳ τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος ὁ προσεκύνησε προλαβόντως, εἶδεν ἐν τῶν θαυμασίων ἔργων τῆς θείας Παντοδυναμίας, τουτέστιν ὅτι δὲν συνεχώρησε τῇ φύσει νὰ ποιήσῃ οὔτε ἀρχὴν φυσικῆς καταφθορᾶς, ἐν δὲ τῷ παρόντι λειψάνῳ τῆς Ἁγίας Θεοδώρας μέλλει νὰ θεωρήσῃ ἕτερον ἔργον θαυμασίον τῆς αὐτῆς Παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν, ὅτι ἀφοῦ συνεχώρησε τῇ φύσει, οἷς κρίμασιν αὐτὸς ὁ Θεὸς οἶδε, νὰ ποιήσῃ ἀρχὴν φυσικῆς καταφθορᾶς, οὐκέτι συνεχώρησεν ὅμως αὐτῇ νὰ προχωρήσῃ, ἀλλ' ἔμεινε τοῦτο τὸ Ἅγιον λείψανον ἐν μόνῃ ἀρχῇ καταφθορᾶς ἀφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον. Ἐν τούτοις ἀρξάμενος τοῦ ἱερέως νὰ ψάλλῃ παράκλησιν καὶ ἀνοίξαντος τὴν ἐσωτέραν θύκην τὴν κρυσταλλίνην, τότε ὁ ἄρχων μετὰ πόθου ὄντως χριστιανικοῦ καὶ ἀξιωμαμῆτου εὐλαβείας, κλίνας τὴν κεφαλὴν ἕως ἐδάφους, προσεκύνησε καὶ ἠσπάσθη αὐτὸ τὸ Ἅγιον Λείψανον καὶ πάντες οἱ ἐκεῖ εὑρεθέντες γενομένης ἀπολύσεως παρὰ τοῦ ἱερέως ἐξῆλθεν ὁ ἄρχων μετὰ τοῦ ἱερέως Μοντεσάντου καὶ ἐγὼ μετ' αὐτῶν. Ἐξελθόντες δὲ συμφωνήσαμεν, ὅτι τῇ ἐρχομένῃ ἐσπέρα νὰ συναχθῶμεν ἐν τῷ καφφεπωλείῳ εἰς ἀπόλαυσιν τῆς ἐσχάτης συνομιλίας ἐπειδὴ τῇ ἐπικύριον πρῶτ' ἔμελλε βεβαίως ν' ἀποπλεύσῃ. Τῇ αὐ-

τῆ λοιπὸν ἐσπέρα τῆς Κυριακῆς συνευρεθέντες ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ συνωμιλήσαμεν ἰκανῶς ἕως δευτέρας ὥρας τῆς νυκτός, εἶτα τοῦ ἄρχοντος ἐγερθέντος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, εὐθέως συνηγέρθημεν πάντες καὶ αὐτὸς τρόπῳ εὐγενικωτάτῳ χειρ-τήσας ἅπαντας ἕνα πρὸς ἕνα, ἅπαντες δὲ μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν προμυνημάτων κατευοδώσαμεν αὐτόν. Οὕτω ἐξερχόμενον τοῦ κρηπεπιλείου ἐγὼ ἠκολούθησα αὐτῷ ἕως ἕξω καὶ πρὸς ὀλίγον συνδιαλεχθέντες ἐπανεφέρα πάλιν αὐτόν ἐκεῖνον τὸν λόγον ὃν καὶ πρὸς τὸν Παναγιωσιμώτατον Προεστῶτα εἶπα, παρόντος καὶ τοῦ Δικκόνου καὶ πρὸς τὸν αὐτόν ἄρχοντα ἐδήλωσα, παρόντος καὶ τοῦ ἱερέως Μοντε-σάντου. Καὶ ἐγὼ μὲν ἐβεβαίωσα αὐτόν, περὶ τῶν ἐκ μέ-ρους ἐμοῦ, ὡς πρὸς τὸ ἀναπερόμενον δὲν ἀμφιβάλλω δὲ ὅτι καὶ ἐκ μέρους τῶν συνειδόντων κατὰ τὴν πρὸς ἐμὲ γενομένην ὑπόσχεσιν αὐτῶν τὸ προχθὲν μένει ἀπόκρυφον ἕως νὰ δηλώσῃ αὐτὸς τὸν κειρὸν τῆς δημοσιεύσεως δι' ἰδίης ἐπιστολῆς. Αὐτὸς δὲ πάλιν ἐβεβαίωσεν ἐμὲ, ὅτι κρατεῖ μὲν ἀπόκρυφον τὸ γενόμενον ἕως κειροῦ, ὡς ἀνωτέρω ἐδηλώθη, ἀλλ' ὅμως ἐν οἰκδήποτε περιστάσει ἄρνησις αὐτοῦ οὐδέποτε γενήσεται. Ἐγὼ πάλιν προσέθηκα, ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις ἐλπίζω νὰ λάβω μετ' ὀ-λίγον παρ' αὐτοῦ τὴν εἶδησιν τῆς δημοσιεύσεως διὰ νὰ ἴ-ναι ἡ ἀληθινὴ καὶ ὀρθόδοξος πίστις μὴ ἀποκεκρυμμένη ἀλλ' ὠμολογημένη πρὸς σωτηρίαν καὶ μετὰ ταῦτα ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ, καὶ τὰ ἐκ Θεοῦ ἀγαθὰ εὐχη-θέντες ἀπελύθημεν ἀμοιβαίως. Τῇ ἐπαύριον τρίτῃ Φεβρουα-ρίου εὐδίας γενομένης ἐπιβὰς τῷ ἀνωειρημένῳ πλοικεῖρι ἀπε-δήμησε σὺν Θεῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἠκούσαμεν ἐνταῦθα ὅτι δὲν ὑ-πῆγε κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Ἀγίαν Μαρίαν ἀλλὰ εἰς τὴν

Πρέβεζαν μετὰ σκοποῦ νὰ ἐξκριβώσῃ τὰ λείψανα τῆς περιφήμου πελκιδῆς Νικοπόλεως, καὶ ὅτι ἔπειτα ἐμελλε νὰ διαπεράσῃ εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν. Ὅθεν ἐγὼ δὲν ἠθέλησα νὰ προσμείνω ἕως νὰ λάβω ἐπιστολὴν ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ μάλιστα ἀκούσας ὅτι διεπέρασεν εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν ἐγράψα πρὸς αὐτὸν ἑλληνιστὶ, ἀναφέρων κατὰ τὸ ἐμὸν χρῆμα ἀνκλογόν τι καὶ τῇ συμφωνηθείσῃ κρυφίότητι ἅμα δὲ καὶ τῇ εἰς τέλος ἀναγκασίᾳ ὁμολογίᾳ. Ἀπεκρίθη δὲ καὶ αὐτὸς τῇ ἐμῇ ἐπιστολῇ ἐν φράσεσιν ἑλληνικοῖς καὶ νοήμασιν ἀγάπης ὄντως υἱικῆς καὶ ταπεινοφροσύνης ἀληθῶς χριστιανικῆς.

Μετὰ ἱκανὰς ἡμέρας φθάσεντος τοῦ ἄρχοντος εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν καὶ ἀρξαμένης τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἐξ ἐπιστολῶν διαφόρων ἀπὸ Ἀγίας Μαύρας ἐπεσταλμένων ἐνθάδε πρὸς διαφόρους, ἠκούετο, ὅτι πάντες οἱ ἐκεῖ εὐρισκόμενοι ἐθαύμασαν τὴν εὐγένειαν τοῦ τρόπου αὐτοῦ, τὴν ὑπερβολικὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἐξάριετον εὐπροσηγορίαν εἰς ἅπαντας, τὴν ἐλεήμονα καρδίαν ἐνεργοῦσαν μὲ ἐλεημοσύνας πλουσιοπαρόχους, τὴν εἰλικρινεῖ εὐσέβειαν καὶ τὴν πρόθυμον συνδρομὴν εἰς τὰς Ἐκκλησίας, αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ἐν ἀρεταῖς ἔργα ἅπερ καὶ ἐνταῦθα ἐθαύμασαν οἱ πάντες, καὶ ὅτι ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς τῆς ἀγίας Νηστείας, ἠθέλησε νὰ μετοικισθῇ εἰς τὸ μοναστήριον ἐπονομαζόμενον τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, συνχυλιζόμενος καὶ συνδικαιτῶμενος μετὰ τῶν πατέρων τοῦ μοναστηρίου, ὅτι εὐθὺς τῇ πρώτῃ ἐβδομάδι τῆς νηστείας ἀνήγγειλε τοῖς ἐαυτοῦ οἰκιακοῖς νὰ ποιήσωσι μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν τῶν ἀμαρτιῶν πρὸς Πνευματικὸν πατέρα, διὰ νὰ ἦναι ἡ αὐτῶν νηστεία εὐπρόσδεκτος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ὅσοι ἄξιοι, νὰ μεταλάβωσι τῆς ἀγίας Κοινωνίας, ὅπερ ἐνήργησε μὲν πρῶτος αὐτὸς, ἠθέλησε δὲ νὰ ἐξομολογηθῶσιν ἀπραϊτήτως καὶ οἱ ἕτεροι, καὶ ὅτι νέον τι-

νά ἐπονομαζόμενον Καροῦσον, μεμακρυσμένον ἀπὸ ἐξομολογήσεως καὶ κοινωνίας ἤδη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου καὶ δυσκολίας προφασιζόμενον ἵνα προσπέσῃ εἰς μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν, αὐτὸς ὁ νεοφώτιστος ἄρχων διὰ τῶν γλυκειῶν αὐτοῦ παρκινέσεων καὶ νουθεσιῶν τὸν κατέπεισε τέλος πάντων νά ἔλθῃ εἰς ἐκυτὸν καὶ προσέπεσεν εἰς μετάνοιαν καὶ ἐξομολογήθη καὶ διὰ τῆς κρίσεως τοῦ Πνευματικοῦ πατρὸς ἠξιώθη καὶ τῆς ἱεραῆς Κοινωνίας καὶ ἀπὸ τότε μετέβλεπε τρόπον, ἐξῆς πολιτευόμενος χριστιανικά. Ἐγὼ ἀκούων ταῦτα μετὰ βεβαιότητος λεγόμενα καὶ ἀδόμενα, ἔλαβα χαρὰν ὑπέμετρον νομίσας νά ἐδημοσίευσεν ἐκεῖ τὸ κατ' οἰκονομίαν ὡς ἀνωτέρω πρὸς καιρὸν ἀποκεκρυμμένον, ὅθεν καὶ ἔγραψα πρὸς αὐτὸν, δηλώσας καὶ τὰ ἐξ εἰδήσεων ἐκεῖθεν ἐρχομένων ἀδόμενα ἐνταῦθα περὶ αὐτοῦ, καὶ παρεκάλεσα νά μοι δώσῃ εἰδήσιν καθαρὰν, ὅπως ἴδω ἐγὼ καὶ οἱ ἕτεροι συνειδότες πῶς νά πορευόμεθα ἐν κοινῷ. Αὐτὸς δὲ ἀντέγραψε μοι, ὅτι ἐν μὲν τῇ Ἀγίᾳ Μαύρᾳ δὲν ἐφανέρωσε τὸ ἀπόκρυφον πάρεξ εἰς ἓνα μόνον, καὶ περισσώτερον τούτου δὲν ἔγραφεν, οὔτε περὶ τῶν ὧδε λεγομένων οὐδὲν ὀλοτελῶς, μό ἓον παρεκκαλέσέ με νά μὲνῃ τὸ πρᾶγμα ἀποκεκρυμμένον. Ἐκ τούτου κατενόησα ὅμως, ὅτι ἐκεῖνος ὁ εἰς καὶ μόνος πρὸς τὸν ὅποιον ἐφάνέρωσε τὸ κρυπτόν, εἶναι ἐκεῖνος ὁ Ἱερεὺς καὶ Πνευμ.κός πατήρ ὅστις ἐδέχθη τὴν ἐξομολόγησιν αὐτοῦ καὶ μετέδωκεν αὐτῷ τὴν ἀγίαν Κοινωνίαν.

Καὶ ταῦτα μὲν διὰ πλείστων ἐπιστολῶν οὐχὶ μόνον ἀπὸ Ἀγίας Μαύρας ἀλλὰ καὶ ἀπὸ Ἰθάκης καὶ ἀπὸ Κεφαλληνίας ἐν οἷς τόποις ὁ αὐτὸς ἄρχων ἐνδιέτριψε μῆνας ἱκανοὺς καὶ διὰ μαρτύρων ἔτι ἐκεῖθεν ἐλθόντων. Σύμφωνα δὲ κατὰ πάντα τούτοις εὔρηκα καὶ ἅπερ ἐδιηγεῖτό ὁ ὀσιώτατος Ἱερομόναχος Καλλίστρατος ὁ κατὰ κόσμον Γλαίνης οἰκονόμος τοῦ ἀνωειρημένου μοναστηρίου, νῦν μὲν ἐλθὼν ἀπὸ Βενετίας

καὶ ἔτοιμος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ μοναστήριον αὐτοῦ, τότε δὲ τῇ Ἀγίᾳ Τεσσαρακοστῇ συνευρισκόμενος καὶ συνδικαιτώμενος καὶ συνομιλῶν μετὰ τοῦ ἀνωειρημένου ἄρχοντος αὐτὸς ὑπερβάλλοντας ἐπαίνους ἐποίει τῆς θεοσεβείας καὶ ὀρθοδοξίας καὶ ἀρετῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου. Ταῦτα ἐγὼ παρὰ τοῦ ρηθέντος Ἱερομονάχου ἀκούσας καὶ ἕτερα ἔτι ἐξ ἐτέρων ἐνωτιζόμενος ἠυφράνθην καὶ εὐφραίνομαι καὶ ἔχω πληροφορίαν. Ἐὰν δὲ καὶ κατ'οἰκονομίαν διὰ τινος αἰτίας ἀποβλεπούσας αὐξήσιν ὀρθοδοξίας ἀνατολικῆς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, δὲν ἠθέλησεν οὔτε οὐδέπω θέλει χωρὶς ἀνάγκης νὰ σαλπίσῃ ἔμπροσθεν ἀπάντων τὴν ἀληθινὴν καὶ εἰλικρινεὴ ὀρθοδοξίαν αὐτοῦ, ὅμως διὰ τῶν ἔργων οὐ μόνον τῶν ἐν τῷ κρυπτῷ τῇ πόλει ἡμῶν ταύτῃ ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῷ φανερωῷ ἐν τόποις ἐτέροις κατὰ συνέχειν παρ' αὐτοῦ γενομένων καὶ γινομένων, ἔδειξε προφανῶς καὶ δεικνύει, ὅτι γνησίως καὶ σταθερῶς προσετέθη κατὰ πάντα τῇ ἀγίᾳ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ δόγμα καὶ κατὰ ἦθος, οὐ μόνον κατ'οὐδὲν ὑστερίζων, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολλὰ ὑπερβαίνων πλείστους τῶν ὁμολογουμένων παρρησίᾳ ὀρθόδοξων ἀνατολικῶν. Μοὶ ἐδιηγεῖτο δὲ, ὅτι ὁ αὐτὸς ἄρχων ἀπὸ ἀρχῆς τῆς αὐτῆς Ἀγίας νηστείας ἕως τῆς ἐβδομάδος τῶν Βαΐων, διέμεινεν ἐν τῷ ρηθέντι μοναστηρίῳ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου συνδικαιτώμενος μετὰ τῶν πατέρων ἐκείνου, ὅτι παρεκάλεσε τοὺς πατέρας ἐὰν ἦναι δυνατὸν νὰ ἐπιτελῶσι λειτουργίαν «Προηγιασμένων» καθ' ἐκάστην ἡμέραν, πλὴν Σαββάτου καὶ Κυριακῆς ἐν αἷς γίνεται προσφορά ἀναμιμάκτου θυσίας, πρῶτος, ὅτι διὰ τοῦτο οὐδαμῶς κωλύεται ἀπὸ τοῦ κανόνος, ὅπερ οἱ αὐτοὶ πατέρες πρὸς χάριν τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ καὶ εὐλαβείας ἐποίησαν μετὰ χρεῶς, ὅτι ἐν μὲν τῷ ὄρθρῳ δὲν συνήγετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀλλὰ λαμβάνων βιβλία παρὰ τῶν πατέρων ἀνεγίνωσκε τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου καθ' ἐκάστην

εις τὸ κελλίον, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἀκολουθίαις ἀνελλιπῶς καὶ ἐν τῇ Ἱερῶ λειτουργίᾳ συνευρίσκετο ἀδιαλείπτως μετὰ τῶν πατέρων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι βλέποντες οἱ πατέρες τὸν ἄρχοντα ταλαιπωρούμενον ἀπὸ τῆς ξηροφαγίας, συνεβουλεύθησαν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ ἦτο Τετράς, νὰ ποιήσωσι πάντες κατάλυσιν ἐλαίου πρὸς ἄνεσιν τοῦ ἄρχοντος καὶ αὐτοὶ μὲν οὐδὲν προσδήλωσαν αὐτῷ περὶ τούτου, αὐτὸς δὲ κατενόησε, τίς οἶδε πῶς, ὅτι κατάλυσις ἐλαίου μὴ πρέπουσα μέλλει γενέσθαι πρὸς χάριν αὐτοῦ καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὴν τράπεζαν καὶ βλέπωντας τὰ βρώματα ἠρτυμένα μετ' ἐλαίου ἐθαύμασεν. Ἐρωτήσας δὲ διὰ ποῖον αἴτιον ἐν Τετράδι τῆς Ἀγίας Τεσσαρακοστῆς γίνεται κατάλυσις ἐλαίου καὶ ἀποκριθέντες ὅτι πρὸς ἄνεσιν αὐτοῦ ἐποίησαν τοῦτο διὰ νὰ μὴ ταλαιπωρεῖται αὐτὸς παραπολὺ ἐν τῇ σκληραγωγίᾳ, ἤκουσαν ἐξ αὐτοῦ ὅτι διὰ τὸν ὅρον ὃν ἐθήκεν ἑαυτῷ νὰ ἐπιτελέσῃ ὅλην τὴν Ἀγίαν Τεσσαρακοστὴν κατὰ τὸν τύπον καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ἀγίας ὀρθοδόξου ἀνακτῆς ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο ἠθέλησε νὰ ἦναι ἐν μοναστηρίῳ καθ' ὅλην τὴν Ἀγίαν Τεσσαρακοστὴν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ πατέρες εὐθέως ἐκβαλόντες τὰ μετ' ἐλαίου ἠρτυμένα βρώματα, ἔφερον εἰς τὴν τράπεζαν ἕτερα ἴδια ξηροφαγίας. Πρὸ δὲ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαλίων ἀναχωρήσας ὁ ἄρχων ἐκ τοῦ μοναστηρίου εἰσέβη εἰς τὴν χώραν διὰ νὰ εὐρίσκηται παρῶν ἐν λιτανείαις, νιπτῆρσιν, ἐπιταφίοις καὶ ἄλλαις τελεταῖς γενομέναις ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ. Καὶ ἕτερα δὲ πολλὰ ἤκουσα οὐχὶ μόνον παρὰ τοῦ ρηθέντος Ἱερομονάχου ἀλλὰ καὶ παρ' ἑτέρων πολλῶν, ἐμφανίζοντα τὰ ἔργα ἃ ὁ ρηθεὶς ἄρχων ἐποίησεν, ἔργα χριστιανοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἐναρέτου.

Ἀπὸ τῆς Ἀγίας Μαύρας ὁ αὐτὸς ἄρχων διαπεράσας πρῶτον εἰς Ἰθάκην καὶ ἔπειτα εἰς αὐτὴν τὴν Κεφαλληνίαν, κάκει πολιτευσάμενος ἐν ἀπαράλλοκτῳ θεοσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ

ἔγεινε θαῦμα τῶν ἀπάντων, καθὼς ἐβεβαιώθημεν ἐξ εἰδήσεων ἀπάντων ὁμοφώνων καὶ ἐκ τῆς ρηθείσης νήσου προσελθουσῶν. Ὑστερον δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν Ζάκυνθον ὅπου δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι δὲν ἐπαρρήσιάζετο κατ' ἐμφάνειαν οἷος ἦτο κατ' ἀλήθειαν, καὶ διὰ τὸ νὰ ἦναι ἐκεῖ Προνοητὴν ὑπατον οὗ ἐν τῇ οἰκίᾳ διὰ πολιτικούς λόγους ἐμελλε νὰ ξενίζηται, καὶ διὰ τὸ ἐρχεσθαι ἐκεῖ συνεχῶς πλοῖα μετὰ πραγματευτῶν καὶ ἐτέρων ἐξ Ἀγγλίας. Ὅμως δὲν συνεστάλη νὰ ἐμφανισθῇ πολλάκις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ὀρθοδόξων καὶ φιλικῶς ἐγνωρίσθη μετὰ πάντων, μάλιστα δὲ καὶ μετὰ τοῦ θεοσεβεστάτου καὶ παντ' ἀρίστου κυρίου κόμητος Δημητρίου Κομούτου. τῆς αὐτῆς πόλεως εὐπάτριδος ὅστις καὶ δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς ἐμὲ ἐμαρτύρησέ μοι τὸν ἄρχοντα ἀληθῶς θαυμάσιον. Ἐν Ζακύνθῳ λοιπὸν διέτριβεν ὁ αὐτὸς ἄρχων προσμμένων εὐκαιρίαν ὅπως ἐκεῖθεν ἐξακολουθήσῃ τὴν περιήγησιν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Διὰ δὲ τοὺς ἐνδεχομένους κινδύνους ἐξ αἰτίας τοῦ τότε γινομένου πολέμου μεταξὺ τῆς μεγάλης Ρωσσίας καὶ τῶν Τούρκων, ἀνέμενε ὡς ὁ αὐτὸς ἐδήλωσέ μοι δι' ἐπιστολῆς, ἕως οὗ νὰ ἴδῃ τὴν ἐκβασιν ἢ νὰ εὔρη τρόπον ἀσφαλείας.

Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασαν εἰς αὐτὸν ἀπὸ Λονδινίου ἐπιστολαὶ ἐκ τῶν οἰκείων καὶ μάλιστα τοῦ κυρίου γεννήτορος αὐτοῦ προσκαλοῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα δι' ὑποθέσεις ἀναγκασίας. Ὅθεν ἔκρινε πρέπον νὰ ταμιεύσῃ εἰς ἄλλον καιρὸν τὴν ἰδίαν καὶ ἀξιεπαινον καὶ ὠφέλιμον περιέργειαν διὰ τὴν περιήγησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνεργήσῃ τὰς ἐγγράφους παραγγελίας τοῦ ἰδίου πατρὸς, καθὼς δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἐδήλωσέ μοι. Καὶ λοιπὸν διέτριβεν ἐν Ζακύνθῳ, ὀλίγοις τισιν ἐκλεκτοῖς ἐμφανιζόμενος καὶ προσμμένων συνάντημα ἀρεστὸν διὰ νὰ ἐκπλεύσῃ πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα.

Ἐν τούτοις ἔγεινε κατάπαυσις τοῦ πολέμου καὶ ἔμεινε τέλος πάντων τελειωμένη ἡ εἰρήνη μεταξύ τῆς μεγάλης Ῥωσσίας καὶ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ διελαλήθη πανταχοῦ. Διὰ δὲ τῆς εἰρήνης ταύτης διεσκεδάσθησαν καὶ αἱ ζηλοτυπία τῆς Ἀγγλίας, ἐν ᾧ διεσκεδάσμητι ἠγωνίσθησαν οὐκ ὀλίγον καὶ ὑπερίσχυσαν οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκεῖ ἐγκρίτων, ἐν οἷς ἦτο καὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος ἡ γενεά. Ἐντεῦθεν ἔλαβεν ὀρηθεῖς ἄρχων εὐκχιρον ἀφορμὴν νὰ φανερώσῃ εἰς ἅπαντας καὶ τὴν αὐτοῦ εὐνοίαν πρὸς τὴν Αὐτοκρατορίαν τῆς Ῥωσσίας καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἵνα ἡ Ῥωσσία ἐλευθερώσῃ τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς τυραννίδος. Ὅθεν εὐθύς συνέγραψεν ἑλληνιστὶ μίαν ᾠδὴν κατὰ μίμησιν τῶν ᾠδῶν τοῦ Πινδάρου διηρημένην εἰς μέρη τρία, εἰς ἔπαινον τῆς Εἰρηνοποιῦ Αὐτοκρατορίσεως Αἰκατερίνης. Καὶ ἐν μὲν τῷ α'. μέρει περιγράφει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν μεγαλειότητα ἐκείνης τῆς Αὐτοκρατορίας, ἐν δὲ τῷ β'. ἐγκωμιάζει μάλιστα τὴν Αὐτοκρατορίσσαν διὰ τὴν κατορθωθείσαν εἰρήνην δι' ἧς εἰρήνευσαν ἐν ἑαυταῖς καὶ ἕτεραι δυναστεῖαι καὶ ἐν τῷ γ'. μετατρέψας ἐξίφνης τὸν λόγον ἀπὸ χαρμόσυνον εἰς θλιβερόν, παριστᾷ τὴν Ἑλλάδα, ἣν καὶ ὀνομάζει Ἰεράν, ταῦτόν εἰπεῖν, τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, λυπούμενην ὅτι ἐματχιώθησαν ἕως ἐπὶ τοῦ παρόντος αἰ ὑπὲρ τῆς ποθουμένης ἐλευθερίας ἐλπίδες αὐτῆς, καὶ δεομένην ἵνα ἀνατεῖλῃ τέλος πάντων ἐκεῖθεν τὸ φῶς τῆς λυτρώσεως αὐτῆς ἐκ τῆς Ὀθωμανικῆς δυναστείας. Καὶ ταύτην τὴν ᾠδὴν συνέγραψε μὲν ἑλληνιστὶ μετέφρασε δὲ ὁ αὐτὸς καὶ λατινιστὶ. Καὶ αὐτὸς μὲν ὁ ποιητὴς δὲν ἐδήλωσε τὸ ἴδιον ὄνομα ἐν τῷ προλόγῳ, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ ἴσως ἀκουσθῆ μετὰ ταῦτα· ἀλλ' ὁ ἀνωειρημένος εὐγενὴς κύριος κόμης Δημήτριος Κομοῦτος, ὁ καὶ τὴν περίφρασιν τῆς αὐτῆς ᾠδῆς ποιήσας καὶ εἰς ἔπαινον τοῦ ποιητοῦ καὶ ᾠσμα

μεγαλοπρεπές συγγραψάμενος ἀμφοτέρα ἐν μέτρῳ ἰταλικῷ, αὐτὸς δῆλον ἐποίησε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ.

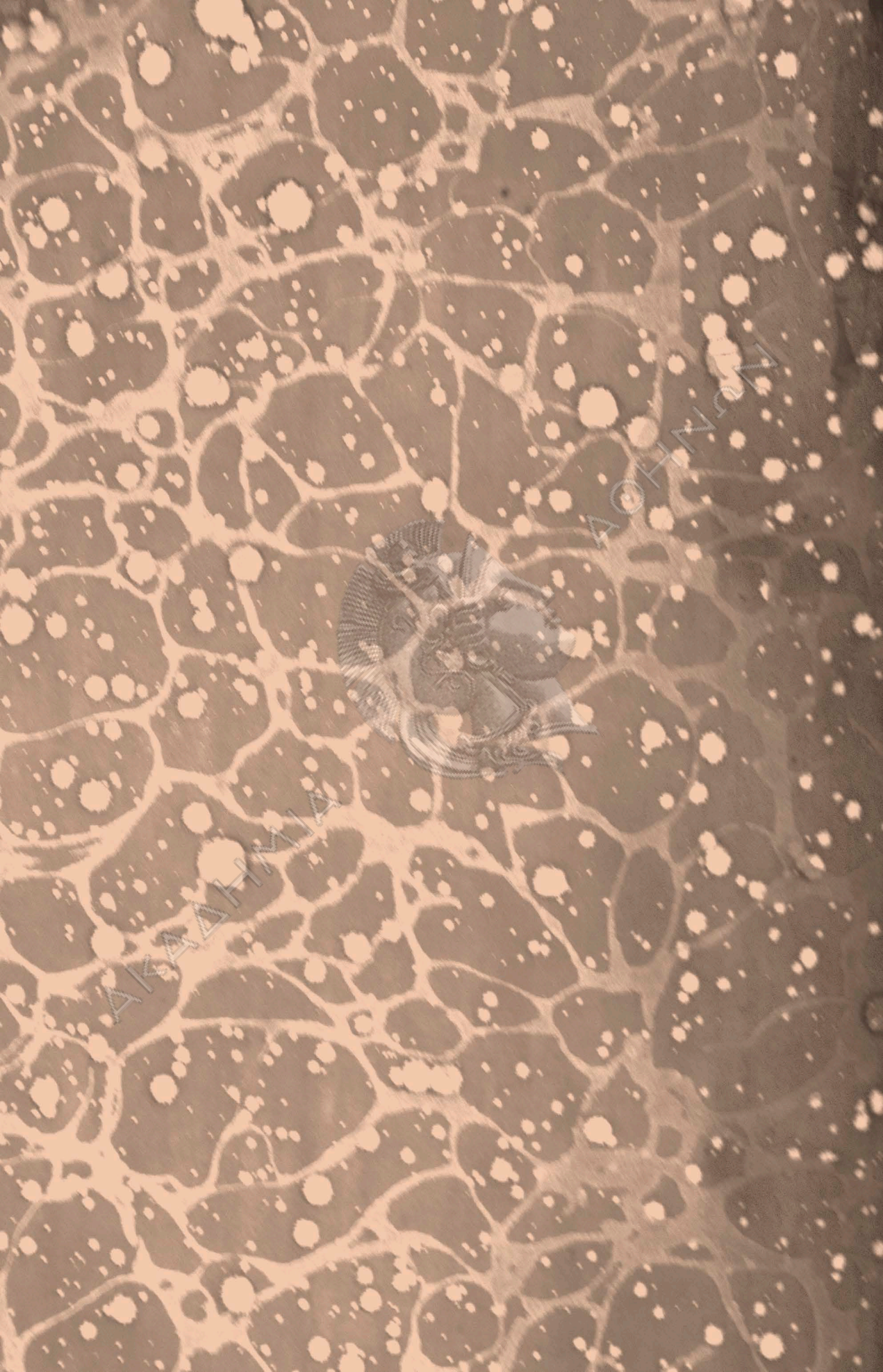
Τέλος πάντων ἐκπλεύσας ὁ αὐτὸς ἄρχων ἀπὸ Ζακύνθου ἔφθασεν εἰς Τεργέστην ἐξ οὗ διεπέρχεν εἰς Ἐλενούπολιν πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὴν ἀνχγόρευσιν τοῦ Γερμανικοῦ Αὐτοκράτορος Λεοπόλδου καὶ ἐκεῖθεν κατευοδοθῆναι εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, ὡς ἐδήλωσέ μοι ὁ εὐγενὴς κύριος Πόλος Καπάδοκας (ὁ τὸν αὐτὸν ἄρχοντα ξενίσας) πρὸς ὃν ὁ αὐτὸς ἄρχων ἔγραψεν ἐπιστολὴν δηλώσας ταῦτα καὶ πρὸς τούτους, ὅτι ἐλπίζει μετ' ὀλίγον καιρὸν νὰ θεωρηθῶμεν πάλιν ἀμοιβαίως. Παρελθόντων ἐτῶν δύο μετὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ Ἄγγλου ἄρχοντος ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ἦλθεν ἐξ Ἰωαννίνων ἐπιστρεφόμενος εἰς Βιένναν ἱερεὺς τῆς ὀνόματι Πολυζώης καὶ ἐπωνυμίας Κοντὸς, ἀνὴρ σοφὸς καὶ διδάσκαλος μάλιστα τῆς Ἑλληνικῆς μαθήσεως ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τῆς Βιέννης. Ἐγὼ δὲ ἀκούσας ὅτι αὐτὸς συννεστράφη ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει μετὰ τοῦ ἀνωειρημένου ἄρχοντος, εὐθέως ἐφιλοτιμήθη νὰ συνομιλήσω μετ' αὐτοῦ ὅστις καὶ ἀνήγγειλέ μοι, ὅτι ὁ αὐτὸς ἄρχων κατευοδούμενος πρὸς τὴν ἰδίαν πατρίδα, διήλθε διὰ Βιέννης ὅπου παρώκησεν ὡς ἡμέρας εἴκοσι καὶ φιλικὴν ἔλαβε γνώρισιν μετὰ τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου, ὥστε καὶ ἐπιγράμματα ἑλληνιστὶ πεποιημένα ἐπέστειλαν ἀλλήλοις καὶ πολιτικῶς μὲν συνωμίλει μετὰ τῶν ἐκεῖ ἐγκρίτων καὶ ἀξιωματικῶν, ἠδέως δὲ καὶ μετ' εὐνοίας ἐξαιρέτου πολλάκις συνανεστρέφετο καὶ μετὰ τῶν ἐκεῖ διαγόντων ἱερέων ἀνατολικῶν καὶ ἐτέρων γραικῶν, πρὸς τούτους, ὅτι τὴν ἀνωειρημένην «Πινδαρικὴν ᾠδὴν» ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ μετὰ τῶν ἐπισημειώσεων καὶ τοῦ ἀνωειρημένου ἰταλικοῦ ἄσματος τοῦ προδηλωθέντος Ζακυνθίου εὐπάτριδος, ἀμφοτέρα ἀνωνόμως ἔδωκεν εἰς τύπον. Ἐπὶ τούτοις ἀνήγγειλέ μοι, ὅτι ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐρωτήσας τὸν ἄρχοντα εἰ ἐν Λονδίνῳ

διάγουσι γραικοὶ προσκείμενοι τῇ ἀνατολικῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἤκουσε παρ' αὐτοῦ, ὅτι διάγουσιν οὐκ ὀλίγοι καὶ μάλιστα αὐτὸς ὁ ἄρχων ἀνεδέχθη ποτὲ ἐκ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος παιδίον πατρὸς Χριστιανοῦ ἀνατολικοῦ. Ταῦτα μὲν ἔμαθον παρὰ τοῦ προδηλωθέντος διδασκάλου ἱερέως, παρὰ δὲ τοῦ ἀνωταρμένου εὐγενοῦς κυρίου κόμητος Κομούτου δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ εἰς ἀπόκρισιν ἐμῆς προπεμφθείσης αὐτῷ ἀνηγγέλθη μοι, ὅτι ὁ κύριος Φριδερίκος Νόρθ ἐφθασεν εὐτυχῶς εἰς Λονδίον καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ αὐτοῦ γεννητῶν ἀπέτυχε τοῦ βίου καὶ εὐθέως ἐξελέχθη μέλος τοῦ κάτω ταμείου (Camera) λεγομένου τῶν Κοινοτήτων, ὅπου ἔλαμπε κατὰ πολὺ. Ὑστερον ταλαιπωρούμενος δεινῶς ἐκ τῆς ποδάγρας ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ὑδάτων.

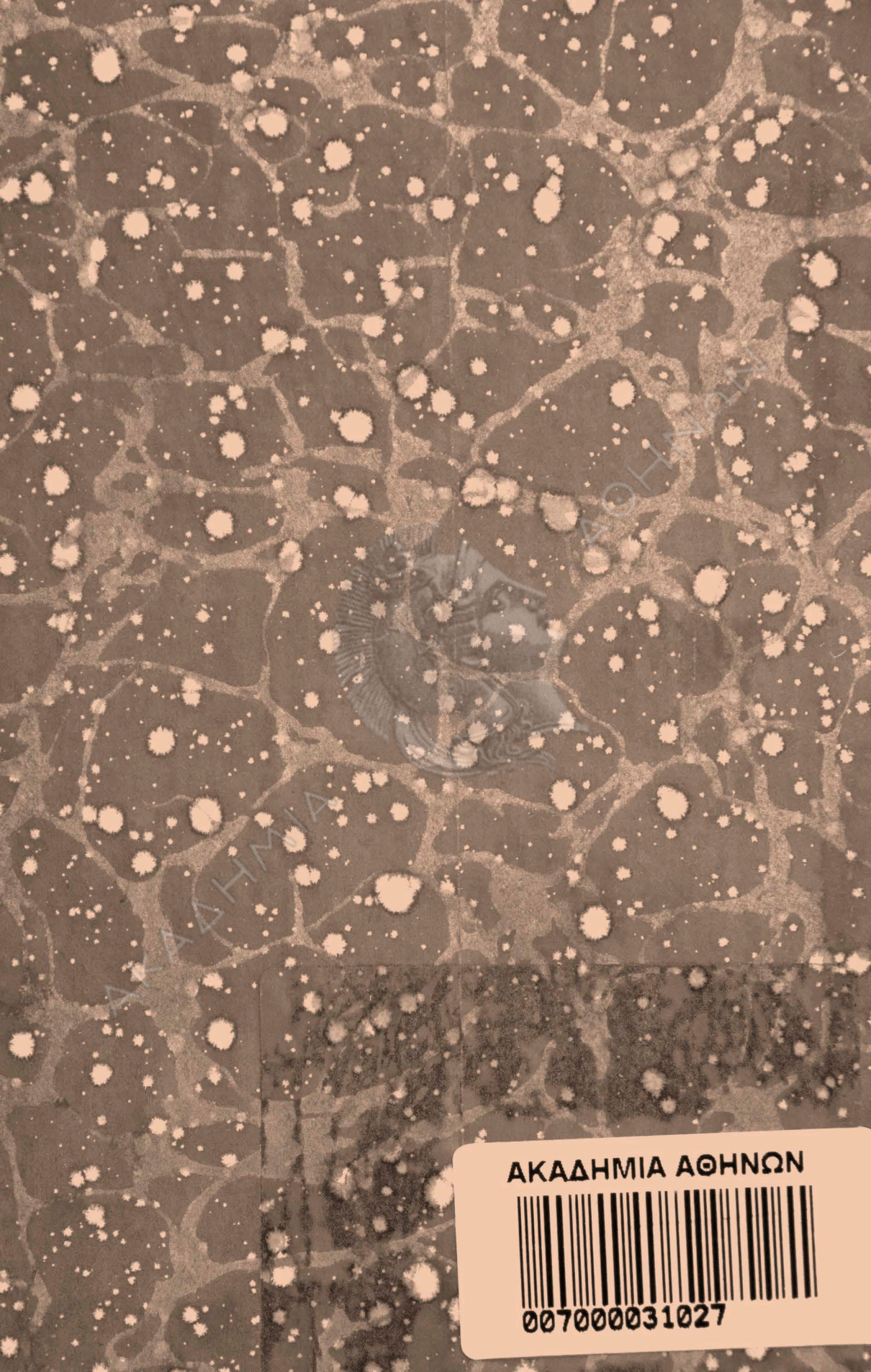
Ταύτην τὴν ἀναφορὰν ἐν πάσῃ καθαρότητι καὶ ἀκριβείᾳ ἔκρινα εὐλογον καὶ πρέπον νὰ ἐκθέσω, πρῶτον εἰς μνήμην αἰδίου καὶ ὀφειλομένην εὐχαριστίαν τῆς χάριτος ἐκ Θεοῦ δεδομένης ἐμοὶ τῷ ταπεινῷ καὶ ἀχρείῳ, καὶ δεύτερον εἰς δόξαν καὶ ἐν Χριστῷ καύχησιν τῆς Ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς καὶ ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ τρίτον εἰς τιμὴν καὶ μάλιστα οἰκοδομὴν τῶν ἐμῶν συμπολιτῶν καὶ τῶν ἐμοὶ οἰκείων.

Τ Ε Λ Ο Σ

8 57 43
Bureau de la Presse

AKADHMIKA
KOHINOR

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000031027

